

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN
TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE DRAMA KULLANIMI: BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI**

Bilal PEKTEZEL

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Dr. Kamil UYGUN

Uşak

Eylül, 2017

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN
TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE DRAMA KULLANIMI: BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI

BİLAL PEKTEZEL

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Kamil Uygun

UŞAK-2017

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE DRAMA KULLANIMI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Eğitim politikaları zamanla değişim göstermektedir. Günümüz eğitim anlayışında geleneksel öğretim yöntemleri yerini öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde daha aktif olduğu, kendisini daha iyi ifade edebildiği yöntem ve tekniklere bırakmıştır. Drama, öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde etkin şekilde katılımını sağlayan, öğretimi daha etkili kılan yöntemlerden biridir. Okulun en büyük amaçlarından biri öğrencinin akademik başarısını arttırmaktır. Ancak son yıllarda bunun yanında öğrencinin sosyalleşmesi, bilgilerinin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi, öğretim faaliyetlerinin bireysel farklılıklara göre düzenlenmesi gibi kavramlar oldukça önem kazanmıştır. Çağdaş eğitim anlayışına göre, öğrenilen bilgileri kalıcı hale getirmek, bunların günlük hayata aktarılması ve hayatta etkin olarak kullanılması eğitimin etkililiğini göstermektedir. Drama yöntemi birçok araştırmacı tarafından bu amaca hizmet eden en etkili öğretim yöntemlerinden biri olarak görülmekte ve yine bu araştırmacılar tarafından bütün eğitim kademelerinde bu yönteme yer verilmesi gerekliliği belirtilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı öğretmen kılavuz kitaplarında da drama yöntemine sık sık yer verdiği görülmektedir. Drama yöntemi, birçok soyut kavramın bulunduğu sosyal bilgiler dersinde ders başarısını artırma konusunda önemli bir etkiye sahiptir. İstedığımız zaman veya istediğimiz her an sosyal hayattaki olayları drama ile yeniden canlandırmak mümkündür. Ayrıca bu yöntem öğrencilerin düşünme, değerlendirme, algılama, dinleme ve konuşma yetenekleri üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Drama, öğrencilere sosyal bilgiler dersini sevdirmeye ve öğrencilerin derse katılımlarını artırma açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde birçok ders etkinliği ile dramanın bir yöntem olarak öğrenci başarı ve tutumuna olan etkisi, drama kullanımının etkililiği, öğretim sürecine olan katkısı ve sosyal bilgiler dersi öğretimi açısından önemi saptanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada, 6.sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularında drama yönteminin kullanımı ile ilgili bir eylem araştırması uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinin Torbalı ilçesinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim gören 6.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubuna, öğrenci velileri ve okulun diğer sosyal bilgiler

öğretmenleri de dahil edilmiştir. Veriler, ön algı anketi - son algı anketi, drama çalışması değerlendirme formları, öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü, görüşme formları, veli görüşme formu, video ve ses kayıtları /fotoğraflar ve öğrenci yapımı ürünler aracılığıyla temin edilmiştir. Araştırmada drama yöntemi ile işlenen derslerin uygulama süreci, verimliliği, öğrenci üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda veriler ışığında drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde verimli ve etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin ve öğrenci velilerinin de drama yöntemi ile ilgili olumlu görüş ve tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Tarih, Drama

ABSTRACT

USING DRAMA WHILE TEACHING HISTORY SUBJECTS IN SOCIAL STUDIES LESSON: AN ACTION RESEARCH

Education politics show changes in time. In modern education approaches, traditional teaching methods gave their way to the system and techniques in which students are more active and can express themselves better. Drama is one of the methods which helps the students be more active in educational teaching process and makes the teaching more effective. The most important aim of the school is to improve the academic achievements of the students. Besides that, in recent years concepts such as; socialising between students, relating the informations to the daily life and organizing the teaching activities according to the individual differences, have gained importance considerably. According to the modern education approach, making the learned informations permanent, relating them to daily life and using them there effectively show the efficiency of the the education. Drama technique is seen one of the most effective ways to serve this aim by most of the researchers and they think this technique should be in every education levels. Also the ministry of national education use drama technique in guide books they publish. Drama technique has an important effect on improving the success in many topics of social studies lesson in which there are many abstract concepts. It's possible to reanimate the events in social life with drama anytime we want or need. Besides, this technique has positive effects on students abilities such as; thinking, evaluating, perception, listening and speaking. Drama also has big importance on making students like social studies lesson. Moreover, it is very important using drama to make students like and adopt social studies lesson.

In the scope of the research, it was tried to determine the place, the importance and effectiveness of drama usage in the teaching of the history subjects in the Social Studies lesson. In this study, an action research was applied about using drama with historical topics in 6th grade social studies lesson. The study group of the study is composed of 6th students from School located in Torbalı district of İzmir province. From time to time, students' parents and other teachers of social studies at the school were included to the study group. The data were provided through Pre-perception

survey-final perception survey, Evaluation forms of drama work, Student's diary, Researcher's diary, Interview forms, Parent survey, Video and Voice recordings / photographs and student-made products. The lesson's implementation process, productivity and the effects on the students, were studied in this research. It has been seen that the method of drama is efficient and effective in the teaching of history subjects in social studies class and also it was seen that students and their parents showed positive attitude towards to this technique.

Keywords: Social Studies Lesson, History, Drama

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	xiii
ÖNSÖZ.....	xiv
ÖZGEÇMİŞ.....	xvi
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	xx
TABLolar LİSTESİ.....	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxii

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın amacı.....	2
1.3. Alt problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.....	4
2.1.1.Sosyal Bilgiler Öğretiminin Genel amaçları.....	6
2.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanması.....	7
2.1.3.Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Temel Yaklaşımı.....	13
2.1.4.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Yapılandırmacı Yöntem ve Teknikler.....	15
2.1.5.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yöntem Seçimi.....	18
2.2.Drama.....	19
2.2.1. Dramanın Öğeleri.....	20
2.2.1.1.Drama Lideri.....	20
2.2.1.2.Drama Katılımcısı.....	23

2.2.1.3.Mekan (Uzam)	24
2.2.1.4.Konu – Etkinlik.....	24
2.2.1.5.Dramanın Yapısı.....	25
2.2.2.Drama Kavramı ile İlgili Tanımlar ve Drama Türleri.....	26
2.2.2.1.Yaratıcı Drama.....	26
2.2.2.2.Eğitici Drama.....	29
2.2.2.3.Sosyodrama.....	31
2.2.2.4.Psikodrama.....	31
2.2.3.Drama Etkinliklerinde Kullanılan Teknikler.....	32
2.2.3.1.Rol Oynama.....	32
2.2.3.2.Pantomim (Mim)	33
2.2.3.3.Doğaçlama.....	34
2.2.3.4.Öykünme (Taklidi Oyun)	35
2.2.3.5.Hayal oyunu.....	35
2.2.3.6. Rol Değiştirme.....	35
2.2.3.7.Zihinde Canlandırma.....	36
2.2.3.8.Öykü - Olay Canlandırma.....	36
2.2.3.9.Dramatizasyon.....	37
2.2.3.10.Kukla.....	39
2.2.4.Drama Uygulama Aşamaları.....	41
2.2.4.1.Hazırlık (Isınma) Çalışmaları.....	41
2.2.4.2.Canlandırma (Oyun) Aşaması.....	41
2.2.4.3.Rahatlama Aşaması.....	42
2.2.4.4.Değerlendirme-Tartışma Aşaması.....	42
2.2.5.Dramanın Amaçları ve Eğitimle İlişkisi.....	43
2.2.5.1.Seçmeli Drama Dersi (5. ve 6.sınıf)Öğretim Programı ve Amaçları.....	44
2.2.6.Dramanın Faydaları ve Sınırlı Yönleri.....	45
2.2.6.1.Drama Etkinliklerinin Faydaları.....	45
2.2.6.2.Dramanın Sınırlı Yönleri.....	47
2.2.7.Drama ve Oyun.....	48
2.2.8.Yapılandırmacılık Yaklaşımı ve Drama.....	50
2.2.9.Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı.....	55

BÖLÜM III: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.İlgili Araştırmalar.....	59
----------------------------	----

BÖLÜM IV: YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli.....	62
4.1.1.Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü.....	62
4.1.2.Eylem Araştırması Türleri.....	65
4.1.2.1.Teknik/Bilimsel/İşbirlikçi Eylem Araştırması.....	65
4.1.2.2.Uygulama/Karşılıklı İşbirliği/Tartışma Odaklı Eylem Araştırması.....	65
4.1.2.3.Özgürleştirici/Geliştirici/Eleştirişsel Eylem Araştırması.....	66
4.2. Çalışma Grubu.....	66
4.3. Veri Toplama Araçları.....	67
4.3.1.Ön Algı Anketi – Son Algı Anketi (Açık Uçlu Anket)	69
4.3.2.Drama Çalışması Değerlendirme Formları.....	69
4.3.3.Öğrenci Günlükleri.....	70
4.3.4.Araştırmacı Günlüğü.....	70
4.3.5.Görüşme.....	71
4.3.5.1. Veli Görüşmesi	72
4.3.6. Video ve Ses Kayıtları /Fotoğraflar.....	72
4.3.7. Öğrenci Yapımı Ürünler.....	73
4.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	73
4.4.1. Ön Algı Anketi – Son Algı Anketi Açık Uçlu Anketin Analizi.....	74
4.4.2. Drama Çalışması Değerlendirme Formları.....	75
4.4.3.Araştırmacı ve Öğrenci Günlükleri.....	76
4.3.4.Görüşme.....	76
4.3.4.1. Veli Görüşmesi	76
4.3.5. Video ve Ses Kayıtları /Fotoğraflar.....	77

BÖLÜM V: BULGULAR VE YORUMLAR

5.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” ve “Drama” Kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?	79
5.1.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” Kavramına İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?.....	79

5.1.2.Öğrencilerin “Drama” Kavramına İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?	85
5.1.3.Öğrencilerin “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?	93
5.2.Öğrencilerin Sınıfta Uygulanan Drama Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri Nasıldır?	98
5.2.1.Kazanımların değerlendirilmesi ve etkinliklerin oluşturulması.....	98
5.2.2. “İpek Yolundayız” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	101
5.2.3.“Göç Ediyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	106
5.2.4. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	111
5.2.5.“Emredin Komutanım” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	116
5.2.6. “Dağı Deliyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	122
5.2.7. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	128
5.2.8. “Göktürk Alfabetesi ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	132
5.2.9. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi....	138
5.2.10. “Bu Takvim Bir Başka” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	144
5.2.11. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	149
5.2.12. “Toy Toplanıyor” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	156
5.2.13. “Türkler Tarih Sahnesinde” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi.....	161
5.2.14.Etkinliklerin Genel Olarak Değerlendirilmesi.....	170
5.2.14.1.Çoktan Seçmeli Testlerin ve Çalışma Yaprakları Etkinliklerinin Değerlendirilmesi.....	170
5.2.14.2.Öz Değerlendirme Formlarının Değerlendirilmesi.....	173
5.2.14.3.Grup Değerlendirme Formlarının Değerlendirilmesi.....	174
5.2.14.4.Değerlendirme Rubriklerinde Öğrencilerin Aldıkları Puanlara Genel Bakış.....	175
5.3.Sınıfta Uygulanan Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri Nasıldır?	177
5.3.1. Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen (Araştırmacı) Görüşleri Nasıldır?	177
5.3.2. Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğrenci Görüşleri Nasıldır?	181
5.3.3. Drama Etkinlikleri İle İlgili Veli Görüşleri Nasıldır?	189

BÖLÜM 6: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1.Sonuç.....	206
6.1.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” ve “Drama” Kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?	206
6.1.2.Öğrencilerin Sınıfta Uygulanan Drama Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri Nasıldır?	207
6.1.3.Sınıfta Uygulanan Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri Nasıldır?	208
6.2.Tartışma.....	210
6.3.Öneriler.....	213
6.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kuruluna Yönelik Öneriler.....	213
6.3.2. Öğretmen ve Okul İdarelerine Yönelik Öneriler.....	213
6.3.3. Alanda Araştırma Yapacak Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	214
KAYNAKÇA.....	216
EKLER.....	225

**UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Programı 154002017 no'lu öğrencisi Bilal PEKTEZEL'in " SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE DRAMA KULLANIMI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI" adlı tezi 06 /09/2017 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Yrd. Doç. Dr. Kamil Uygun	
Üye	: Doç. Dr. Ayten AVAROĞULLARI	
Üye	: Doç. Dr. Murat BAŞER	
Üye	: Doç. Dr. Zekeriya BATUR	
Üye	: Doç. Dr. Barış METİN	

ÖNSÖZ

2005 yılı itibariyle ülkemizin eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılmış ve eğitim sisteminin temeline yapılandırmacı yaklaşım oturtulmuştur. Bu yaklaşım öğrencinin derste aktif olduğu, kendi bilgisini yapılandığı ve öğrenmenin kalıcı olduğu eğitim sistemini öngörmektedir. Bu nedenle öğrenciye yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunacak, öğrencinin ilgisini çekecek, öğrenmeye karşı istekli hale getirecek öğrenme ortamı sunulmalıdır. Milli Eğitim sisteminin bünyesindeki tüm kişiler bu hedef için çalışmaktadır. Biz öğretmenler bu sistem içerisinde öğrenciye en yakın öge olduğumuzdan bizlere bu konuda büyük görev düşmektedir. Yapılandırmacı sistemin ülkemizde benimsenmesinin üzerinden 12 yıl geçmesine rağmen birçok sorun nedeniyle sistem hala oturmamıştır. Öğretmene düşen görev yeni eğitim sistemine katkıda bulunmak ve bu sistemin oturmasına yardımcı olmaktır. Bu amaçla öğretmen, öğrencilere yapılandırmacı sistemin öngördüğü öğrenme ortamını sunmaya çalışmalıdır. Öğretmen dersini planlarken öğrencilerin durumunu göz önüne almalıdır. Dersler öğrencinin ilgisini çekmeli ve onun aktif bir şekilde yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlamalıdır. Yaratıcı Drama yöntemi ve bu yöntemin alt teknikleri yapılandırmacı sistem için oldukça uygundur. Çünkü drama ile işlenen derslerde öğrenci bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak aktiftir. Drama etkinliklerinde aktif rol alan öğrenci yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulur. Ayrıca etkinlikler sırasında öğrencilerin dramayı çok sevdikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin ilgisini çeken, onları öğrenmeye karşı istekli hale getiren etkinlikler öğrenmenin de etkililiğini arttıracaktır. Bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının nedeni budur.

Araştırmada eylem araştırması kullanıldığı için oldukça geniş kapsamlı veriler toplanmıştır. Araştırmanın tüm aşamalarında birçok kişinin doğrudan veya dolaylı olarak araştırmaya katkısı olmuştur. Araştırma sürecinde her aşamada yanımda olan, yaptıkları katkılarla araştırmaya ışık tutan, benden hiçbir desteğini esirgemeyen, ortaya iyi bir çalışma çıkması için canla başla uğraş veren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Kamil UYGUN'a ve yine tezin her aşamasında yanımda olan, tezin şekillenmesinde, tezin yazım sürecinde, veri toplama ve veri analizi aşamalarında beni yönlendiren Prof. Dr. Yücel KAPAPINAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yaratıcı Drama ile ilgili verdiği aydınlatıcı bilgilerden dolayı

Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL'e, veri analizi aşamasında verdiği destek için Servet ÖZTEMUR'a, tezin uygulama ve veri toplama aşamalarında yaptıkları katkılar için araştırmayı yürüttüğüm okulun müdürü Hasan AKÇAP'a ve müdür yardımcılarını Ömer ÇAKAR ile Yusufu Kenan ÖZDEMİR'e, 6/E sınıfı öğrencileri ve velilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezin imla ve yazım kontrolünü yapmasının yanı sıra araştırma boyunca verdiği büyük destek için eşim Duygu AKÇAP PEKTEZEL'e, hayatım boyunca hep yanımda olan, beni hep destekleyen anneme, babama, kardeşlerim Alaaddin, Hülya ve Fatma'ya, araştırmacı kimliğiyle bana sürekli ilham veren değerli amcam Samir PEKTEZEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZGEÇMİŞ

- 1999-2002** İzmir Konak Hürriyet Anadolu Lisesi
- 2004-2008** Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü (Yan Branş: Türkçe Öğretmenliği)
- 2008-2017** MEB Okullarında Öğretmenlik
- 2015-2017** Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İLETİŞİM

Çalıştığı Kurum: İzmir Ayrancılar Ortaokulu

Mail adresi: bilalpektezel@hotmail.com

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yapılandırmacı Yaklaşım – Drama Yöntemi ilişkisi.....	55
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Önerilen Etkinliklerde Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu.....	57
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Drama Etkinliklerine Yer Verilme Durumu.....	58
Tablo 4. Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları.....	77
Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Ön Algı Anketi - Son Algı Anketi Frekans ve Analizi.....	79
Tablo 6. Öğrencilerin Drama Kavramı ve Drama Etkinliklerine İlişkin Ön Algı Anketi - Son Algı Anketi Frekans ve Analizi.....	85
Tablo 7. Öğrencilerin İlk Türk Devletlerine ilişkin Ön Algı Anketi ve Son Algı Anketinde Kullandıkları İfade ve Kavramların Frekans ve Analizi.....	93
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 6. sınıf Öğrenme Alanları, Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	98
Tablo 9. “İpek Yolundayız” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	102
Tablo 10. “Göç Ediyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	107
Tablo 11. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	113
Tablo 12. “Emredin Komutanım” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	118
Tablo 13. “Dağı Deliyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	124
Tablo 14. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	129
Tablo 15. “Göktürk Alfabesi ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	135

Tablo 16. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	140
Tablo 17. “Bu Takvim Bir Başka” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	147
Tablo 18. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı....	153
Tablo 19. “Toy Toplanıyor” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı.....	158
Tablo 20. “Türkler Tarih Sahnesinde” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı...	166
Tablo 21. Öğrencilerin 100 Soruluk Çoktan Seçmeli Test Sınavından Aldıkları Puanlar.....	170
Tablo 22. Öğrencilerin Öz Değerlendirme Formunda Kendilerine Verdikleri Puanlar.....	172
Tablo 23. Öğrencilerin Grup Değerlendirme Formunda Kendilerine Verdikleri Puanlar.....	173
Tablo 24. Öğrencilerin Etkinlik Değerlendirme Rubriklerinden Aldıkları Puanlar ve Puan Ortalamaları.....	175
Tablo 25. “Genel Olarak Düşündüğünde Sence Sosyal Bilgiler Dersi (Konuları İtibariyle) İlgi Çekici ve Eğlenceli Bir Ders Midir?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	179
Tablo 26. “Dersimizde Yaptığımız Drama Etkinlikleri İle İlgili Neler Söylemek İstersin?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	181
Tablo 27. “Drama Yöntemi İle Yaptığımız Etkinlikler Konuyu Daha İyi Anlamana Yardımcı Oldu mu?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	183
Tablo 28. “Derslerimizde Yaptığımız Drama Etkinlikleri Esnasında Zorluklar Yaşadın Mı, Yaşadıysan Bu Zorluklar Nelerdi?” Sorusunun Frekans ve Analizi....	184
Tablo 29. “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaptığımız Drama Uygulamaları Sana Neler Katmıştır?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	185

Tablo 30. “Bundan Sonraki Derslerimizde Drama Etkinlikleri Yapmamızı İster Misiniz? Bununla İlgili Görüş Ve Önerileriniz Var mı?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	186
Tablo 31. “Velisi Olduğunuz Öğrenci Derse Hazırlık Yaparken Neler Yapmaktadır? Gözlemlerinizi Yazınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	188
Tablo 32. “Öğrenci Ders ve Konularla İlgili Görüş ve Düşüncelerini Sizinle Paylaşıyor mu? Paylaşıyorsa Neler Söylüyor?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	190
Tablo 33. “Sizce, Velisi Olduğunuz Öğrencinin Bu Yıl Sosyal Bilgiler Dersine Karşı İlgisi Artmış mıdır? Arttıysa Bu Farklılığın Nedeni Neler Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	192
Tablo 34. “Sizce Sosyal Bilgiler Dersinin Drama İle İşlenmesi Öğrencinin Okula Karşı Aidiyet Hissini Arttırıyor mu? Aidiyet Hissi Arttıysa Bu Durumun Nedenleri Neler Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	194
Tablo 35. “Sizce Drama Yöntemi Sosyal Bilgiler Dersinin Verimliliğini ve Etkililiğini Arttırıyor Mu? Bir Artış Gözlemlediyseniz Bu Artışı Gerekçeleri İle Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	196
Tablo 36. “Drama Öğrencinizde Hangi Beceri Ve Bakış Açılarını Kazandırmış Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	198
Tablo 37. “Sizce Sosyal Bilgiler Dersinin Drama İle İşlenmesi Öğrencinin Sınav Başarısını Ne Yönde Etkiler? Gerekçeleri İle Birlikte Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	200
Tablo 38. “Sizin Öğrenciliğiniz Döneminde Sosyal Bilgiler Dersinin Drama İle İşlenmesini İster Miydiniz? Gerekçeleri İle Birlikte Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi.....	202

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü.....64
- Şekil 2. Veri Toplama Araçları.....67

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

E: Etkinlik

C.: Canlandırma

Ort.: Ortalama

Top.: Toplam

F: Frekans

N : Veri sayısı

Ö: Öğrenci

p: Puan

EKLER

- Ek 1: Ön Test-Son Test Açık Uçlu Anket Formu
- Ek 2: Veli Görüşme Formu
- Ek 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
- Ek 4: Görüşme Takvimi
- Ek 5: Öğrenci Günlüğü Yönergesi
- Ek 6: Öz Değerlendirme Formu
- Ek 7: Grup Değerlendirme Formu
- Ek 8: Etkinlik Değerlendirme Rubriği Örneği
- Ek 9: Veli Bilgilendirme Formu
- Ek 10: Araştırmada Kullanılan Çalışma Yaprağı Örneği
- Ek 11: Çoktan Seçmeli Test Sınavı Örneği
- Ek 12: Tez Çalışma Takvimi
- Ek 13: Uygulama Çalışma Takvimi
- Ek 14: Öğrencilere Verilen Teşekkür Belgesi

1.GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Günümüz eğitim anlayışında geleneksel öğretim yöntemleri yerini öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde daha aktif olduğu, kendisini daha iyi ifade edebildiği yöntem ve tekniklere bırakmıştır. Drama, öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde etkin şekilde katılımını sağlayan, öğretimi daha etkili kılan yöntemlerden biridir. Okulun en büyük amaçlarından biri öğrencinin akademik başarısını arttırmaktır. Ancak son yıllarda bunun yanında öğrencinin sosyalleşmesi, bilgilerinin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi, öğretim faaliyetlerinin bireysel farklılıklara göre düzenlenmesi gibi kavramlar oldukça önem kazanmıştır. Çağdaş eğitim anlayışına göre öğrenilen bilgilerin kalıcı olması, bu bilgilerin günlük hayata aktarılması, yaşamla ilişkilendirilmesi eğitimin etkililiğini göstermektedir.

Öğrencilerin tarihsel dönem içerisinde yaşamış bir ordu komutanı, siyasetçi veya tarihî bir kahraman olmalarına imkân yoktur ama drama etkinlikleri sayesinde böyle kişilerle kendilerini özdeşleştirebilirler. Özellikle tarihsel karakterler dramatize edilirken öğrenciler tarihsel empati kurarak kendilerini o an oynadıkları karakterin yerine koyarlar. Onlar gibi düşündükçe bir yandan tarihi bilgilerini yeniden kurgularlar, diğer yandan da büründükleri roldeki kişi ile kendileri arasındaki fark ve benzerlikleri bulmaya çalışırlar (Altıkulaç, 2008:40). Bu da öğrencileri o günlere götürme, tarihi yaşatma açısından büyük bir fırsattır. Drama yöntemi birçok araştırmacı tarafından yukarıda bahsedilen amaçlara hizmet eden en etkili öğretim yöntemlerinden biri olarak görülmektedir. Yine bu araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda (Altıkulaç,2008; Aykaç,2008; Adıgüzel,2002; Sağlamer,1997; Çelikkaya,2014; Göncüoğlu,2010) bütün eğitim kademelerinde bu yöneme yer verilmesi gerekliliği belirtmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı öğretmen kılavuz kitaplarında da drama yöntemine sık sık yer verdiği görülmektedir.

Soyut kavramların yoğunlukta olduğu sosyal bilgiler dersinde birçok konuda drama yönteminin kullanılması başarıyı arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Yukarıdaki paragrafta bahsedilen çalışmalar başta olmak üzere literatürde yer alan birçok çalışmada bu durum nicel çalışmalarla ortaya konmuştur. Sosyal hayatta karşılaşılan durumları drama ile, istenilen anda yeniden canlandırmak mümkündür. Bununla birlikte drama, öğrencilerde bulunan düşünme, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma yeteneklerinin de etkili bir şekilde gelişmesi açısından onlara

büyük faydalar sağlar. Öğrencilere sosyal bilgiler dersini sevdirme açısından drama oldukça büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmada ortaokul 6.sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularında drama yönteminin kullanımı ile ilgili bir eylem araştırması yapılmıştır. Ortaokulda uygulanacak drama çalışmalarının amaçları; öğrencilerin yaşına, eğitim ve öğretim basamağına, ders konularının özelliklerine, ders konularının hedef davranışlarına, sınıf atmosferine ve öğrencilerin yapısına göre değişir (Altıkulaç,2010). Çalışma İzmir ilinin Torbalı ilçesinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim gören 6.sınıf öğrencileri ve bu öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Araştırmada drama yöntemi ile işlenen derslerin uygulama süreci, verimliliği, öğrenci üzerindeki etkileri incelenmiştir.

1.2.Araştırmanın amacı

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde birçok ders etkinliği ile dramanın bir yöntem olarak öğrenci başarı ve tutumuna olan etkisi, drama kullanımının etkililiği, öğretim sürecine olan katkısı ve sosyal bilgiler dersi öğretimi açısından önemi saptanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin aldıkları teorik bilgiler çerçevesinde aktif olarak drama etkinliklerine katılmaları ve yine öğrencilerin drama etkinlikleri oluşturması sağlanmıştır. Ayrıca tüm bu çalışmalarda öğrencilerin ve öğrenci velilerinin drama uygulamaları ile ilgili düşünceleri, bu etkinliklerin tarih öğretimindeki etkililiği ile ilgili görüşleri, dersin işleniş süreci hakkındaki görüş ve önerilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.3.Alt problemler

Söz konusu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğrencilerin “sosyal bilgiler” ve “drama” kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” konusuna ilişkin algıları araştırma öncesi ve sonrası nasıldır?
- Öğrencilerin sınıfta uygulanan drama etkinliklerini gerçekleştirme düzeyleri nasıldır?
- Sınıfta uygulanan drama etkinlikleri ile ilgili öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri nasıldır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Sosyal Bilgiler derslerinde tarih konularının öğretiminde drama yönteminin ve bu yöntemle ilgili tekniklerin oldukça etkili olduğu gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar da bu durumu desteklemektedir. Sınıf ortamında gerçekleştirilen uygulamalar esnasında yapılan gözlemler ve toplanan veriler sonucunda öğrencilerin drama, tarihsel canlandırma gibi teknikleri çok sevdiğini görülmüştür. Çağdaş tekniklerle işlenen dersler klasik tekniklerle işlenen derslere göre daha çok ilgi çekmektedir. Bu da şüphesiz öğrenme üzerinde olumlu bir etki yapacaktır. 2005 yılı itibariyle yapılandırıcılık yaklaşımını temel alan yeni öğretim programı da derslerin öğrencilerin ilgisini çekecek, onları aktif kılacak, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunacak şekilde işlenmesini öngörmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretimi ve drama yöntemi ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak yapılan araştırmaların çoğu nicel çalışmalardır. Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin ve bu yöntemle ilgili alt tekniklerin kullanımı ile ilgili uygulamaya dönük eylem araştırmaları oldukça azdır. Çalışma, bu alandaki eksikliğin giderilmesi açısından öneme sahiptir. Bu çalışmanın ilgili alana katkı yapacağı düşünülmektedir.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

-Çalışma 6.sınıf “Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler Ünitesi” ile sınırlandırılmıştır.

-Çalışma grubu, İzmir İli Torbalı ilçesinde yer alan bir ortaokulda 6. sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci ve bu öğrencilerin velileri öğrenci ile sınırlıdır.

-Veri toplama araçlarından elde edilen bilgiler 45 öğrenci ve bu 45 öğrencinin velilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

-Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemler de sınırlıdır. Araştırmada eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tercih edilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Sosyal bilgiler, bireyin kendini en iyi şekilde geliştirecek yaşantılara olanak sağlayarak kendini tanımasına katkıda bulunmayı amaçlayan bir derstir. Bağımsızlık, işbirliği ve kültürün, düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi sosyal bilgiler dersinin amaçları arasındadır (Sağlamer, 1997). İlköğretimde okutulan temel derslerden biri olan sosyal bilgilerin birçok amacı vardır. Sosyal bilgiler öğretim programı bu amaçlar çerçevesinde şekillendirilir. Söz konusu amaçlardan biri de toplumsal yaşamda aktif olan, toplumsal ve kültürel konulara karşı duyarlı olan bireyler yetiştirmektir (MEB, 2005). Bu amaçla bireyin sosyokültürel gelişimine oldukça önem verilir. Sosyal Bilgiler alanında yapılan çalışmaların önemli bir kısmı “sosyokültürel gelişim” ile ilgilidir.

Sosyal bilgiler dersi, bireylere toplumsal değerleri aktarma, toplumda yer alan aksaklıkları çözüm yolları ile birlikte tanıtmada konularında oldukça önemli bir derstir. Buna dayanarak sosyal bilgiler dersinin yaşam ile okul arasında bağ kurma görevinin olduğunu da görmek mümkündür. Bu anlamda sosyal bilgiler, bireyin toplumsal kişiliğinin oluşumunda da büyük bir rol üstlenir. Bireyin toplumsal kişiliğinin oluşmasında ilköğretim kademesi oldukça büyük öneme sahiptir (Aykaç ve Adıgüzel 2011). Bireyin topluma duyarlı, bilinçli bir vatandaş olmasında bu yıllarda aldığı eğitim oldukça etkilidir. İlköğretimde temel derslerden biri olan sosyal bilgiler dersi öğrencilerin toplum ve bu toplumun sorunları hakkında bilgi sahibi olmaları, toplumun olumlu ve olumsuz yönlerini görmeleri, bir yurttaş olarak sorumluluklarını öğrenmeleri, insan ilişkilerini anlamaları, toplumsal özellikleri kavramaları konularında önemli kazanımlar içermektedir.

Ülkemizde eğitim sisteminde sık sık bazı konularda birçok değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliklerden bazıları küçük düzenlemeler halinde gerçekleştirilirken bazıları da köklü değişiklikler şeklinde gerçekleşmektedir. Sosyal bilgiler dersi de değişik zamanlarda birçok değişikliğe uğramıştır. Hala bu değişiklikler süregelmektedir. Ancak mevcut durumda birçok düzenlemeye karşın bu dersin genel ve özel hedeflerinin, misyonunun çok büyük değişikliğe uğramadığı görülmektedir. Günümüz eğitim anlayışı öğrenci merkezli bir öğrenim sürecini

hedeflemektedir. Bu hedefe uygun olarak birçok alanda düzenlemeler yapılmıştır. Sosyal Bilgiler programları da veriler ışığında yeniden düzenlenmiştir. Önceki öğretim programları incelendiğinde yaratıcı drama, istasyon, beyin fırtınası, görüş geliştirme altı şapka düşünme tekniği gibi aktif yöntem ve tekniklere yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Buna karşın sosyal bilgiler dersi ile ilgili yapılan araştırmalarda soru cevap, anlatım, görsel materyal okuma gibi yöntemlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programına bakıldığında düzenlemelerin etkinlik odaklı ve öğrenci merkezli olduğu görülmekle birlikte yöntem – teknik zenginliğinin sunulmadığı görülmüştür. Bu açıdan programın her ne kadar öğrenci merkezli olarak düzenlendiyse de hala geleneksellikten tam olarak kurtulamadığı görülmektedir. Bu açıdan programın bir kez daha gözden geçirilmesi hedefe ulaşma yolunda faydalı olacaktır.

2004-2005 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan Sosyal bilgiler Programı incelendiğinde bazı ilkelere ulaşılmıştır. Bu ilkeler doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı'nın her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğu kabul edildiği, öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak; onlardan beklenen niteliklerin geliştirilmesine önem verildiği görülmüştür. Yine sosyal bilgiler programına göre öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, toplumsal sorunlara karşı duyarlı, öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanan çevreyle etkileşim kuran bireyler yetiştirme gerekliliği göze çarpmaktadır (MEB, 2005). Buradan yola çıkarak sosyal bilgiler dersinin bireyin sosyokültürel gelişimine oldukça önem verdiği anlaşılmaktadır.

İlgili ilkeler irdelendiğinde bireyin birçok yönden gelişiminin hedeflendiği görülmektedir. Öğrencinin önceden sahip olduğu pasif dinleyici konumundan aktif, bilgi üretici, yapılandırmacı konumuna gelmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu programın amacı yaparak yaşayarak, sorgulayarak öğrenen, duyarlı ve aktif bireyler yetiştirmektir.

Sosyal Bilgiler Programı ayrıca birçok değer ve beceriye de yer vermektedir: Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, İletişim, Problem Çözme, Karar Verme, Gözlem gibi beceriler sosyal bilgiler programında göze çarpan becerilerdir. Bu becerilerin kazandırılması amacıyla olabildiğince zengin materyal kullanımı sağlanmalıdır. Ayrıca öğretim yöntem ve teknikleri de çeşitli tutulmalı, ders planları her öğrenciye hitap edecek şekilde düzenlenmelidir (MEB, 2005).

Birçok disiplini bir araya getiren sosyal bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafya konuları ön plana çıkmaktadır. Tarih konularının öğretiminde esas amaç tarih bilincinin sağlanmasıdır. Bu da etkili ve kalıcı öğrenmenin sağlanması ile mümkündür.

2.1.1.Sosyal Bilgiler Öğretiminin Genel Amaçları

MEB'e (Sosyal Bilgiler Programı, 2005:11-12) göre sosyal bilgiler dersinde bir öğrenci;

1. *Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.*
2. *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.*
3. *Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.*
4. *Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.*
5. *Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.*
6. *Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.*
7. *Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.*
8. *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.*
9. *Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.*

10. *Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.*
11. *Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.*
12. *Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.*
13. *Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.*
14. *Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.*
15. *İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.*
16. *Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.*
17. *İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.*

2.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanması

İlköğretim okulu sosyal bilgiler öğretim programı 6. sınıfta haftada üçer ders saati olmak üzere 108 saatlik bir ders süresi ve 7. sınıflarda dört saat olmak üzere 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmıştır. İnsan hakları ve vatandaşlık dersi pek çok ülkede olduğu gibi ilköğretim 1. sınıftan itibaren bir aradisiplin olarak ele alınmış, derslerin kazanımları ile insan hakları ve vatandaşlık programının kazanımları ilişkilendirilmiş, insan hakları ve vatandaşlık programına duyarlı bir ilköğretim programı hazırlanmıştır.

Bu dersin eğitim ve öğretiminde (MEB Sosyal Bilgiler Programı, 2005:3-6);

1. *Etkili ve sorumlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış sosyal bilgiler dersi ile öğrenci 4. sınıftan itibaren karşılaşmaktadır.*

Sosyal Bilgiler öğretmeni, 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programını inceleyerek, öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazırbulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Sarmal yaklaşım doğrultusunda, devamlılık ve aşamalılık açısından; 6. ve 7. sınıflardaki öğrenme alanları, beceriler, değerler ve kavramların 4. ve 5. sınıftakilerle ilişkileri göz ardı edilmemelidir.

2. *Sosyal Bilgiler ünitelerinde; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve insan hakları ve vatandaşlık bilgisi konuları toplulaştırılmış olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları tarih ünitesi, coğrafya ünitesi, insan hakları ve vatandaşlık ünitesi diye ayrı ayrı değil, çok yönlü olarak işlemelidir. Örneğin, Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ele alınırken, Millî Mücadele yıllarında bu bölgedeki faaliyetlere yer verilerek, coğrafya, tarih, insan hakları ve vatandaşlık konuları ilişkilendirilerek, milli bilinç, insan hakları ve tarih duyarlılığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikayeleri, türküler ve şiirler vb.) yararlanılarak, sosyal bilgiler, Türkçe dersleriyle kaynaştırılmalı, öğrencilere vatan sevgisi kazandırılmalıdır.*
3. *Sosyal Bilgiler Programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirme koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazırbulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştireç unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve grubun sözü edilen özellikleri açısından gerektiğinde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla ünite sürelerinde değişiklik yapabilir.*
4. *Öğretmen, geçmiş, bugün ve gelecek düşünüldüğünde, bütün insan faaliyetlerini kapsayacak şekilde seçilmiş olan dokuz öğrenme alanının, birden fazla disiplini içerdiğine, "zaman, süreklilik ve değişim" öğrenme alanının, diğer sekiz öğrenme alanıyla birlikte değerlendirildiğine dikkat etmelidir. Yani bir ünite, iki öğrenme alanı içermektedir. 6. ve 7. sınıfta "gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler" öğrenme alanına yer verilmemiştir.*

5. Öğretmen, “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem vermelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin, vb.) bilimsel yöntemleri sezdirilmelidir. Öğretmen, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sağlamalıdır. Tarih konuları da öğrencilere bir problem olarak sunulmalıdır. Örneğin “TBMM’nin Açılışı” konusunda, “Atatürk, 1920’de kurulan yeni devletin malî kaynakları problemini nasıl çözdü?” problemi ortaya atılabilir. Burada önce, bir devletin gelir kaynakları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınmalı, sonra veri ve kaynak toplamalarına yardım edilmeli, görüşleri test edilmeli ve tartışmaya teşvik edilmeli, daha sonra da öğrencilerin bir rapor yazmaları sağlanmalıdır.
6. Son yıllarda bazı eğitimciler tarafından “genişleyen çevreler” programına yönelik haklı ve yerinde eleştiriler yapılmaktadır. Günümüzde çocuklar yakın çevrelerinin çok ötesindeki olaylardan da haberdardır. Kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun her eve girmesi, dünyayı çocukların evine getirmiştir. Henüz okula başlamayan çocuklar bile dünyadaki savaşların, çevre kirliliği ile ilgili sorunların artık farkındadırlar. Belgeseller sayesinde dünyanın çeşitli yörelerindeki kültürleri en ince ayrıntılarına kadar tanıma fırsatı elde etmektedirler. Örneğin 8-13 yaşlarındaki çocukların yakından uzağa ilkesinin tersine Çin Seddi, Piramitler, dünyanın en uzun, en kilolu, en yaşlı insanı gibi konularla ilgilendiği görülmüştür. Bu yüzden ünitelerin sıralanması “yakından uzağa” ilkesine göre yapılırken, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.
7. Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır. Dokuz temel becerinin yanı sıra, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve sosyal katılım gibi sosyal bilgiler becerilerini kazanmaları üzerinde özellikle durulmalıdır. Bu beceriler alt aşamaları ile birlikte öğretmen kılavuzunda verilmiştir. Kaynak kullanımı ve kanıt değerlendirmeye dayalı sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmaları ve kanıta dayalı akıl yürütmeleri sağlanmalı, kanıtların sınırlılıkları ve tarihin farklı yorumlarının olabileceği fark ettirilmelidir.

8. *Öğretmen, öğrencilerin disiplinlere ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir. Öğrencilerin, çizdikleri kavram ve zihin haritalarından yararlanarak, kavram yanlışları varsa, düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.*
9. *Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir.*
10. *Öğretmen, programda üç türlü ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve aradisiplinlerle ilişkilendirmedir. Programda üniteler arası ve dersler arası ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken, aradisiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni, 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde sık sık bu ilişkileri öğrencilerin kurmasına yardımcı olmalıdır. Diğer branş öğretmenleriyle toplantı yaparak planlarını oluşturmalıdır.*
11. *Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 17 genel amacı, ünite kazanımları, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öncelikle küçük veri kırıntıları ve olgu koleksiyonları yerine, öğrencilerin büyük fikirler, temalar ile karşılaşmalarına yönelik, becerileri ve değerleri geliştirici etkinlikler seçebilir. Örneğin, I. Dünya Savaşı'na, Milli Mücadele'ye ve II. Dünya Savaşı'na siyasal, ekonomik ve kültürel açılardan topluca bakılabilir. Öğretmen, önce bu savaflara ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini saptamalı, öğrencilerin olguları araştırmalarına dayandırdıkları bulgular yoluyla birbirinden ve ders kitaplarından öğrenebileceği bir ortam sağlamalıdır. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bireysel ya da grup olarak birincil ve ikincil kaynaklar üzerinde çalışarak, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir yer olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan*

haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, Cumhuriyet sevgisi ve demokrasi bilinci gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetişebilir.

12. *Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılâbı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılâplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün "Türk, öğren, çalış, güven", "Ne mutlu Türküm diyene!" ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir. Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen "güncellik ilkesinden" hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir.*
13. *Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kağıdı kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihî bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da*

müzedede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantuların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir. Örneğin antik bir şehirden asfalt karayolu geçirilmek isteniyor. “Siz bu şehrin neden korunması gerektiğini açıklayan dilekçe yazınız”. “Ya da TRT için çalışan bir program yapımcısısınız. Safranbolu evleri ile ilgili bir belgesel yapmanız isteniyor. Bu belgeselin senaryosunu yazınız.” Bu tür etkinliklerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve özellikle yazma becerileri geliştirilmelidir.

14. *Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.*
15. *Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM’lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.*
16. *24.01.2008 tarih ve 2 ve 3 sayılı kararlarla kabul edilen “Müze İle Eğitim” ve “Öğrenme-Öğretme Sürecinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma” konusunda önerilen açıklama ve etkinlik örnekleri işlenişte dikkate alınmalıdır.*
17. *Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde iraksak düşünmeye yol açan özellikle iraksak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar*

ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez. Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir.

2.1.3.Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Temel Yaklaşımı

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber iletişim olanaklarının küçülttüğü dünyamızda en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük bilgiyi üreten ve bilgiyi kullananlarıdır. Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde de en önemli görev eğitim sistemine düşmektedir.

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri platformlarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak, öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker duruma gelmiştir. Bu nedenle program, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı (MEB, 2005:3-6);

1. *Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.*
2. *Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.*
3. *Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.*
4. *Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.*

5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.

Sosyal Bilgiler Programı Barr, Barth ve Shermis'in (1977) ortaya koyduğu üç geleneği de önemsemektedir. Bilindiği gibi bunlar:

1. Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler,
2. Sosyal Bilimler olarak sosyal bilgiler,
3. Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgilerdir.

Sosyal bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere bu bilgi birikimini yaşama geçirilebilecek donanımlar kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.1.4.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Yapılandırmacı Yöntem ve Teknikler:

Sosyal Bilgiler dersinde, bilgi öğrencinin kendisi tarafından yapılandırılmalıdır. Karar verici olarak öğrencilerin yetiştirilmesinde bilginin, bir amaç olarak değil, bir problemin çözümünde araç olarak edinilmesi sağlanmalıdır. Öğrenciler, görsel ve yazılı basının eleştirel bir okuyucusu olmaya teşvik edilmeli, öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerisi geliştirilmeye çalışılmalıdır. Yeni sosyal bilgiler programı becerilere vurgu yapmaktadır. Öğretmen tarafından sözü edilen becerilerin edinilmesine dikkat edilmelidir. Bunun için birtakım etkinlikler önerilmiştir. Öğretmen, aynı beceriyi daha kısa sürede ve daha kalıcı edindirmek için kendi hazırladığı etkinlikleri de uygulayabilir.

Sosyal Bilgiler Programının uygulanması sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramları kazandırmada işe koşulabilecek ve etkinliklerimize temel oluşturabilecek bazı yöntem ve teknikler şunlar olabilir (Açıkgöz, 2003:86-125):

Örnek Olay İncelemesi: Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili örnek olayları işlenen konu ilkeleri açısından çözümlemesidir. Örneğin, erozyonun nedenlerinin saptanması.

Sonuç Çıkarma: Öğrencilerin işlenen konuda ulaştıkları sonuçları belirlemeleridir. Örneğin, bir bölgenin yeryüzü şekilleri işlendikten sonra o bölgeyle ilgili “sonuç olarak Bölgesi kurak ve verimsiz bir bölgedir.” biçiminde sonuçlar çıkarma.

Geri Plandaki Düşünceleri Bulma: Öğrencilerin işlenen konuyu ya da konuyla ilgili olayları analiz ederek açıkça ifade edilmemiş düşünceleri keşfetmeye çalışmasıdır. Örneğin tarihi bir olay işlendiği zaman kişilerin neden böyle davrandıklarını, ne düşünüyor olduklarını bulma. İncelenen bir yazıda yazarın amacı, varsayımları gibi metinde açıkça yer almayan düşüncelerini saptama.

Slogan Bulma: Öğrencilerden işlenen konunun ana düşüncesini yansıtan bir slogan üretmeleri istenir. Örneğin, çevreye duyarlılık ya da çocuk hakları konusu işlenirken konuyla ilgili bir slogan istenebilir.

Reklam Hazırlama/Poster Afiş Hazırlama: Öğrencilerin işlenen konuya ilişkin televizyon ya da gazete için tanıtıcı reklamlar, posterler ya da afişler tasarlaması. Reklamlar görsel, işitsel yada hareketli olabilir. Örneğin bir sivil toplum

kuruluşu için tanıtım çalışması yapılabilir. Ya da girişimcilik ögesini de içermesi açısından kendilerinin sınıfta oluşturacakları marketler, alış-veriş merkezleri için reklamlar hazırlanabilir.

Şiir-Öykü Yazma/Şarkı Yapma: Öğrencilerin işlenen konunun önemli noktalarını yansıtan şiir ya da öykü yazmaları ya da öğrenme malzemesinin, öğrenilenlerin şarkıyla anlatılmasıdır. Örneğin, yağmurun oluşumunun şiiri, şarkısı, Millî Mücadele sürecini ya da farklı ülkelerdeki çocukların yaşamlarını anlatan öyküler yazılabilir.

Görsel İmge Oluşturma: Öğrencilerin işlenen konuyu grafik, resim, karikatür, tablo, şema, şekil vb. herhangi bir görsel imge ile göstermesidir. Örneğin, yönetim birimlerini gösteren bir şema ya da üretim-dağıtım-tüketim örüntüsünü gösteren bir akış şeması oluşturulabilir.

Önem Sırasına Koyma: Öğrencilerin, işlenen konudaki ana düşünceleri, ilkeleri ya da anahtar sözcükleri önem sırasına koymalarıdır. Örneğin, öğrenciler bir metindeki düşünceleri ve tarihte yapılan bir anlaşmanın maddelerini, bir olayın nedenlerini önem sırasına koyabilir.

Başlık Bulma: Öğrencilerin okudukları bir metin ya da izledikleri olaya başlık koymaları, eğer varsa var olan başlığı değiştirmeleridir. Başlık bulma her konuda kullanılabilir.

Sınıflama: Öğrencilerin belli bir konuda bilgi toplamaları ve onları sınıflayarak sunmalarıdır. Örneğin, sigaranın zararları, teknolojik ürünlerin kullanım alanları, afetlerden korunma yolları gibi bilgilerin toplanması ve sınıflanması.

Örnek Verme: Öğrencilerin işlenen konuları açıklığa kavuşturucu örnekler vermesidir. Çevresindeki sağlık ve yardım kuruluşlarına örnekler verebilir.

Kendini Değerlendirme: Öğrencilerin neyi ne kadar öğrendiklerinin incelenmesi, öğrenme sürecinin başındaki ve sonundaki düzeyine bakarak ne kadar gelişme gösterdiklerinin saptanmasıdır.

Yordama Yapma: Sınıfta işlenen konunun işlenmemiş bölümüyle ilgili tahminlerde bulunma ve bu tahminlerin gerekçelerini açıklamadır. Örneğin bir öykünün ya da tarihteki bir olayın sonucunu tahmin etme.

Bulmaca: Öğrencilerin konu ile ilgili bulmaca hazırlamaları ya da öğretmen tarafından hazırlanmış bir bulmacayı çözmeleridir. Kavram öğretiminde kullanılabilir.

Dramatizasyon: Öğrencilerin, öğrenilenleri dramatize ederek göstermeleridir. Örneğin, trafik polisi, yaya, sürücü vb. rolleri oynanarak trafik kuralları konusu işlenebilir.

Tavsiyede Bulunma: Öğrencilerin işlenen konuda ilgili kişilere tavsiyede bulunmasıdır. Örneğin, yerel yönetimler konusunda yöneticilere, bilinçli tüketicilik konusunda tüketicilere tavsiyede bulunabilirler. Her düzeydeki öğrenciler, öğrendikleri konularla ilgili kendilerinden sonraki öğrenciler için tavsiyeler hazırlayabilirler. Bu, öğrencilerin konu ve öğrenme süreci hakkında düşüncelerini sağlayacaktır.

Karşılaştırma: Öğrencilerin, öğrenilenler arasındaki farkları ya da benzerlikleri saptamasıdır. Örneğin, tarihsel olaylarla güncel olayların benzerlikleri, ülkeler arası farklılıklar incelenebilir.

Problem Çözme: Öğrencilerin, öğrenilenleri kullanarak yanıtı kaynaklarda olmayan problemleri çözmeleridir. Örneğin, bölgesine bir baraj inşa edecek olsanız tam olarak nereye inşa ederdingiz? iyi bir problem olabilir.

Görüşme Yapma: Öğrencilerin öğrenilenlerle ilgili birbirlerine ya da bilgi alma amaçlı gerçek yaşamdaki insanlara sorular sorması ve bu soruların yanıtlanmasıdır. Örneğin, sağlık konusunda doktorlarla, meslekler konusunda meslek sahipleriyle, yönetim konusunda yöneticilerle görüşülebilir.

Alan Gezileri: Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili mekanlarla ilgili yaptıkları inceleme gezileridir. Geziler, doğal çevrede, müzede, kent içindeki kurumlarda olabilir. Ancak, gezilerin amaçlara hizmet etmesi için, gezi öncesinde nelere dikkat edileceği, gezi sırasında gezideki gözlemlerin kayıt edilmesi ve gezi sonunda toplanan bilgilerin sınıflanması gibi etkinliklere yer verilmelidir.

Kavram Haritası Oluşturma: Konu ile ilgili başlıca kavramların, merkezi bir kavram etrafında birbirleriyle ilişkilerini gösterecek bir haritanın oluşturulmasıdır. Örneğin, demokrasi kavramı etrafında, ulusal egemenlik, laiklik, eşitlik, cumhuriyet, gibi kavramlar yer alabilir.

Kanıtlama: Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili bir yargıyı destekleyici bilgileri toplamaları, bu bilgileri çözümlenmeleri ve o yargıyı doğrulayan kanıtlar olarak sunmalarıdır. Örneğin; Türkiye'nin çölleşmekte olduğu, kültürün geçmişten bugüne taşındığı, bazı mesleklerin kaybolmaya yüz tuttuğu düşüncelerini kanıtlamaya çalışmak gibi.

Tüm bu uygulamalarla birlikte; empati kurma, değerlendirme, benzetim, günlük yaşamla ilişkilendirme, not alma, görüş tarama, gözlem, formülleştirme, haber toplama, önceki düşünceleriyle karşılaştırma, bildikleriyle bağ kurma, dosya oluşturma, öykü tamamlama, öğretim malzemesi hazırlama, çalışma yaprağı, koleksiyon yapma, hipotez oluşturma ve sınama, yıllık hazırlama, tersinden düşünme, anlaşma imzalama, pantomim, öğrendiklerini listeleme, proje, gazete çıkarma, yeniden yazma gibi uygulamalar etrafında farklı öğretim etkinlikleri yapılandırılabilir (Açıkgöz, 2003).

Görüldüğü gibi 2005 yılında belirlenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında dramatisasyon uygulamalarına yer verilmektedir. Dramatisasyon tekniği sıkça Yaratıcı drama yöntemi ile karıştırılmaktadır. Aslında bu teknik yaratıcı drama kavramı ile benzer bir kavramdır. Ancak bu iki kavram arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Dramatisasyon tekniği dramanın alt tekniğidir. Bu teknik birçok yönden yaratıcı drama ile aynıdır. Ancak dramatisasyonda drama lideri (eğitmen/öğretmen) yaratıcı dramaya göre süreçte daha aktiftir. Dramatisasyon tekniğinde yaratıcı dramadan farklı olarak bir metin de olabilir (Adıgüzel, 2006).

2.1.5.Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yöntem Seçimi

Sosyal bilgiler dersinde diğer derslerde olduğu gibi öğrenme etkinlikleri düzenlenirken kullanılacak yöntem ve tekniklerin doğru seçimi dersin amaca ulaşması ve etkililiği açısından oldukça önemlidir. Öğretim yöntem ve tekniklerin seçimi tek bir faktöre göre belirlenmez. Yöntem teknik seçiminde birçok etmen vardır. Sözer (1998: 11) bu etmenleri şu şekilde açıklar:

- *Konu alanı*
- *Öğretim programının niteliği*
- *Toplumsal ve ekonomik koşullar*
- *Öğrencilerin bireysel farklılıkları*
- *Ders araç ve gereçlerinin durumu*
- *Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi*
- *Ayrılan sürenin uzunluğu yada kısalığı*
- *Görevli yöneticilerin izlediği politikalar*
- *Eğitim sisteminin belirlediği felsefe ve amaçlar*

➤ *Öğretmenin kişiliği, yeteneği ve mesleki yetişiimi gibi...*

2.2.Drama

Drama sözcüğünün kökü ve anlamı ile ilgili birçok görüş vardır. Drama sözcüğünün kökü yunanca dran (etmek, eylemek, itmek, çekmek) sözcüğüdür. Drama ile ilgili literatürde birçok farklı tanım yer almaktadır. Drama, doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içerisinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San,1999). San, yaptığı çeşitli çalışmalarla yaratıcı drama yönteminin ülkemizde yaygınlaşması adına büyük çabalar harcamıştır. Yaratıcı Drama yöntemi özümsemiğinde eğitsel ortama kolaylıkla uyarlanabileceği görülecektir.

Adıgüzel’e göre drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın veya bir düşüncenin, doğaçlama ve rol oynama vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Adıgüzel, drama kavramı ve yaratıcı drama kavramlarının birbirlerinin yerine kullanılabileceğini de söyler (Adıgüzel, 2010).

Drama yöntemi uzun bir geçmişe sahiptir. Yüzyıllar öncesinden beri öğreticiler iletmek istedikleri mesajı yaşantılar kazandırarak eğlenceli bir şekilde anlatma yöntemini kullanmışlardır. Drama yönteminin etkililiği birçok öğretici tarafından anlaşılmıştır. Filozof Platon da drama yöntemini kullanan öğreticilerden biriydi. Öğrencilerin okulda bilgi edinmesi yeterli değildir. Önemli olan bu bilgilerin günlük yaşama aktarılması ve bilgilerin kalıcılığının sağlanmasıdır. Bu bağlamda drama yöntemi oldukça etkili bir yöntemdir. Birçok araştırmacı tarafından drama yönteminin etkililiği belirtilmiştir (Göncüoğlu 2010; Çelikkaya 2014; Aykaç ve Adıgüzel 2011; Okvuran, 1993;Debre 2008; Kaf, 1999).

Drama yönteminin eğitsel ortamda birçok faydası vardır. Drama yöntemi bireye sorumluluk, empati, kendini ifade etme, dayanışma içerisinde çalışma gibi özellikler kazandırır. Drama ayrıca bireye başarılı olma duygusunu yaşatarak özgüvenin artmasını sağlar.

Görüldüğü gibi drama yöntemi bireyin çok yönlü gelişimi açısından oldukça faydalıdır. Bu açıdan bakıldığında drama yöntemi derslerde temel eğitsel yöntem olarak kullanılabilir.

Drama, iletişim, etkileşim, hayal gücü, empati, oyun, eylem, edim (performans) gibi birçok kavramla etkileşim içerisindedir. Drama çok geniş ve karmaşık bir yöntemdir. Dramanın başlıca özellikleri (MEB, 2012: 5): tarafından şu şekilde listelenmiştir:

- *Drama Kahraman-Engel-Eylem şeklinde kurgulanır.*
- *Drama her zaman bir “şey” hakkında kurgulanır.*
- *Bir biçim ve içeriği vardır.*
- *Bir sanat disiplini vardır.*
- *Duygusal özelliğe sahiptir.*
- *Seyircisizdir.*
- *Birey, kendi dünyasını yaratarak duygularını form ve içeriği benimsemelidir.*
- *Herkes, kendi yaratmalarını birbirine anlatmalıdır.*
- *Dramada en önemli ve etkili özellik anlamak ve düşünmektir.*
- *Drama etkinliklerinin erken çocukluk dönemindeki çocuklardan, orta hatta ileri yaşlara kadar olan katılımcıları vardır.*
- *Drama etkinliklerinde ortalama yaşın 5-14 olması önemli özelliğidir.*
- *Drama oyununun birçok özelliği vardır. Bunun yanında kendine özgü de özelliklere sahiptir.*
- *Uygun bir etkinlik alanı dramanın en büyük özelliğidir.*
- *Yaratıcı drama çalışmaları etkinlik planı hazırlanarak uygulanmalıdır.*
- *Yaratıcı dramada konu, amaç, materyal, düşsel ortam planda yer alır.*
- *Yaratıcı dramada süre kullanılarak ısınma, uyum, güven çalışmaları, doğaçlama oluşumları, değerlendirme ve rahatlama bölümleri bulunur.*
- *Drama müzik ve dansla birlikte kullanılabilir.*

2.2.1. Dramanın Öğeleri

2.2.1.1. Drama Lideri

Drama lideri; öğretmen, yönetici, eğitmen, eğitici gibi farklı isimler de alır. Lider, süreci planlayan, uygulayan ve değerlendiren, drama çalışmalarında

katılımcılara rehberlik eden kişidir. Drama lideri, drama sürecinin en önemli öğelerinden birisidir. Çünkü bir grup çalışması içerisinde bireylerin bir yaşantıyı ya da bir olayı kendi deneyimlerini de işin içerisine katarak eylem ve edim durumlarında oynayarak canlandırılması ve anlamlandırılması, liderin hedefleri ve yöntemleriyle ortaya çıkmakta ve belirlenmektedir. Drama sürecinde ilk hızı kazandıran, sunan, değerlendiren ve uygulayan liderdir (Adıgüzel, 1994).

Çocuklar birer gözlemcidir. Etraflarında olup biten her şeyi gözlemlerler. Çocuklar en iyi arkadaşlardan öğrenir. Bu durumda öğretmenin de çocuğun arkadaşı olması gerekir. Çocuğun arkadaşı olmak demek, onunla birlikte zaman geçirmek, onunla onun isteyebileceği şekilde iletişim kurmak, onunla oyunlar oynamak demektir. Öğretmen çocuklarla birlikte oyunda küçük de olsa rol alıyorsa, çocuk öğretmene dokunabiliyorsa, arada sıcak bir bağ kurulabiliyorsa öğretmen o çocuğu kazanmış demektir. Öğretmen sabırlı olmalı, uyumu sağlamalı, gruba güvenmeli, grubu dinlemeli, onlara yardımcı olmalıdır. Soruya soruyla yanıt verip yanıtı çocuklara buldurmalı, onları düşünmeye teşvik etmelidir (Morgül, 2004: 18-19).

Drama liderinin sahip olması gereken birtakım özellikler vardır. Liderin yeterlik belgesinin olması, çocuklarla oluşturulacak drama grubu çalışmalarında pedagojik eğitim almış kişiler olması ve dramanın işleyişi konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Drama liderinde bulunması gereken nitelikler aşağıdaki gibi sıralanabilir (MEB, 2012: 5):

- *Lider, drama etkinliklerini planlarken katılımcıların gelişim özelliklerini, ilgi ve gereksinimlerini ve bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır.*
- *Lider, drama çalışmalarını katılımcıların yetenekleri doğrultusunda ve gelişen kapasitelerini artıracak şekilde hazırlamalıdır.*
- *Lider, katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissedebilecekleri ortam oluşturma, grubun güvenini kazanma, gereken durumlarda anında çözüm getirebilme becerilerine sahip olmalıdır.*
- *Grubun keşfetmesi ve gelişmesi, doğaçlamalar yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için rehberlik etmelidir.*
- *Katılımcıların eski bilgileriyle yeni bilgileri arasında bağ kurabilmeleri için yaratıcı eğitim ortamları hazırlamalıdır.*

- *Liderin katılımcılarla birlikte düşünmesi, drama çalışması sırasında ya da sonrasında belirlenen durumlar ya da roller hakkında katılımcıların düşüncelerini ve duygularını ifade etmesine yardımcı olması çok önemlidir.*
- *Katılımcılara, uygun uyarıcılar sağlayarak yaratıcılıklarının gelişimini olumlu yönde destekleyen ve yaratıcı düşünceye sevk eden sorular sormalıdır.*
- *Lider, drama sürecinde katılımcılara hazırlanmaları için süre vermeli, teşvik edici bir tutum içinde olmalı, katılımcıların kendi performanslarını gösterebilmeleri ve değerlendirme yapabilmeleri için zamanı iyi kullanmalıdır.*
- *Yeni durumlara kolay uyum sağlayabilmeli ve grubun kurduğu oyunun içeriğine müdahale etmemelidir.*
- *Lider, drama sürecinde iyi bir gözlemci olmalı ve gözlemlerinin sonuçlarını tutarlı bir şekilde yorumlayabilmelidir.*
- *Bilimsel bir yaklaşımla drama sürecini analiz etmeli, kendisi de role girerek drama çalışmalarının daha etkili olmasına katkı sağlamalıdır.*
- *Drama etkinliği sona erdiğinde, katılımcıların heyecanlarını üstlerinden atmaları için uygun rahatlama çalışmaları planlayabilmelidir.*
- *Lider, her bir katılımcıyı kendi bütünlüğü içinde ele alıp değerlendirmeli, katılımcıların bireysel ilgileri, gereksinimleri ve farklılıklarını kabullenmelidir.*
- *Drama lideri yaratıcı olmalıdır.*
- *Lider, esnek ve yeniliklere açık bir kişilikte olmalıdır.*
- *Lider, drama konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmalıdır.*
- *Lider, kendi değerleri olan, insana saygı duyan, dramayla ilgili bilgileri araştırmaya istekli, kendini yetiştirmede sorumluluk duyan bir birey olmalıdır.*
- *Lider, sanatsal duyarlılığı olan, tartışmaya hazır, kompleksleri ile başa çıkmış, ilkeli, ilişkilerde başarılı, empati becerisi yüksek bireyler olmalıdır.*
- *Deneyimini paylaşarak, etkili sorular sorarak, varsayımlar ileri sürerek çocukları harekete geçiren bir kişiliğe sahip olmalıdır.*

- *Lider, drama yöntemini grup çalışmalarında uygulayabilme yetkinliğini kazanmış olmalıdır.*

2.2.1.2.Drama Katılımcısı

Drama çalışmaları “gönüllülük” esasına dayanır. Bu nedenle drama etkinliklerinde öğrenci ya da çocuk yerine “katılımcı” kavramı kullanılmaktadır. Burada önemli olan çocukların gelişim özelliklerini dikkate alan çalışmalar planlamak ve bu planlarda gerekli durumlarda esnek olabilmektir. Çalışmaların hiçbir aşamasında katılımcılar zorlanmamalıdır. Drama etkinliklerini yapmak istemeyenlere zaman tanınmalıdır. Aksi takdirde dramanın temel ilkelerinden biri olan gönüllülük ilkesine uygun hareket edilmemiş olur. Zorlama bir anlayış drama etkinliklerinin verimini ve etkililiğini olumsuz olarak etkileyecektir. Katılımcılar, dramada farklı roller üstlenirler ve rollere ve temaya bağlı olarak kendi dramatize öykülerini oluştururlar. Drama sürecinde, lider tarafından beklenmedik bir anahtar “çatışma” ya da problem durumu sunulur. Katılımcılar belirli bir konuda uzman olmak zorunda değildirler ancak öyküden bir anlam çıkarırken belirli konularda deneyimler elde ederek öğrenirler. Dramanın çatışmaları çözümlenirken katılımcılar sürekli olarak doğaçlama yaparlar ve bu yolla grup üyeleri problemlere çözümler bulmaya yönlendirilir ve süreç içerisinde öğrenirler (MEB,2012).

Drama çalışmalarına gönüllü katılan bireyler, drama sürecinde durumları, olayları ve ilişkileri keşfederek öğrenmektedirler. Katılımcılar gerçek dünyadaki bilgi ve deneyimlerini, dramada hayali bir dünya yaratmak için kullanmakta ve dramada tasarladıkları durumları ve rolleri tanımlarken olayları ve ilişkileri incelemeyi öğrenmektedirler. Bu da katılımcıların hayal gücünü, keşfederek öğrenme, olaylar arasında bağlantı kurma ve sonuca ulaşma yetilerini destekler. Drama çalışmalarının her aşamasında titiz ve planlı davranmak gerekir. Drama lideri katılımcıların gelişim seviyeleri, cinsiyetleri, ilgi ve ihtiyaçları, daha önce drama çalışmalarına katılıp katılmadıkları gibi durumları göz önünde bulundurularak çalışmalar yapmalıdır. İlk kez drama çalışmasına katılan öğrencilerle daha önce drama çalışmalarına katılan öğrenciler arasında farklılık söz konusudur. İlk kez drama çalışmalarına katılan öğrencilerle drama çalışmaları yapılırken basit çalışmalardan başlanmalıdır ve grubun özellikleri dikkate alınarak grubun sayısı önceden tespit edilmelidir (Güney, 2009: 48).

2.2.1.3.Mekan (Uzam)

Mekan drama yönteminin uygulanabilirliği açısından önemlidir. Drama uygulamalarının yapılacağı mekan mümkün olduğunca sessiz olmalıdır. Aksi takdirde öğrencilerin motivasyonu bozulacak, dikkatleri dağıtacaktır. Öğrenciler mekanda rahat hareket edebilmeli, kendilerini rahat ve güvende hissetmelidir. Eğer mümkünse okullarda drama sınıfları oluşturulmalıdır. Drama sınıflarının oluşturulması kolay araç gereç temini açısından da önemlidir. Bunların yanı sıra sıcaklık ve aydınlatma yönünden de, drama çalışmalarının yapılacağı mekânın uygun olması gerekir. Kısacası dramanın yapılacağı mekan öğrencinin sevebileceği, kendini rahat hissedeceği, drama aktivitelerinde rol almak isteyeceği bir mekan olmalıdır. Drama etkinliğinin amacına göre okul bahçesi, müze, ören yeri, antik kent, spor odası, oyun parkı, piknik alanı gibi dışsal alanlar da drama mekanı olabilir. Drama mekanlarında birtakım nesnelere, araç-gereçler de yer almalıdır. Dramada hemen hemen aklımıza gelebilecek her türlü nesne araç olarak kullanılabilir. Hatta çevrede uygun bir nesne bulamaz isek bedenlerimize vereceğimiz değişik şekiller ve durumlarla bedenlerimizden amaca yönelik araç oluşturabiliriz (Kayhan, 2004: 30). Drama sürecinde kullanılacak nesnelere, araç - gereç ya da materyallerin diğer eğitim ortamlarına göre farklı bir özelliği vardır. Bu özellik, araç - gerecin ya da materyalin aslında farklı amaçlar için kullanılması, biçiminin değiştirilmesi ya da birkaç nesnenin bir arada farklı işlevler üstlenmesi biçiminde açıklanabilir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen 2000: 98).

Dramada en sık kullanılan araç, teyp, ses bantları ya da müzik ileten diğer araçlardır. Teybin yanı sıra resim, fotoğraf, poster, lider tarafından hazırlanmış öğretim yaprakları, yazı ve gösterim tahtası gibi görsel araçlar, karton, resim kağıdı, kukla, renkli kalem, oyuncak gibi gerçek eşyalar, kitap, dergi, gazete gibi basılı materyaller, slayt ya da tepegöz, projektör gibi aygıtlar önemli araç ve gereçlerdendir (Üstündağ, 2002: 37). Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilgisayar veya akıllı telefonlar vasıtasıyla dramada kullanılacak birçok içeriğe ulaşılabilir.

2.2.1.4.Konu - Etkinlik

Drama çalışmalarının konu alanı oldukça geniştir. Ele alınıp irdelenecek duygu ve düşüncelerin tamamı drama konusu olabilir. Özel hayatlar ve evrensel değerlere

ters düşen durumlar dışında her şey konu olabilir. Herhangi bir olaydan, bir eğitim ünitesinden, haberden, anıdan, bir resimden, fotoğraf ya da soyut bir kavramdan, davranıştan yola çıkarak katılımcılara ne kazandırılmak istendiğine göre belirlenir. Sözelimi, insan hakları, aile, demokratik tutum, yaşlılık, açlık, ilişkiler gibi pek çok yaşantı yaratıcı drama için bir konu, işlenecek bir malzeme olarak değerlendirilebilir. Etkinlik türünün seçimi öğretmen tarafından yapılır. Drama konusu yani etkinliğin içeriği de öğretmen tarafından belirlenir; ancak konuyu öğrencinin seçmesi drama sürecinin etkililiği ve verimliliği açısından daha faydalı olacaktır. Zira öğrenci kendisinin seçtiği konularda daha aktif olacaktır. Öğrenci içeriğini kendisinin belirlediği etkinliklere katılma noktasında da daha hevesli davranacaktır. Ayrıca etkinlik/konu belirleme aşamasında öğrencilere söz hakkı verilmesi onları düşünmeye iteceği için yaratıcılıklarını da geliştirecektir. Bu nedenle, bütün eğitim etkinliklerinde olduğu gibi, eğitici drama etkinlikleri sırasında da, çocukların hem oyuncakları drama etkinliğini kendilerinin seçmesine, hem de seçtikleri ya da verilen rolleri kendi istedikleri gibi oynamalarına, elden geldiğince izin verilmesinde yarar vardır (Karadağ,2005:128).

2.2.1.5.Dramanın Yapısı

Drama kendi içerisinde sistemli bir yapıya sahiptir. Dramanın planlama, hazırlık, uygulama, değerlendirme aşamaları kendi içlerinde ayrı bir bütünlüğe sahiptir. Bu aşamaların hepsi ayrı öneme sahiptir. Her drama etkinliğinin belli bir yapısı ve düzeyi vardır. Seçilen bir drama etkinliği iyi bir düzenlemeye ihtiyaç duyar. Bu yüzden drama lideri drama konusunda donanımlı olmalıdır.

İyi bir drama programı için hesaba katılacak noktaları şu şekilde sıralayabiliriz (Gönen, 1999: 36; akt:Yıldırım, 2008: 41):

Tema seçimi: Çocukların ne öğrenmesi isteniyor? Örneğin; alışveriş, işbirliği

Çevre Düzenlenmesi: Öğrenme en iyi hangi ortamda gerçekleşebilir? Örneğin; müze, bahçe, ilgili kurum.

Çocukların rol seçimi: Çocuklar etkinlikte hangi rolü alacak? Çocuklar deneyim kazandıkça değişik roller seçebilirler. Örneğin; bakkal, müşteri, müdür, yolcu.

Öğretmenin rol seçimi: Öğretmenin kim olacağı, drama etkinliği içinde mi yer alacağı, yoksa drama etkinliğine katılmayıp etkinliği dışarıdan mı yönlendireceği belirlenir.

Çevrenin belirlenmesi: Bu drama etkinliğindeki rollerin hangi bakış açısından alınacağını belirler, konsantrasyonu artırır ve konunun dağılmasını önler.

Odak noktası seçimi: Drama hakkında çözülecek problem nedir?

Eylem seçimi: Drama etkinliğinde çocuklar ne yapacaklar?

Püf noktasının belirlenmesi: Başlangıçta çocuğun dikkatini konuya çekebilmek için ne kullanılabileceği belirlenir. Bu işi, herhangi bir şekilde öğretmen yapabileceği gibi, herhangi bir kumaş, herhangi bir mektup, herhangi bir resim aracılığıyla da yapılabilir. Örneğin; öğretmenin Nasreddin Hoca kıyafetiyle içeri girmesi ya da elinde dikkat çeken bir kutu ile içeri girmesi vb.

Adıgüzel (2010) dramanın öğelerini dramatik kurgunun bileşenleri başlığı altında anlatmıştır. Dramatik kurgu kavramı daha çok metin odaklı çalışmalar için geçerli olsa da dramanın canlandırma bölümü için belirli bir öneme sahiptir.

Yaratıcı drama açısından dramatik kurgunun bileşenleri şunlardır:

- Rol
- Dramatik Gerilim
- Odak
- Mekan
- Zaman
- Dil
- Hareket
- Atmosfer
- Semboller
- Dramatik Anlam (Adıgüzel,2010).

2.2.2.Drama Kavramı ile İlgili Tanımlar ve Drama Türleri

2.2.2.1.Yaratıcı Drama

Drama türleri arasında en çok bilinen ve en çok kullanılan yaratıcı drama; doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanarak bir grup çalışması içinde bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zamanda bir soyut kavramı ya da davranışı eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyun” süreçlerden anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 1990: 573).

Yaratıcı drama uygulamalarında yazılı bir metin veya bir senaryo olmaz. Ezbere dayalı bir oyun değildir. Yaratıcı drama doğaldır. Burada ağırlıklı olarak Doğaçlama ve Rol oynama teknikleri kullanılır. Yaratıcı drama etkinliklerinin yapılması için bir sahneye gerek yoktur. Zaten bu oyunlar sunuşsal değildir ve sahnelenmez. Bu özellikler yaratıcı drama etkinliklerinin temelini oluşturur. Yaratıcı drama etkinliklerinde senaryo ve ezber olmadığı için tamamen yaratıcılığa ve üretkenliğe dayalıdır. Yaratıcı drama etkinliklerinde lider ve katılımcılar vardır. Oyuna rehberlik eden yönlendirici kişiye lider, oyunu oynayan, drama etkinliğine katılan kişilere de katılımcılar denir. Bu etkinliklerde seyirci kavramı yoktur. Örneğin drama etkinliği bir sınıfta uygulanacaksa öğretmen lider, bütün sınıf katılımcı olur, seyirci olmaz. Yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenciye birçok faydası vardır. Yaratıcı drama etkinlikleri, bireylerdeki yaratıcılık, kendine güven, kendini tanıma ve ifade etme, beden dilini kullanma, pasiflikten kurtulma, çevreyi tanıma ve her duruma farklı yönlerden bakabilme becerisi kazanma hususunda etkin faaliyetlerdir (Güney, 2009: 52).

Yaratıcı drama kalıplaştırılmaz bir etkinliktir. Bu etkinliklerde etki-tepki etkileşimleri ile sürekli bir hareket vardır. Öğrenciler drama etkinliğinde oldukça aktif ve üretkendir. Bu etkinliklerde öğrencinin kendini rahat ve güvende hissetmesi gerekmektedir. Demirel (2002: 77-80) öğrenme ilkeleri açısından yaratıcı drama etkinliklerinin kapsamını şu şekilde açıklamaktadır:

- *Öğrenci en iyi yaparak yaşayarak öğrenir.*
- *Öğrenci kendisi için anlamlı olan içeriği daha iyi öğrenir.*
- *Öğrenme, öğrencinin çevresi ile etkileşimi sonunda gerçekleşir.*
- *Öğretimin ilk aşamalarında başarılı olma, öğretimin etkinliğini artırır.*
- *Öğrenci hemen erişeceği amacı bildiği zaman öğrenme daha etkili olur.*
- *Öğrenci, amaca ne oranda ulaştığını bildiği zaman öğrenme daha etkili olur.*
- *Öğrenci, öğrenilecek içeriğe ilgi duyduğu anda ve güdülendiğinde daha çok öğrenir.*
- *Öğrenci, yeni içeriği, daha önceki etkili olarak öğrendiği içerikle ilişki kurarak öğrenir.*

- *Öğrenme sırasında öğrenci ne kadar çok duyu organını kullanırsa o kadar iyi öğrenir ve geç unutulur.*
- *Duyuşsal davranışları öğrenmede etkin katılım, devinişsel davranışları öğrenmede de tekrar gereklidir.*

Yaratıcı Drama ilgili tanımlamalar, yaratıcı dramanın kapsamı, öğeleri ve amaçları, dramanın bir yöntem olarak işleniş süreci bize Yaratıcı dramanın özellikleri ile ilgili birtakım bilgiler vermektedir. Adıgüzel (2010) dramanın özelliklerini şu şekilde sıralar:

- *Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir.*
- *Yaratıcı drama katılımcıları merkeze alır.*
- *Yaratıcı drama canlandırma odaklıdır.*
- *Yaratıcı dramada odak, -miş gibi yapmaya, kurguya, spontaniye, daha çok doğaçlamaya ve rol oynamaya dayanır.*
- *Yaratıcı drama çalışmaları “şimdi ve burada” olgusu ile gerçekleştirilir.*
- *Yaratıcı drama sonuç değil süreç odaklı bir çalışmadır.*
- *Yaratıcı drama çalışmaları alana hakim uzman eğitimci/lider tarafından yönlendirilir.*
- *Yaratıcı drama çalışmaları, alanın kurallarına uyan ve gönüllü olan herkesle yürütülebilir.*
- *Yaratıcı drama disiplinlerarasıdır, eğitim ve tiyatro alanlarından doğrudan yararlanır. Bu iki alan yaratıcı dramanın temel alanlarını oluşturur.*
- *Yaratıcı drama tiyatro değildir; ancak yaratıcı drama sürekli olarak tiyatrodan beslenir.*
- *Yaratıcı drama belirli özelliklere sahip, drama çalışması yapmaya uygun mekanlarda yapılır.*
- *Yaratıcı drama oyunların tüm özelliklerinden yararlanır.*
- *Yaratıcı drama oyunculuk yapmak değildir. Katılımcıların oyunculuk becerilerine sahip olması gerekmez.*

- *Yaratıcı drama sadece ısınma veya iletişim-etkileşim etkinliklerinden oluşmaz. Yaratıcı dramanın içerisinde mutlaka “canlandırma” süreçleri olmalıdır.*
- *Yaratıcı drama bir ders veya bir yöntem olarak kullanılabilir özelliğe sahiptir.*
- *Yaratıcı drama birbirine sistematik bir biçimde bağlı olan belirli aşamalara göre yürütülür.*
- *Yaratıcı drama psikodrama gibi iyileştirme ve tedavi amaçları taşımaz. Yaratıcı dramada öznel yaşantılara odaklanan çalışmalar yapılmaz.*

2.2.2.2.Eğitici Drama

Ülkemizde eğitici drama kavramı pek kullanılmamaktadır. Uluslararası literatürde Türkiye, Orta Avrupa ve Balkan ülkelerinde bu kavrama karşılık olarak yaratıcı drama kavramı kullanılmaktadır. Eğitici drama İngiltere’de, Peter Slade, Brian Way, Dorothy Heathcote ve Gavin Bolton tarafından geliştirilen ve genel olarak çocuğun hemen her konudaki eğitimi için uygulanan bir eğitim tekniğidir. Eğitici drama; özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yoluyla, sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih, edebiyat gibi konuların canlandırılarak anlamlı hale getirildiği, öğrenildiği bir eğitim tekniğidir (Lindvaag ve Moen1980; Akt: Karadağ ve Çalışkan,2014:49).

Adıgüzel, eğitici dramanın ayrı bir tür olarak kabul edilemeyeceğini söyler. Çünkü tüm drama yaşantıları eğitseldir ve eğitsel (eğitici) olmayan bir dramadan söz edilemez (Adıgüzel,2010). Bazı yazarlar ise eğitici dramayı ayrı bir tür olarak kabul eder.

Eğitici dramayı diğer drama türlerinden ayırmamız gerekirse şüphesiz eğitici dramanın amacına bakmamız gerekir. Eğitici drama etkinliklerinde temel amaç eğitimidir, çocuğun öğrenmesidir. Eğitici drama ile yaratıcı drama arasındaki en önemli fark, eğitici dramanın amacının oyun yaratma olmaması ve çocukların konuya eğitim amaçlı olarak katılmalarıdır. Başka bir deyişle, eğitici dramada amaç; anlamak, farkına varmak ve öğrenmektir. Yaratıcı dramada ise temel amaç oyun yaratmaktır. Eğitici drama bu yönüyle yaratıcı dramadan ayrılır. Eğitici drama etkinliklerinin kapsamı eğitici dramayı kullanacak lider (öğretmen) tarafından belirlenir. Lider hangi konuda, konunun hangi bölümü ile ilgili drama yapacağına, drama etkinliğine ne kadar zaman ayıracağını, drama değerlendirmesinin nasıl

yapılacağına ve drama etkinliği sonunda neleri hedeflediğine karar verir. Eğitici tüm bunları yaparken dramanın hedef kitle üzerindeki etkilerini esas alır. Eğitici drama uygulamaları ile birlikte kişi üzerinde birçok etki hedeflenir. Eğitici drama yönteminin kullanılması ile kişi kendini başkasının yerine koyar dolayısıyla empati yeteneği gelişir, eğitim sürecinde aktif rol almaya başlar, kendini rahatça ifade etmeyi öğrenir, yaratıcı olur, yaşamı çok yönlü olarak algılar, araştırma istek ve duygusu gelişir, bireyin öğrenme isteği artar (Karakaya, 2007: 105).

Eğitici drama etkinliklerinin hedefleri genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- Hayal gücünün gelişmesini
- Öğrenilenlerin kalıcılığını,
- Kendini ifade edebilmeyi,
- Bireyin değişik yaşantıları tanımasını,
- Bireyin özgüven duygusunun gelişmesini,
- Bireyin bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişmesini,
- İşbirliği, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişmesini,
- Kendisini başkasının yerine koyarak çok yönlü düşünebilmesini,
- Çocukların dramatik etkinlikler sırasında duygularını dışa vurmalarını,
- Bağımsız düşünebilme ve kendilerini ifade edebilme becerisi kazanmalarını,
- Çocukların sosyal farkındalıkları ve işbirliği yapabilme becerilerinin gelişmesini,
- Bireyin farklı görüş açlarına sahip olmasını, eleştirmeyi ve tartışmayı öğrenmesini,
- Eğitim ve öğretimde aktif rol almayı, rahatlamayı, sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar (Karadağ,2005:90; Sağlam, 1997:1-3; Koç,2013:74).

2.2.2.3.Sosyodrama

Sosyodrama genellikle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılır. Sosyodrama etkinlikleri toplumsal sorunlar veya belirli bir sosyal gruba ait sorunlar ile ilgili canlandırma çalışmaları yapmaktır. Bu tür etkinliklerde yaşanan

toplumda ağır basan sorunlar dramanın temel konularını oluşturur. Bu etkinliklerde kan davaları, mahalle ve köy sorunları, sokak kavgaları, kızların eren yaşta evlendirilmesi, kızların okula gönderilmemesi, başlık parası sistemi, sokak çocukları, trafikteki tahammülsüzlükler gibi sosyal sorunlar irdelenir. Sosyodramanın eğitimde de yeri vardır. Sosyodramayı eğitime uyarlayacak olursak eğitimde cezanın yeri, kopya çekmenin dürüstlükle ilişkisi, arkadaşlık ilişkilerinde güven gibi konuları işleyebiliriz. (Karadağ ve Çalışkan, 2014) Burada dikkat edilmesi gereken nokta sosyodramayı kullanan dramanın daha geniş bir kavram olması; iletişim, etkileşim, duyu, güven, uyum çalışmalarından rahatlama egzersizlerine kadar kapsamlı bir süreci içermesidir (Bozdagan,2003,79).

2.2.2.4.Psikodrama

Psikodrama kelime olarak ‘psyche’ ve ‘drama’ sözcüklerinin birleşmesiyle oluşur. Dökmen (1995) psikodrama kavramını kişilerin iç dünyalarının eyleme dönüşmesi veya dramatizasyondan yararlanılarak gerçekleştirilen ruhsal geliştirme ve tedavi yaklaşımı olarak tanımlar. Psikodrama kendi içerisinde bir sisteme sahiptir. İnsanların psikolojik sorunların giderilmesi amacıyla geliştirilen psikodrama uygulamalarında duygusal sorunlar temel oluşturur. Psikodrama özneyi ve özneliği önemser. Aslında psikodrama etkinliklerinde işin terapi ve iyileştiricilik kısmı oldukça önemlidir (Karadağ ve Çalışkan, 2014).

Psikodrama genellikle bir grup tedavisidir; ancak bireysel terapi olarak da kullanılabilir. Kişi terapi seanslarında kendisini, kendi duygularını, başkaları ile olan ilişkilerini, kişisel durumunu gözden geçirir ve kendisini daha iyi tanır. Psikodrama uygulayıcısı da gözlem ve incelemeler yaparak birey davranışlarının yeniden düzenlenmesi üzerinde çalışır. Önceleri psikoterapi uygulamalarıyla sınırlı olan bu yöntem, günümüzde teşhis ve tedavi aracı olarak kliniklerde, insan ilişkilerini geliştirmede ve bir eğitim aracı olarak da eğitim kurumlarında, endüstride, evlilik danışmanlığında, ıslahevleri ve hapisanelerde olmak üzere çeşitli kurumlarda hem çocuklara hem de yetişkinlere uygulanmaktadır (Kaner,1990:457; akt. Karadağ ve Çalışkan,2014:50).

2.2.3.Drama Etkinliklerinde Kullanılan Teknikler

Drama yönteminin farklı uygulama teknikleri vardır. Bu teknikler uygulanacak alan, durum ve konunun özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Bu tekniklerden bazıları (Adıgüzel, 2010; Önder,2000; Karadağ ve Çalışkan, 2005) şöyle sıralanabilir:

1.Rol oynama	6. Rol değiştirme
2. Pantomim	7. Zihinde canlandırma
3. Doğaçlama	8. Öykü/Olay canlandırma
4. Öykünme (Taklidi oyun)	9. Dramatizasyon
5. Hayal oyunu	10.Kukla

2.2.3.1.Rol Oynama

Rol oynama kişinin kendisini değil de bir başkasını çeşitli davranışlarla oynamasıdır. Rol oynama, bir öğretim tekniği olarak incelendiğinde öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe girerek ifade etmeleri olarak da tanımlanabilir. Adıgüzel (1993) rol oynamayı; bir düşünce, durum, olay veya problemin, bir grubun tümü tarafından ya da gruptan seçilen belirli üyelerce dramatize edilmesine dayanan bir öğretim yöntemi olarak tanımlar.

Rol oynama tekniğinde söz konusu bir fikir, durum, ya da olay bir grup önünde canlandırılır. Bu teknikte öğrenci olabildiğince aktiftir. Canlandırmayı yapacak öğrenci yalnızca dinleyici konumunda değildir. Bu bağlamda öğrencinin ses tonu, ses yüksekliği, telaffuz, diksiyon gibi konuşma özellikleri büyük öneme sahiptir. Dilin unsurlarına uyma, konuşma sırasını bekleme, başkası konuşurken dinleme, başkasının sözünü kesmeme gibi iletişim unsurları da rol oynama tekniğinde oldukça önemlidir. Rol yapmada birey, hayattaki gerçek rolünden ve duygularından sıyrılıp kendini bir başkasının yerine koyar. Ya da belli bir durumda ne yapacağını ve neler hissedeceğini hareketlerle gösterir. Rol oynama yönteminde ders konusu ile ilgili bir fikir, durum, sorun ya da olay, bir grup öğrenci tarafından yine bir grup öğrenci önünde dramatize edilir. Bu sayede öğrenciler, başkalarının kimliğine bürünerek onların nasıl düşündüklerini, nasıl hissettiklerini ve nasıl davrandıklarını anlamaya çalışırlar. Bu da öğrenciye empati yapma özelliğini kazandırır. Öğrencinin bir oyunda rol oynaması oyundaki bir karakterin duygularını ve düşüncelerini

canlandırması demektir. Rol oynama sayesinde çocuklar başkalarının kimliğine girerek, onların neler hissettiğini, neler düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu yaşama fırsatı elde etmektedir. Rol oynama sadece, problem durumların çözümü değil, rol oynayanların insan davranışlarını değerlendirmeleri ve insan ilişkilerindeki problemleri kavramlarına da yardımcı olmaktadır (Tezel,2003).

2.2.3.2.Pandomim (Mim)

Pandomim; konuşmadan, ses ve sözcük kullanmadan yalnızca beden dili ile, hareketlerle yapılan dramadır. Pandomimde düşünce ve duygular vücut tarafından dile getirilir. Pandomim yolu ile dramada canlandırabilecek olan davranışlar, olaylar ve nesnelerin bir sınırı yoktur. Pandomim ile neredeyse her şey anlatılabilir. Burada önemli olan anlatımın güçlü olmasıdır. Aksi takdirde izleyici pandomimde ne anlatıldığını çözemeyecektir. Örneğin bir kişinin sabah kalktığında ne yaptığı anlatılacaksa anlatıcı beden diliyle geçeme, yataktan kalkma, diş fırçalama, kahvaltı yapma, spor yapma vs. davranışları herkesin anlayabileceği şekilde yapmalıdır. Ya da pandomimle dikmiş dikme anlatılacaksa seyirci iğne ve ipliği görüyormuş gibi hissetmelidir (Karadağ ve Çalışkan,2014).

Pandomim, bir hikaye ya da bir olayın canlandırılmasında kullanılabilir. Drama hikâye merkezli veya herhangi bir durumdan doğaçlama şeklinde ortaya çıksa bile öğretmen ya da öğrenciler bazı hareketleri mim (jestlerle kurulan iletişim, taklit etmek, temsil etmek) yoluyla anlatabilirler (Ömeroğlu, 1990).

Pandomimin en büyük faydalarından biri de çocuğun durum üzerinde düşünmesini sağlamasıdır. Okul öncesi ve ilkokulun birinci devresinde (6-9 yaş) olduğu gibi ikinci devresinde de kullanılır. Çeşitli konular, durumlar sözsüz oyunla dramatize edilebilir. Esas olan söyleme değil, eylemle göstermedir (Gönen ve Dalkılıç, 1999: 54).

Pandomim bir duygu ifadesidir. Pandomim tekniği birçok derse ve konuya uyarlanabilir. Öğretmen rehberliğinde kullanılacak pandomim etkinliği öğrenciler açısından farklı ve eğlenceli bir etkinlik olacaktır.

2.2.3.3.Doğaçlama

Eğer amaç doğallığı ve yaratıcılığı sağlamaksa doğaçlama tekniğini kullanmak oldukça doğru bir seçim olacaktır. Çünkü doğaçlamada herhangi bir hazırlık yapılmaz. Süreç kendiliğinden (spontane) gelişir. Adıgüzel (1993:219)'e göre Doğaçlama, belirli bir ön hazırlık yapılmamış, akışı önceden ayrıntılarıyla saptanmamış, o anda düşünülen ve belirlenen bir konunun, anında geliştirilerek yaratılması ve özgün bir estetik oluşturma sürecidir.

Doğaçlama bireysel etkinlik veya grup etkinliği şeklinde yapılabilir. Doğaçlama etkinliklerde bir hazırlık süreci olmadığından büyük ölçüde grup dinamiğinden faydalanılır. Öğrenciler etkinliğin özünü oluşturan konu ile ilgili ön bilgilere sahipse oyun daha kolay gerçekleşecektir. Doğaçlama kişisel gelişim açısından da büyük öneme sahiptir. Doğaçlama, iş alanı, terapi, eğitim ve bireysel gelişim gibi geniş bir alanda kullanılmakta olup, genel olarak monotonluktan ve tek tip insan olmaktan kurtulup, aniden gelişen olaylar karşısında yaratıcı olmak şeklinde tanımlanabilmektedir (Aral ve diğ, 2000:113).

Doğaçlama etkinliği öğrenciler açısından hazırlık gerektirmeyen, kendiliğinden gelişen bir süreçtir. Ancak öğretmenlerin bu etkinlik için hazırlık yapması gerekmektedir. Doğaçlama etkinlikleri için özellikle eğitimci, çocuklara konularla ilgili kavramsal ön bilgiler için hazırlık yapmalıdır. Yapılacak doğaçlama etkinlikleri basit olmalı ve olay, konu, roller eğitimci tarafından çok iyi bir şekilde tanımlanmalıdır (Önder, 2004:141).

Doğaçlama etkinliği diğer drama teknikleri gibi çekingen, ifade zorluğu çeken, iletişim sıkıntısı çeken öğrencileri de kazanmayı amaçlar. Doğaçlama, çocuğa günlük hayatta karşılaşabileceği durumlarda, gerçeğe uygun davranışlar sergilemesine fırsat verir. Böylece, çocuğun bir taraftan toplumsal yaşama adapte olması, bir taraftan da gerçek yaşamda karşılaşacağı durumlara hazırlıklı olması sağlanmış olur (Koç,2013:84).

2.2.3.4.Öykünme (Taklidi Oyun)

Taklit bireyin yaşamında ve öğrenmelerinde hatırı sayılır bir yere sahiptir. Kişi özellikle çocukken birçok şeyi taklit yoluyla öğrenir. Her çocuk çevresinden ne görüyorsa onu yapmaya çalışır. Kişi mesleğini seçerken idol aldığı birini taklit eder,

şarkı söylerken o şarkıyı söyleyen şarkıcı gibi söylemeye çalışır. Sosyal Öğrenme kuramcılarına göre öğrenmeler gözlem ve taklit yoluyla gerçekleşir. Bunlardan yola çıkarak taklit kavramının önemini anlayabiliriz. Eğitim öğretim sürecinde de bu kavramdan faydalanmak kaçınılmazdır. Öykünme yani taklidi oyun kişinin çevresinde gördüklerini, insanları, hayvanları, nesnelere vb. canlandırmasıdır (Karadağ ve Çalışkan,2014).

Taklit yapma etkinliğini yaptıracak uygulayıcı kişi sınıftaki her öğrenciye oyunda şans vermelidir. Zira bu alandaki yetenekli öğrenciler bu şekilde saptanabilir. Taklit yeteneği yüksek olan öğrenciler iyi birer drama oyuncusu olur ve dramanın da etkililiğini artırırlar. Böylece sınıfta uygulanan dramalar dersin amacına ve kazanımlara daha çok hizmet eder. Bir taraftan da dramalar öğrenciler için daha zevkli ve daha eğlenceli hale gelir.

Uygulayıcı öğretmen aynı zamanda soru ve yönlendirmeleriyle dinamizmi sağlamalıdır. Haydi çocuklar şimdi kuş oluyoruz, sen de bir ağaçsın, kargalar nasıl bağırır? Şeklindeki yönlendirmeler süreç açısından faydalı olacaktır.

2.2.3.5.Hayal Oyunu

Hayal bir çocuk için olmazsa olmazdır. Çocuklar hayal kurmayı ve bu hayallerini anlatmayı çok severler. Hayal oyunu, Çocukların kendi koydukları kurallara dayanan serbest oyun olarak tanımlanabilir. Her yaş seviyesinin hayali ve hayal kurma durumu farklıdır. Bu yüzden sınıflar öğrencilerin yaş seviyesine göre hayal kurma durumları göz önünde tutularak düzenlenmelidir. Özellikle okul öncesi eğitime ayrılan sınıflar öğrencilerin hayal dünyası baz alınarak donatılmalıdır. Öğrencilerin sağlıklı gelişimi için öğrencilerin hayal dünyasına önem verilmelidir. Öğrenciler bu tür ortamlarda daha rahat olacaklardır (Karadağ ve Çalışkan,2014).

2.2.3.6. Rol Değişirme

Rol oynama kişinin kendisini değil de bir başkasını oynaması demektir. Rol değişirme ise drama esnasında çocukların kendi aralarında rollerini değiştirmeleri ve farklı rollere bürünmeleri demektir. Bu durum farklı deneyimler sağlayarak oyunun zenginleşmesini sağlayacaktır. Aynı oyunda farklı rollere bürünen öğrenciler empati kurmayı da öğrenirler. Örneğin, aynı oyun içerisinde fırıncı olan bir öğrenci oyunun

ikinci tekrarında müşteriye temsil eden öğrenciyle yer değişir. Böylece iki öğrenci de iki farklı rol oynamış olur. Aynı oyunda bütün öğrencilerin rol değiştirmelerini sağlamak gerekir. Ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Bu durum sağlanamadığı takdirde sonraki tekrarlar da öğrencilerin farklı roller alması sağlanmalıdır (Önder, 2004).

Rol değiştirme tekniği öğrenciye birçok fayda sağlamaktadır. Bunlardan en önemlisi farklı bakış açısı kazandırmaktır. Örneğin dışarıya çıkıp oyun oynamak çocuğa izin vermeyen anne rolünü üstlenerek aynı olaya hem çocuğun hem annenin bakış açısıyla bakma fırsatını yakalar. Böyle bir durumda bireyin daha iyi anlayabilmesini sağlar (Güney, 2009: 58).

2.2.3.7. Zihinde Canlandırma

Zihinde canlandırma yaşanan olayları anlama ve belleğe kaydetme işlevi gören bir drama tekniğidir (Güney, 2009:8). Bu teknikte çocuklar, öğretmenin onlara vereceği birtakım yönergeler doğrultusunda gözlerini kapatarak zihinsel canlandırma yaparlar. Burada hayal gücü ve konsantre olmak önemlidir. Öğrenciler bu teknikle birlikte bazı durumları hafızalarına daha iyi kaydeder. Bu da öğrenmenin etkililiğini ve kalıcılığını artırır. Zihinde canlandırma becerisini kazandırmak için çocuklara, somut nesnelere bir süre bakıldıktan sonra gözlerini kapatmaları ve o nesneyi zihinde yaratmaları söylenir. Daha sonra gözleri açılarak ne gördükleri sorulabilir (Karadağ ve Çalışkan, 2008: 52).

Öğrenciler gözlerini kapatmadan önce somut nesnelere iyice inceler. Daha sonra gözlerini kapatıp zihinlerinde o nesnelere yeniden oluştururlar. Öğretmen belirli bir süre sonra öğrencilere gözlerini açmalarını söyler ve zihinlerinde ne oluşturduklarını sorar.

2.2.3.8. Öykü - Olay Canlandırma

Çocuklar öykülere oldukça meraklıdır. Sınıfta okunan öyküler de öğrencilerin dikkatini çeker. Öğrenciler sınıf dışında da öykülerle ilgilenirler. Bu yüzden birçok öykü bilirler. Bu teknik öğrencilerin bildikleri ya da yeni karşılaştıkları bir öykünün yeniden canlandırılması, dramatize edilmesi esasına dayanır. Öykü-Olay canlandırma

teknğinde öğretmen öykünün bir kısmını vererek öğrencilerin öyküye uygun eklemeler yapmalarını ister. Öğrenciler tarafından geliştirilen öykünün daha sonra yeniden canlandırılması sağlanabilir (Önder, 2006: 95).

Öykü-Olay canlandırma tekniği dramada sık kullanılan bir tekniktir. Bu teknik kullanılırken öğrencileri ezbere alıştırmamak gerekir. Çocuklarla öykü, olay canlandırması yapılırken, onları belirli diyalogları ezberlemekten çok öyküleri hareketleri, tekerlemeleri, şarkıları tekrarlamaya yönlendirmek gerekir. Önce çocuklara öykü veya olay bastan sona anlatılır. Sonra öğretmen öykünün/olayın geçtiği sahneyi (yeri) sözel olarak tanımlarken, çocuklara öyküde canlandıracakları hareketleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin hatırlatmasıyla öğrenciler o bölümü oynarlar (Önder 2004).

Öğretmen ya da drama lideri öykü canlandırma sürecinde rehber görevi üstlenir. Öykü canlandırması başladıktan sonra öğrencilere çeşitli hatırlatmalar yapılır. Bu hatırlatmalar çeşitli ses ve hareketlerle yapılabilir. Drama lideri canlandırma esnasında öğrencilere çeşitli sorular da sorabilir. Bu etkinlik öğrencilerin bedensel, zihinsel ve dilsel gelişimini destekler.

2.2.3.9.Dramatizasyon

Dramatizasyon, yaratıcı drama kavramı ile karıştırılmaktadır. Bunda birçok alan kitabında dramanın sadece dramatizasyon olarak anlatılmasının ve eğitim programlarında dramatizasyonun bir öğretim yöntemi olarak gösterilmesinin etkisi oldukça büyüktür. Önceki yıllarda düzenlenen eğitimde yaratıcı drama seminerlerinde sıkça "yaratıcı dramatizasyon" terimi kullanılmıştır. Ülkemizde drama alanında yapılan ilk araştırmalarda özellikle dramatizasyon kavramı üzerine durulurdu. Ancak son yıllarda eğitimde yaratıcı drama kavramının gelişim göstermesi dramatizasyon kavramının yerini yavaş yavaş eğitimde drama, yaratıcı drama gibi kavramlara bırakmasına neden olmuştur. Öyle ki dramatizasyon günümüzde artık yaratıcı drama yönteminin bir alt tekniği haline dönüşmüştür (Adıgüzel, 2006).

Dramatizasyon bir eylemselleştirme sürecidir. Rol oynama yöntemi ile iç dramaların görselleştirilmesidir. Bir konu, bir olay ya da durumun roller verilmesi yoluyla hareket, mimik, jest ve seslerle canlandırmasıdır. Sınıfta kullanılacak

dramatizasyon çalışmalarında öğretmen birçok çağdaş öğrenme tekniğinde gibi rehber konumundaki liderdir. Öğrenciler ise katılımcı konumundadırlar. Öğrenciler dramatizasyon etkinliklerinde aktif bir şekilde gönüllü olarak yer alırlar. Dramatize, sözcük olarak, drama biçimine sokulmuş, oyunlaştırılmış ya da oyun biçiminde olan; dramatize etmek ise roman, öykü, şiir gibi bir yazın yapıtını radyo TV ya da sahne oyunu biçimine sokmak, oyunlaştırmaktır (Püsküllüoğlu, 2004:303; akt. Adıgüzel,2006:20). Bir durumu gerçekte olduğundan daha heyecan verici ya da kötü göstermek olarak yer almasına rağmen günümüzde daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılması anlamında kullanılır. Dramatizasyonda konunun, metnin seçimi, rollerin dağıtımı lider ya da öğretmen tarafından yapılır. Katılımcılar öğretmen tarafından verilen rollere bağlı kalarak beden dili ya da sözel olarak canlandırmalar yapar, kendilerine verilen metinde bulunan karakterleri canlandırırlar (Adıgüzel, 2006).

Yaratıcı drama çalışmalarının aksine lider, dramatizasyonda çok daha aktif, yönlendirici ve belirleyicidir. Sözel metni okur ya da anlatır, rolleri dağıtır, bu kez çocukların okudukları öyküyü canlandırmaları beklenir. Bu tür canlandırmalarda tiyatroya benzer bir çalışma süreci izlenir. Öğretmen ya da lider bu süreçte etkindir, sık sık araya girerek akışa yardım edebilir, söylenmek istenilenleri hatırlatabilir. Dramatizasyonda metinlerin canlandırılması sırasında tümcelerinin aynen söylenmesi gibi bir zorunluluk yoktur. Eğer öğretmen isterse öyküyü okurken kesip, çocuklarla birlikte canlandırmaya yeniden devam edebilir. Öğretmen dramatizasyon etkinliklerinde süreci daha çok kenardan yönetir, role girmez. Dramatizasyon da tıpkı yaratıcı drama gibi bir eylemin içindedir, bu süreçte de bir oyunlaştırma, yaşanır hale getirme söz konusudur (Adıgüzel, 2006).

Dramatizasyon çalışmaları her yaştaki öğrencinin, severek, zevkle ve ilgiyle katıldığı etkili öğretim tekniklerindedir. Yapılan birçok araştırma dramatizasyon tekniğinin etkili, kalıcı ve eğlenceli öğrenmenin sağlanmasında tercih edilebilecek öğretim tekniklerinden birisi olabileceğini göstermiştir. Debre (2008), dramatizasyon tekniğinin kullanımı ile ilgili araştırmasında sosyal bilgiler dersinde yer alan coğrafya konularının öğretiminde ders anlatım stratejisi olarak dramatizasyonun kullanımının öğrencilerin başarılarının arttırılmasına etkisini ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırma incelendiğinde öğrencinin öğrenme sürecine tüm duyu organları ile katılımını sağladığı, bu durumun da akademik başarıyı arttırdığı görülmüştür. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersi coğrafya konuları dramatizasyon

yoluyla ders anlatma ile geleneksel yolla ders anlatma arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Altıkulaç (2008), yaptığı araştırmada, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Kurtuluş Savaşı” ünitesinde drama yönteminin nasıl kullanılabilceğine ilişkin etkinlikler oluşturmak ve oluşturulan etkinliklerin öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini ve derse yönelik olumlu yöndeki tutumlarını yükseltip yükseltmediğini incelemeyi ve betimlemeyi amaçlamıştır. Deneysel bir nitelik taşıyan araştırmada elde edilen bulgular, drama yönteminin öğrencilerin ders başarısını ve derse karşı tutumunu olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bilek (2009) araştırmasını, dramatisasyon yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasının öğrencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırma deneysel bir çalışma olup ön test-son test kontrol gruplu model olarak desenlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda dramatisasyon yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasının öğrencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

2.2.3.10.Kukla

Drama oyunları oldukça çeşitlidir. Bunlardan birisi de kukla draması (kukla oyunu) ‘dır. Kukla draması öğrencilerin çok dikkatini çeker ve onları çok eğlendirir. Kukla dramasında kukla tiyatrosu gibi perde yoktur. Ayrıca birkaç öğrenci değil bütün öğrenciler oyuna katılır. Kukla draması bu iki yönüyle kukla tiyatrosundan ayrılır. Ayrıca kukla dramasında seyirci yoktur, herkes aktif katılımcıdır.

Kukla oyunundaki konu ve konuşmalar, ikili diyaloga dayalı öyküler öğretmen tarafından seçilir. Öğretmen, öğrencilere faydalı olduğunu düşündüğü eğitsel konular seçer. Kukla çalışmalarında malzeme olarak , kağıt kuklalar ve kartonlara çizilmiş hayvan resimleri kullanılabilir. Bu materyaller öğrencilerle birlikte de hazırlanabilir. Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek amacıyla malzeme serbest bırakılabilir. Bu durumda oldukça ilginç kuklalar ortaya çıkacaktır.

Öğrencinin kendi oynattığı kuklanın karakterine girmesi , onun duygularını anlamasını ve empati kurmasını sağlar. Kendini ifade etmekte güçlük çeken, iletişim

problemi çeken çekingen öğrenciler kukla oyununda daha girişken davranabilir. Bu da bu tip öğrencileri kazanmak için bir fırsattır.

Kukla dramasının çeşitli türleri vardır. Güney (2009:68) Kukla draması türlerini şu şekilde açıklar:

- **Parmak kuklası:** Parmakların takılabileceği büyüklükte kumaşlardan, kartonlardan, kâğıtlardan, vb. yararlanılarak yapılan kuklalardır. Canlandırılacak ya da kullanılacak varlıkların resimleri çizilerek kullanılırlar.
- **El kuklası:** Bir ele takılabilecek büyüklükte olan, kumaşlardan yapılan, canlandırılacak ya da kullanılacak varlıkların resimlerinin çizildiği kuklalardır.
- **Çomak kuklası:** Kullanılacak varlığın resminin, kartonlara, mukavvalara çizilip boyanıp kesildikten sonra arkasına çubuğun takıldığı kuklalardır.
- **İpli kukla:** Artı şeklinde tahtalara bağlanmış iplerin ucunda oynatılan kuklalardır.
- **Gölge kuklası:** Karagöz ve Hacivat oyunundan insanların hatırladığı kukla tekniğidir. Aslında manda derisi veya deve derisinden yapılan bu kuklalar, karton ya da mukavvadan da yapılabilir. Kuklayı oluşturan bas, gövde, kol, bacak gibi kısımlar masalı raptiyelerle birbirine tutturulup resmin arka kısmına çubuk takılır. Gölge kuklasının oynatılacağı yerin, karanlık bir ortam olması gerekir. Ayrıca gergin bir beyaz bez, parşömen kâğıdı ya da aydınlatıcı kullanılarak bir perde yapılır ve perdeye arkadan bir ışık verilir. Bu karanlık ortamda oluşturulan düzen içerisinde gölge kuklası tekniği kullanılır.

Bu tekniklerin dışında Blinç Koridoru, Donuk İmge, Rol İçinde Yazma, Dedikodu Halkası, Sıcak Sandalye, Geriye Dönüş, İç Ses, Toplantı Düzenleme, Rol Kartları, Özel Mülkiyet- Yarım Kalmış Materyal, Ritüeller-Seramoniler, Telefon Görüşmeleri, Bölünmüş Ekran, Gerçek An-Doğruluk Anı, Grup Heykelleri - Tablo Oluşturma, Akışkan Heykel, Anlatı, Forum Tiyatro, Fragman, Aradaki Boşluk, Anı İşaretleme, Başüstü Konuşmaları, Buz Dağ, Uzman Görüşü, Duvardaki Rol, Duvarların Kulakları Var, Düşünce İzleme, Harita / Şema Oluşturma, Yaşam Çemberi, Hazır Roller, Manşet, Senin Yerinde Olsaydım, Şu Yol – Bu Yol, Tekrar Canlandırma, Zaman Çizgisi, Mekanı Tanımlamak, Toplu Çizim, Yaşamda Bir Gün, Boş Ekran, Rol Koridoru, Röportaj – Söyleşi – Sorgu – Görüşme teknikleri de yaratıcı dramada kullanılan tekniklerdir (Adıgüzel,2010).

2.2.4.Drama Uygulama Aşamaları

Dramanın birçok türü vardır. Yaratıcı drama, diğer drama türlerine göre öğrencinin yaratıcılığını ön plana çıkarmakta ve düş gücünü harekete geçirmekte oldukça etkilidir. Yönteminin uygulama aşamaları Karadağ ve Çalışkan (2005) tarafından dört basamakta ele alınmıştır:

1. Hazırlık (Isınma) Çalışmaları Aşaması (ortalama 3-4 dakika)
2. Canlandırma (Oyun) Aşaması (ortalama 10-12 dakika)
3. Rahatlama Aşaması (ortalama 2-3 dakika) (Gerekli durumlarda kullanılır.)
4. Değerlendirme-Tartışma Aşaması (ortalama 20-25 dakika)

2.2.4.1.Hazırlık (Isınma) Çalışmaları:

Beş duyu organının kullanıldığı, gözlem becerisinin geliştiği, bedensel ve dokunsal alıştırmaların yapıldığı güven kazanma, uyum sağlama, tanışma, iletişim kurma gibi grup dinamiğini oluşturmak için yapılan kuralları diğer aşamalara göre belli ve daha çok lider tarafından belirlenen aşamadır (San, 1992). Bu çalışmada bireylerin oyuna ısınması ve birbirleriyle kaynaşmaları amaçlanır. Çalışmayla birlikte grup dinamiği oluşturmak istenmektedir. Bununla birlikte bu aşama bir sonraki aşamaya hazırlık niteliği taşır.

Birçok kişinin bildiği çocuk oyunları veya öğrencilerin dikkatini çekip eğlenmelerini sağlayacak basit etkinlikler bu aşamada kullanılabilir. Isınma aşaması dramanın başlangıç aşamasıdır ve kısa tutulmalıdır. Isınma çalışmaları genelde; kendini tanıtmaya, karşısındakini tanımaya çalışma, öykü anlatma, etkileşime geçme, grup dinamiği oluşturma, öykü veya bir anı anlatma şeklinde yapılır. Öğrencilerin kendilerini rahat ve güvenli hissetmeleri, fikir alışverişinde bulunmaları, sürece aktif olarak katılmaları bir sonraki aşama için oldukça faydalı olacaktır.

2.2.4.2.Canlandırma (Oyun) Aşaması:

Öykü canlandırma, doğaçlama, rol oynama gibi drama tekniklerinin kullanıldığı aşamadır. Bu aşama drama çalışmasının temelini oluşturur. Bu aşamadaki canlandırmalar bireysel çalışma, küçük grup çalışması, büyük grup çalışması şeklinde yapılabilir. Burada öğrencilerin belli kurallara sadık kalarak

oyunu kendi yorumları ile oynamaları istenir (Çalışkan ve Karadağ, 2014). Öğrenciler bu sayede başka bir kişiliğin içinde daha rahat davranma ve kendini daha kolay ifade etme fırsatı bulacaktır. Canlandırma aşamasında bütün sınıfın oyunda rol alması sağlanmalıdır ama eğer sınıf çok kalabalıksa önce istekli öğrenciler oyun sürecine katılır. Bütün öğrenciler istekli olduğu takdirde sırayla tüm öğrencilerin süreçte rol alması sağlanmalıdır.

2.2.4.3.Rahatlama Aşaması:

Rahatlama aşaması gerek duyulduğunda bazı drama etkinliklerinde kullanılabilir. Canlandırma aşaması çok yoğun ve yorucu geçtiyse 2-3 dakikalık bir rahatlama etkinliği yapılabilir. Ancak rahatlama aşamasının kullanılması şart değildir (Adıgüzel,2010). Rahatlama dendiğinde fiziksel ve zihinsel bir rahatlama anlamalıyız. Canlandırma aşamasında öğrenci oldukça aktiftir. Öğrenci bu aşamasından sonra biraz dinlenip rahatlamak ister. Rahatlama aşamasında yapılacak küçük bir etkinlik öğrencinin hem kaslarını gevşetip yumuşatır hem de onu sakinleştirir. Bu aşamada öğretmen öğrencilerin bir önceki aşamayı mutlu ve eğlenmiş bir şekilde bitirmelerine dikkat etmelidir. Çünkü mutsuz bir öğrenci rahatlayamaz, gevşeyemez, gergin olur. Bu aşamada müzik de kullanılabilir. Öğretmen müzik başlamadan önce öğrencilerden gözlerini kapatmalarını ister ve öğrencilerin hayal güçlerini geliştirecek bir etkinlik düzenler. Böylece öğrencilerin dikkati tek bir nokta üzerinde toplanacak ve rahatlama sağlanmış olacaktır (Karadağ ve Çalışkan, 2014:139).

2.2.4.4.Değerlendirme-Tartışma Aşaması:

Drama çalışmaları bu aşamada bir bütün olarak değerlendirilir. Bu sayede öğrenmenin etkili olup olmadığı, ilgili kazanıma ulaşıp ulaşılmadığına bakılır. Bu aşama aynı zamanda konu ya da drama öğretim bilgisi ile bilgilerin de tartışıldığı bir aşamadır. Değerlendirme grup tarafından yapılmalıdır. Herkes hem kendini hem de diğer katılımcıları değerlendirir. Eleştiriler kişilere değil rollere yapılır. Öğrencilerin bu aşamada duygu ve düşüncelerini beyan etmeleri sağlanmalıdır. Öğrencilere sorulacak “ne yaşadınız, neler hissettiniz, nerelerde zorlandınız, çektiğiniz güçlükler nelerdir, neler söylemek istersiniz?” şeklindeki sorular sürecin etkililiği açısından faydalı olacaktır. Değerlendirme çalışmaları yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Öte

yandan ölçtükleri özelliğe göre hazırlanan anket, görüşme formları ve gözlem formları da bu aşamada kullanılabilir (Üstündağ, 2004).

Yaratıcı dramada değerlendirme çalışma öncesinde, çalışma anında, çalışma sonunda yapılabilir. Yaratıcı drama çalışmalarında sonuçtan çok süreç önemlidir. Bu süreç bireyin diğer kişilerle etkileşim halinde bulunduğu aktif bir katılıma ve yaşantılara dayalı aktif bir süreçtir. Drama öğrencide bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışların bir arada kazandırılabilceği ender öğretim yöntemlerinden biridir. Yaratıcı drama yöntemi iyi düzenlenirse birçok eğitsel konuya uyarlanabilir. Böyle öğrenciler birçok konuyu sıkılmadan, eğlenerek öğrenir. Böylece bir tarafta öğrencinin birçok yönden gelişimi sağlanırken bir yandan da programın hedeflerine kısa yoldan ulaşılmış olur.

Sosyal bilgiler gibi yoğun müfredatlı olan derslerde yaratıcı drama yöntemi ekonomik şekilde kullanılmalıdır. Öğretmen derse gelmeden önce hazırlığını yapmalı ve öğrenciler dramadan önce mutlaka bilgilendirilmelidir. Aksi takdirde zaman kaybı yaşanacaktır.

2.2.5.Dramanın Amaçları ve Eğitimle İlişkisi

Eğitim-öğretim sürecinde tüm eğitimcilerin genel ve özel hedefleri vardır. Tüm eğitimciler bir yandan kendi alanlarında etkili bir öğretimi sağlamakla görevlidir. Bununla birlikte tüm eğitimciler öğrencinin kendini, çevresini ve dünyayı tanıyıp anlamlandırmalar yapmasını, iletişim konusunda yeterli olmasını, toplulukla yaşama olgusunu özümsemesini, girişken ve üretken olmasını sağlamalıdır.

Drama, eğitim ve öğretimin amaçlarına hizmet edecek etkili yöntemlerden biridir. Dramanın da kendine ait genel ve özel amaçları vardır. Bu amaçlar genel anlamda çağdaş eğitim ve öğretimin amaçları ile örtüşmektedir. Yaratıcı dramanın genel amaçlarına bakıldığında bireyin aktifliği, güçlü iletişim kurabilmesi, etkileşimin sağlanabilmesi, hayal gücünün zenginleşmesi, yaratıcılığın artması gibi öğeler ön plana çıkar. Yaratıcı drama eğitimle iç içedir, bu yüzden yaratıcı dramanın eğitim ortamındaki amaçları da eğitimin amaçlarıyla ilişkilidir. Yaratıcı dramanın amaçları katılımcıların yaşına, eğitim ve öğretim basamağına, işlenecek derse, ders konularının özelliklerine, sınıfın yapısına, öğrencinin yapısına göre değişir ancak tüm

yaratıcı drama etkinliklerinin amaçladığı genel ilkeler vardır. Adıgüzel (2010) yaratıcı dramanın genel amaçlarını şu şekilde sıralar:

- *Yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirmek*
- *Kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim becerisini geliştirmek*
- *Demokratik tutum ve davranış geliştirme*
- *Estetik davranışlar geliştirme*
- *Eleştirel ve bağımsız düşünebilme becerisi geliştirme*
- *İşbirliği yapabilme becerisi geliştirme*
- *Sosyal duyarlılık yaratma*
- *Duygunun sağlıklı bir biçimde boşalımı ve kontrolü*
- *Dil gelişimi, sözel ve sözel olmayan (beden dili) ifade becerisini geliştirme*

2.2.5.1. Seçmeli Drama Dersi (5. ve 6.sınıf) Öğretim Programı ve Amaçları

MEB 2012-2013 eğitim öğretim yılında yürürlüğe soktuğu yeni seçmeli dersler arasına Drama dersine de yer verdi. MEB'in seçmeli dersler yönetmeliğine göre drama dersi 5. ve 6. sınıflara haftada 2 ders saati olmak üzere seçmeli olarak okutuluyor. Drama Dersi ile birlikte MEB şunları amaçlamaktadır:

- *Yaratıcılığı desteklemek,*
- *Yaratıcı olmanın hayatın her alanı için geçerli olduğu vurgulamak,*
- *Çocukların kendini rahat ifade edebilecekleri ortamı ve olanakları yaratmak,*
- *Güven duygusunun geliştirilmesini sağlayarak karar verme alışkanlığını desteklemek,*
- *Daha özgür olmalarını sağlamak,*
- *Eleştirel düşünme yetisinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,*
- *Empati becerisini geliştirerek başkalarını anlamının yollarını açmak,*
- *Düzenli ve doğru konuşma becerisini geliştirmek,*
- *İmgelem gücünün önündeki engelleri kaldırmanın yollarını aramak,*
- *Bağımsız düşünme becerisini geliştirmek,*
- *Kıyaslama yapma yetisini desteklemek,*
- *Birlikte bir fikir, bir durum üstüne tartışabilme, sadece kendi fikrini değil başkalarının fikirlerini de dikkate alma becerisini geliştirmek,*
- *Çocuğun kendini tanımasını sağlayacak olanaklar yaratmak,*

- *Anlatı oyunları ve alıştırmaları sayesinde sözcük dağarcığını ve doğru konuşma alışkanlığını geliştirmek,*
- *Denemenin önemli bir öğrenme aracı olduğunu kavratmak,*
- *Başkalarını anlamada gözlem yapmanın önemini kavratmak,*
- *Bireysel farklılıkları anlamının yollarını açmak,*
- *Grup içi çalışmalarda çatışmaların üretken çözümü konusunda farkındalık yaratmak,*
- *Sanat formlarına karşı farkındalık kazandırmaktır (MEB,2012:8-9).*

2.2.6.Dramanın Faydaları ve Sınırlı Yönleri

2.2.6.1.Drama Etkinliklerinin Faydaları

Drama etkinliklerinin öğrenci üzerinde birçok faydası vardır. Drama özellikle eleştirel düşünme, etkili iletişim, dil gelişimi, dayanışma ve yardımlaşma, kendini kolayca ifade etme, çekingenliği üstünden atma, sınıfta aktif olma ve öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılma, güven ve özgüven duygularına sahip olma konularında oldukça etkilidir. Drama etkinlikleriyle birlikte öğrencilerin problem çözme, kendini ifade etme, karar verme, eleştirel düşünme, girişkenlik becerileri de olumlu etkilenir.

Drama, öğrencilerde grup olma ve dayanışma bilincinin gelişmesini sağlar. Bu sayede öğrenciler bir arada yaşayabilme, birlikte karar alabilme, ortak bir amaç uğrunda birlikte çalışabilme alışkanlığı kazanırlar. Drama, öğrencilerin bir gruba ait olmanın hazzını ve güvenini hissetmelerini sağlamış olur. Başka bir kimliğe bürünen, onların hissettiklerini gören ve kendisini başkasının yerine koyabilen bir insan, her şeyden önce insan kişiliğine saygı duyar ve daha hoşgörülü olur. Bütün insanların aynı özellikleri taşımadıkları gerçeğini anlar. Böylece insana ve çeşitli insan kişiliklerine saygı duymayı öğrenir (Kavcar, 1985:38).

Karadağ ve Çalışkan (2014), Dramanın çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini Fiziksel Gelişim, Psikomotor Gelişim, Duygusal Gelişim, Sosyal Gelişim, Zihinsel Gelişim, Dil Gelişimi, Bilişsel Gelişim, Yaratıcılık Gelişimi olarak belli başlıklar altında ayrıntılı bir şekilde incelemişlerdir. Sözer (2006:45) ise drama çalışmaları ile kazandırılacak temel değerleri şu şekilde sıralamaktadır:

- *Kişisel Gelişim*
- *Ahlaki Gelişim*
- *Problem Çözme*
- *Duygusal Gelişim*
- *Rahatlık Sağlama*
- *İşbirliği Yapabilme*
- *Eleştirel Düşünebilme*
- *Bağımsız Düşünebilme*
- *Dil Gelişimi ve İletişim*
- *Sosyal Duyarlık Yaratma*
- *Olumlu Benlik Kazanımı*
- *Empati Yeteneği Kazanma*
- *Öğrenmede Başarı Sağlama*
- *Sanatsal Değerlerin Verilmesi*
- *Demokratik Bir Tutum Kazanma*
- *Yaratıcılık ve Hayal Gücü Geliştirme*

Drama etkinliklerinin faydaları ise şu şekilde de sıralanabilir (MEB, 2012:6):

- *Problemlere duyarlı olmayı sağlar.*
- *Fikir akıcılığı sağlar. Serbest düşünme becerisi kazandırır.*
- *Zihinsel uygulamalarda esneklik sağlar.*
- *Orijinal fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar. Yaratıcılık ve estetik gelişimlerini sağlar.*
- *Etkili zihinsel süreçlere sahip olmayı sağlar.*
- *Durumları belirleme kapasitesini ve dikkati artırır, yoğunlaşmayı sağlar.*
- *Deneyimlere açık olmayı sağlar.*
- *Hayal gücünü kullanmayı ve doğaçlamalarla anında eğitim sağlar.*
- *Bazı çocukların bastırdığı rahatsız edici duyguların yaratıcı drama veya oyun sırasında ortaya çıkmasına yardım eder.*
- *Öğretmenin sosyal ve öğrenme problemlerini teşhis etmesine yardımcıdır.*
- *Programın her alanında her konunun öğretiminde kullanılır.*
- *Hem görsel hem de sunuşsal sanatlar için kullanılabilir.*
- *Kendini ve başkalarını anlama becerisini geliştirmeye yardımcıdır.*
- *İletişim becerilerine olumlu bir katkı sağlar.*
- *Kendine güven duyma, destekleme, karar verme becerisi kazandırır.*

- *Çocukların ahlaki değerleri keşfetmelerine olanak tanır.*
- *Beden dilini kullanmayı sağlar.*
- *Duygularının farkına varma ve duygularını ifade etmeyi sağlar.*
- *Çocukların arkadaşları ve öğretmenleriyle olumlu ilişkilerine olumlu katkılar sağlar.*
- *Çocuğun değerlendirme yapma becerisini geliştirir.*
- *Yaratıcı drama, bireyin bilinçlenmesi, toplumsal bir varlık olabilmesi konusunda geliştirici özelliğe sahiptir.*
- *Yaratıcı drama, eğitimde sınıf ortamında soyut ders konularının somut hâle getirilerek kavranmasını sağlar.*
- *Öğrencilere öğrenmeyi -kalıcı olabilmesi için- ilgi çekici hâle getirir.*
- *Dil gelişiminde; konuşurken kendine güven duymanın gelişmesi, kelime hazinesinin artması, fikirlerin ifade edilmesi, insanlarla ilişki kurma becerisinin kazanılması, farklı durumlarda farklı dilin kullanılması, tanımlama, tartışma ve değerlendirme becerisinin gelişmesi.*

2.2.6.2.Dramanın Sınırlı Yönleri

Drama yöntemi sistemlidir ve teknik bilgi gerektirir. Drama, ön bilgiye sahip olmadan, ön hazırlık yapmadan, rastgele bir şekilde yapılacak bir etkinlik değildir. Drama uygulayıcısının (drama eğitmeni, öğretmen) dikkat etmesi gereken birçok husus vardır. Drama uygulayıcısı bir öğretmen ise en basitinden sınıftaki gruplaşmaları engelleyip öğrenciler arasında dayanışma ve yardımlaşma ruhu oluşturmalıdır. Aksi takdirde yapılacak drama etkinliklerinde kıskançlık, sinirlenme, grup üyelerine aşırı tepki verme, diğer grup üyelerine göre daha ön planda olma isteği, küçük rolleri beğenmeme gibi istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilir.

Drama etkinlikleri planlanırken her öğrenci ayrı ayrı ele alınmalı ve oyunlarda her öğrenciye rol verilmeye çalışılmalıdır. Aksi takdirde popüler olmayan, kendini ifade etme gücü çeken, çekingen öğrenciler yalnız kalır, kendini izole edilmiş hisseder. Burada öğretmene büyük görev düşmektedir. Drama çalışmalarında aşırı hareketli, dikkatini toplama sorunu olan çocuklar etkinliği sekteye uğratabilir,

grubun dikkatinin dağılmasına neden olabilir. Aşırı hareketli çocuğun öğretmenin yakınında tutulmasında fayda vardır. Drama etkinliklerinde zorlama yoktur. Dramanın her şamasında gönüllülük ilkesi esastır; ancak özellikle değerlendirme aşamasında öğrencilerin gönüllü olamaması drama etkinliklerinin işleyişini zorlar. Bu yüzden öğretmen öğrencilere açık uçlu, özendirici ve davetkar sorular sorarak yönlendirmeler yapar ve öğrenciyi süreçte aktif olmaya davet eder (MEB, 2012).

Karadağ (2005:122) dramanın sınırlı yönleri şöyle sıralamaktadır:

- *Drama küçük gruplar gerektirir.*
- *Sınıfın tamamı görevlendirilemez.*
- *Katılan her öğrencinin biraz yaratıcılığını gerektirir.*
- *Drama çalışması yetenekli öğrencilerin tekeli durumuna düşebilir.*
- *Öğrencilerle ya da dersle ilgi kurulamazsa yöntem ise yaramaz hale gelebilir.*
- *Bazı öğrenciler drama karakterlerini veya olayları anlama güçlüğü çekebilirler.*
- *Amaçları açıkça belirtilmezse yalnızca bizzat faaliyete katılanlar için yararlı olur.*
- *Çekingenlik ve konuşma problemi gibi beceri eksiklikleri olan öğrenciler için iyi bir yöntem olmayabilir.*
- *Öğrenciler rolleri oynarken sık sık aşırıya kaçabilirler. Bu durum sınıf atmosferini bozacağı gibi öğrenmeyi de güçleştirir.*

Öğretmen, öğretim sürecinde konunun özelliğine göre farklı yöntem ve teknikler belirler. Her yöntemin artıları ve eksileri vardır. Her yöntemi tamamen hatasız bir şekilde istediğimiz gibi uygulamak çok zordur bazen de imkansızdır. Bu yüzden drama uygulamaları ile işlenen derslerde de doğal olarak sınırlılıklar ve aksaklıklar olacaktır. Önemli olan seçilen yöntemin olabildiğinde uygulanabilir, ekonomik, öğrenciye faydalı, açık ve anlaşılır olmasıdır.

2.2.7.Drama ve Oyun

Jean Paul, “Oyun insanın ilk sanatıdır” der. Oyun insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihte bilinen ilk oyunlar müzik eşliğinde hiçbir kurala uymadan yapılan dans gösterileridir. Oyun eğitimle doğrudan ilişkilidir. Çünkü oyun çocuğun dünyaya

açılan kapısıdır. Çocuk oyun yoluyla dünyayı ve çevreyi tanır, oyun yoluyla kendini ifade eder. Oyun çocuğun en doğal öğrenme aracıdır. Oyun bir çocuk için bir yaşam tarzıdır aslında. Eğitimde okul öncesi çağı olmak üzere oyunlardan faydalanılır.

Dramanın temelinde de oyun bulunmaktadır. Drama özellikle okul öncesi dönemde büyük öneme sahiptir. Okul öncesi çağındaki çocuklar drama ve oyun arasında ayırım yapamazlar. Bu yüzden dramaya da oyun derler. Çocuk tarafından oyun olarak algılanan drama etkinlikleri, diğer birçok etkinliğe oranla çocuğun ilgisini daha fazla uyandırabilir; bu nedenle tüm gelişim alanlarında daha iyi bir performans göstermesini sağlayabilir (Önder, 2002: 84).

Çocuklar oyun oynamayı çok sever. Oyun oynarken sık sık hayal dünyalarına başvururlar. Çocukların dramada hayal ile gerçeği bir arada kullanarak taklit becerilerini geliştirmeleri oyunun da sürece dahil olmasını sağlamaktadır. Gerçek ve hayalin bir arada kullanılabilirdiği bu iki alanın çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini, yani çok yönlü gelişimini olumlu yönde etkilediği ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmada çocuklara olumlu katkı sağladığı araştırmalar sonucunda ortaya konmuştur (Ulutaş,2011).

Dramanın kaynağının küçük yaşlardaki çocukların doğal ve dramatik oyunları olduğu bilinmektedir. Bunun için yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların dramaya geçişi de doğal bir biçimde gelişen dramatik oyunları oluşturmalarını destekleyecek uygun çevre koşullarının ve eğitim programlarının gerçekleştirilmesi son derece önemli görülmektedir (Fleming, 1995; akt: Ömeroğlu vd., 2003:22).

Drama ve oyun kavramları ayrı düşünülemez. Drama sayesinde çocuklar hem oyun oynamakta hem de olayları, kavramları ve durumları daha etkili bir şekilde öğrenmektedirler; bu yüzden dramanın çocuklara oyundan daha fazla yararının olduğu bilinmektedir (Ömeroğlu vd., 2003:16).

Dirim (2007) drama ve oyun arasındaki benzerlik ve farklılıkları göz önünde bulundurarak oyun-drama ilişkisini şu şekilde açıklamıştır:

- *Dramada amaç ve hedefler öğretmen (lider) tarafından önceden belirlenmiştir. Oyunda amaç ve hedefler belli olmayabilir.*
- *Dramada ve oyunda çocuklar dikkatlerini ve enerjilerini etkinliklere yoğunlaştırırlar.*
- *Dramanın kuralları yoktur; ancak oyunda kurallar çocuklar tarafından süreç içerisinde belirlenebilir.*

- *Dramada önemli olan süreçtir. Oyunda sürecin yanında başlangıç ve sonuç bölümleri vardır.*
- *Dramada çocuklara bir lider rehberlik eder. Oyunda rehberliği oyundaki çocuklardan biri üstlenebilir.*
- *Dramanın sonunda tartışma ve değerlendirme yer alır. Oyunda ise tartışma ve değerlendirme yapılmaz.*

2.2.8.Yapılandırmacılık Yaklaşımı ve Drama

Ülkemizde çeşitli zamanlarda birçok eğitim felsefesi, yaklaşım ve model eğitim sistemimizin temelini oluşturmuştur. Bireyin öğrenme sürecine etkin olarak katılarak eski öğrenmeleri üzerine yenilerini inşa etme sürecine dayanan yapılandırmacı yaklaşım, 2005 yılında uygulamaya geçen ilköğretim programında, hedef (kazanım), içerik (Öğrenme alanı, temalar), öğretme-öğrenme süreci (etkinlikler, etkin öğretim yöntemleri) ve değerlendirme (alternatif ölçme araçları) olarak programın öğelerine yansıtılmaya çalışılmıştır. Öğrenme-öğretme süreci yapılandırmacı anlayışta büyük öneme sahiptir. Bu süreçte, etkinlikler hazırlanırken öğretmenin kendine sorduğu "Nasıl daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilirim?" sorusuna verilen yanıtı içinde barındıran öğretim yöntemleriyle doğrudan bağlantılı görünmektedir (Aykaç ve Ulubey,2008).

Yapılandırmacı yaklaşım, Piaget, Vygotsky, Gestalt, Dewey tarafından oluşturulmuş bir kuramdır. Bu düşünürler yapılandırmacılık kuramını oluştururken eğitim felsefelerinden pragmatik felsefeyi temele almışlardır. Bu düşünürlere göre yaşam sürekli değişmektedir, bu nedenle her durumda her şeyin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Onlara göre bireyler, her seferinde elde ettiği bilgiyi yeniden yapılandırılmalıdır (Sönmez, 2007:145).

Yapılandırmacı felsefeye göre bireyin aktifliği, uygulamalara katılması, bilginin pasif alıcısı değil bizzat yapılandırıcısı olması, bireyin öğrenme ortamında edilgen değil de etken ve aktif olması, teorik bilgiden çok pratik deneyimlere yer verilmesi etkili ve kalıcı bir öğrenmeyi sağlar. Özellikle geleneksel sınıf ortamında öğrenme ezbere ve bilginin tekrarına dayanırken, yapılandırmacılık yaklaşımına göre bilginin transferi yeniden yapılandırılması söz konusudur. Bilgiyi transfer edebilmek için yeni bir anlayışın olması gerekmektedir. Yani birey öğrendiği bir bilgiyi yeni

durumlara aktarır ve uygulamalar yapar. Bu durum da daha iyi bir öğrenmeyi sağlar. çevirebilme ve uygulama yapabilmek önemlidir (Demirel, 2003:233).

Yapılandırmacı düşünörlere göre bilgi, yaşantılarını anlamlı hale getirmeye çalışan birey tarafından etkin olarak yapılandırılmaktadır. Bireyler, davranışçuların düşöndüğü gibi birer boş varil değil, anlamları araştıran etkin mekanizmalardır. (Aykaç ve Ulubey,2008). Yapılandırmacı yaklaşımında öğrenen, öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir role sahiptir. Bu nedenle yapılandırmacı sınıf ortamı, bilgilerin aktarıldığı bir yer değil; öğrencinin etkin katılımını sağlandığı, sorgulama ve araştırmaların yapıldığı, problemlerin çözüldüğü yerdir. Sınıf içi etkinlikler, öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlemektir (Demirel, 2003:236).

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olan problem çözmeye, örnek olay incelenmesi, yaratıcı drama, rol yapma, dramatizasyon, proje çalışması, beyin fırtınası ve altı şapkalı düşünme tekniğı gibi öğrenciye, öğrenme sürecine aktif olarak katarak eski bilgileri üzerine yeni bilgilerin inşa etmelerine olanak sağlayan yöntem ve tekniklerdir. Bu yöntemler içerisinde yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğrenme sürecini etkili kılabilecek yöntemlerden biride yaratıcı drama yöntemidir (Aykaç ve Ulubey,2008).

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerinden yararlanarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri kimi zaman bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla gözlem, deneyim, duygu ve yaşantılarının gözden geçirdiğı “oyunu” süreçlerde canlandırılması biçiminde ifade edilmektedir (San, 2002:81). San'ın yaptığı bu tanım göz önünde bulundurulduğunda yaratıcı drama eski deneyim ve tecrübeler üzerine, grup çalışması yoluyla etkileşim süreci içinde kendi yaşantıları içinde yeni öğrenmelerin inşa edildiğı bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu biçimde ifade edilen bir yaratıcı drama süreci, yapılandırmacı yaklaşımda ifade edilen, geçmiş yaşantılar üzerine kendi tecrübeleri ışığında yenilerini inşa etme süreciyle özdeşleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında yapılandırmacı yaklaşım ve drama yöntemi birbiriyle örtüşmektedir. Yaratıcı dramada öğrenciler farklı deneyimler yaşama fırsatı bulurlar. Bu deneyimler bireysel veya grup deneyimi şeklinde gerçekleşebilir. Bu deneyimler boyunca öğrenciler düşünme, hissetme ve deneyim içeren kendilerini anlama ve keşfetme becerilerini geliştirebilir. Yaratıcı drama, öğrenmenin etkisini artırdığı gibi bilgiyi akılda tutma ve öğrenmenin kalıcılığını da

artırabilir. Ayrıca yaratıcı dramada, pandomim ya da oyun yoluyla çocuğun diğer kişilerle deneyim yaşamasına, problemlerle ve duygularıyla baş edebilmesine olanak sağlanabilir. Sınıfta yaratıcı dramanın kullanımı, öğrenci merkezli bir öğrenme sürecine olanak sağladığı için öğrencilerin farklı ve eleştirel düşünme, yaratıcılık, kavramsal düşünme ve yazılı-sözlü iletişim becerilerini geliştirir. Yaratıcı drama, özellikle sosyal kavramların öğretiminde kullanıldığında karşıdaki kişiyi anlama ve anlatma becerilerini oldukça üst düzeye çıkarabilir. Yaratıcı drama öğrenme sürecinde öğrenciler, konuların öğrenilmesine etkin olarak katılarak kendi yaptığıyla öğrenirken, diğer yandan duyu organlarını harekete geçirerek olay ya da durumları yaşamaktadır (Üstündağ, 2004:24). Bu yönüyle bakıldığında yaratıcı drama, yapılandırmacı yaklaşımın özüne oldukça uygun, öğrenciyi öğrenme sürecine katan, bilgiyi ön yaşantılarına dayalı olarak kendisinin yapılandığı bir süreci içermektedir.

Drama çalışmalarında, gurubun yapısı ve katılımcıların özellikleri de alınarak bir esneklik içinde izlenmesi gereken bir sıralama bulunmaktadır. Bu aşamalı sıralamada ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları bulunmaktadır (Adıgüzel, 2002). Hazırlık ısınma çalışmaları, daha çok bedenini harekete geçtiği içe dönük çalışmaların yapıldığı gurup dinamiğinin oluşturulduğu bir aşamadır. Buradaki temel amaç, sonraki drama yaşantılarına ve süreçlerine katılımcının hazırlandığı aşamadır. Bu aşama, yapılandırmacı yaklaşımdaki ön bilgilerin oluşturulduğu aşamadır. Canlandırma aşamasında, bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği rol oynama, doğaçlama gibi tekniklerin kullanıldığı bir süreçtir. Bu süreçte tüm yaşantılar, paylaşımlar ve gurup çalışmaları yoluyla biçimlenir. Bir sözcükten, bir fonograftan, bir edebi üründen (hikâye, masal, öykü, şiir vb.) yola çıkarak bireysel ya da gurupça oluşturulan ürünler canlandırılır. Bu aşamada, öğrencilere verilen yönergeler doğrultusunda öğrenme sürecine aktif olarak katılarak özgür bir şekilde, bilgiyi kendileri yapılandırılırlar. Bu yönüyle bakıldığında bu aşama, yapılandırmacı felsefenin öğrenme sürecine aktif olarak bilgiyi kendisinin yapılandığı bir süreci içermektedir. Değerlendirme aşaması ise, drama çalışmalarında elde edilen sonuçların tartışıldığı bir aşamadır. Bu aşamada dramanın doğasına yönelik yapılacak çalışmalar, görüş alışverişleri konuşarak olabileceği gibi rol içinde ya da dışında yazma, resim yapma ya da heykel oluşturma biçiminde de olabilir. Bu yönüyle bakıldığında, yaratıcı drama sürecinde kullanılan değerlendirme ölçütleri

yalnız sonuca odaklanmayıp yapılandırmacı yaklaşımda olduğu gibi süreci de içine alan bir boyutta ele alınır (Aykaç ve Ulubey,2008).

MEB tarafından yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan 2005 İlköğretim programında, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi beceriler öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında, yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin, özgür ve yaratıcı düşüncelerine olanak sağlayan etkili yöntemlerden birisi olduğu açıkça görülebilir. Yaratıcı drama sürecinde de birey yapılandırmacı yaklaşım da olduğu gibi kendi yaptığıyla öğrenir, duyu organları harekete geçer ve unutulmayacak yaşantılar kazanır. Yaratıcı drama, eğitim sürecinde oyunlarla geliştirilen bir etkinliktir; bu özelliği ile eğitim yaşamın bir parçası haline gelmektedir (Üstündağ, 2004:24-27). Bu yönüyle eğitimde yaparak ve yaşayarak öğrenmenin öğrencilerin başarısı ve bilginin kalıcılığı açısından oldukça önem taşıdığı göz önüne alındığında, yapılandırmacı bir programın başarıya ulaşmasında yaratıcı drama gibi yöntemlerin kullanılmasının oldukça önemli olduğu görülebilecektir. Yapılandırmacı yaklaşım ve drama yöntemini bir bütün olarak incelediğimizde yaratıcı drama yönteminin yapılandırmacı yaklaşıma oldukça uygun bir yöntem olduğu, bu yöntemin kullanıldığı sınıflarda öğrencilerin etkin bir katılımcı olarak bilgiyi özgün bir şekilde kendilerinin yapılandığı etkili bir yöntem olduğu söylenebilir (Aykaç ve Ulubey,2008).

Aşağıda Yapılandırmacı Yaklaşım – Drama Yöntemi ilişkisini gösteren bir tablo verilmiştir.

Tablo 1. Yapılandırmacı Yaklaşım – Drama Yöntemi ilişkisi (Aykaç ve Ulubey,2008:31)

Yapılandırmacı Yaklaşım	Drama
Öğrenme, pasif bir alma süreci değil aktif bir anlam oluşturma sürecidir.	Öğrenme sürecine öğrencinin aktif olarak katılıma olanak sağlanır.
Öğrenme, eski bilgiler üzerine yeni bilgilerin inşa edilmesi sürecidir .	Öğrenme, katılımcıların yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yaparak oluşturduğu bir sürece dayanmaktadır.
Öğrenme, öğrencilerin, gerçek hayatta ilgili benzer nitelikteki problemleri çözmeyi temel aldığı için yaşantısaldır.	Öğrenme sosyal bir etkinliktir. Gerçek hayattan seçilen konu ve problemler grup çalışması içinde bireylerin etkileşimi ile yeniden oluşturulur.
Öğrenme, sosyal bir süreçtir.	Grup çalışmalarına dayanır.
Öğrenme, duygusaldır. Zihin ve duyu birbiriyle ilişkilidir.	Duyuşsal öğrenmelerin gerçekleşmesinde yaratıcı drama etkili bir yöntemdir.
Öğrenme, gelişimseldir ve bireylerin sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerinden doğrudan etkilenir.	Öğrenme, bireyin gelişim süreci ile doğrudan ilgilidir.
Öğrenme, öğrenci merkezlidir; öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları etrafında yoğunlaşır.	Öğrenme sürecinde oluşturulan öykü ve canlandırmalar, katılımcıların ilgi ve ihtiyaçların doğrultusunda şekillenir.
Öğretmen, öğrenme ortamını düzenleyen, öğrenmeyi kolaylaştıran bir rehber konumundadır.	Drama lideri, eğitmeni öğrenme sürecinde ortamı hazırlayan, yönergeler veren bir rehber konumundadır.
Öğrenme etkinlikler yoluyla gerçekleştirilir.	Öğrenme katılımcıların grup ile oluşturulan aktivitelerini temele alır.
Öğrenme demokratik bir ortamda gerçekleşir.	Öğrenme sürecinde katılımcılar kendilerini özgür bir şekilde ifade edebilirler.
Öğrenme sürecinde öğrencilerin yaratıcılığını ve eleştirel düşünmesini geliştiren aktif yöntem ve tekniklere yer verilir.	Öğrenme sürecine aktif katılımı sağlayan etkili yöntemlerden biridir.
Alternatif ölçme teknikleri kullanılır ve değerlendirme sürecinde sonuç kadar sürece de odaklanır.	Dramanın her aşamasında değerlendirme sürecine yer verilir. Öğrencinin kendisini değerlendirmesine yönelik farklı ölçme araçları kullanılır. (mektup, resim, afiş, slogan vb.)

2.2.9.Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı

Sosyal bilgiler dersi soyut kavramların yoğunlukta olduğu bir derstir. Bu yüzden sosyal bilgiler öğretiminde birçok kazanımın sağlanmasında somutluğu sağlama konusunda güçlükler yaşanmaktadır. Drama yönteminin kullanılması sosyal bilgiler dersinde başarıyı arttırmada önemli bir etkiye sahiptir. Bunun yanında sosyokültürel yönü güçlü bireyler yetiştirme konusunda da ya drama yönteminin etkisi yadsınamaz. Öğrenci derslerde uygulanan drama etkinliklerinde edindiği kazanımlar sayesinde günlük hayatta özellikle iletişim, sosyokültürel kişilik gelişimi, girişimcilik gibi konularda daha etkili bir birey olabilmektedir. Morris ve Welch yaptıkları araştırmada öğrencilerin drama yöntemini, sosyal bilgiler konularını; öğrenme ve düşünme becerilerini geliştirmede çok faydalı bulduklarını belirtmektedirler. Öğrenciler eski dünya tarihi ile ilgili konuyu çalışır, okur ve senaryoyu canlandırırlar. Hikâye gözler önüne serildikçe, öğrenciler eski zaman ve yerlerde yaşananları sınıfa taşımış olurlar. Öğrenciler geçmişte yaşanan olayları, yerleri ve insanlar hakkındaki bilgileri öğrenmek için yapılandırılmış dramayı kullanırlar. Bu tarihi olaylarda geçen karakterlerin yerlerine kendilerini koyarlar. Bu sayede öğrenciler gelecekteki yaşamları ve yaşayacakları olayları tahmin etme becerilerini de geliştirirler (Çelikkaya, 2014).

Yaratıcı Drama tekniğinin tarih öğretiminde kullanılması öğrencinin soyut konuları somutlaştırması, empati yeteneği kazanması, yaparak yaşayarak öğrenmesi, empati yeteneğini geliştirmesi, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurması gibi birçok kazanım sağlayacaktır. Sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının öğretiminde dramanın oldukça etkili olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan drama etkinliklerinde öğrencilerin tarih konularına karşı ilgisinin arttığı, derse karşı daha hevesli oldukları ve zamanla dramalarda rol almaya, derse aktif katılmaya gönüllü oldukları görülmüştür. Hatta bazı öğrencilerin birçok tarihi konu ile ilgili drama metni hazırlayarak bir oyun sergilemek istedikleri göze çarpmıştır. Bu durum bir avantaja dönüştürülerek drama yöntemine derslerde daha çok yer verilmiştir. Böylece dersin hedeflerine kısa yoldan ve daha etkili şekilde ulaşılmıştır. Aşağıda sosyal bilgiler ders kitaplarında önerilen etkinliklerde drama yöntemine yer verilme durumunu gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Önerilen Etkinliklerde Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu (Aykaç ve Ulubey, 2008:38)

SOSYAL BİLGİLER	4	5	6	7
Drama	3	4	5	1
Rol oynama	-	-	-	1
Dramatizasyon	2	-	-	1
Oyun	-	-	-	-
TOPLAM	5	4	5	3

Sosyal bilgiler dersinde çocuğun yaşadığı çevre ve bu çevreye ait olgu ve olaylarla ilgili olduğu için bu yaşantıları yaratıcı drama yöntemi ile sınıfa getirmek öğrencinin öğrenmesi anlamında oldukça etkili olabilecektir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitapları incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde Drama uygulamalarına yeterince yer verilmediği görülmektedir. Etkinliklerde göze çarpan ilginç bir nokta özellikle sosyal bilgiler etkinliklerinde yaratıcı drama yöntemi belirtilmesine rağmen öğrencilerin gruplara ayrılarak tartışma yaratılması ya da ağaç ve yaprak koleksiyonu yaptırma gibi etkinlikler önerilmiştir. Bu etkinlikler yaratıcı drama yöntemiyle uyuşmamaktadır. Bu anlamda yaratıcı drama yöntemini etkinliklerde yanlış kullanıldığı görülmektedir. Aşağıda sosyal bilgiler ders kitaplarında drama etkinliklerine yer verilme durumunu gösteren ayrıntılı bir tablo verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Drama Etkinliklerine Yer Verilme Durumu (Çelikkaya,2014:7)

Sınıf	Yayın evi	Öğrenme Alanı	Ünite	Etkinliğin Adı	Yöntem /teknik
4	MEB	Güç, Yönetim ve Toplum	Geçmişimi Öğreniyorum	Ulusal Egemenliğimizin Simgesi	Drama
	Özel	Birey ve toplum	Kendimi tanıyorum	Başkalarına saygılıyım	Rol yapma
5	MEB	Üretim, dağıtım ve tüketim	Üretimden tüketime	Önce ihtiyaçlarım, sonra isteklerim	Drama
	Özel	Kültür ve miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Dünden bugüne oyunlarımız	Rol yapma
6	MEB	İnsanlar, yerler ve çevreler	Bölgemizi tanıyalım	İklim ve insan faaliyetleri	Pantomim
	Özel	Bilim, teknoloji ve toplum	Gerçekleşen düşler	Gelişen teknoloji	Drama
7	MEB	-	-	-	-
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Demokrasi yolunda az gittik, uz gittik	Drama
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Başlangıcından günümüze demokrasi yolculuğu	Drama
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Her zaman Türk kadınıyla birlikteyiz	Drama
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin serüveni	Değerlerimize sahip çıkıyoruz	Drama
8	MEB	Bilim, teknoloji ve toplum	Elektronik yüzyıl	Hayatımızda neler değişecek	Drama
	Özel	Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşayan demokrasi	Türkiye cumhuriyetinde devletin yönetim yapısı	Drama
9	Özel	Küresel bağlantılar	Ülkeler arası köprüler	Ülkelerin durumu	Drama

Tablo 3'te konu ile ilgili benzer bir araştırmayı incelediğimizde MEB baskılı sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabında sadece 5. sınıfta 1 etkinlikle pantomim tekniğine ve 4. sınıfta 2 etkinlikle drama yöntemine ve rol oynama tekniğine yer verilmiştir. Özel yayınevi baskılı kitaplarda ise her sınıf düzeyinde drama yöntemine yer vermeye çalışılmıştır. Dördüncü sınıfta 2, beşinci sınıfta 1, altıncı sınıfta 5 ve yedinci sınıfta 2 etkinlikle drama yöntemine yer verilmiştir. 4. sınıfta (MEB,2012); 5. sınıfta (MEB,2012a) drama yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilirken, 7. sınıfta (MEB, 2012b) hem drama hem de rol oynama ve dramatisasyon yöntem/teknikleri hakkında da detaylı olarak bilgiye yer verilmiştir. Ancak buna rağmen derslerin işlenişinde bu yöntemin kullanılmasının ön görüldüğü konu olarak sadece 4 ve 5. sınıfta toplamda 3 etkinliğe yer verilmiştir. Özel yayınevi baskılı kitaplarda drama

ile ilgili sadece birkaç cümle ile 5. sınıfta (MEB, 2011) ve 7. sınıfta (MEB, 2011a) açıklama yapılmış olmasına rağmen her sınıf (4 - 7) sınıf düzeyinde drama yönteminin işlendiği konulara yer verilmiştir. En fazla 6. sınıfta 5 konunun öğretiminde drama yöntemine yer verilmiştir (Çelikkaya,2014:7).

BÖLÜM III: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Karadağ'ın (2005) yaptığı araştırmada “eğitim yönetimi ve öğretim yöntemleri ilişkisi kapsamında drama yönteminin değerlendirilmesi ” başlığı altında drama yöntemi ile geleneksel yöntemin bilişsel alan basamağına göre öğrenci başarılarına ve drama yönteminin öğrencilerin derslere karşı tutumlarına yönelik etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunu oluşturan öğrenci gruplarının ünite sonucunda uygulanan başarı testinin bilgi basamağındaki başarı düzeylerinin birbirlerine yakın oldukları görülmekle beraber kavrama ve uygulama basamağındaki başarı düzeyleri arasında önemli bir fark olduğunu göstermektedir. Drama yönteminin uygulandığı sınıfta bulunan öğrenciler, kavrama ve uygulama basamağında geleneksel yöntemin uygulandığı sınıfta bulunan öğrencilerden daha başarılı oldukları saptanmıştır. Yine araştırmada drama yönteminin öğrencilerin derse yönelik tutumlarında olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

Taşkıran (2005), “Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında drama yönteminin sosyal bilgiler dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramı gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu saptamıştır.

Aykaç (2008), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışmada; yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Debre (2008), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, dramatizasyonun tüm duyu organlarını harekete geçirerek etkin katılımı ve akademik başarıyı arttırdığı, klasik anlatım ile işlenen derslere oranla öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini sağladığı ve öğrenmenin daha eğlenceli bir hale gelmesini sağladığı sonuçlarına varmıştır.

Altıkulaç ve Akhan (2010)'ın yaptığı çalışmada 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi incelenmiştir. Çalışmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında Drama yönteminin tarih öğretimi üzerindeki etki gücü kolaylıkla görülmektedir. Çalışma sonucunda Drama yönteminin derse karşı ilgiyi arttırdığı ve öğretim sürecini oldukça etkili hale getirdiği yargısına varılmıştır.

Aykaç ve Adıgüzel (2011), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli çalışmalarında deneysel yöntem kullanmışlardır. Bu araştırmaları sonucunda deney ve kontrol gruplarının son test toplam puanları arasında fark olduğu ve bu farkın yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuç dikkate alındığında, yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu da drama yönteminin etkililiğini bir kez daha göstermektedir. Çelikkaya (2014) Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri isimli çalışmasında farklı drama uygulamalarına yer vererek birçok bulgu sonucunda dramanın bazı konuların öğretiminde değil de tamamıyla ayrı bir yöntem olarak kullanılmasının ve tüm derslerin drama ile işlenmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Güven (2015), Dramanın Tarih konularında kullanımı ile ilgili yaptığı çalışmada; drama etkinliklerinin, sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında kullanımı, öğrencilerin geçmişte yaşamış olan bireylerin durumlarını, yaşam özelliklerine, yönetimde bulunanların almış oldukları kararları hangi koşullar altında aldıklarını anlamalarını sağlaması bakımından önemli olduğu kanısına varmıştır. Güven bu çalışmasında ayrıca drama uygulayıcıların da drama konusunda yeterlilik sahibi olması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Koç (2013), Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi konusunda yaptığı araştırmasında öğretmenlerin drama yöntemini pek kullanmadığını ve bu konuda kendilerini yetersiz olarak algıladıkları sonucuna varmıştır. Koç ayrıca drama yönteminin daha etkili bir şekilde kullanılabilmesi için eğitim fakültelerindeki drama dersinin yalnızca teorik olarak değil uygulamalı olarak işlenmesini ve şu an ortaokullarda seçmeli ders olarak gösterilen drama dersinin zorunlu ders olarak

okutulmasını önermiştir. Koç ayrıca hizmet içi eğitim ve bilgilendirme toplantılarının da drama eğitiminde oldukça faydalı olacağına dikkat çekmiştir.

Rüzgar (2014), “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde deneysel yöntem kullanmıştır. Rüzgar bu çalışmasında deney grubuna uygulanan drama yönteminin öğrenci başarısını arttırma anlamında oldukça etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Ülkemizde Drama ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı son yıllarda oldukça artmıştır. Drama ile ilgili yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde (Atar:2003, Demircioğlu:2005, Can: 2005, Altıkulaç: 2008, Bilek: 2009, Göncüoğlu: 2010, Sever, Yalçınkaya ve Mazman:2009, Karadağ ve Çalışkan: 2014, Şimşek:2001, Üstündağ:2008) drama yönteminin kullanılmasının etkili ve kalıcı öğrenmeye faydası yönünde birçok bulguya ulaşıldığı görülmüştür.

4.YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

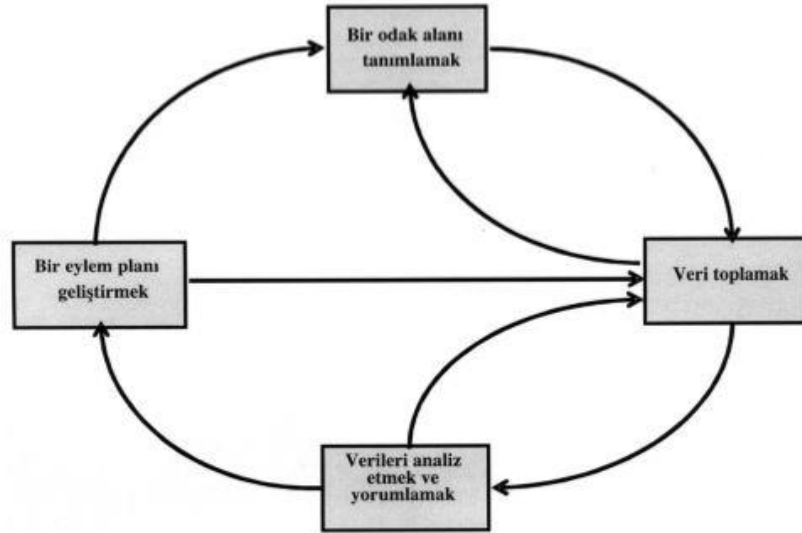
Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretimi konusunda ilgili çalışmaya hazırlık amacıyla birçok nicel ve nitel çalışma yapılmıştır. Uzun inceleme ve uzman önerileri sonucunda bu araştırmada eylem araştırması deseninin kullanılması uygun görülmüştür.

Eylem araştırmaları belli bir problemi çözmek veya herhangi bir konuda bilgi toplamak amacıyla yapılan çalışmalardır. Eylem araştırması, doğrudan uygulamanın içinde yer alan bir araştırmacının gerçekleştirdiği, uygulama sürecine ait sorunların tespit edilmesinde ya da mevcut bir sorunu anlamaya ve çözmeye yönelik sistemli veri toplama ve analiz etme sürecine dayanan araştırma modeli şeklinde tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 295).

Eylem araştırması yöntemi basit bir bilgi üretiminden çok bilginin kullanımı ve bilgi kullanımı esnasındaki uygulama sürecidir. Eylem araştırması nicel çalışmalara göre oldukça ayrıntılı çalışmaları kapsar. Öğrenci ve öğretmenin birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlayan eylem araştırması birçok verinin toplanması ve analiz edilmesi ile oluşan komplike bir süreçtir. Eylem araştırması yöntemi ile akademik araştırmacı ve öğretmen araştırmacının birbirini daha iyi anlayabileceği, öğretmenin ya da araştırmacının teori ile uygulama arasında kalmadan sorunun nerede olduğunu görebileceği, etkili bir çözüm geliştirebileceği uygulamalı bir süreçtir (Köklü,1993).

4.1.1.Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü

Eylem araştırmaları geniş kapsamlı etkinlikleri kapsar. Eylem araştırmalarında genel amaçlar, sorunla ilgili bilgi toplamak, kaynak taramak, sorunu çözücü eylemlerle gelişmeyi ve iyileştirmeyi sağlamaktır. Bu nedenle araştırmalar döngüsel bir desenle gerçekleştirilir. Bu basamakların bazıları çeşitli zamanlarda tekrarlanır. Böylece araştırma döngüsü sağlanır. Araştırma sürecinde gerçekleştirilen sistematik döngülerde ortaya çıkan sorular yeniden incelenir. Kişiler konuyla ilgili düşüncelerini, bilgilerini, sorulara önerdikleri çözümlerini ve sonuçlarını paylaşırlar. Bu yolla araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için yeni eylem planları tasarlanır (Mills, 2003).

Şekil 1. Eylem Araştırmalarının Diyalektik Döngüsü (Mills, 2003).

Eylem araştırmaları fabrika, hastane, atölye, maden ocakları gibi farklı kurumlarda kullanılmaktadır. Devlet dairelerinde kurum, idareci, işçi, memur, halk arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde de bazen eylem araştırmaları tercih edilir.

Eylem araştırmaları eğitim alanında da kullanılmaktadır. Bunun temelleri John Dewey'in öğretmenlere araştırma yoluyla pedagojik sorunları inceleyen kişiler olarak, okulun başarı ve başarısızlıklarında öğretmenleri önemli araştırmacılar olarak görmesiyle atılmıştır (Kincheloe, 2003; akt. Akça,2012). Bu araştırmalar eğer eğitim ortamında kullanılacaksa araştırma birtakım aşamalarda yapılır. Cohen ve Manion (1994:198-199) çalışmalarında eylem araştırmasını aşamalı bir model olarak şu şekilde betimlerler:

Eylem araştırması 8 aşamadan oluşmaktadır.

1. Öğretim seyrinde karşılaşılan dikkate değer bir sorunun tanımlanması, değerlendirilmesi ve formüle edilmesi.
2. Araştırma sürecine dahil olan taraflarla (öğretmen, araştırmacı, danışman, sponsor vb.) ön hazırlık tartışmaları ve görüşmeler.
3. Araştırmaya konu olan alan-yazın konusunda inceleme yapılması ve yetkin hale gelinmesi.
4. En başında belirtilen problem durumunun değiştirilmesi ya da yeniden tanımlanması.

5. Araştırma sürecinin belirlenmesi (araştırma örnekleme, yönetimi, materyallerin seçimi, öğretim ve öğrenme yönteminin belirlenmesi, kaynakların ve görevlerin paylaşımı, görevlilerin yerleştirilmesi vb.)

6. Araştırma sürecinde yeniden düzenlemeler yapabilmek için değerlendirme işlemlerinin belirlenmesi.

7. Projenin uygulama süreci (aynı zamanda verilerin toplanması, görevlerin izlenmesi, araştırma takımına dönütlerin verilmesi verilerin sınıflanması ve analizi)

8. Verilerin yorumlanması sonuçların ortaya konulması ve projenin tümünün değerlendirilmesi. Bulguların tartışılması; hata, yanlış ve sorunlar üzerine düşünülmesi, projenin genel sonuçlarının sunulması, önerilerin geliştirilmesi, taraflara sonuçların iletilmesi.

Johnson (2014:23-25) eylem araştırmalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağını söyler. Johnson'a göre bu katkılar:

- Sınıflarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşmasını sağlar,
- Eleştirel düşüncelerini geliştirir,
- Pedagojik bilgilerini arttırır,
- Yaptıklarından sorumlu kılar,
- Uygulama ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi güçlendirir,
- Yeni fikirlere açık olmalarını sağlar,
- Etkili uygulamalar yapma becerisini geliştirir.

Eylem araştırmalarının ortak özellikleri vardır. Bu özellikler eylem araştırmalarının temelini oluşturur. Eylem araştırması sosyal bir uygulamadır. Eğitim de sosyal bir uygulama olduğundan eğitim araştırmalarında kullanılması uygundur. Eylem araştırması sistematiktir. Bir araştırmada veri toplama önce bir plana ve takvime sahip olunmalıdır. Araştırma sürecinde planlar ya da veri toplama türü değişebilir. Eylem araştırmasında araştırmacılar uygulamalarında şeffaf bir yansıtıcı olmalıdır. Eylem araştırması katılımlıdır. Eylem araştırması katılımlı eylem araştırmaları olarak da tanımlanmaktadır ve bu araştırma türünün özelliği bir grup etkinliği olmasına vurgu yapılmasıdır (Akça, 2012:112).

Eylem araştırmasının bir merkez konusu olmalıdır. Araştırmanın konusunu uygulamaya aktif olarak katılacak kişiler verir. Kember (2000) bu özelliğin pedagojik eylem araştırması için temel olduğuna vurgu yapmaktadır. Uygulamaya aktif olarak katılan kişi belirlenen konunun niçin bir problem olduğunu araştırma

ihtiyacı hissetmeli, bu problemi nasıl düzeltereği ve geliştireceği üzerine kafa yorabilmelidir.

4.1.2.Eylem Araştırması Türleri

Berg (2001), eylem araştırmalarını “teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması”, “uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı işbirliği eylem araştırması” ve “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması” olmak üzere 3 gruba ayırmıştır (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 296).

4.1.2.1.Teknik/Bilimsel/İşbirlikçi Eylem Araştırması

Bu yaklaşımda, daha önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeve içinde bir uygulamanın test edilmesi veya değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yaklaşım, uygulama sürecini betimlemeye çalışır. Kuramsal çerçeveye hakim olan bir araştırmacı rehberliğinde uygulayıcı yeni bir yaklaşımı uygulamaya koyabilir ve bu süreç araştırmacı tarafından analiz edilerek uygulamaya yönelik bir değerlendirme yapılabilir. Uygulama sürecinde uygulayıcı ve araştırmacı arasında sıkı bir etkileşim vardır. Uygulamada karşılaşılan sorunlar araştırmacıya iletilir ve araştırmacı uzmanlığı dahilinde çözüm yollarını uygulayıcıya aktarır. Uygulayıcı öneriler doğrultusunda uygulamaya devam eder.

4.1.2.2.Uygulama/Karşılıklı İşbirliği/Tartışma Odaklı Eylem Araştırması

Araştırmacı ve uygulayıcı bir araya gelerek uygulamada ortaya çıkan olası sorun alanlarını, bu sorunlara neden olan olası etmenleri ve olası müdahale yollarını saptarlar. Yaklaşım, uygulamayı geliştirmeye yönelik olduğundan “uygulama odaklı eylem araştırması” olarak da bilinir. Bu yaklaşım “Teknik/bilimsel/işbirlikçi” yaklaşıma göre daha esnektir. Araştırmacı ve uygulayıcı arasındaki etkileşim araştırmanın seyrini değiştirebilir. Ancak, bu seyir değişikliği sistematik veri toplanmasını zorlaştırabilir.

4.1.2.3.Özgürleştirici/Geliştirici/Eleştirişsel Eylem Araştırması

Bu yaklaşımda uygulayıcıya yeni bilgiler, beceriler ve deneyimler kazandırılması ve uygulayıcının kendi uygulamalarına karşı eleştirisel bakış açısı kazanması amaçlanmıştır. Böylelikle, uygulayıcı kendi uygulamalarını bir problem çözme süreci olarak görecektir ve sürekli olarak bu süreç içinde kendi rolünü sorgulayacaktır. Aynı zamanda, uygulamalarına eleştirel bir gözle bakabilme anlayışını geliştirebilecek ve uygulamada sık sık karşılaşılan sorunlara ilişkin rasyonel açıklamalar getirebilecektir.

Bu araştırma sınıf ortamındaki ders uygulamalarını kapsadığı için 3 eylem araştırması türü arasından özgürleştirici/geliştirici/eleştirişsel eylem araştırması tercih edilmiştir.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir ilinin Torbalı ilçesinde yer alan bir ortaokulun (devlet okulu) 6/E sınıfı öğrencileri ve bu öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Öğretmen günlükleri de hesaba katıldığında çalışma grubunun 1 öğretmen, 45 öğrenci ve 45 öğrenci velisinden oluştuğu söylenebilir.

Araştırmanın yapıldığı okul, şehir hayatı ve köy hayatının iç içe yaşandığı, yoğun göç alan, farklı kültürlerden birçok insanın birlikte yaşadığı kalabalık nüfuslu bir mahallededir. Bu yoğunluk nedeniyle okul kapasitesinin bir hayli üzerinde öğrenciye eğitim vermektedir. Okulda bulunan sınıfların mevcudu 5 yıl önce ortalama 20-25 kişi iken 2016-2017 eğitim-öğretim yılında sınıf mevcudu ortalamaları 40'ı bulmuştur. Bu durum, okul personeli ve öğrenci velileri tarafından okulun akademik seviyesinin yükselmesinde en büyük engel olarak görülmektedir. Ancak okul sosyokültürel faaliyetler konusunda oldukça başarılıdır. Okul öğrencileri geçmiş yıllarda spor, resim, müzik, tiyatro, eğitsel gezi, sosyal sorumluluk projeleri gibi alanlarda sayısız kupa, madalya ve başarı belgesi kazanmışlardır. Çalışmanın yapıldığı 6/E sınıfı 45 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 22'si kız 23'ü erkektir. Yani sınıf mevcudu cinsiyet olarak dengelidir. Öğrencilerin sosyoekonomik seviyeleri de birbirine yakındır. Sınıfın akademik başarısı orta seviyededir. Geçtiğimiz eğitim öğretim yılında sınıfta öğrenim gören 25 öğrenci takdir ve teşekkür belgesi alırken 11 öğrenci de kurul kararıyla bir üst sınıfa geçirilmiştir. 6/E

sınıfı öğrencileri sosyal faaliyetlerde oldukça aktif bir sınıftır. Bu sınıfta öğrenim gören öğrencilerle birlikte okul saatleri dışında drama egzersiz çalışması, gezi kulübü çalışmaları ve proje geliştirme kulübü çalışmaları yürütülmüştür. Bu durum 6/E sınıfı öğrencilerinin drama konusunda bilgili olduklarını göstermektedir. Öğrenciler arasında bazı konularda farklılıklar görülmektedir. Sınıfta annesi babası boşanmış 9 öğrenci bulunurken, annesi veya babası vefat etmiş 4 öğrenci yer almaktadır. 6/E sınıfında ayrıca 5 kaynaştırma öğrencisi öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin 3'ü hiperaktivite ilacı kullanmaktadır. Bu gibi farklılıklar sınıfta zaman zaman davranış bozukluklarının görülmesine ve disiplin sorunlarının yaşanmasına neden olmaktadır.

6/E Sınıfı Öğrencileri:

Kız	22
Erkek	23
Toplam	45

6/E Sınıfı Öğrenci Velileri:

Bayan	31
Bay	14
Toplam	45

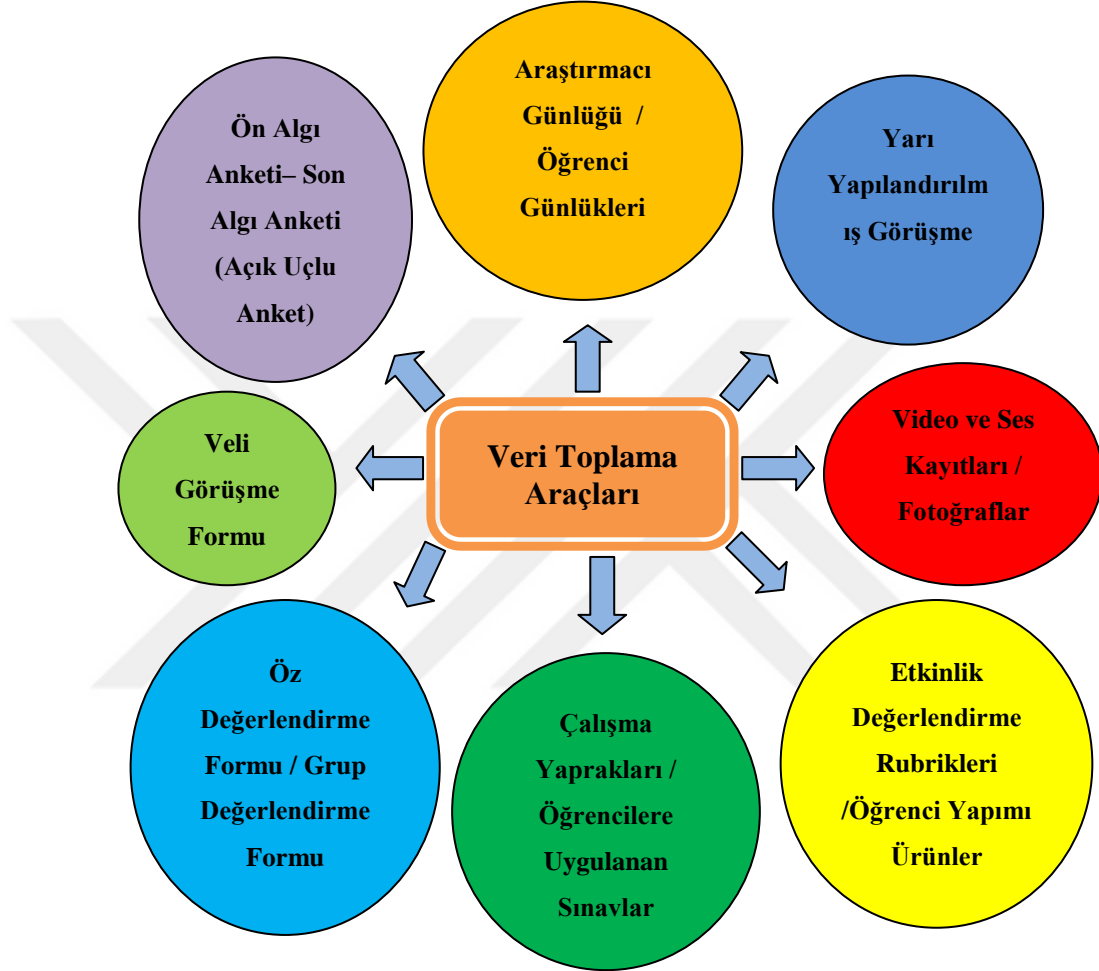
Veri toplama ve veri analizi aşamasında amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik esas alınarak 45 kişilik öğrenci grubundan 15 öğrencinin verileri kullanılmıştır. Bu 15 öğrenci evreni en iyi yansıtacak şekilde farklı özelliklere ve farklı akademik başarı seviyesine sahip öğrenciler arasından seçilmiştir. Bu 15 öğrencinin 8'i kız, 7'si erkektir. Yine bu öğrencilerin 5'i geçtiğimiz eğitim öğretim yılında takdir belgesi alırken, 5'i teşekkür belgesi almıştır. Diğer 5 kişi ise akademik başarısı düşük, öğretmenler kurulu kararıyla bir üst sınıfa geçirilen öğrencilerden oluşmaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Eylem araştırmaları geniş kapsamlı çalışmalardır. Bu araştırmalar birçok çalışmanın bir araya gelmesi ile oluşur. Bu araştırmalar için tek bir veri yeterli olmaz bu yüzden araştırmalarda birçok veri kullanılır. Araştırmanın nerede yapılacağına, araştırmaya kimlerin katılacağına, araştırma sürecinde kimlerin ne yapacağına ve araştırmanın ne kadar süreceğine karar verildikten sonra hangi verilerin toplanacağına karar verilir. Toplanacak verilerin araştırmanın amacına hizmet

etmesine dikkat edilir. Veri toplama araçları arasında karşılaştırmalar yapılır ve verilerin güvenilirlik geçerlik çalışmaları yapılır.

Yapılan çalışmalar sonucunda kullanılmasına karar verilen veri toplama araçları şunlardır:

Şekil 2. Veri Toplama Araçları

Araştırma sorusuna cevap verebilmek amacıyla araştırma süresince farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmanın başında ve sonunda ön algı-son algı anketleri uygulanmıştır. Etkinlik sonlarında çalışma yaprakları ve çoktan seçmeli testler ile öğrencilerin öğrenmeleri gözden geçirilmiştir. Araştırma sürecinde Araştırmacı Günlüğü, Öğrenci Günlüğü tutulmuştur. Ayrıca etkinliklerin video ve ses kayıtları alınmıştır. Bununla birlikte etkinliklerin sonunda öğrencilerle görüşmeler (yarı yapılandırılmış görüşme) yapılmıştır. Görüşme esnasında öğrencilerle birlikte süreç değerlendirilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin çalışma ile

ilgili duygu ve düşünceleri de kaydedilmiştir. Etkinlik değerlendirme rubrikleri, öz değerlendirme ve grup değerlendirme formları ile birlikte araştırmaya birçok veri toplanmıştır.

4.3.1.Ön Algı Anketi – Son Algı Anketi (Açık Uçlu Anket)

Araştırma desenine uygun olarak ayrıntılı nitel veri elde etmek ve çalışma grubunun uygulama öncesi ve uygulama sonrasına ait algılarını ortaya koymak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan, öğrencinin görüş ve düşüncelerini içeren anketler araştırmacı tarafından hazırlanıp, ön test ve son test şeklinde çalışma grubuna uygulanmıştır. Eylem araştırmaları için ön test – son test kavramı yerine son yıllarda ön algı anketi – son algı anketi kavramının kullanımı tercih edilmektedir. Bu çalışmada yer alacak sorular öğrencilerin sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi ve alt teknikleri, dersin işlenme süreci, etkinliklerin yapısı ile ilgili bilgiler barındırmaktadır. Bu sorulara verilen yanıtlar öğrencilerin süreç başlamadan ve süreç sona erdikten sonra duygu ve düşüncelerinin değişimine ışık tutacaktır. Bu sayede araştırma sürecinde uygulanan etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkisi ölçülmüş olacaktır. Yani son testin amacı değişimi ve değişimin niteliğini ortaya çıkarmaktır.

Ön algı ve son algı testlerinde kullanılacak soruların güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmış ve sorularla ilgili 3 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri ışığında sorular yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir.

4.3.2.Drama Çalışması Değerlendirme Formları

Gerçekleştirilen literatür taraması çerçevesinde araştırmacı tarafından geliştirilen değerlendirme formları, araştırma süreci içinde öğrencilerle birlikte gerçekleştirilen drama etkinliklerini değerlendirmek ve bu doğrultuda veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Değerlendirme Formları 3 formdan oluşacaktır.

- ✓ Etkinlik Değerlendirme Rubriği,
- ✓ Öz Değerlendirme Formu
- ✓ Grup Değerlendirme Formu

Etkinlik değerlendirme rubrikleri öğrencilerin hedeflenen temel davranışlara ulaşma düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Rubriklerde 10 madde yer almaktadır. Bu maddeler etkinlik sırasındaki öğrenci davranışlarını ölçmeye

yöneliktir. Rubriklerde 4'lü likert ölçeği kullanılmıştır. [Çok nitelikli (4), Nitelikli (3), Ortalama (2), Geliştirilmeli (1)]

Etkinlik değerlendirme rubriklerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmış ve sorularla ilgili 3 uzmandan görüş alınmıştır. Rubriklerde yer alan maddeler uzman görüşleri çerçevesinde yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlenmiştir. Öz Değerlendirme ve Grup Değerlendirme Formları da aynı işlem basamaklarından geçmiştir.

4.3.3.Öğrenci Günlükleri

Öğrenciler, drama etkinliklerini gerçekleştirdikleri süre boyunca uygulama günlükleri tutulmuştur. Öğrenciler günlük tutmaya başlamadan önce her öğrenciye birer yönerge verilmiştir. Günlük yönergesinde öğrencilerin tutacağı günlükte özellikle hangi konulara değinecekleri belirtilmiştir. Bu günlükler ile öğrencilerin sürece daha aktif bir şekilde katılmaları, duygu ve düşüncelerini özgürce dile getirmeleri amaçlanmıştır. Öğrenci günlüklerinden elde edilen verilerin analizi sonucunda drama etkinliklerinin tüm süreçlerine (Hazırlık, Oyun, Rahatlama, Değerlendirme) ilişkin detaylı bilgilere ulaşılabileceği öngörülmektedir.

Öğrenci Günlükleri Araştırma süresince araştırmacının veya öğretmenin herhangi bir konuyu, durumu kontrol ederek bilgi almalarının hızlı bir yolu olan öğrenci günlükleri aynı zamanda araştırmacı tarafından tutulan alan notları ile karşılaştırılmasına olanak sağlar. Araştırmacı bu günlükler sayesinde öğrencilerin etkinlikler ile iliği gerçek düşüncelerini açığa çıkarabilecektir. Çünkü öğrenciler günlüklerini yazarken samimi davranacaklardır. Günlük tutma işlemi başlamadan önce öğrencilere dağıtılan günlük tutma yönergesi de günlüklerin araştırma sürecine hizmet etmesini kolaylaştıracaktır.

Öğrenci günlükleri ayrıca öğrencilerin derse karşı aidiyet hissini de arttıracaktır. Günlüğüne neler yazacağını düşünen öğrenciler derse karşı daha ilgili olacaktır. Bu bağlamda günlükler dersi sıradanlıktan kurtarıp öğrencinin edilgen değil aktif olduğu öğrenme ortamını sağlama amacına da hizmet etmektedir.

4.3.4.Araştırmacı Günlüğü

Araştırmacı günlüğü; çalışmacı günlüğü, alan notları, araştırmacının seyir defteri gibi isimler almaktadır. Bu günlükler eylem araştırmaları için oldukça

önemlidir. Çünkü araştırmacı günlükleri araştırmacının gözlemlerini barındırdığından araştırmaya birinci elden somut veriler kazandırır.

Araştırma süreci boyunca, araştırmacı (uygulayıcı öğretmen) tarafından çalışmacı günlüğü tutulmuştur. Araştırmacı, tutacağı günlükte sosyal bilgiler dersinde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama yönteminin ve dramanın alt tekniklerinin kullanılmasına yönelik gözlem ve görüşlerini kayıt altına almıştır. Çalışmacı günlüğünde kazanımlara dayalı olarak yapılan ders planları, etkinlik değerlendirmeleri de yer almıştır.

Araştırmacı, süreç boyunca günlüğünü yanında bulundurmalıdır. Günlüğe araştırmanın başında, sonunda veya süreç esnasında yani her an notlar alabilir. Araştırmacı araştırmanın amacına hizmet edecek her gözlemini not almalıdır. Özellikle kritik noktalar hemen not alınmalıdır. Bu araştırmada uygulayıcı tarafından araştırmanın her aşamasında günlüğe notlar alınmıştır.

4.3.5.Görüşme

Araştırma ile ilgili derinlemesine bilgi sahibi olmak ve ayrıntılı veriler toplamak amacıyla öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bilgi alınacak kişilerle karşılıklı konuşma şeklinde gerçekleştirilen bir veri toplama yöntemi olan görüşme, yüz yüze bir ilişkiye dayanması, verilerin elde edilmesinde açıklık ve kesinlik kazandırması yönünden ve konuyla ilgili derinlemesine veri toplamak adına yeni sorular sorma imkânı tanıdığından araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olacaktır (Seyidoğlu, 1995: 29).

Bu araştırmada nitel araştırmalar için daha uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde yanıtlayıcı kısmen sorulara müdahale edebilir. Araştırmacı ve yanıtlayıcı soruları birlikte düzenleyebilirler. Bu teknik yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnekler. Görüşmeler, 5 öğrenci ile bireysel görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme için 6 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Soruların güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmış, 3 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Sorular sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi ve dramanın alt teknikleri ve araştırma sürecinde yer alan etkinliklerle ilgilidir. Sorular öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya ve özgürce yorum yapmalarını sağlamaya yönelik hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sohbet havasında yapılmalıdır. Araştırmacı yargılayıcı değil dinleyici

olmalıdır. Görüşmelerin birebir yapılması yanıtların samimi ve rahat bir şekilde verilmesi açısından da önemlidir.

Görüşme başlamadan önce görüşmenin yapılacağı rahat bir ortam hazırlanmalıdır. Ayrıca görüşme yapılacak kişiye görüşmenin amacı söylenmeli ve görüşme öncesinde güveni sağlanmalıdır. Görüşme sırasında yanıtlayıcının söylediklerini not almak görüşmeye odaklanmayı azaltıp veri kaybına neden olabilir. Bu yüzden görüşme esnasında ses kayıt cihazı veya kamera kullanılmalıdır. Ancak öğrenci ve velilere kayıt yapılacağı bilgisi verilmelidir. Araştırmacı görüşme bittikten sonra kayıtları dinleyip notlar almalıdır.

4.3.5.1.Veli Görüşmesi

Görüşmeler belli bir konudaki inançları, değerleri, duygu ve düşünceleri öğrenmek amacıyla da uygulanır. Velilerin, yaratıcı drama yöntemine, dramanın sosyal bilgiler dersinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasına ve öğrencilerin gerçekleştirdikleri drama etkinlikleri uygulama sürecine ilişkin görüşlerine ait veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan bir veli görüşme formu ile toplanmıştır. Veli görüşleri drama yönteminin etkililiği konusunda araştırma sürecine oldukça faydalı bilgiler sağlamıştır.

Araştırmada kullanılan veli görüşme formu velilerin öğretim sürecine katılmasını sağlamak açısından da önemlidir. Velilerin öğretim sürecine aktif olarak katılması, öğretmen-öğrenci-veli işbirliğinin sağlanması, velilerin öğretim süreciyle ilgili fikirlerini belirtmesi eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkililiğine olumlu yönde hizmet edecektir. Görüşme soruları araştırmaya hizmet edecek şekilde, açık ve anlaşılır bir biçimde hazırlanmıştır. Görüşme formu için hazırlanan açık uçlu 8 soru için güvenilirlik geçerlik çalışmaları yapılmış olup 3 uzmanın görüşüne başvurulmuştur..

4.3.6. Video ve Ses Kayıtları /Fotoğraflar

Video kayıtları ve fotoğraf kayıtları eylem araştırması için faydalı veriler sağlamaktadır. Araştırmanın derinlemesine incelenmesi amacıyla video ve fotoğraf kayıtları, ses kayıtları yapılır. Araştırmacı yaptığı kayıtları daha sonra izleyerek izlenimlerini kaydeder. Bu kayıtlar ile elde edilen veriler araştırmaya ışık tutar.

Bu araştırmada derste yürütülen etkinliklerde ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde video ve ses kayıtları tutulmuştur. Kayıtlar için öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır. Bu konuda öğrencilere kesinlikle baskı yapılmamıştır. Kayıtlar için ayrıca velilerden, okul idaresinden ve ilgili diğer kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Kayıt yapma işlemi ğrenci veya öğretmenin etkinliğe yoğunlaşmasını azaltabileceğinden kayıt işlemleri etkinlikleri engellemeyecek şekilde yapılmıştır. Öğrenciler zamanla kayıtlara alışmış, kamera yokmuş gibi rahat davranmışlardır. Ayrıca video ve ses kayıtları esnasında öğrencilerin bu durumdan olumsuz olarak etkilenmedikleri tam tersine bu kayıtların ğrenci motivasyonunu arttırdığı da gözlenmiştir. Öğrenciler video ve ses kaydı yapıldığı için etkinlikleri ciddiyle, daha hevesli bir şekilde yürütmüşlerdir.

Araştırma için video ve ses kayıtlarının yanında fotoğraf çekimleri de yapılmıştır. Öğrenci etkinlikleri ve araştırma süreci ile ilgili fotoğraflar araştırmayı görsel açıdan zenginleştirmiştir.

4.3.7. Öğrenci Yapımı rnler

Öğrenci yapımı ürünler eylem araştırmalarında veri olarak kullanılabilir. Bu veriler eylem araştırmasında derinlemesine inceleme yapılması için oldukça faydalı olacaktır. Bu araştırmada öğrencilere uygulanan çalışma kağıtları, çoktan seçmeli testler, öğrencilerin yaptıkları çizimler, yazdıkları şiirler, küçük tarihçiler kanıtları inceliyor etkinliği ve bunun yanında öğrencilerin hazırlamış oldukları 12 Hayvanlı Türk Takvimi, Göktürk Kitabeleri, Göktürkçe İsim Plakaları, Oyun Kartları ğrenci yapımı ürünler olarak kabul edilmiştir. Bu rnler araştırma için veri oluşturmuştur.

Öğrenci rnleri incelendiğinde öğrencilerin derse karşı aidiyet hislerinin arttığı, derse karşı daha hevesli oldukları, derste daha aktif oldukları gözlenmiştir. Bütün bunların sonucunda da daha etkili ve verimli bir öğrenme ortamı oluşmuştur.

4.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada veri toplama araçlarından elde edilecek verileri ayrıntılı bir şekilde zlemek ve değerlendirmek üzere derinlemesine analiz yöntemlerden **içerik analizi** tercih edilmiştir.

İçerik analizi yapılırken şu işlem sırası uygulanır:

1. Metinlerin ve belgelerin içeriği irdelenir.
2. Veriler sınıflanır, kategorilere ayrılır.
3. Alt ve üst sınıflama yapılır.
4. Sınıflanan yapılar arasındaki bağlantıyı göstermek için matris hazırlanır.
5. Sınıflamalar sayısal verilere dönüştürülür.
6. Veriler ışığında nitel veri analizi yapılır (Sönmez ve Alacapınar,2013:162).

İçerik analizi nesnellik, sistemlilik ve genellik ilkelerine sahip olmalıdır. Bu amaçla içerik analizi yapılırken araştırmacı sistemliliği sağlamak adına planlı hareket edip aynı kategorilerde aynı ölçütleri kullanmalıdır. Genelliği sağlamak adına da vurguladığı noktaları kurumsal bir temele oturtmalıdır. Nesnelligi sağlamak isteyen bir araştırmacının ise farklı bir araştırmacıyla benzer sonuçları elde etmiş olması gerekmektedir (Tavşancıl ve Arslan,2001; 22-23). Tüm bunları sağlamak adına İçerik analizi için veri toplama araçlarında öğrencilere yönlendirilen her bir soru için kategoriler oluşturulmuş ve yine öğrencilerin verdikleri cevaplar, niteliklerine göre ilgili oldukları kategorilere ayrılmıştır. Veriler ikişer kez taranıp işlenmiştir. Güvenirliği artırma amacıyla veriler 2. bir araştırmacı tarafından da taranmıştır.

İçerik analizinin güvenilirliğini test etmek amacıyla aynı dökümanlar farklı araştırmacılara analiz ettirilmiştir. Farklı araştırmacıların analiz işleminde elde ettikleri kodlama sonuçları arasındaki uzlaşma belirlenmiştir. Sonuçların birbirine yakın çıkması verilerin bir araştırmacıdan diğerine değişmediğini ve verilerin güvenilir olduğunu gösterir. Güvenirlik değeri aşağıda verilen formülle hesaplanır. Bu formül ile yapılan hesaplamaların sonucu % 70'in üzerinde çıkarsa araştırmacının yaptığı analiz güvenilir kabul edilir (Miles ve Huberman, 1994; akt. Tavşancıl ve Arslan,2001; 80-81).

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}}$$

4.4.1. Ön Algı Anketi – Son Algı Anketi Açık Uçlu Anketin Analizi

Ön Algı Anketi – Son Algı Anketi açık uçlu anketin analizi yapılırken her soru ayrı değerlendirilmiş ve her soru için ayrı ayrı kodlamalar yapılmıştır. İçerik analizi ile toplanan veriler kategorilere ayrılmıştır. Kategorilerde yer alan veriler daha sonra sayısallaştırılıp tablolara dönüştürülmüştür. Bu veriler ışığında drama yönteminin

sosyal bilgiler dersi, öğrenciler ve öğrenci velileri üzerindeki etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma desenine uygun olarak ayrıntılı nitel veri elde etmek ve çalışma grubunun uygulama öncesi ve uygulama sonrasına ait algılarını ortaya koymak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan, öğrencinin görüş ve düşüncelerini içeren ön algı ve son algı anketleri araştırmaya ışık tutmuştur. Bu anketlerden elde edilen veriler öğrencilerin araştırma öncesinde ve sonrasındaki algılarını saptamak amacıyla daha çok araştırmanın 1.sorusunda kullanılmıştır.

Öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Ön algı anketi için ÖT, son algı anketi için ST kısaltmaları kullanılmıştır. Ön algı ve son algı anketlerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmanın yapıldığı okulda bulunan diğer sosyal bilgiler öğretmenine de kodlamalar yaptırılmıştır. Bu öğretmenin de drama eğitmenliği belgesinin olması araştırmanın güvenilirliğine katkı yapmıştır. İki araştırmacının kodlamaları arasındaki tutarlık yukarıda bahsedilen yöntemle hesaplanmış ve güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur. Sonuç 0.70'in üzerinde çıktığı için bu çalışma güvenilir olarak kabul edilebilir. Çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla zaman zaman kodlamalar kontrol edilmiştir. Ayrıca bulgular kısmında ham öğrenci cevaplarına doğrudan alıntılar şeklinde bolca yer verilmiştir.

4.4.2. Drama Çalışması Değerlendirme Formları

Gerçekleştirilen literatür taraması çerçevesinde kullanımına karar verilen etkinlik değerlendirme rubriği, öz değerlendirme formu ve grup değerlendirme formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Öğrencilerin hedeflenen temel davranışlara ulaşma düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilen etkinlik değerlendirme rubrikleri 10'ar maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler etkinlik sırasındaki öğrenci davranışlarını ölçmeye yöneliktir. Rubriklerde 4'lü likert ölçeği kullanılmıştır. [Çok nitelikli (4), Nitelikli (3), Ortalama (2), Geliştirilmeli (1)] Öğrencilerin alabileceği en yüksek puan 40'tır. Puanlamalar etkinlik esnasında öğretmen tarafından yapılmıştır. Etkinlikler sona erdikten sonra etkinlik kayıtları, aynı zamanda drama eğitmeni olan okulun diğer sosyal bilgiler öğretmenine izletilip puanlama yapması istenmiştir. Yapılan puanlamalar arasında güvenilirlik 0,94 olarak bulunmuştur. Bu da puanlamaların güvenilir olması anlamına gelmektedir.

4.4.3.Araştırmacı ve Öğrenci Günlükleri

Araştırmacı etkinlik öncesi ve sonrasında günlüğüne notlar almıştır. Öğrenciler ise yalnızca etkinlik sonlarında günlüklerine notlar almışlardır. Öğrenciler günlüklerine Ötüken, Atilla, Mete Han, Selenga, Balbal gibi işlenen konu ile ilişkili isimler koymuşlardır. Veri analizi yapılırken günlükler G1, G2, G3 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmacı ve öğrenci günlüklerinin içerik analizine başlanmadan önce günlükler araştırmacı tarafından dikkatle okunmuş ardından kodlamalar yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. Günlükler başka bir araştırmacı tarafından da okunmuştur. İki araştırmacının yaptığı kodlamalar arasındaki güvenilirlik değerleri bulunmuştur. Araştırmacıların günlüklerde önemli görüp işaretledikleri, kodladıkları noktalar oldukęa benzeşmektedir. Bu nedenle güvenilirlik değeri araştırmacı günlüğü için 0,92 iken ęalıřmacı günlüğü için 0,90'dır.

4.3.4.Görüşme

Araştırma ile ilgili derinlemesine bilgi sahip olmak ve ayrıntılı veriler toplamak amacıyla öğrencilerle yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ve video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılan öğrenciler yine Ö1, Ö2,Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Görüşmeler sona erdikten sonra kayıtlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve araştırmacı tarafından kodlamalar yapılarak analiz edilmiştir. Görüşme formunda yer alan her soru ayrı ayrı kodlanmıştır. Yine her soru için bir tablo oluşturulmuştur. Daha önce kodlanan öğrenci cevapları tablolara aktarılmıştır. Başka bir araştırmacı tarafından da yapılan kodlamalar incelenmiş ve her iki araştırmacının kodlamaları arasındaki tutarlılık 0,89 olarak bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla anket ęalıřmalarında olduğu gibi görüşme kayıtları kodlamaları da zaman zaman kontrol edilmiştir. Ayrıca bulgular kısmında ham öğrenci cevaplarına doğrudan alıntılar şeklinde bolca yer verilmiştir.

4.3.4.1. Veli Görüşmesi

Öğrenci velilerinin yaratıcı drama yöntemine, dramanın sosyal bilgiler dersinde bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasına ve öğrencilerin geręekleřtirdikleri drama etkinlikleri uygulama sürecine ilişkin görüşlerine başvurmak amacıyla yapılan veli görüşmeleri araştırma için oldukęa faydalı

olmuştur. Veli görüşmelerinin analizi ön algı anketi – son algı anketi çalışması ile aynı şekilde yapılmıştır. Toplanan verilerin diğer verilerle ilişkilendirilmek adına veliler Ö1'in velisi, Ö2'nin velisi şeklinde kodlanmıştır. Görüşme formu verileri aynı zamanda akademisyen olan bir başka araştırmacı tarafından da analiz edilmiştir. İki araştırmacının kodlamaları arasındaki tutarlık 0,87 olarak bulunmuştur.

4.3.5. Video ve Ses Kayıtları /Fotoğraflar

Video kayıtları ve fotoğraf kayıtları eylem araştırmaları için faydalı veriler sağlamaktadır. Araştırmanın derinlemesine incelenmesi amacıyla yapılan video ve ses daha sonra izlenerek analiz edilmiştir. Bu araştırmada derste yürütülen etkinliklerde ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde video ve ses kayıtları tutulmuştur. Bu kayıtlar analiz aşamasında tekrar tekrar izlenerek derinlemesine incelenmiştir. Bu kayıtlar bulgular ve yorumlar bölümüne de temel oluşturmuştur. Kayıtlar başka bir araştırmacıya da izletilmiştir. Araştırmacı ile yapılan görüşmede kayıtlarda bir farklılığa rastlanmamıştır.

Araştırma için video ve ses kayıtlarının yanında fotoğraf çekimleri de yapılmıştır. Öğrenci etkinlikleri ve araştırma süreci ile ilgili fotoğraflar araştırmayı görsel açıdan zenginleştirmiştir. Başka bir araştırmacı ile birlikte hangi fotoğrafın nerede kullanılacağı konusunda görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sonucunda araştırma için en etkili fotoğraflar seçilmiştir.

BÖLÜM V: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma süresince toplanan verilere, verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Veriler ışığında elde edilen bulgular, araştırmanın amacı doğrultusunda ele alınan sorular dikkate alınarak sunulmuştur.

Aşağıda bulgular kısmında esas alınan 3 temel soru ve bu araştırma soruları için kullanılan veri toplama araçlarının gösterildiği tablo verilmiştir.

Tablo 4. Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları

Araştırma Sorusu	Veri Toplama Araçları
1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” ve “Drama” Kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ön Algı Anketi– Son Algı Anketi (Açık Uçlu Anket)
2.Öğrencilerin Sınıfta Uygulanan Drama Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri Nasıldır?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Araştırmacı Günlüğü / Öğrenci Günlükleri ➤ Video ve Ses Kayıtları / Fotoğraflar ➤ Değerlendirme Rubriği ➤ Öz Değerlendirme Formu / Grup Değerlendirme Formu ➤ Öğrenci Yapımı Ürünler / Çalışma Yaprakları / Öğrencilere Uygulanan Sınavlar
3.Sınıfta Uygulanan Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri Nasıldır?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Araştırmacı Günlüğü / Öğrenci Günlükleri ➤ Yarı Yapılandırılmış Görüşme ➤ Veli Görüşme Formu ➤ Video ve Ses Kayıtları / Fotoğraflar ➤ Öz Değerlendirme Formu / Grup Değerlendirme Formu

5.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” ve “Drama” Kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Araştırmanın ilk sorusunda öğrencilerin araştırma öncesi ve sonrasında sosyal bilgiler dersi, drama ve İlk Türk devletleri ile ilgili algılarının değişimi saptanmaya çalışılmıştır. Sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi, drama etkinlikleri, 6.sınıf sosyal bilgiler dersi, İpek Yolunda Türkler ünitesinde yer alan tarih konularının drama ile öğretimi gibi kavram ve konularla ilgili öğrencilerin algı ve düşüncelerini öğrenebilmek amacıyla öğrencilere 6 sorudan oluşan ön algı anketi – son algı anketi etkinliği uygulanmıştır. Her sorunun altına “böyle düşünmenizın nedeni” şeklinde alt soru eklenmiştir. Buna dayanarak öğrencilere bu etkinlikte aslında 12 soru yönlendirildiğini söyleyebiliriz. Uygulama araştırmanın yapıldığı 6/E sınıfında 45 öğrenciye uygulanmıştır. Bu öğrenciler arasından 15 öğrencinin cevapları örneklem olarak alınmıştır. Öğrencilerin cevapları içerik analizi ile değerlendirilerek kodlanmış, kodlanan veriler kendi içinde belli kategorilere ayrılarak sayısallaştırılmıştır. Aşağıda çalışma ile ilgili analizlere, görüşlere ve yorumlara yer verilmiştir.

Ön algı anketi ve son algı anketlerinde öğrenciler; sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi, drama etkinlikleri ve Türk devletleri ile ilişkili birçok kavram kullanmışlardır. Aşağıdaki tablolarda öğrencilerin ön algı anketi ve son algı anketi uygulamalarında sorulara cevaplandırırken kullandıkları kavramların analizi yer almaktadır. Tablolarda ön algı anketi ve son algı anketi kavramları yerine ön test – son test kavramları kullanılmıştır.

5.1.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” Kavramına İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ile ilgili duygu ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla araştırma öncesi ve sonrasında aynı sorulardan oluşan algı anketleri uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelenerek gruplandırılarak analiz edilmiştir. Aşağıda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin ön algı anketi ve son algı anketinde verdikleri cevapları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Ön Algı Anketi - Son Algı Anketi Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=15)	Ön test (f)	Son test (f)
<i>Olumlu ifadeler</i>	46	64
Sevdiğim bir derstir	8	10
Keyifli ve eğlencelidir	6	9
Drama yaptığımız için dersi seviyorum	3	7
Öğretmenden ötürü dersi seviyorum	6	7
Tarihimizi, kültürümüzü, geçmişimizi, devletleri öğreten derstir	5	7
Anlaşılması kolay bir derstir	3	6
Yaşayarak öğreten bir derstir	2	5
İlgi çekici, heyecan verici, merak ettiren derstir	5	3
İklimi, çevremizi, ülkemizi öğreten derstir	3	3
Çok yönlü bir derstir	2	3
Güzel bir derstir	1	1
Haklarımızı öğreten derstir	2	1
Değişik bir derstir	1	-
Bilgilendirici bir derstir	1	-
<i>Olumsuz ifadeler</i>	6	2
Sosyal Bilgiler dersini anlamıyorum	3	1
Derste öğrendiklerim aklımda kalmıyor	2	1
Sosyal Bilgiler zor bir derstir	1	-
Toplam	52	66

Ön algı anketi ve son algı anketi uygulamalarında yer alan “Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili neler düşünüyorsunuz ?” ve “Sizce Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla eğlenmek olanaklı mıdır ?” soruları “ Böyle düşünmenizden nedeni” şeklindeki alt sorularıyla birlikte incelendiğinde bu sorulara bütün öğrencilerin cevap verdikleri, hiçbir öğrencinin soruyu cevapsız bırakmadığı görülmüştür. Ön algı anketine bakıldığında ders ile ilgili 52, son algı anketine bakıldığında ise 66 ifadenin yer aldığı görülmektedir. Ön algı anketinde yer alan 52 ifadenin 6’sı olumsuz iken son algı anketinde yer alan 66 ifadenin sadece 2’si olumsuzdur. Bu da yapılan çalışmalarla birlikte sosyal bilgiler dersine yönelik olumsuz ifadelerin azaldığını göstermektedir. Ön algı anketinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili olumsuz ifadelerin az olmasının en büyük nedeni ise öğrencilerin daha önceki uygulamalardan dolayı bu dersi önceden de sevmeleridir. Bu durum önceki araştırmalarla saptanmıştır.

Ön algı anketi ve son algı anketi bir bütün olarak düşünüldüğünde öğrencilerin en çok kullandıkları ifadeler şunlardır: “anlaşılması kolay bir derstir“, “sevdiğim bir derstir”, “drama yaptığımız için dersi seviyorum”, “öğretmenden ötürü dersi seviyorum”, “keyifli ve eğlencelidir”, “ilgi çekici, heyecan verici, merak ettiren derstir”, “tarihimizi, kültürümüzü, geçmişimizi, devletleri öğreten derstir”. Bu olumlu ifadelerin tamamının son algı anketinde artış gösterdiği görülmüştür. Örneğin

“anlaşılması kolay bir derstir “ ifadesi ön algı anketinde 3 kez kullanılırken son algı anketinde 6 kez kullanılmıştır. Yine “keyifli ve eğlencelidir” ifadesi ön algı anketinde 6 kez kullanılırken son algı anketinde 9 kez kullanılmıştır. “tarihimizi, kültürümüzü, geçmişimizi, devletleri öğreten derstir” ifadesinin çok kullanılmasının nedeni ise öğrencilerin gördüğü son 3 konunun tarih konuları olmasıdır.

Ön algı anketi ve son algı anketi sosyal bilgiler kavramına ilişkin öğrencilerin kullandığı 3 olumsuz ifade ise şunlardır: “sosyal bilgiler dersini anlamıyorum”, “sosyal bilgiler zor bir derstir”, “derste öğrendiklerim aklımda kalmıyor”. Bu ifadeler ön algı anketinde 6 son algı anketinde ise sadece 2 kez kullanılmıştır. “sosyal bilgiler dersini anlamıyorum” ifadesi ön algı anketinde 3 kez kullanılırken son algı anketinde 1 kez kullanılmıştır. Yine “derste öğrendiklerim aklımda kalmıyor” ifadesi ön algı anketinde 1 kez kullanılırken son algı anketinde 1 kez kullanılmıştır. Ön algı anketi ve son algı anketinde bu ifadeleri kullanan öğrenci aynıdır. Sosyal bilgiler dersi ile ilgili kullanılan 3. olumsuz ifadeye bakıldığında “sosyal bilgiler zor bir derstir” ifadesinin ön algı anketinde sadece 1 öğrenci tarafından kullanıldığını ancak son algı anketinde hiçbir öğrenci tarafından kullanılmadığını görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrenci algılarının derinlemesine incelenmesi için Ön algı anketi ve son algı anketi görsellerine bakmak da faydalı olacaktır. Kimi öğrencilerin sosyal bilgiler algısı ön algı anketi ve son algı anketinde paralellik göstermektedir. Ö3’ün “sosyal bilgiler dersi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ön algı anketi ve son algı anketinde verdiği cevaplar şu şekildedir:

Ö3 – Ön algı anketi

Sosyal Bilgiler dersi bize Kültürü, tarihi anlatır.
Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili tarihi öğreniyoruz.

Ö3 – Son algı anketi

Sosyal Bilgiler dersi bize tarihi öğretir. Geçmişteki her şeyi öğretir. Sosyal Bilgiler dersini seversek çok şey kazanırız.

Görüldüğü gibi Ö3’ün “sosyal bilgiler dersi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdiği cevaplar birbirleriyle paralellik göstermektedir. Ö3 her iki testte de sosyal bilgilerin tarih ve kültür öğretimi misyonuna dikkat çekmiştir. Ö3’e göre sosyal bilgiler dersi sevilirse kişiye çok şey kazandırır.

Kimi öğrencilerin sosyal bilgileri sınıfta yapılan drama uygulamaları ve diğer etkinliklerle ilişkilendirerek algıladıkları görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersini seviyorum.
Sosyal Bilgiler dersinde dramalar yapıp konuyu daha iyi anlıyoruz. Bizim Türk Devletlerini anlamamızı sağlar.
Böyle düşünmenin nedeni:

Ö1, son algı anketi uygulamasında sosyal bilgiler dendiğinde bu kavramı sınıfta yapılan drama uygulamaları ile ilişkilendirmiştir.

Sosyal Bilgiler dersini çok eğlenceli geçiriyor. Ben sosyal bilgiler dersini çok seviyorum. Zaten drama ile sosyal dersine ayrı bir eğlence katıyor işlediklerimizi unutturmuyoruz.

Ö2, ön algı anketi uygulamasında sosyal bilgiler dersini çok sevdiğini, drama etkinliklerinin de derse ayrı bir eğlence kattığını böylece işlenen konuların daha akılda kalıcı olduğunu belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler dersini çok seviyorum. Yaşayarak öğreniyoruz. Sosyal Bilgiler Bizlere eski ortaya yeni çağları öğretmektedir.

Ö12, sosyal bilgiler dersini çok sevdiğini, bu derste konuları derste (aktif olarak) yaşayarak öğrendiklerini dile getirmiştir. Ö12 ayrıca yeni işlenen tarihi çağlar konusuna atıfta bulunarak sosyal bilgilerin çağları öğrettiğini belirtmiştir.

Bu ders? drama ile işlediğimiz için sosyal dersini çok seviyorum.

Ö7, son algı anketi uygulamasında “sosyal bilgiler dersi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?” sorusuna dramalarla işlendiği için dersi çok sevdiğini belirtmiştir.

Sosyal bilgiler dersi güzel bir derstir. Sosyal bilgiler dersinde hayattaki olayların çok yönlü lüzünü görüyor ve mutlu oluyorum ve eğitimin temellerini atıyorum. bu nedenle sosyal bilgileri çok seviyorum.

Ö9, sosyal bilgiler dersinin hayattaki olayların çok yönlülüğünü gösterdiğine dikkat çekerek bu dersin kendisini çok mutlu ettiğini dile getirmiştir.

Bizim sosyal bilgiler dersimize çok güzel geçiyor. Ve çok memnunuz. Çok eğlendik.

Ö3, ön algı anketi uygulamasında sosyal bilgiler derslerinin çok güzel geçtiğini, bu dersten çok memnun olduğunu ve bu derste çok eğlendiklerini dile getirmiştir.

çok güzel geçtiğini eğlenceli olduğunu.
Böyle düşünmenizin nedeni;
Dersin drama ile geçtiği için.

Ö7, sosyal bilgiler derslerinin güzel ve eğlenceli olduğunu, bunun nedeninin de drama etkinlikleri olduğunu belirtmiştir.

Kimi öğrenciler son set uygulamasında derse yönelik algılarının değiştiğini belirttiler.

Sosyal Bilgiler bu sene konuları oldukça zorla özellikle "Türk Devletleri". Ama dramalar ile kolaylaştı. Dersin...

Ö2, sosyal bilgiler dersinin önceden zor olduğunu özellikle "Türk Devletleri" konusunun oldukça zor olduğunu düşündüğünü ancak yaptıkları dramalarla birlikte bu algısının değiştiğini, konunun kolaylaştığını belirtmiştir.

Ö15 – Ön algı anketi

Sosyal bilgiler dersi seviyorum

Ö15 – Son algı anketi

Eğlenceli, güzel ve her şeyi anlatan bir dirdir.

Ö15, Ön algı anketi uygulamasında "sosyal bilgiler dersi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?" sorusuna yalnızca bu dersi sevdiğini belirtirken son algı anketi uygulamasında bu dersin eğlenceli, güzel ve her şeyi anlatan bir ders olduğunu dile getirmiştir.

Öğrencilerin tamamı "Sizce sosyal bilgiler dersi aracılığıyla eğlenmek olanaklı mıdır?" sorusuna "evet, olanaklıdır" şeklinde cevap verdiler. Ancak bazı öğrenciler drama etkinlikleri olmazsa dersin eğlenceli olmayacağı, konuları itibariyle sıkıcı olabileceğini belirtmişlerdir.

Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla
eğlenmek mümkün.

Böyle düşünmenizın nedeni;

Yaptığımız dramalar.

Ö1, sınıfta yapılan drama etkinliklerinden dolayı sosyal bilgilerde eğlenmenin mümkün olduğunu belirtmiştir.

Kesinlikle, konular çabalarla eğlenceli
halere birşindirelebilmek.

Böyle düşünmenizın nedeni;

Matematik dersinde drama yapmak saçma olur
ama sosyal konuları aldıkça müsait ve eğlence
drama ile olur.

Ö2, sosyal bilgiler konularının çabalarla eğlenceli olabileceğini belirtmiştir. Ö2 ayrıca konuları itibariyle sosyal bilgiler dersinin matematik dersine göre drama etkinliklerine daha müsait olduğunu dile getirmiştir.

Drama ile işlenirse dünyanın
en güzel dersi olabilir.

Böyle düşünmenizın nedeni;

Drama eğlenceli bir şey
sosyal dersinde böyle olur.

Ö5, drama ile işlendiği takdirde sosyal bilgiler dersinin dünyanın en güzel dersi olabileceğini çünkü dramanın yapısı itibariyle eğlenceli olduğunu bu şekilde sosyal bilgiler dersini de eğlenceli hale getirebileceğini dile getirmiştir.

Tabiki de. Siz önce dedin ya! Her konuda etkinlik ya-
pıyoruz. Güzel dersler işliyor, çok eğleniyoruz. 🤗

Böyle düşünmenizın nedeni;

Çünkü sosyal bilgiler dersinde eğlenmek bilim ve beden dersinde
eğlendiğinden daha çok eğlenceli geliyor. ✓

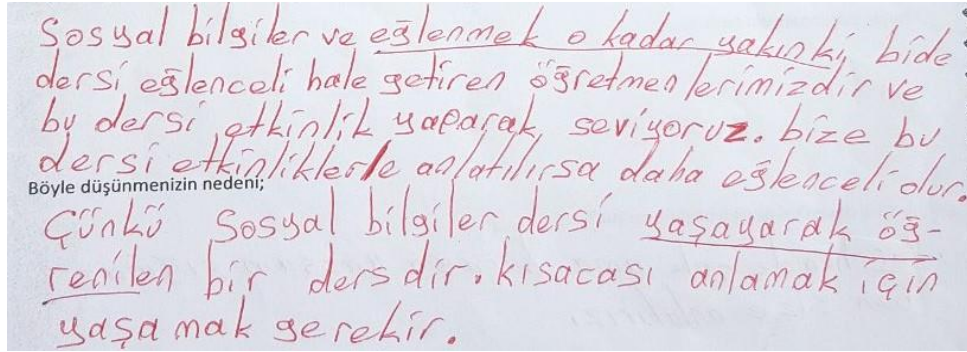
Ö6, sosyal bilgiler dersinde bilişim teknolojileri ve beden eğitimi derslerinden bile daha çok eğlendiğini belirtmiştir.

Evet olanabılır. Dersim:
anlatılamaz şekilde çok seviyorum.

Böyle düşünmenizın nedeni;

Bazı dersler sıkarken bu ders bizi
çok eğlendiriyor. Çünkü stresimizi
alıyor bu ders.

Ö12, bu derste stresini attığını, bazı derslerde olduğu gibi bu derste sıkılmadığını dile getirmiştir.

Ö9, sosyal bilgiler dersinde yaptıkları etkinlikleri çok sevdiğini, bu etkinlikler sayesinde dersi yaşayarak öğrendiklerini belirtmiştir.

5.1.2.Öğrencilerin “Drama” Kavramına İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Öğrencilerin drama ile ilgili duygu ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla araştırma öncesi ve sonrasında aynı sorulardan oluşan algı anketleri uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelenerek gruplandırılarak analiz edilmiştir. Aşağıda öğrencilerin drama kavramına ilişkin ön algı anketi ve son algı anketinde verdikleri cevapları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 6 . Öğrencilerin Drama Kavramı ve Drama Etkinliklerine İlişkin Ön Algi Anketi - Son Algi Anketi Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=15)	Ön test	Son test
	(f)	(f)
Olumlu ifadeler	58	91
Drama konuların anlaşılmasını kolaylaştırır	11	14
Dramalar sayesinde iletişim ve arkadaş ilişkilerim gelişti	8	10
Drama sıkıcı konuları eğlenceli hale getirir	6	9
Drama etkinlikleri beni mutlu ediyor	5	7
Dramalar sayesinde rol yapma ve taklit yeteneğim gelişti	4	6
Drama etkinlikleri ilgi çekicidir	3	5
Dramalarla özgüvenim ve başarıya olan inancım arttı	4	5
Dramalar sayesinde yardımlaşma ve dayanışmayı öğrendim	4	5
Dramalar sayesinde empati yapmayı öğrendim	1	4
Drama sayesinde utangaçlık ve çekingenliğimi yendim	-	3
Drama ile öğrendiklerimizi pekiştiririz	3	3
Dramalarla birlikte hayal gücüm arttı	2	3
Drama derse daha aktif katılmamı sağladı	1	3
Drama sayesinde yaratıcılığım ve üretkenliğim arttı.	2	2
Dramalar sayesinde grup çalışması yapmayı sevdim	-	2
Sosyal Bilgiler dersi dramatsız düşünülemez	1	2
Drama sosyal bilgiler dersini sevmemi sağladı	-	2
Dramalar sayesinde birçok anım oldu	-	1
Dramalar sayesinde grup çalışmasını öğrendim	-	1
Sosyal Bilgiler dersi dramalarla güzel	-	1
Drama etkinlikleri sayesinde öğretmenimizi daha çok sevdim	2	1
Yaptığımız dramalardan sonra okulu daha çok sevmeye başladım	1	1
Drama etkinlikleri sayesinde dünyam değişti	-	1
Olumsuz ifadeler	4	5
Bazı arkadaşlarımız drama etkinliklerini ciddiye almıyor	-	3
Drama etkinlikleri esnasında sınıfta gürültü oluyor	2	2
Drama etkinlikleri esnasında zorlanıyorum	1	-
Toplam	61	96

Ön algı anketi ve son algı anketinde yer alan “Sizce Sosyal Bilgiler dersi konularının drama ile işlenmesi uygun mudur?”, “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizlere neler katabilir?” ve “Önceki derslerimizde Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizde nasıl bir bakış açısı oluşturdu?” şeklindeki 3 soru ve “Böyle düşünmenizden nedeni” şeklindeki alt sorularıyla birlikte incelendiğinde bu sorulara bütün öğrencilerin içtenlikle cevap verdikleri, hiçbir öğrencinin soruyu cevapsız bırakmadığı görülmüştür. Ön algı anketine bakıldığında drama kavramı ile ilgili 61, son algı anketine bakıldığında ise drama kavramı ile ilgili tam 96 ifade görülmektedir.

Son algı anketinde drama kavramı ile ilgili ifadelerin bir hayli artış gösterdiği görülmüştür. Bunda şüphesiz araştırma esnasında yapılan 12 drama etkinliğinin etkisi vardır. Ön algı anketinde drama ile ilgili 3 olumsuz ifade yer alırken son algı anketinde olumsuz ifade sayısı 5’e çıkmıştır. Çünkü drama etkinlikleri arttığı için

öğrenciler dramayı daha yakından tanımış ve dramanın olumlu - olumsuz yönlerini daha iyi gözlemleyebilmişlerdir.

Ön algı anketi ve son algı anketi bir bütün olarak düşünüldüğünde öğrencilerin drama kavramına ilişkin en çok kullandıkları ifadeler şunlardır: “drama konuların anlaşılmasını kolaylaştırır”, “drama sıkıcı konuları eğlenceli hale getirir”, “drama etkinlikleri beni mutlu ediyor”, “dramalarla birlikte hayal gücüm arttı”, “drama etkinlikleri ilgi çekicidir”, “dramalar sayesinde rol yapma ve taklit yeteneğim gelişti”, “dramalar sayesinde iletişim ve arkadaş ilişkilerim gelişti”, “dramalar sayesinde sorumluluk, yardımlaşma ve dayanışmayı öğrendim”, “dramalarla özgüvenim ve başarıya olan inancım arttı”. Öğrencilerin yoğun olarak verdikleri cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin drama etkinlikleri hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları, drama etkinliklerini çok sevdiğini, drama etkinliklerinin faydasına inandıkları ve dramanın kendilerine birçok konuda katkı yaptığını inandıklarını söyleyebiliriz. Ön algı anketi ve son algı anketi ifadeleri karşılaştırıldığında son algı anketinde dramaya ilişkin olumlu ifadelerin bir hayli artış gösterdiği görülmektedir. Ön algı anketinde drama kavramına ilişkin 58 olumlu ifade yer alırken son algı anketinde 91 olumlu ifade yer almıştır.

Ön algı anketi ve son algı anketi uygulamalarında drama kavramına ilişkin çarpıcı ifadeler de yer almıştır. Bu ifadeler şunlardır: “drama sayesinde yaratıcılığım ve üretkenliğim arttı”, “dramalar sayesinde empati yapmayı öğrendim”, “dramalar sayesinde birçok anım oldu”, “dramalar sayesinde grup çalışması yapmayı sevdim”, “drama derse daha aktif katılmamı sağladı”, “drama sosyal bilgiler dersini sevmemi sağladı”, “drama etkinlikleri sayesinde öğretmenimizi daha çok sevdim”, “yaptığımız dramalardan sonra okulu daha çok sevmeye başladım”, “drama etkinlikleri sayesinde dünyam değişti”. Bu ifadeler bakıldığında öğrencilerin drama etkinliklerini çok benimsedikleri görülmektedir. Öyle ki çalışmaya katılan tüm öğrenciler okul drama kulübüne üye olmak ve drama etkinlikleriyle daha çok ilgilenmek istemişlerdir.

Drama çalışmalarıyla birlikte birçok öğrenci “empati”, “yaratıcılık”, “hayal gücü”, “iletişim”, “jest-mimik”, “beden dili” gibi kavramlarla tanıştı. Öğrencilerin drama etkinliklerinden sonra derslerde ve günlük hayatta bu kavramları sıkça kullandıkları gözlemlenmiştir.

Öğrenciler drama kavramına ilişkin olumsuz algılarını 3 şekilde ifade etmişlerdir: “Drama etkinlikleri esnasında sınıfta gürültü oluyor”, “Bazı arkadaşlarımız drama etkinliklerini ciddiye almıyor”, “Drama etkinlikleri esnasında zorlanıyorum”. Öğrencilerin kullandıkları bu ifadeler dramanın doğasında olan durumlardır. Drama etkinliklerinde bazı öğrenciler çekingen davranıp drama etkinliklerine uyum sağlama konusunda zorluklar çekebilir. Bazı öğrenciler de ciddiyetsiz davranıp sınıfta gürültü çıkmasına sebep olabilir. Bu durum sınıf yöntemi konusunda öğretmene de zorluklar çıkarmaktadır. Ancak son algı anketindeki 96 öğrenci ifadesinin yalnızca 5’inin olumsuz algıyı yansıttığı düşünülürse drama ile ilgili olumsuz durumların drama etkinliklerinin uygulanmasını engelleyecek oranda olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin drama kavramına ilişkin ifadelerine daha ayrıntılı bakmak faydalı olacaktır.

Öğrencilerin “Sizce Sosyal Bilgiler dersi konularının drama ile işlenmesi uygun mudur ?” sorusuna ön algı anketi ve son algı anketinde verdikleri cevaplar:

Bence Sosyal Bilgiler dersi Drama ile işlenmesi uygundur.
Böyle düşünmenizin nedeni;
Konuları daha iyi anlamamızı ve konuları kolaylaştırıyor.

Ö1, sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenebileceğini, bu şekilde ders konularının daha kolay öğrenilebileceği ve daha iyi anlaşılabilirliğini düşünmektedir.

Bence uygundur.

Böyle düşünmenizin nedeni;
Çünkü özellikle 6. sınıflar olmak üzere konularımız ağır dramayla daha iyi, kolay oluyor.

Ö3, sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmeye uygun olduğunu çünkü dramanın ağır olan konuları kolaylaştırabileceğini, öğrencilerin drama aracılığı ile konuları daha kolay öğrenebileceğini düşünmektedir.

Uygundur. Çünkü böyle yapınca her şeyi daha net anlıyoruz

Ö4, ön algı anketi uygulamasında derslerin drama ile işlendiği takdirde konuları daha net anlayacaklarını dile getirmiştir.

Gök uygundur. Çünkü drama ile işlediğimi konuları çok net anladım. Ve drama ile işlediğimiz süreçte anlayacağım. Çünkü derste sıkılmıyorum tersine işte sosyal dersi yapmayı istiyorum.

Böyle düşünmenizin nedeni; Çünkü biz drama ile işlediğimizde konuları çok iyi anladım.

Ö4, son algı anketi uygulamasında, ön algı anketi uygulamasında verdiği cevaba ek olarak birkaç görüş daha belirtmiştir. Ön algı anketinde sadece dramanın konuların net anlaşılmasına vurgu yapan Ö4, son algı anketinde bunun yanında derste artık sıkılmadığına, sosyal bilgiler dersine karşı daha hevesli olduğuna da değinmiştir.

Kesinlikle olanaklı olduğu düşünüyorum. Çünkü drama dersleri sayesinde dersleri daha iyi anlıyorum.

Böyle düşünmenizin nedeni; Çünkü dramalar sayesinde dersleri daha iyi anlıyorum.

Ö11, sosyal bilgiler dersinin kesinlikle dramalar ile işlenebileceğini ve dersleri böylece daha iyi anlayabileceğini belirtmiştir. Ö4 ve Ö11'in görüşleri birbirleriyle örtüşmektedir. 6 öğrenci derslerin drama sayesinde daha iyi anlaşılabilirliği yönünde fikir belirtmiştir.

Uygundur. Bu sayede utangaç duygularımı yenmişim.

Ö6, dramanın derste utangaçlık ve çekingenlik duygularını yenmesine yardımcı olabileceğini dile getirmiştir.

Bence uygun çünkü, bazen o kadar sıkıcı bir konuyu eğlenceli bir hale getiriyor.

Ö10, ön algı anketinde dramanın sosyal bilgiler dersindeki sıkıcı konuları eğlenceli hale getireceği için derslerin drama ile işlenmesinin uygun olacağını belirtmiştir.

Gök uygun. Bence her derste olmalı çünkü bazı dersler çok sıkıcı.

Böyle düşünmenizin nedeni; Çünkü drama yaparak yaptığımız şey aklımızda kalıyor çok iyi oluyor mesela.

Yine Ö10, son algı anketinde dramanın dersleri sıkıcılıktan kurtardığı için diğer derslerde de yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ö10 ayrıca drama etkinlikleri ile birlikte yaparak yaşayarak öğrenmenin kalıcılığa etkisine de dikkat çekmiştir.

Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizlere neler katabilir?” ve “Önceki derslerimizde Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizde nasıl bir

bakış açısı oluşturdu?” sorularına ön algı anketi ve son algı anketi uygulamalarında verdikleri cevaplar:

Bizi mutlu ediyor çünkü ders eğlenceli geçiyor.

Ö1, ön algı anketi uygulamasında “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizlere neler katabilir?” sorusuna dramanın mutluluk ve eğlence kattığı cevabını vermiştir.

Eğleniyoruz. Okulu daha çok seviyoruz.
Sosyal bilgilerde drama işlenmesi hem bize sorumluluk katıyor hemde eğlenmemizi sağlıyor.

Ö2, drama etkinlikleri ile birlikte eğlendiklerini bu nedenle de okulu daha çok sevdiklerini belirtmiştir. Ö2 ayrıca dramanın sorumluluk bilincine de katkı yaptığına değinmiştir.

Rol yeteneğimizi geliştirir. Bilgilerle kalıcı olur. Ve daha eğlenceli, zevkli bir hale gelir.

Böyle düşünmenizin nedeni;

Çünkü zaten bu dediğim gerçekleşti.

Rol yeteneğim gelişti. Bilgileri daha net anlıyorum. Gökde eğleniyordum. Dahada eğlenceliyim inaniyorum.

Ö4, dramanın bilgileri kalıcı hale getirdiğini, öğrenmeyi daha eğlenceli hale getirdiğini, drama ile birlikte konuları daha iyi anladığını belirtmiştir. Ö4 ayrıca dramanın rol yeteneğini geliştirdiğini de dile getirmiştir.

Derste sıkılmayız ve eğleniriz.

Ö5, ön algı anketi uygulamasında dramanın derste sıkılmayı engellediğine ve eğlenmeyi sağladığına değinmiştir.

Benim gibi konuşmayanlar daha konuşkan olabilir.

Böyle düşünmenizin nedeni;

Bende daha konuşkan oldum.

Ö5, son algı anketi uygulamasında ise dramanın kendisini daha çok konuşkan yaptığına ve konuşmayı sevmeyen diğer kişiler üzerinde de aynı etkiyi yapabileceğine değinmiştir.

Konuları anlamam daha da kolaylaştı. Drama sayesinde de hayal gücüm gelişti.

Ö6, dramanın konuları anlamayı kolaylaştırdığını ve drama sayesinde hayal gücünün geliştiğini belirtmiştir.

Dramayı daha çok sevdim.. Diğerki sosyal dersini sevmeydim ama drama bana sosyal değişti. ✓

Sınıfa bu yıl dahil olan Ö7, drama etkinlikleri ile birlikte sosyal bilgiler dersi hakkındaki algısının değiştiğini artık dersi daha çok sevdiğini belirtmiştir.

Çünkü okulumda dersi kitaptan işliyorduk ve okuyarak ders işliyorduk, ama burada dünyam değişti dersleri etkinliklerle yaptık.

Yine sınıfa bu yıl dahil olan Ö9, önceki okulunda sadece kitaptan ders işlediklerini, bu okulda derste etkinliklerle birlikte dünyanın değiştiğini dile getirmiştir.

1) Drama yeteneğimizi geliştirir.
2) Derslere daha çok katılmamızı sağlar.
3) Dersi daha iyi anlamamızı sağlar.

Ö10, ön algı anketi uygulamasında drama ile ilgili düşüncelerini 3 madde halinde sıralamıştır. Ö10'a göre drama bazı yetenekleri geliştirir, derse katılımı artırır ve derslerin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

İletişimim gelişti kendimide iyi ifade etmemi sağladı. Sorumluluklarımı yerine getirmemi sağladı.

Ö10, son algı anketi uygulamasında ise dramanın iletişim gücünü geliştirdiğini, kendisini daha iyi ifade etmesini sağladığını ve sorumluluk bilincine katkı yaptığını belirtmiştir.

Ders drama ile görünce aklıma daha çok giriyor.
Zekamı, özgüvenimi ve bilgimi geliştiriyor

Ö14'a göre drama bilgilerin daha iyi öğrenilmesini sağlar. Ö10 ayrıca dramanın kendisinin zekasını, özgüvenini ve bilgilerini artırdığını düşünmektedir.

Bilgiler katar ve eğlenceli olur.

Ö15'e göre drama öğrenmeyi eğlenceli hale getirir ve kişiye bilgi katar.

bizim hayal gücümüz gelişti

Ö13, drama etkinlikleri ile birlikte hayal gücünün geliştiğini belirtmiştir.

Hayal dünyam gelişti. Birçok anım oldu.

Ö11 de drama etkinlikleri ile birlikte hayal gücünün geliştiğini bunun yanında da drama etkinlikleri ile birlikte birçok anısının olduğunu belirtmiştir.

Bende hiçbir sosyal dersinin dramatsız işlenemeyeceği kanısı oluştu.

Ö5, son algı anketi uygulamasında “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizde nasıl bir bakış açısı oluşturdu?” sorusunu cevaplandırırken drama etkinlikleri ile birlikte artık sosyal bilgiler dersinin drama etkinlikleri olmadan işlenemeyeceği gibi bir bakış açısına sahip olduğunu belirtmiştir.

İyi bir bakış açısı oluşturdu.

Ö4, ön algı anketi uygulamasında “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizde nasıl bir bakış açısı oluşturdu?” sorusuna yalnızca “iyi bir bakış açısı oluşturdu.” cevabını vermiştir.

Empatim gelişti ve de hayal gücü, rol yeteneği, sorumluluk, gruplaşma yeteneğim gelişti.

Böyle düşünmemizin nedeni; Çünkü Drama yapmadan önceki Beyza'ya bakışimde bu yeteneklerden çok azı benden bulunmaktaydı. Şu andaki Beyza'da da bu yeteneklerin hepsi bulunmaktadı.

Ö4, son algı anketi uygulamasında ise empati, hayal gücü, rol yeteneği, sorumluluk, gruplaşma (grup çalışması) gibi kavramlar kullandığı görülmektedir. Ö4 ayrıca drama etkinlikleri ile birlikte birçok yeteneğini keşfettiğini de dile getirmektedir.

Olayla daha iyi bakabiliyorum.

Olaylara çok yönlü bakabiliyorum.
Kendimi başka birinin yerine koyabiliyorum.
İnsanlarla iletişiminim arttı.

Ö3, ön algı anketi uygulamasında “Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi sizde nasıl bir bakış açısı oluşturdu?” sorusuna yalnızca “iyi bir bakış açısı oluşturdu.” şeklinde cevaplandırırken son algı anketi uygulamasında aynı soruya olaylara çok yönlü bakabiliyorum, kendimi başka birinin yerine koyabiliyorum, insanlarla iletişiminim arttı“ şeklinde cevap vermiştir.

Benim empati duygum yani insanların yerine kendimi koyabiliyorum dramayı çok seviyorum iyiki var. Sorumluluk duygumda gelişti. Zamanında işlerimi yapmayı istiyorum.

Mesela zor bir konu olan "empati". Bunu herkes yapamaz. Ama drama işleyince grup ile birlikte yapabiliriz. Sadece sosyal değil tüm dersler işlenirse çok güzel olur.

Ö2, son algı anketi uygulamasında dramayı çok sevdiğini, drama etkinlikleriyle birlikte sorumluluk duygusunun geliştiğini ve empati yapmayı öğrendiğini belirtmiştir.

5.1.3.Öğrencilerin “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Öğrencilerin “İlk Türk Devletleri” konusu ile ilgili duygu ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla araştırma öncesi ve sonrasında aynı sorulardan oluşan algı anketleri uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelenerek gruplandırılarak analiz edilmiştir. Aşağıda öğrencilerin “İlk Türk Devletleri” konusuna ilişkin ön algı anketi ve son algı anketinde verdikleri cevapları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin İlk Türk Devletlerine ilişkin Ön Algı Anketi ve Son Algı Anketinde Kullandıkları İfade ve Kavramların Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=15)	Ön test (f)	Son test (f)
İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim var	9	15
İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim yok	6	-
Bu konuyu daha işlemedik	3	-
Bu konuyu bilmiyorum ama merak ediyorum	1	-
Bu konuyu öğrenmeyi çok isterim	1	-
Bu konunun çok zor olduğunu duydum	1	-
İlk Türk Devletleri ile ilgili kullanılan kavramlar		
Çin Seddi	1	8
Asya Hun Devleti	-	7
Kavimler Göçü	-	6
Göktürk Kitabeleri	-	6
Uygurlar	-	5
Göktürkler	-	4
Kurultay	1	4
İpek Yolu	-	4
Yerleşik hayat	-	3
Avrupa Hun Devleti	-	3
Atilla	2	3
Mete Han	-	3
Göçebe yaşam	-	3
Ergenekon Destanı	1	2
Hunlar	-	2
Kırgızlar	-	2
Bilge Kağan	-	2
Oğuz Kağan	-	1
Maniheizm ve Budizm	1	1
Töre	2	1
Avcılık	2	-
Tek kişi yönetimi	3	-
Savaşçı	2	-
Vatansever	1	-
Beylerine çok saygılı	-	-
Zor şartlarda yaşayan	2	-
Bizden daha uzun yaşayan	1	-
Güçlü	3	-
Akıllı	1	-
Toplam	22	70

Öğrenciler geçmiş derslerde drama etkinlikleri ile tanışmışlardı. Ancak 4. ve 5. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde İpek Yolunda Türkler ünitesi ve İlk Türk Devletleri konusu yer almadığından bu konu ile ilk kez tanışacaklar. Öğrencilerin bu konu ile ilgileri ön bilgilerini saptamak amacıyla ön algı anketi - son algı anketi uygulamalarında “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilginiz var mı, varsa, İlk Türk Devletleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusu eklenmiştir. Ön algı anketi uygulaması incelendiğinde 15 öğrencinin 9’unun “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim var” cevabını verdiği 6’sının da “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim yok” cevabını verdiği görülmüştür. Ön algı anketinde “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim var” cevabını veren öğrencilerin cevaplarına bakıldığında “Göçebe yaşam”, “Avcılık”, “Tek kişi yönetimi”, “Savaşçı”, “Vatansever”, “Beylerine çok saygılı”, “Zor şartlarda

yaşayan”, “Bizden daha uzun yaşayan”, “Güçlü”, “Akıllı”, “Hunlar”, “İpek Yolu”, “Çin Seddi “ gibi kavramlar kullandıkları görülmektedir. Ön algı anketinde “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim yok” cevabını veren öğrenciler ise “bu konuyu daha görmedik”, “bu konuyu bilmiyorum ama merak ediyorum”, “bu konuyu öğrenmeyi çok isterim“, bu konunun çok zor olduğunu duydum” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Öğrencilerin son algı anketinde “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilginiz var mı, varsa, İlk Türk Devletleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorularına verdikleri cevaplar incelendiğinde yeni kavramlar kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin ön algı anketinde kullanmayıp son algı anketinde ilk kez kullandıkları kavramlar şunlardır: “Asya Hun Devleti”, “Avrupa Hun Devleti”, “Göktürkler”, “Uygurlar”, “Kırgızlar”, “Göktürk Kitabeleri”, “Bilge Kağan”, “Atilla”, “Metehan”, “Oğuz Kağan”, “Ergenekon Destanı”, “Kurultay”, “Kavimler Göçü”, “Maniheizm”, “Budizm”, “Yerleşik hayat”, “Töre”. Bazı öğrenciler yeni öğrendikleri kavramları drama etkinlikleri ile ilişkilendirmişlerdir.

Aşağıda öğrencilerin ön algı anketi ve son algı anketlerinde İlk Türk Devletleri ile ilgili verdikleri cevaplardan örnekler verilmiştir.

İlk Türk Devletleri gerçekten çok akıllıydı. Ve hayat bizimkinden daha uzundu.

Ö1, ön algı anketinde “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilginiz var mı, varsa, İlk Türk Devletleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” sorusuna “İlk Türk Devletleri çok akıllıydı ve hayatlarının bizimkinden daha uzundur” cevabını vermiştir.

İlk Türk Devletleri Çin Seddi'nin Tesirli Tarihleri re yumurta akından yaptırılması, Kavimlerin Göçü nedenleri ve sonuçlarını, İpek Yolu, Türk Devletlerinin devlet yapısını ordu sistemini

Ö1 son algı anketinde aynı soruyu yeni öğrendiği bilgilerle cevaplamıştır. Ö1 İlk Türk Devletleri ile ilgili Çin Seddi, Kavimler Göçü, İpek Yolu, Devlet Yapısı ve Ordu Sistemi başlıklarına yer vermiştir.

Tabiki var. Çünkü drama ile bunları öğrendik. Şimdi ilk önce adamlar çok güşüymüş. Yani Çin Seddini bile yıkmaya gitmişler. Umutluymuş ve kendilerine çok güveniyorlarmış. İlk yerleşik hayata geçen Uygurlar. Hayatta savaşmayı sevmeyiz. Et yemeyiz ve tarihten önceki tüm devletler üretici değil tüketici devletlerdir. Drama iyiki var eger olmasaydı bunları tek harfini hatırlayamazdım.

Ön algı anketinde ilgili soruya “Türkler muhteşem bir beyne sahipmiş” cevabını veren Ö2 son algı anketinde yukarıdaki cevabı vermiştir. Ö2 konu ile ilgili öğrenmelerinin drama etkinlikleriyle gerçekleştiğini belirtmiştir.

Avladıkları hayvanlarını dersini kıyafet gibi giyiyorlarmış.

Ö3, ön algı anketinde bu soruya “avladıkları hayvanlarını dersini kıyafet gibi giyiyorlarmış” cevabını vermiştir.

Varsa, ilk Türk Devletleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
 Göçkütleri pazarlarmış. herhalde Paterinde en salıktan olanlar uygularmış. Çinli vergiye bağlayan Metehan devletini içinde yerleşmelerini istememiştir. Kavimler göçü ile dünya haritası değişmiştir. Çinliler Büyük Han devletinden korunmak için Çin Seddini yaptırmış. Seddi Türk kölelerine yamandıktan sonra yaptırılmış. İpek yolu adını İpek tozmalığı yapıldığından almıştır. İpek drama

Ö3, son algı anketinde ise ilgili soruya yeni öğrenmeleri doğrultusunda yukarıdaki cevabı vermiştir.

İlk Türk devletleri şunlardır: Uygur, Avrupa Hunları, Asya Hunları, Kırgızlar, Göktürklerdir. Bu devletlerin bazı destanları vardır. Ve daha birçok bilgi vede bunlarla ilgili düşündüğüm şeyler çok zekilerdir vede taröhlerine düşkündürler

Ön algı anketinde uygulamasında “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim yok” cevabını veren Ö4 son algı anketi uygulamasında yukarıdaki cevabı vermiştir.

Mesela ilk türk devletleri Asya Hun devletleridir. Bir kaç kere Çin Seddini istila etmeye gitmişlerdir. Devlet hakkındaki konuşmalarını toyda yaparlar.

Ön algı anketinde uygulamasında Ö4 gibi “İlk Türk Devletleri ile ilgili bilgim yok” cevabını veren Ö6 son algı anketi uygulamasında yukarıdaki cevabı vermiştir.

Türkler tek kişiyle yönetiliyormuş.

Ö9 ön algı anketinde Türklerin tek kişi ile yönetildiğini bildiğini belirtmiştir.

Beylerine çok saygılı olduklarını, Devletlerini çok sevdiklerini

Ö10, ön algı anketi uygulamasında İlk Türklerin beylerine saygılı olduklarını ve devletlerini çok sevdiklerini bildiğini dile getirmiştir.

Yaptığımız dramalar sayesinde şunları öğrendik. Mesela ilk türk devleti ASYA HUN DEVLETİ TİPİK. Devlet hakkındaki konuşmalarını toyda yaparlar. Birde bir kaç kere Çin Seddini yıkmaya gitmişlerdir.

Ö10, son algı anketi uygulamasında drama etkinlikleri sayesinde Türk devletleri ile ilgili birçok bilgi edindiğini belirtmiştir.

Eski Türkler göçebe yaşamış.

Ö11, ön algı anketinde Eski Türklerin göçebe yaşadığını dile getirmiştir.

ilk Türk Devletleri Orta Asya'dan, Avrupa'ya kadar yerleşmişlerdir.

Ö11, son algı anketinde ise aynı soruya “İlk Türk devletleri Orta Asya'dan Avrupa'ya kadar yerleşmişlerdir” Cevabını vermiştir.

İlk kurulan Türk devletleri çok süslüydü.

Ö14, ön algı anketinde İlk Türk Devletlerinin çok güçlü olduğunu belirtmiştir.

Gök taşlar: Göktaşlar Bilge Kağan tarafından yapıldı.
Göktaş kitabeleri sayesinde tanınıyor

5.2.Öğrencilerin Sınıfta Uygulanan Drama Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri Nasıldır?

Araştırmanın en önemli kısmı olan etkinlik kısmı ile ilgili gerekli hazırlıklar yapılmış ve sosyal bilgiler öğretim programına uygun olarak ilgili etkinlikler uygulanmıştır. Öğrencilerin etkinlikleri gerçekleştirme düzeyleri için etkinlik değerlendirme rubriği, öz değerlendirme formu, grup değerlendirme formu, çalışma kağıtları, sınavlar, öğrenci yapımı el ürünleri ve öğrenci projeleri veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarından toplanan veriler analiz edilmiş ve araştırmaya fayda sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu verilerden bazıları bu kısımda örnek olarak gösterilmiştir. Ayrıca veri toplama araçları ham olarak ekler kısmında sunulmuştur.

5.2.1.Kazanımların Değerlendirilmesi ve Etkinliklerin Oluşturulması

Araştırma 6.sınıf sosyal bilgiler dersi, Kültür ve Miras öğrenme alanı, İpek Yolunda Türkler ünitesinin ilk 4 kazanımını kapsamaktadır. Kazanımlar çerçevesinde öğrencilere doğrudan kazandırılacak beceri “çıkarımda bulunma”, doğrudan kazandırılacak değer ise “kültürel mirasa duyarlılık”tır. Tüm çalışmalar bu çerçevede yürütülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan ilgili kazanımlar şunlardır:

1. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.
3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetlerini ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.

4. İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.

Aşağıda 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanları, üniteler ve kazanım sayılarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 6. sınıf Öğrenme Alanları, Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Süreleri (MEB, 2005)

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	DERS SAATİ	ORANI (%)
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	12	11
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	7	15	14
Kültür ve Miras	İpek Yolu'nda Türkler	9	24	23
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	6	18	17
Küresel Bağlantılar	Ülkemiz Ve Dünya	5	12	11
Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Sertüveni	5	15	14
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5	12	10
GENEL TOPLAM		43	108	100

Araştırma drama etkinliklerinin sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretimindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla ilgili kazanımlara uygun olarak 12 etkinlik oluşturulmuştur. Etkinlikler oluşturulurken ülkemizde uygulanmakta olan yapılandırmacılık modeli ve sosyal bilgiler öğretim programı esas alınmıştır. Bununla birlikte okulun yapısı, sınıfın yapısı ve öğrenci ihtiyaçları da dikkate alınmıştır.

Araştırma sırasında sınıfta uygulanacak etkinliklerin planlaması önceden yapılmıştır. Sınıfın yapısına ve öğrencilerin isteklerine göre daha sonra planda birkaç değişiklik yapılmıştır. Etkinlik uygulamaları hazırlık, canlandırma ve değerlendirme kısımlarından oluşmaktadır. Bazı etkinliklere konunun özelliğine göre rahatlama bölümü de eklenmiştir. Her etkinlikte değerlendirme kısımlarında çeşitli biçimlerde etkinlik değerlendirilmesi yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler araştırma için veri olarak kullanılmıştır.

Uygulanacak etkinlikler:

1. “İpek Yolundayız” Etkinliği
2. “Göç Ediyoruz” Etkinliği
3. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliği
4. “Emredin Komutanım” Etkinliği
5. “Dağı Deliyoruz” Etkinliği
6. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliği
7. “Göktürk Alfabetesi İle Adımızı Yazıyoruz” Etkinliği
8. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” Etkinliği
9. “Bu Takvim Bir Başka” Etkinliği
10. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliği
11. “Toy Toplanıyor” Etkinliği
12. “Türkler Tarih Sahnesinde” Etkinliği

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı oluşturulurken konular iç içe tasarlanmıştır. Bu yüzden bir kazanım birden çok konu ile ilişkili olurken bir konu da birden çok kazanım ile ilişkili olabilmektedir. Araştırmada kullanılan her etkinlik birden çok kazanımla ilişkilidir.

5.2.2. “İpek Yolundayız” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın ilk etkinliği “İpek Yolundayız” etkinliğidir. Etkinliğin konusu adından da anlaşılacağı gibi İpek Yolu’dur. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Şapka Kimdeyse” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Bozuk Araba” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Zıt Panel” tekniği kullanılmıştır. Öğrenciler değerlendirme aşamasında ikiye ayrılarak birbirlerine sorular sorup cevaplandırmaya çalıştılar. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplandı ve böylece etkinlik sona erdi.

“İPEK YOLUNDAYIZ” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: İpek Yolu

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, şapka ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanımlar: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

-İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Şapka Kimdeyse Oyunu

Lider (öğretmen) sınıfa bir şapka (veya başka bir nesne) getirir. Önce şapkayı kendi takar ve İpek Yolu ile ilgili basit, kısa bilgiler içeren bir şeyler söyleyerek herkesin onun söylediği şeyleri tekrarlamasını ister. Daha sonra şapkayı katılımcılardan (öğrencilerden) birine takar ve bu sefer de herkesin onun söylediği şeyleri tekrarlamasını ister. Bu aşamada öğrencinin söyleyecekleri ile ilgili ona yardımcı olunur. Bu durum diğer öğrencilere şapkayı takarak sürdürülür. Öncelikle gönüllü öğrencilerin şapkayı takmasına özen gösterilir. Etkinlik sırasında hareketli bir müzik çalınabilir. Müzik etkinliğin eğlencesini arttıracaktır. Böylece çocuklar oyuna daha çabuk ısınacaktır. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

İpek Yolundayız Etkinliği

Öncelikle öğrencilerle birlikte ders kitabında yer alan İpek Yolu haritası incelenir. Sizce İpek Yolunun hakimiyeti neden önemlidir, siz olsaydınız bu hakimiyeti elde tutmak için neler yapardınız, bu yol sizin hakimiyetinizde olsaydı yol üzerinde neler taşınmasını isterdiniz? gibi sorularla öğrencilerin ders sürecine aktif katılımı sağlanır. Daha sonra öğretmen tahtaya kalkarak “İpek Yolu işte tam buradan

geçiyor.” diyerek gönüllü öğrencileri ortaya davet eder ve “bu yıl bizim hakimiyetimizde, şimdi ticaretimizi yapalım” der. Öğrenciler doğaçlama olarak İpek yolu üzerinde ticaret yaparlar. Ticaret sırasında ortaya çıkan engelleri aşmak için de çözümler üretirler. Canlandırma etkinliği ile ilgili ortalama 10 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

C. Rahatlama

Bozuk Araba Oyunu

Bütün öğrenciler sıralarında rahat bir şekilde otururlar ve başlarını sıranın üstüne koyup gözlerini kapatırlar. Bu sırada öğrenciler gevşerler ve yorgunluklarını atarlar. Lider (öğretmen), öğrencilere: “Şimdi bozuk bir araba olduğunuzu düşünün, İpek Yolu’nda gidiyorsunuz, şu an sahibiniz sizi çalıştırmaya çalışıyor ama çalışmaya pek niyetiniz yok. Elimi çırptığım anda bozuk araba sesi çıkarın. “ der. El çırpılmadan önce öğrencilere 30 saniye kadar süre verilir. Bu süre öğrencilerin konsantrasyonu ve hayal gücüne başvurması açısından önemlidir. Bu etkinlik çok zaman almayacaktır. Etkinlik için 2-3 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

D. Değerlendirme

Zıt Panel Etkinliği

Öğrenciler birbirlerini görecektir şekilde yan otururlar. Değerlendirme amacıyla Zıt Panel Tekniği uygulanır. Öğrencilere bugün işlenen İpek Yolu konusu ile ilgili soru-cevap etkinliği yapılacağı söylenir. Sınıf ikiye bölünür. Gruplardan biri soru, diğeri cevap grubu olur. Soru grubu soracağı soruları, cevap grubu da sorulabileceğini düşündüğü soruların cevaplarını hazırlar. Gruplar hazır olduğunda soru – cevap etkinliği başlar. Bu çalışma için gruplara 15-20 dakika süre verilir.

Fotoğraf 1. “Şapka Kimdeyse” Oyunu

Fotoğraf 2. “İpek Yolundayız” Draması

Fotoğraf 3. Zıt Panel Etkinliği

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 9. “İpek Yolundayız” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5,Ö10,Ö14	Ö6,Ö7,Ö8,Ö9	Ö11,Ö12, Ö13,Ö15		15
7	4	4	-	

02

“İPEK YOLUNDAYIZ” ETKİNLİĞİ DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

(40 puan)

ÖLÇÜTÜN ADI	ÖLÇÜTÜN NİTELİĞİ			
	Çok nitelikli (4)	Nitelikli (3)	Ortalama (2)	Geliştirilmeli (1)
Kendini (sözel olarak) iyi ifade etmiştir.	✓			
İletişim kurma becerisi gelişmiştir.	✓			
Arkadaşlarıyla işbirliği yapma becerisi gelişmiştir.	✓			
Beden dili ifadeleri gelişim göstermiştir.		✓		
Rolünün gerektirdiği şekilde davranmıştır.	✓			
Empati yapma becerisi gelişmiştir.	✓			
Hayal gücünü yansıtıcı ifadeler kullanmıştır.	✓			
Öğrenme sürecine aktif olarak katılmıştır.	✓			
Yaratıcılık ve pratik çözüm bulma yeteneklerini yansıtmıştır.		✓		
Etkinlik sırasında diğer arkadaşlarına saygılı davranmıştır.	✓			
Değerlendirme (Toplam Puan)	38			

Fotoğraf 4. Ö2’ye ait “İpek Yolundayız” Etkinliği Değerlendirme Rubriği

Araştırmacı tarafından hazırlanan değerlendirme ölçütlerine (rubrik) göre bu etkinlikten alınan puanların ortalaması 40 üzerinden 30,53’tür. Bu etkinlikte sınıfta bulunan her öğrenci rol almıştır. Araştırmada yer alan 15 öğrenci arasında her başarı

seviyesinden öğrenci bulunmaktadır. Görüldüğü gibi rubrik ölçütleri esas alınarak 15 öğrencinin 2'sinin ortalama, 6'sının nitelikli 7'si de "çok nitelikli" olarak değerlendirilmiştir. Bu etkinliğin ilk etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğrenci puanlarının oldukça iyi olduğu söylenebilir. Etkinliğin değerlendirme kısmında zıt panel etkinliğinde öğrencilerin birbirlerine yönlendirdikleri sorular ve bu sorulara verdikleri cevaplar da drama etkinliği sonrasında konunun iyi anlaşıldığını göstermektedir. Etkinlik değerlendirmesinde öğretmen ve öğrenci günlüklerine bakmakta da fayda vardır.

Aşağıda "İpek Yolundayız" Etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örneklere yer verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü:

İlk dersimizde dikkat çekme, ödüllere, hediyelerden haberler etme aşamalarından sonra drama etkinliğimiz başladı. Hazırlık aşamasında "Sopka Kimbye" oyunu ile öğrencilerin etkinliğe ısınmaları ve hazır olmaları sağlandı. Zaten 6E sınıfı drama etkinliklerini çok seven bir sınıftır. Nispeten sıkı setipen yapıda olan ö11 ve ilk hafta drama etkinliklerine katılma konusunda çok istekli olmayan ö13'ün hazırlık aşamasında oldukça eğlenceli gözlemlendi. Karşılaştırma aşamasında öğrencilerin ipek yolu ile ilgili "ticaret, kerem, tarım, mal, halı, kilim, kumaş, ekonomi" sözcüklerini kullanmaları konuyla ilgili ön bilgiye sahip oldukları ve dersin içerisinde yapılan metin, drama ve foto inceleme çalışmalarını iyi anladıklarını gözlemledim. Karşılaştırma esnasında ö1, ö2, ö7, ö9 ve ö10 isimli öğrenciler yaptıkları sorularla daha ön planda oldukları ancak bütün öğrencilerin etkinliğe aktif oldukları gözlemlenmiştir. Rahatlama bölümünde öğrenciler 3 dakika süreli "Buzda Araba" oyunu ile rahatlayıp gürsesdiler. Değerlendirme bölümünde ise "Zıt Panel" tekniği ile "İpek Yolu" konusunu tartıştık. Sınıfın ortasında ve solunda oturan öğrenciler birbirine dönerek birbirlerine sorular sorup yanıtlar verdiler. Soru grubunda yer alan ö2, ö4 ve ö10'un soruları oldukça faydalı oldu.

Öğretmen “İpek Yolundayız” etkinliği ile ilgili günlüğünde birçok konuya değinmiştir. Günlüğü incelediğimizde birkaç konu ön plana çıkmaktadır. Günlüğe göre Ö11 çekingendir, Ö13 ise etkinliklere katılma konusunda çok istekli değildir. Bunun dışındaki öğrenciler ise drama etkinliklerine katılma konusunda oldukça istekli davranmışlardır. Ö1, Ö2, Ö7, Ö9 ve Ö10 doğaçlama etkinliklerinde daha ön planda olmuşlardır. Ö2, Ö4 ve Ö10 da değerlendirme aşamasında oldukça faydalı sorular sormuşlardır. Sınıfın geneli bu etkinlikte iyi bir performans sergilemiştir.

Öğrenci Günlüğü: (Ö1)

29/11/2016
Sevgili günlük Ötügen,
Bugün sana ilk defa yazıyorum. Ve yazmaya devam edeceğim. Çok heyecanlıyım. Sana Sosyal Bilgiler dersinde yaptığımız etkinlikleri yazacağım. Bugün okulda İpek Yolu ve Kavimler Gözü etkinliklerini yaptık. İpek Yolu çok önemli bir yoldur. Bu yolda değerli taşlar bulunur. Golda İpek değil porselen, kumaş, kağıt, madeni eşyalar, hayvansal gıdalar, baharatlar, halı, kilim, el dokumaları, değerli taşlar, fil dişi gibi ürünlerin ticareti yapılmaktadır. Gerçekten çok eğlenceliydi. Bu drama bana çok şey öğretti.

Ö1, günlüğüne “Ötügen” ismini vermiştir. Ö1 günlüğünde “İpek Yolundayız” etkinliğinde öğrendiklerini sıralayıp bu etkinlikte çok eğlendiğini dile getirmiştir. Ö1 ayrıca günlük yazdığı için çok heyecanlı olduğunu belirtmiştir.

Öğrenci Günlüğü: (Ö8)

Merhaba sevgili günlüğüm Metehan
Bugün sosyal bilgiler dersinde İpek yolunu işledik. İpek yolu çok önemli bir ticaret yoluymuş. O zamanlarda İpek yoluna hakim den bir kaç gün sonra zengin olurnuş ve sürekli kağanlar geçermiş. Bizde yaptığımız dramayı anlatayım. Dramada bazı arkadaşlarım karşı tarafta Ben ise diğer tarafta sonra biz onlardan İpek yolunu onlardan almaya çalıştık sonra çinlilerde savastık drama sayesinde İpek yolunun önemini daha iyi anlıyorum

Ö8 günlüğüne “Metehan” ismini vermiştir. Ö1 günlüğünde “İpek Yolundayız” etkinliğini ayrıntılarıyla anlatarak bu etkinlik sayesinde İpek Yolunun önemini daha iyi anladığını belirtmiştir.

5.2.3.“Göç Ediyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci etkinliği “Göç Ediyoruz” etkinliğidir. Etkinliğin konusu İpek Yolunda Türkler ünitesinde önemli bir yere sahip olan Kavimler Göçü’dür. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Duyguları İfade Etme” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Elektrik Akımı” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Ne Düşünüyoruz” etkinliği yapılmıştır. Öğrenciler değerlendirme aşamasında bugün yapılan etkinlik ile ilgili duygu ve düşüncelerini kağıtlara yazmışlardır. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili duygu ve düşünceleri okunduktan sonra ilgili veriler toplandı ve böylece etkinlik sona erdi.

“GÖÇ EDİYORUZ” ETKİNLİĞİ

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Kavimler Göçü

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Duyguları İfade Etme Oyunu

Öğretmen kısaca Kavimler Göçü konusuna değinir ve göç olayı sonrasında insanların farklı duygular içinde olabileceklerine değinir. Öğretmen daha sonra göç eden birinin farklı duygular içerisinde olabileceğine değinerek “mutlu ol, umursamaz ol, kibirli ol...” şeklinde vereceği yönerge ile birlikte öğrencilerden mutluluk,

üzüntü, şaşkınlık, kızma, umursamazlık, sıkılma, şüpheli, kibirli gibi duyguları ifade etmelerini ister. Öğrenciler bunu sırayla ve sınıfı dolaşarak herkesin görebileceği şekilde yaparlar. Öğrencilerin drama sürecinde bu kavramları ifade etmeyi öğrenmeleri oldukça önemlidir. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

B. Canlandırma (Oyun)

Göç Ediyoruz Etkinliği

Öğretmen öncelikle kendisinden veya yakın çevreden göç olayı ile ilgili örnekler verir ve sınıfta başka şehirden göç edenlere de söz verir. Daha sonra, “insanların bir yerden başka bir yere neden göç ederler?” şeklinde bir soru yöneltir. Burada öğrencilerin göç olgusunu iyice tanımaları ve göçün nedenlerini bulmaları istenir. Öğrenciler ve öğretmen arasındaki bu diyalog 5 dakika ile sınırlı tutulur. Öğretmen, Eski Türk Devletlerinin de benzer nedenlerle bizler gibi birçok kez yer değiştirmek zorunda kaldıklarını söyler ve “Kavimler Göçü” olayına değinir. Öğrencilerle birlikte ders kitabında yer alan Kavimler Göçü haritası incelenir. Harita incelemesinden sonra öğretmen sınıfın ortasına geniş bir Orta Asya haritası çizerek: “Haydi göç edelim” der. Gönüllü öğrencileri haritanın içine davet eden öğretmen: “Beylerim bu topraklardan göç etme vaktidir diyerek konuya girer. Öğrencilerin göçün nedenlerini, sonuçlarını, göç edilecek yerleri, göç sırasında karşılaşılabilecek sorunları, yol şartlarını tartışmalarını ve bir karar almalarını sağlar. Burada sınıfta yer alan nesnelere de faydalanılır. Öğrenciler konu dışına çıkmadan, ön bilgilerinden yararlanarak özgürce fikirlerini belirtirler. Böylece öğrencilerin keyif alacağı şekilde “Kavimler Göçü” etkinliği gerçekleştirilmiş olur.

C. Rahatlama

Elektrik Akımı Oyunu

Öğretmen öğrencilerin büyük bir çember oluşturmalarını ister. Bu etkinlik için sınıfın fiziki durumu uygun olmalıdır. Öğretmen, gönüllü öğrenciler arasından bir ebe seçer. Seçilen ebe sol elini kaldırarak “Kavimler Göçü başlamış, topraklarımızı korumak için birlik olmak zorundayız, haydi kendimize gelelim” diyerek grup içerisinde elektrik akımını başlatır. Öğrenciler soldan sağa doğru aynı hareketi yapar. Akım bu şekilde tüm çemberi dolaşır. Bu etkinlik müzik eşliğinde de

yapılabilir. Bu etkinlik çok zaman almayacaktır. Etkinlik için 3-4 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

D. Değerlendirme

Ne Düşünüyoruz? Etkinliği

Öğretmen öğrencilere; bugün neler yaptık, bugünkü etkinliğimizle ilgili neler düşünüyorsunuz, canlandırma esnasında neler hissettiniz, bugün neler öğrendiniz gibi sorular sorar. Sonra öğrencilere birer kağıt dağıtarak duygu ve düşüncelerini kağıtlara yazmalarını ister. Bu çalışma için öğrencilere 15-20 dakika süre verilir.

Fotoğraf 5. “Göç Ediyoruz” Etkinliği

Fotoğraf 6. “Ne Düşünüyoruz?” Etkinliği

Fotoğraf 7. “Elektrik Akımı” Oyunu

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 10. “Göç Ediyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5,Ö10,Ö14	Ö6,Ö7,Ö8, Ö9,Ö11,Ö12	Ö13,Ö15		15
7	6	2	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasının 40 üzerinden 29,86 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriklerinden alınan tüm puanlar etkinliklerin genel olarak değerlendirildiği bölümde ayrıntılı bir tablo olarak verilmiştir. Bu etkinlikte sınıfta bulunan herkes rol almıştır. Özellikle akademik başarısı düşük öğrencilerin ve kendini ifade etmekte zorlanan öğrencilerin drama etkinliğine katılmalarına dikkat edilmiştir. Değerlendirme rubriği incelendiğinde 15 öğrencinin 2'sinin "ortalama", 6'sının "nitelikli" 7'sinin de "çok nitelikli" olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrencilerin aldıkları puanlar ilk etkinlikle paralellik göstermektedir. Etkinliğin değerlendirme kısmında "Ne Düşünüyoruz?" etkinliğinde öğrencilerin etkinliği değerlendirme konusunda oldukça hevesli oldukları gözlemlenmiştir. Ne yazacağı konusunda kararsız olduklarını söyleyen öğrencilere öğretmen tarafından yardımcı olunmuştur. Etkinlik değerlendirmesinde öğretmen ve öğrenci günlüklerine de bakmakta fayda vardır.

Aşağıda "Göç Ediyoruz" etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

Corbiniana İstemi için öğrenciler sınıf ortasında bir alana çağırıldı ve Kavimler Düşünü Cambazı mabri istendi. Ö2, Ö7, Ö9 ve Ö10 sığaçlanatayla ön plana çıkıldı. Ö11 ve Ö12'nin bu alanda seçtiği durumları gözlemlendi. Oyun esnasında öğrenciler kullandığı "Orta Asya, Avrupa, hayvan hastalığı, iklim şartları, savaş, açlık, yeni yerler" gibi konularla "Kavimler Düşünü" konusuna hakim olduklarını gösteriyor. Kahvaltılara esnasında öğrenciler bir yuvaya yapıldı ve "Elektirik Akemi" oyunu ile bağlantılı yapıldı ve söylendi. Bu etkinlik 4 dakika sürdü.

Değerlendirme aşamasında "Ne düşünüyoruz" etkinliği ile öğrencilerin bu etkinlikle ilgili deneyim ve düşüncelerini yazmaları istendi. Yazacak bir şeyler bulmakta zorlanan Ö12'ye yardımcı olunarak fikir verildi.

Tüm öğrencilerin bu etkinlikle ilgili olumlu deneyim ve düşüncelere sahip olduğu anlaşıldı. (Kavimler Düşünü Cambazı Sonucunda)

Öğretmen “Göç Ediyoruz” etkinliğini değerlendirirken canlandırma aşamasında ön plana çıkan öğrencileri ve çekingen davranan öğrencileri saptayıp günlüğünde bu öğrencilere yer vermiştir. Öğretmen değerlendirme aşamasında yaptırılan “Ne Düşünüyoruz” etkinliğinde öğrencilerin yazdıkları kağıtları okuduğunda bütün öğrencilerin “Göç Ediyoruz” etkinliği ile ilgili olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrenci Günlüğü: (Ö2)

Bu gün hocamızı kavimler göçünü izledik. Kavimler göçü dünyayı arayan etkileyen bir göçtü. Bunun nedeni hayvan hastalıkları, nüfus ve kuraklık gibi daha birkaç şey. Neyse drama Ahmet ve Dükü nedenlerini falan söyledik. Tam göçerken herkes bir yana gitti. Kavimler göçü dünya haritasının değişimine yol açmış. Çok önemli bir olay.

Ö2, günlüğünde “Göç Ediyoruz” etkinliği ile birlikte “Kavimler Göçü” konusunda neler öğrendiğini yazmıştır.

Öğrenci Günlüğü: (Ö14)

Kalmış. Ayrıca bugün kavimler göçünün ne demek olduğunu anladım. Kavimler göçü yirmi yılda tamamlanmış. Üstelik kavimler göçü ülkelerin birbirine itmesi ile ortaya çıkıyor. Berde kavimler göçü bir önce dünya haritası yeniden çiziliyordu.

Ö14 de Ö2 gibi “Göç Ediyoruz” etkinliği ile birlikte “Kavimler Göçü” konusunda öğrendiklerini günlüğünde anlatmıştır.

5.2.4. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın üçüncü etkinliği “Bu Set Nasıl Yıkılır?” etkinliğidir. Etkinliğin konusu Çin Seddi’dir. Bu etkinlikte Çin Seddinin yapımı, önemi ve bu yapı üzerinden dönemin Türk-Çin ilişkileri, devlet yönetimi, ordu yapısı, ülke savunması konuları drama yoluyla öğrencilere kavratılmaya çalışılacaktır. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “A’dan Z’ye” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramının alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Doğum Günü” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Konuşma Halkası” tekniği kullanılmıştır. Öğrenciler değerlendirme aşamasında bir halka oluşturarak sağdan sola doğru sırayla ellerinde bulunan kavram kartlarıyla ilgili bir şeyler söyleyerek işlenen konuyu ve drama etkinliğini değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“BU SET NASIL YIKILIR?” ETKİNLİĞİ

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Çin Seddi

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, küçük renkli kağıtlar ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

-Günümüz Türk Silahlı Kuvvetlerini ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

A’dan Z’ye Etkinliği

Bu etkinlik için eğer mümkünse çember şeklinde oturma düzeni önerilir; ancak sıralı oturma düzeni de bu etkinlik için uygundur. Öğretmen herhangi bir tür

adı söyler (Bitkiler, Meyveler, Sebzeler, Hayvanlar, Şehirler, Ülkeler vs.). Öğrencilerin A'dan Z'ye kadar alfabetik şekilde sırayla bu türe ait bir sözcük söylemeleri istenir. Örneğin konu meyveler ise 1. Kişi Ayva, 2.kişi Böğürtlen, 3.kişi Ceviz, 4. Kişi Dut vs. şeklinde gider. Daha sonra öğretmen konu ile bağlantı kurmak amacıyla Çin Seddi'nin bir fotoğrafını göstererek sırasıyla set ile ilgili bir şeyler söylemelerin ister. Sırası geldiğinde bir şey söyleyemeyen öğrenci elenir. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Bu Set Nasıl Yıkılır? Etkinliği

Öğretmen 2009 yılında yeniden belirlenen Dünyanın 7 Harikasından bahseder ve bu harikalar içinde Çin Seddinin de olduğunu belirtir. Akıllı Tahtada Çin Seddi'nin fotoğrafları incelenir. Çin Seddinin yapımı ile ilgili birkaç kısa bilgi de verilir. Daha sonra öğretmen eskiden birçok uygarlığın Çin Seddini yıkıp geçmeyi denediklerini ama bunun hiç de kolay olmadığını söyleyerek: “Ben bir Hun Hakanıyım. Haydi bu seddi yıkalım, bana yardım etmek ister misiniz askerlerim?” der. Gönüllü 6-7 öğrenciden bir set oluşturulur ve yine başka gönüllü öğrencilerden Çin Askerleri ve Hun Askerleri grupları oluşturulur. Hun Askerleri grubundan Çin Seddinin yıkılması ile ilgili stratejiler üretmeleri istenir. Çin Askerlerinden de bu seddin yapım nedeni, sağlamlığı, ülkenin savunması gibi konulardan bahsetmeleri istenir. Burada sınıfta yer alan nesnelere de faydalanılır. Öğrenciler kendi aralarında kısa bir toplantı yapıp görev dağılımı yaparlar daha sonra doğaçlama bir şekilde fikirlerini belirtirler.

C. Rahatlama

Doğum Günü Etkinliği

Öğretmen öğrencilere, şu an bir doğum günü hayal etmelerini söyler. Öğrenciler bu oyunda doğum günü pastasının mumları görevindedir. Her öğrenci aynı zamanda bir Hun askeridir. Pastadaki mum sayısı öğrenci sayısı ile aynıdır. Tüm öğrenciler gözlerini kapatarak birer mum olduklarını hayal ederler. Öğretmen mumları sırayla yakar; ancak doğum günü kutlanan kişi pastanın mumlarını üflemeyi unuttur ve mumlar yavaşça erir, söner. Öğrenciler erime, sönme hareketlerini vücut dilleriyle ifade ederler. Bu etkinlik için 4-5 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

D. Değerlendirme

Konuşma Halkası Etkinliği

Öğrencilerden bir çember olmaları istenir. (Sınıfın fiziksel durumu bunun için uygun değilse okul bahçesi veya varsa konferans salonu, etkinlik odası, drama salonu gibi ortamlar kullanılabilir.) Öğretmen, öğrencilere bir konuşma halkası oluşturduklarını ve sırayla herkesin konuşabileceğini söyler ve üzerinde bazı kavramların yazılı olduğu küçük renkli kağıtlar çıkarır. Küçük kağıtların üzerinde “Hun, Çin, Set, Savaş, Barış, Taktik, Asker, Savunma” gibi kavramlar yazmaktadır. Bu kağıtlardan herhangi biri seçilir ve sağdan sola doğru öğrenciler arasında dolaştırılır. Kağıt kimin elindeyse o kavramla ilgili herhangi bir şey söyler. Öğrenci burada kavramın ona ilk çağrıştırdığı şeyi söyler. Öğrenciler daha önce söylenen sözcüklerden farklı şeyler söylemelidirler. Daire tamamlandığında başka kavrama geçilir. Her kavram ile bir tur dönlür. Burada öğrencilerin farklı cevaplar vermeleri çalışmanın etkililiği açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma için ortalama 15-20 dakikalık bir süre gerekmektedir.

Fotoğraf 8. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliği

Fotoğraf 9. Konuşma Halkası

Fotoğraf 10. ve Fotoğraf 11. Konuşma Halkasında Kullanılan Kavram Kartları

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 11. “Bu Set Nasıl Yıkılır?” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5, Ö6,Ö7,Ö10,Ö14	Ö8,Ö9,Ö11	Ö12,Ö13,Ö15		15
9	3	3	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasının 40 üzerinden 30,26 olduğu görülmüştür. Bu etkinlikte de sınıfta bulunan her öğrenci etkinliğin farklı bölümlerinde rol almıştır. Özellikle akademik başarısı düşük öğrencilerin ve kendini ifade etmekte zorlanan öğrencilerin drama etkinliğine katılmalarına dikkat edilmiştir. Değerlendirme rubriği incelendiğinde 15 öğrencinin 3’ünün “ortalama”, 3’ünün “nitelikli” 9’unun da “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrencilerin aldıkları puanlara bakıldığında önceki 2 etkinliğe göre “çok nitelikli” olarak değerlendirilen öğrencilerin artış gösterdiği görülmektedir. Bu da etkinlikler arttıkça öğrencilerin drama etkinliklerindeki yeterliliklerinin de arttığını göstermektedir. Etkinliğin değerlendirme kısmında “Konuşma Halkası” etkinliğinde öğrencilerin etkinliği değerlendirme konusunda da oldukça hevesli oldukları gözlemlenmiştir. Öğrenciler kendilerine kavram kartı yorumu sırası geldiğinde kartlarla ilgili kayda değer, öğrenilen konuya ilişkin yorumlar yapmışlardır. Örneğin “Set” yazılı kavram kartı yorumlandığında öğrenciler tarafından Savunma, Kale, Duvar, Asker, Savaş, Saldırı, Koruma, Çin, Hun sözcükleri gibi anlamlı kavramların kullanıldığı görülmüştür.

Aşağıda “Bu Set Nasıl Yıkılır?” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"BU SET NASIL YIKILIR?" ETKİNLİĞİ

Çin Seddi konulu etkinlikte hazırlık aşamasında "Aldan Z'ye" etkinliği yapıldı. Öğrenciler bu etkinlikte çok eğlendiler. Çalıştıkları görselde Çin-Çin ilişkisini anlatan bir drama yaptık. Bu drama çalışmasında öğrencilerin konuşma hızını arttırdık, sözcük üretmekte zorlanmadıkları görüldü. Ö12, Ö13, Ö15 akademik başarıları yüksek olmasına karşın drama çalışmasında ellerinden geleni yaptılar. Özgüven ve medeni cesareti yüksek olan Ö12 ten 40 puan almayı başardı. Konuşma Halkası etkinliğinde de Ö1, Ö3, Ö4 ve Ö8 konuları ile ilgili kavramlara hakim olduklarını gösterdiler.

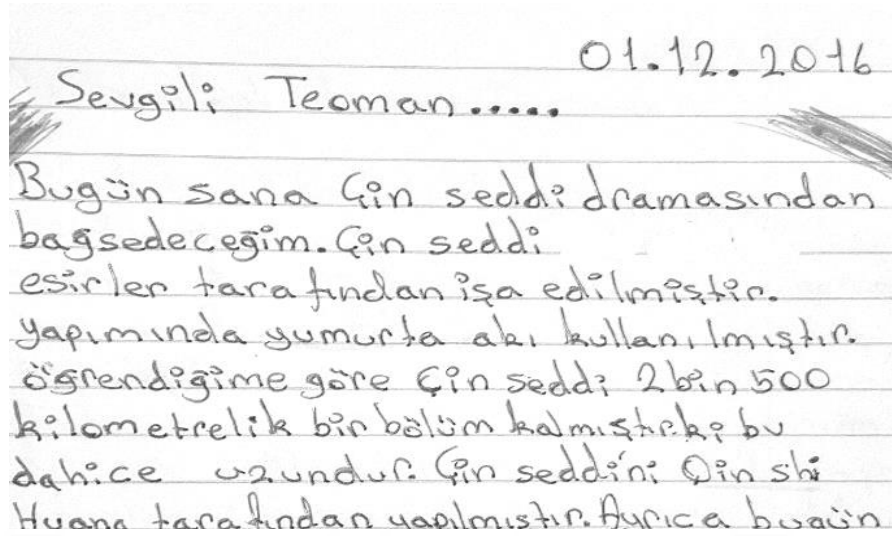
Öğretmen günlüğü incelendiğinde etkinlik ile ayrıntılar göze çarpmaktadır. Öğretmen günlüğünde etkinliğin değişik aşamalarında ön plana çıkan öğrencileri de belirtmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

dramasında bazı arkadaşlarım Çin seddi oldu bizler onları yıkmaya çalıştık. işte çok eğlenceliydi. Hem hocamdan duyduğuma göre Çin Seddi Çinlilerin Türklerden korunmak için yumurta akından yapılmıştır. Biz Türkler Çin Seddiyi yıkamamıştır. Ve şimdiye kadar dindik de duruyor. Onu

Ö4, Selenga adını verdiği günlüğünde Çin Seddi ile ilgili drama etkinliğinde öğrendiklerinden bahsetmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö7)

Ö7, Teoman adını verdiği günlüğüyle Çin Seddi ile ilgili drama etkinliğinde öğrendiklerini paylaşmıştır.

5.2.5.“Emredin Komutanım” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın dördüncü etkinliği “Emredin Komutanım” etkinliğidir. Etkinliğin konusu “Onlu Sistem”dir. Bu etkinlikte onlu sistemin özellikleri, nasıl oluşturulduğu, nasıl bir yapıya sahip olduğu ve buradan hareketle Eski Türk Devletlerinde devlet yönetimi, ordu yapısı, ülke savunması konuları drama yoluyla öğrencilere kavratılmaya çalışılacaktır. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Tuvalde Resim Yapma” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramının alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Sihirli Sandık” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Mete Han’a Mektup” isimli etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte öğrenciler onlu sistemin kurucusu Hun hükümdarı Mete Han’a mektup yazarak onlu sistem ve bugün yaptıkları drama etkinliği ile ilgili görüşlerini yazarak etkinliği değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“EMREDİN KOMUTANIM” ETKİNLİĞİ

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Onlu Sistem

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama. (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, zarf ve doğaçlama olarak kullanılabilen sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Günümüz Türk Silahlı Kuvvetlerini ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Tuvalde Resim Yapma Etkinliği

Öğretmen tüm sınıfın ayağa kalkmasını ve gözlerini kapatmalarını ister. Gözü kapalı olan öğrencilere “şu an karşınızda boş bir duvar var, o duvara bir ordu resmi yapın” denir. Öğrencilerin el, ayak, omuz ve başlarını kullanmaları istenir. Bu oyun öğrencilerin derse eğlenceli bir giriş yapmalarını sağlayacaktır. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Emredin Komutanım Etkinliği

Öğretmen Türk Kara Kuvvetleri'nin amblemini göstererek amblemde yer alan M.Ö. 209 tarihine dikkat çeker. Birkaç asker fotoğrafı göstererek asker rütbeleri ile ilgili ön bilgilerini yoklar. (Eğer varsa birkaç askerlik anısından da bahsedebilir.) Bugün bütün dünyada kullanılan askeri sistemin Mete Han'ın kurduğu onlu sisteme dayandığı belirtilir ve tahtaya rütbe sıralamasından oluşan onlu sistem şeması çizilir. Gönüllü öğrencilerin tahtaya gelmeleri istenir. Her öğrenci öğretmenin daha önce hazırlamış olduğu kesenin içinden bir kağıt çeker. Her kağıtta bir askeri rütbe (albay, yarbay, binbaşı, yüzbaşı vs.) yazılıdır. Her öğrenci çektiği kağıtta yazan rütbeye sahip olur. Öğretmen öğrencilerin rütbelerine uygun olarak sıralanmalarını ve emir komuta zincirine uyarak ülkenin güvenliği ile ilgili herhangi bir konu görüşmelerini

ister. Öğrenciler emir komuta zincirine uyarak bir üst komutandan aldıkları emri bir altlarına iletirler. Bu şekilde, emir erlere ulaşana kadar devam ederler.

C. Rahatlama

Sihirli Sandık Etkinliği

Öğrenciler sınıfta bir sihirli sandık olduğunu hayal eder. Dört gönüllü öğrenci hayali sandığı taşıyıp sınıfın ortasına koyar; ancak sandık çok ağırdır. Taşıma esnasında sandık düşer ve içindeki asker eşyaları yerlere saçılır. Her öğrenci sandıktan dökülen asker eşyalarını inceler ve beğendiği 3 eşya seçer, seçtiği eşyaları da arkadaşlarına tanıtır. Burada öğretmene önemli görev düşmektedir. Öğretmene oluşabilecek muhtemel izdihama izin vermemelidir, bunun yanında da eşitlik kavramını desteklemek için öğrencilerin eşit parçada eşya almalarını söylemelidir. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

D. Değerlendirme

Mete Han'a Mektup Yazma Etkinliği

Lider (öğretmen), öğrencilerden bir önceki ders getirmelerini istediği kağıt ve zarfı çıkarmalarını ve bugün işlenen konuyu baz alarak Mete Han'a mektup yazacaklarını söyler. Öğrenciler bugün öğrendikleri konu ve yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak Mete Han'a bir mektup yazarlar. Mektup yazma etkinliği öğrencilerin konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini rahat ve samimi bir şekilde kağıda dökmelerini sağlayacaktır. Bu çalışma için öğrencilere 15-20 dakika süre verilir.

Fotoğraf 12. ve Fotoğraf 13. Onlu Sistem konulu “Emredin Komutanım” Etkinliği

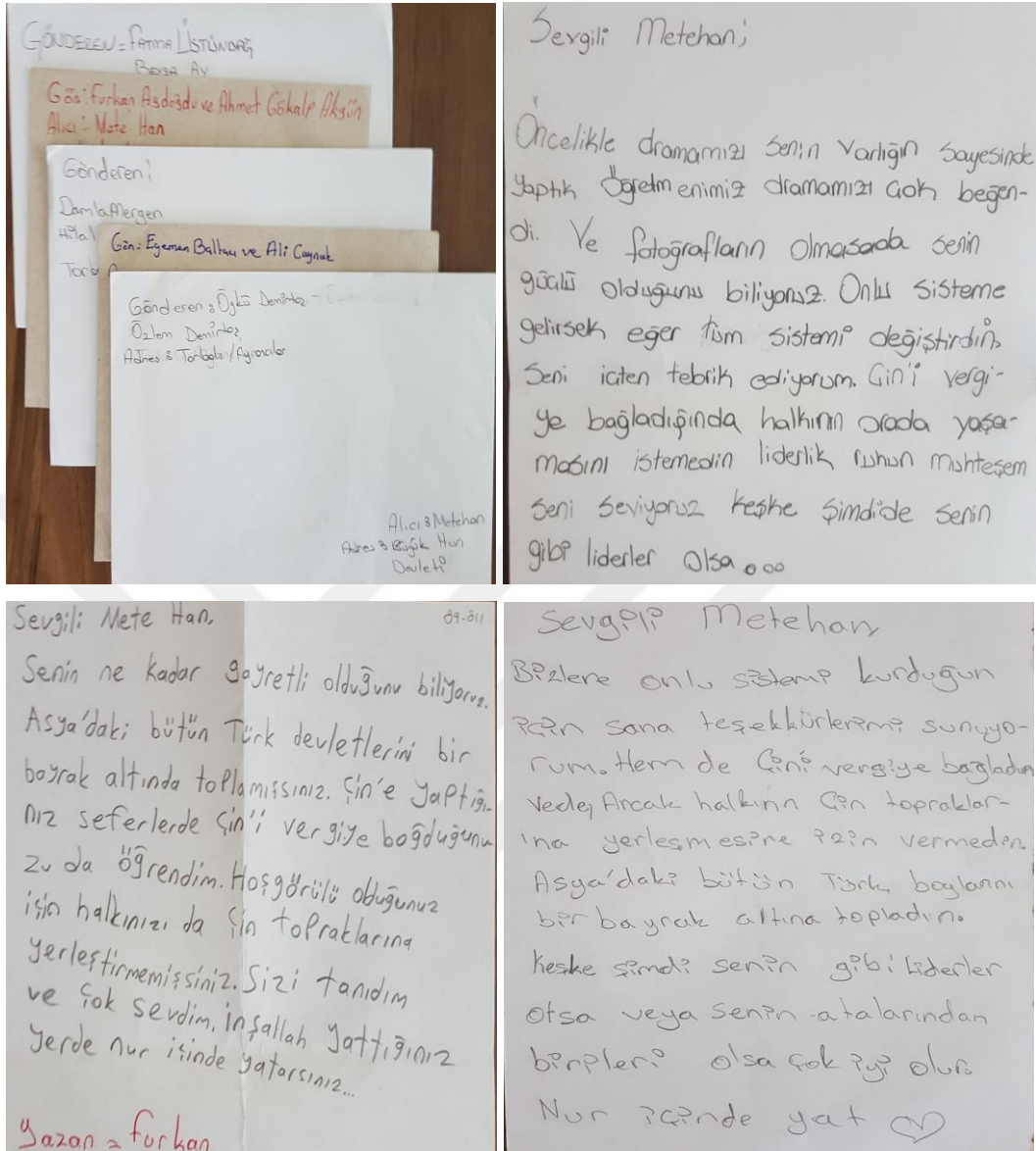
Fotoğraf 14. “Mete Han’a Mektup” Etkinliği Fotoğraf 15. Tuvalde Resim Yapma Etkinliği

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 12. “Emredin Komutanım” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5,Ö6,Ö10,Ö14	Ö7,Ö8,Ö9, Ö11,Ö13,Ö15	Ö12		15
8	6	1	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 30,33 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde 15 öğrencinin 1’inin “ortalama”, 6’sının “nitelikli” 8’inin de “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ö6, Ö11, Ö13 gibi konuşkan olmayan, sakin yapıdaki öğrencilerin bu etkinlikle birlikte daha aktif ve konuşkan oldukları gözlenmiştir. Etkinliğin değerlendirme kısmında yapılan “Mete Han’a Mektup” etkinliğinde öğrencilerin mektup yazma konusunda ve drama etkinliklerinde öğrendiklerini anlatma konusunda oldukça hevesli ve becerikli oldukları gözlemlenmiştir. Öğrenciler mektup yazımında hiç zorlanmamış, mektup sayfasını genel olarak tam doldurmuşlardır. Öğrencilerin mektuplarını Mete Han ile sohbet ediyormuş havasında yazmaları da dikkat çeken konulardan biridir.

Fotoğraf 16. "Mete Han'a Mektup" etkinliğinden örnekler

Aşağıda "Emredin Komutanım" etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü:

"EMREDİN KOMUTANIM" ETKİNLİĞİ
 "Onlu Sistem" konulu bu etkinliğimizde hazırlık aşamasında "Tuvalede Resim Yapma" oyununu oynadık. Öğrenciler bu etkinliği çok sevdi ve hep yapmak istediklerini söylediler. Canlandırmaya aşamasında öğrenciler bazı zorluklarla da olsa sonra konuyu kavradıklarını gördükler. Ö8, Ö13, Ö15 bir seferde rütbeleri bastırma sona saymayı öğrendiler. Ö1'in önerisi üzerine Mete Han'a mektup etkinliğini yaptık. Bu etkinlikte öğrenciler sonini bir şekilde Mete Han'a mektup yazdılar. Onlu sistemden ve drama etkinliğinden söz ettiler.

Öğretmen "Emredin Komutanım" etkinliğinin bölümlerini birkaç cümleyle özetleyip bu etkinliğin öğrencilere kazandırdıklarına değinmiştir. Öğretmen günlüğü baz alındığında drama etkinliklerinin kavram öğretiminde de etkili olduğu görülmektedir. Zira öğrenciler askeri rütbeleri drama etkinliği yoluyla öğrenmişlerdir.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

ve günümüzde...
 sistem dromasına gelirse o dramayı erkekler yaptı. Bazılar, on baş, yüz baş, oldu. Herkez bir üs komutanının isteklerini yerine getirdi. Onlu sistem demek on baş, yüz baş, bin baş ve daha fazlası olan ünvanlardır. Selenga bu gün o2 konuştu ama birşey olmaz. Hadi yarın görüşürüz.

Ö4, Selenga adını verdiği günlüğünde onlu sistem konusu ile ilgili drama etkinliğinde öğrendiklerini kısaca yazmıştır.

Öğrenci Günlüğü (Ö11)

luğu 8851 km'dir." Onlu Sistemi'ni ASya Hun imparatorluğunda Mete Han tarafından oluşturulmuş. Bu Türk ordusunun ve Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluşu olmuş. Biz bu Onlu Sistemin Drama'sını yaptık. Drama'da şöyle ayrıldık; Albay, Yarbay, Binbaşı, Yüzbaşı ve Onbaşı olarak ayrıldık. Her Kademe Sırasına göre büyükten küçüğe doğru sıralanır. Büyük kademe küçük kademeye emreder. Tümenler ise onbaşının emriyle hareket eder. Bütün oynayan erkek arkadaşlarım sok işi oynadı. Sevgili Balamir sen de beni dinlediğin için teşekkürler.

Ö11, Balamir adını verdiği günlüğünde onlu sistem konusu ile ilgili drama etkinliğinde öğrendiklerini yazmıştır. Ö11 onlu sistemin yapısı üzerinde durmuştur.

5.2.6. “Dağı Deliyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın beşinci etkinliği “Dağı Deliyoruz” etkinliğidir. Etkinliğin konusu “Ergenekon Destanı”dır. Ergenekon destanı, “Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” ve “Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.” Kazanımları ile doğrudan ilişkilidir. Bu yüzden bu kazanımlar için Ergenekon Destanı tercih edilmiştir. Bu etkinlikte Ergenekon Destanından hareketle Eski Türk Devletlerinde devlet yönetimi, ordu yapısı ve yaşam tarzları gibi konular drama yoluyla işlenmiştir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Ayna” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Sessiz Film” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Aklıma Takılanlar” isimli etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte öğrenciler aklına takılanları yazıp bir poşete atarlar. Daha sonra öğrencilerin aklına takılanlar bir bir okunur, gerekli tartışmalar yapılır. Böylece hem etkinlik hem de işlenen konu değerlendirilmiş olur. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“DAĞI DELİYORUZ” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Ergenekon Destanı

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, kese (poşet de kullanılabilir) ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanımlar: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Ayna Oyunu

Bir öğrenci "ayna" olur. Başka bir öğrenci de karşısına geçer, ayna olan öğrencinin yaptığı devinimleri öykünerek aynısını yapar. Güldürücü devinimler öğrencilerin daha çok hoşuna gider. Nasıl devinimler yapılacağı konusunda öğrenci ilk seferde özgür bırakılmalıdır; ancak hemen sonra devinimlerin konu ile bağlantı kurmak amacıyla Ergenekon Dağı'nın aşılması ile ilgili olması istenmelidir. Eğer istenirse bir öğrenci ayna olduğunda, tüm öğrenciler karşısına geçip onun devinimlerini öykünmeyle yaparlar. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Dağı Deliyoruz Etkinliği

Bir öğrenci çalışma kitabında yer alan “Ergenekon Destanı” metnini okur. Bu metin Ergenekon Destanından alınma, özetleyici bir kesittir. Metin okunduktan sonra öğrencilere: “En çok dikkatinizi çeken noktalar nerelerdir?” şeklinde bir soru sorulur. Destan üzerine kısa bir tartışma yapılır. Daha sonra öğretmen: “Gençler, var mısınız Göktürkler gibi destan yazmaya?” der ve sınıfın ortasında yer alan boş bölüme geçerek gönüllü öğrencileri buraya davet eder. Öğrencilerden Ergenekon destanında

anlatılanlardan esinlenerek dağın karşı tarafına geçmek için çözümler üretmeleri istenir. Öğrenciler bir araya gelerek çeşitli fikirler üretirler. Öğrencilerin bu kısa tartışması bizlere o zamanda yaşayan Türklerin yaşam tarzı ile ilgili bilgiler de verecektir.

C. Rahatlama

Sessiz Film Etkinliği

Bu etkinlik çokça bilinen bir etkinliktir. Sınıf 2 gruba ayrılır. Öğrenciler birbirlerini tam görecekle şekilde yan otururlar. Sessiz film oynanış biçimi açısından “Sözcük Bulma” oyununa benzer. Takımlardan birinin tuttuğu bir film ya da kitap adı, karşı takımın oyuncularından birine söylenir. Oyuncu bunu ses çıkarmadan sadece hareketlerle takım arkadaşlarına anlatmaya çalışır. Örneğin anlatıcı “Evde Tek Başına” filmini anlatmaya başlarken, önce filmin adının üç sözcükten oluştuğunu anlatmak için parmaklarıyla üç işareti verir. Sonra da sözcükleri teker teker, oynayarak anlatır. Oyuncular filmin adını bulamazsa, sıra diğer takıma geçer. Grupların birer adet de kahramanlık ve savaş filmleri anlatmaları istenir. Bu etkinlik için ortalama 10-15 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

D. Değerlendirme

Aklıma Takılanlar Etkinliği

Lider (öğretmen) bir kese veya poşet çıkarır, öğrencilerden de birer kağıt çıkarmalarını ister. Öğrenciler bugün işlenen konu ile ilgili aklıma takılanları küçük kağıtlara yazarak katlarlar. Gönüllü bir öğrenci poşeti sınıfta dolaştırır. Öğrenciler küçük kağıtları poşete atarlar. Daha sonra elinde poşet olan öğrenci tahtanın önüne gelir ve poşetten teker teker kağıt çeker. Poşetten çıkan kağıtlar teker teker okunur. Kağıtta yazılanlar ile ilgili fikri olan öğrenciler parmak kaldırarak yorum yapar. Öğretmen de sürece katılır. Öğrencilerin aklıma takılan bazı noktalar tartışılmış olur. Böylece öğrencilerin kafasında kalan soru işaretleri giderilmeye çalışılır.

Fotoğraf 16. “Dağı Deliyoruz” Etkinliği

Fotoğraf 17. “Sessiz Film” Etkinliği

Fotoğraf 18. “Aklıma Takılanlar” Etkinliği

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 13. “Dağı Deliyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö6,Ö8,Ö10,Ö14	Ö5,Ö7,Ö9,Ö11, Ö12,Ö13,Ö15			15
8	7	-	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 31,26 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden hiçbirinin “geliştirilmeli” ve “ortalama” puanlarını almadığı öğrencilerden, 7’sinin “nitelikli” 8’inin de “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ö6, Ö11, Ö13 gibi konuşkan olmayan, sakin yapıdaki öğrencilerin bu etkinlik ile birlikte oldukça aktif ve konuşkan bir yapıya bürünmüştür. Etkinlik sayısı arttıkça öğrenciler drama konusunda daha yeterli konuma gelmişlerdir. Öğrenciler ayrıca dramayı çok sevdiklerinden artık yeni konular öğrenmeye, öğrenecekleri konularla ilgili yeni etkinlikler yapmaya daha hevesli olmuşlardır. Etkinliğin değerlendirme kısmında yapılan “Aklıma Takılanlar” etkinliğinde öğrencilerin anlamadıkları ya da kafalarında soru işareti bırakan konularla ilgili değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür.

Aşağıda “Dağı Deliyoruz” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"DAĞI DELİYORUZ" ETKİNLİĞİ
 "Eğreteler Destanı" konulu bu etkinlikte öğrencilerin yaşam tarzı üzerinde duruldu. Hazırlık aşamasında Ayra aynı günün. Çalıştırma esnasında öğrenciler iyi bir performans ortaya koydular. Özellikle Ö2, Ö8, Ö10 ve Ö14 oldukça hevesli ve heyecanlıydılar. Değerlendirme aşamasında "Aklıma Takılanlar" etkinliğinde drama etkinliği ve Eğreteler Destanı ile ilgili değerlendirme yapıldı. Ö2 drama etkinliği için her aşamasında her alanda 5'i puanlaydı.

Öğretmen günlüğünde öğrencilerin bu etkinlikte iyi bir performans ortaya koyduklarını ve yine öğrencilerin etkinliklere katılma konusunda hevesli ve heyecanlı olduklarını belirtmiştir. Bu durum drama etkinliklerinin etkililiği açısından oldukça önemlidir.

Öğrenci Günlüğü (Ö1)

çok şaşırdılar. Gelelim Ergenekon Destanına. Gerçekten destanı beğendim. Dağın demir kısmını eritilip yol açılması gerçekten akıllıca. Yani Ergenekon destanını beğendim. Ve Ergenekon Destanını her yıl 21 Mart'ta kutlarız. Bayram yapılır. Bay bay Ötüken... ☺

Ö1, “Dağı Deliyoruz” etkinliğinden öğrendiklerini Ötüken adını verdiği günlüğüne aktarmıştır. Ö1 demirin eritilip dağın aşılması bilgisine vurgu yapmıştır.

Öğrenci Günlüğü (Ö2)

Bugün Bilal Harayla Ergenekon Destanının dramamızın önemini işledik. Dramamızda arka dağlarımızdan biri demiri ısıtıp dağı deltilmiş bu şekildeydi. Yani dramamızın önemli olan kısmı. Ve belki bunlar yani destandakiler belki birazuk abartımadır. (OLABİLİR) Nerden bilebiliriz?

Ö2, Kültigin adını verdiği günlüğünde drama etkinliğinde kendi görüşüne göre en önemli kısmını belirtmiştir. Ö1 ayrıca Ergenekon Destanının bazı kısımlarının gerçek olmama ihtimalinden bahsetmiştir. Bu da eleştirel düşüncesinin geliştiğini gösterir.

Öğrenci Günlüğü (Ö11)

Ya gös etmiş. Ergenekon Destanını da biz Drama ile işledik. Drama'da hep yeni sözümüz bulmaya çalıştık ve bir çözüm bulduk. Demirleri ısıtarak Altay Dağı'nı delicektik. Bu Ergenekon Destanı bozkurt destanıyla başlar. Ergenekon Destanı Gök Türklerin Yeniden doğuşunu vurguluyormuş. Sevgili Balamir, beni dinlediğin için teşekkürler.

Ö11, Balamir adını verdiği günlüğünde Ergenekon Destanının Göktürk tarihi açısından önemine vurgu yapmıştır.

5.2.7. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın altıncı etkinliği “Haydi Avrupa’ya” etkinliğidir. Etkinliğin konusu Türklerin Avrupa’ya göç etmeleri sonucu buradaki yeni yaşam tarzlarıdır. Türkler Orta Asya topraklarından Avrupa topraklarına göç ettikten sonra Avrupa’da yaşayan milletlerle etkileşime girmişlerdir. Bu nedenle Türkler bir yandan bu milletleri etkilerken bir yandan da bu milletlerden etkilenmişlerdir. Hatta Türklerin göç hareketi sonucunda Avrupa kıtasının siyasi haritası bile değişmiştir. Bu etkinlikte Türklerin Avrupa’ya göç etmesi olayından hareketle Türklerin yeni yaşam tarzı işlenmiştir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Sayı Saymaca” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Balon” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Neler Öğrendik” isimli etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte drama lideri (öğretmen) öğrencilere birer çalışma kağıdı dağıtır. Öğrenciler çalışma kağıtlarında yer alan sorulara cevap verirler. Daha sonra soru ve cevaplar okunarak tartışılır. Böylece drama etkinliğinde öğrenilen yeni bilgiler gözden geçirilmiş olur. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“HAYDİ AVRUPA’YA” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Türklerin Avrupa’ya Yerleşmesi

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kağıt, kalem, asetat kalem, çalışma kağıtları ve doğaçlama olarak kullanılabilen sınıftaki nesnelere.

Kazanımlar: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Sayı Saymaca Oyunu

Grup halka olur, ayakta ya da oturarak oynanabilir. Grupta kaç kişi varsa hedef bu sayıya kadar anlaşmadan, birbirinden habersiz başlayarak, kimin hangi sayıyı söyleyeceğini bilmeden, işaret vb. yapmadan, karışık olarak saymaktır. Örneğin; 1'den 20 ye kadar saymaya çalışılır. Herkes bir sayı söyler. Aynı anda iki kişi birden aynı sayıyı söylerse en başa dönülür. Sonraki aşamada bu oyun işlenecek konu ile ilgili bağlantı kurma amacıyla kullanılır. Aynı şekilde öğrenciler sayı yerine birer adet “Avrupa’ya göç etme nedeni” söylerler. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Haydi Avrupa’ya Etkinliği

Öğrencilere Atilla filminden kısa bir kesit izletilir ve geçen derste işledikleri Kavimler Göçü konusundan da kısaca bahsedilir. Öğrencilerin bu bilgiler ışığında Orta Asya’dan sonra Avrupa topraklarındaki yeni şartlardan, göç sırasında yaşadıkları zorluklardan, Avrupa’ya uyum süreçlerinden bahsederek kısa bir drama yapmaları istenir. Bu esnada Avrupa’da yaşayan insanlara öğrettikleri ve bu insanlardan öğrendikleri olgulara da değinmeleri istenir. Bu da bize kültürel etkileşim ile ilgili bilgi verecektir. Gönüllü öğrenciler sınıfın ortasındaki boş alana gelerek kısa bir zamanda küçük bir görüşme yaparlar ve oyuna başlarlar. Oyun esnasında oyuna katılan herkes izlenimlerini paylaşır.

C. Rahatlama

Balon Oyunu

Öğrenciler kendi yerlerinde oturup başlarını sıraya koyarlar ve öğretmeni dinlerler. Öğretmen bu arada müzik açarak öğrencilere kendilerini gökyüzündeki bir balon olarak hayal etmelerini söyler. Öğretmen, öğrencilere: “Hangi renk balonsunuz, çevrenizde neler görüyorsunuz, uçmak nasıl bir duygu?” gibi sorular sorar. Öğrenciler kendilerini iyice oyuna kaptırdıktan öğretmen tekrar onlarla

iletişime geçer ve onlara: “Şu an Avrupa’ya göç ediyorsunuz, göç sırasında zorluklar yaşıyorsunuz, karşınıza vahşi hayvanlar çıktı, onları aştıktan sonra yağmura ve fırtınaya yakalandınız, zorluklara baş etmelisiniz” şeklinde yönlendirmeler yapar. Öğrenciler bu etkinliğin sonunda bağırarak iyice rahatlar. Artık değerlendirme aşamasına geçilebilir. Bu etkinlik için 5-6 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

D. Değerlendirme

Neler Öğrendik? Etkinliği

Lider (öğretmen), öncelikle öğrencilere bugün işlenen konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini sorar daha sonra onlara yine bugün işlenen konu ile ilgili çalışma kağıtları dağıtır. Çalışma kağıtlarında boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış ve yoruma dayalı sorular yer almaktadır. Sorular öğrencilerin seviyesine uygun olmalı ve onları çok fazla zorlamamalıdır. Öğrenciler bu sorulara cevap vererek bugün öğrendikleri yeni bilgileri gözden geçirmiş olacaktır. Çalışma Kağıtları öğrenilen bilgilerin anında özümsemesini sağlamak için de oldukça etkilidir. Çalışma Kağıtları etkinliği için öğrencilere 20 dakikalık bir süre verilmelidir.

Fotoğraf 19. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliği Fotoğraf 20. “Neler Öğrendik” Etkinliği

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 14. “Haydi Avrupa’ya” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6, Ö7,Ö8,Ö10,Ö14	Ö5,Ö9,Ö11, Ö12,Ö13,Ö15			15
9	6	-	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 32,13 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden hiçbirinin “geliştirilmeli” ve “ortalama” puanlarını almadığı öğrencilerden, 6’sının “nitelikli” 9’unun da “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrencilerin değerlendirme rubriğinden aldıkları puanlar artış göstermiştir. Bu puan artışları özellikle “İletişim kurma becerisi gelişmiştir”, “Rolünün gerektirdiği şekilde davranmıştır”, “Empati yapma becerisi gelişmiştir”, “Beden dili ifadeleri gelişim göstermiştir” gibi drama alanındaki yeterlik ölçütlerinde görülmüştür. Bu da öğrencilerin drama alanında yeterliklerinin arttığını göstermektedir. Etkinliğin değerlendirme kısmında yapılan “Neler Öğrendik” etkinliğinde öğrencilerin genel olarak başarılı oldukları görülmüştür.

Aşağıda “Haydi Avrupa’ya” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

" HAYDİ AVRUPA'YA " ETKİNLİĞİ
 Kavimler Göçü konusunda Türklerin Avrupaya yerleş-
 menin konusunda bir bilgiye sahip olan öğrenciler
 bu etkinlikte birlikte konuyu iyice öğrenmişlerdir,
 öğrenciler çalışırken, esnasında o periodun şartlarını
 iyi bir şekilde yorumladılar. Bu etkinlikte tüm
 öğrenciler "Nitelikli" ve "Çok nitelikli" olarak de-
 ğerlendirilmeye hak kazanmışlardır. "Neler öğrendik" et-
 kinliğinde öğrenciler çalışma kağıtlarıyla öğrendiklerini
 tartıştılar. Bu etkinlikte en yüksek puanı 07,
 04 ve 06 almıştır.

Öğretmen günlüğü incelendiğinde öğretmenin ön bilgileri harekete geçirmek amacıyla bu etkinliği önceden işlenen Kavimler Göçü konusu ve “Göç Ediyoruz” etkinliği ile ilişkilendirip planladığı görülmektedir. Öğretmen ayrıca öğrencilerin bu etkinlikte değerlendirme rubriğinden yüksek puan aldıklarını ve tüm öğrencilerin etkinlikte başarılı olduklarını belirtmiştir. Bu durum ön bilgilerin önemini yansıtmaktadır.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

göre Türler Avrupa'ya yerleştiğinde Türklerin pantolon giymesi Avrupalılara garip gelmişti. Türlerin Gınlilerden gördüğü borut, pusula gibi eşyaları Avrupa'ya göstermeleri Avrupa'nı garibine getirmişti. Türler'in atı evcilleştirmelileri Avrupalıları çok şaşırtmıştı. Ve bunun gibi daha bir çok şey...

Ö4, Selenga adını verdiği günlüğünde Türklerin Avrupa topraklarına yerleşmesinden sonra Avrupalılarla yaşadıkları kültürel etkileşime değinmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö3)

Merhaba Orhun,
Sana bugün çok güzel şeyler anlatacaım.
Beni? Ben de çok kat dinlemeni istiyorum.
Bugün öğrendiğim konular Türklerin Avrupa'ya yerleşmesi ve gerçekten destanlarıdır..
Avrupaya yerleşen Türkler ilk önce derzi görmüşler sonra etek giyen Avrupalıları gözüne solumuştur. Avrupa'ya pantolonu taşımıştır Türkler. Atı evcilleştirmiştir Avrupalılar Türklerden görmüşler. Atta binmeyi. Bu drone da benim ve arkadaşlarımla oynadığımız çok memnunum.

Ö3, Orhun adını verdiği günlüğünde drama etkinliğini ayrıntılı olarak anlatmıştır. Ö3'ün günlük yazma konusunda oldukça istekli olduğu da görülmektedir.

5.2.8. "Göktürk Alfabesi ile Adımızı Yazıyoruz" Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın yedinci etkinliği "Göktürk Alfabesi ile Adımızı Yazıyoruz" etkinliğidir. Etkinliğin konusu Göktürk alfabesidir. Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Göktürk alfabesi Türk kültürünü yakından tanımak amacıyla önemlidir. Bu etkinlikte öğrencilerin Göktürk alfabesi ile isimlerini yazmaları daha sonra isimliklerini kullanıp bir drama etkinliği yapmaları istenmiştir. Canlandırma öncesinde

öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Ev Sahibi-Kiracı Oyunu” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Palet” oyunu süre sıkıntısı nedeniyle kısa kesilmiştir. Değerlendirme aşamasında “Ne Düşünüyoruz” isimli etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte drama lideri (öğretmen) öğrencileri küçük gruplara ayırarak yapılan etkinliği tartışmaları istenir. Verilen süre dolduğunda her gruptan bir sözcü grubun etkinlik ile ilgili görüşlerini iletir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“GÖKTÜRK ALFABESİ İLE ADIMIZI YAZIYORUZ” ETKİNLİĞİ

<p>Ders: Sosyal Bilgiler Sınıf: 6.sınıf Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras Ünite: İpek Yolunda Türkler Konu: Göktürk Alfabeti Süre: 40 dakika (1 ders saati) Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri), Proje (ürün oluşturma) Araç-Gereç: Kalem, alfabe yönergesi, plaka (alçı, ahşap, karton, fon kağıdı, folyo, mermer vs. serbest malzeme) ve doğaçlama olarak kullanılabilen sınıftaki nesnelere. Kazanım: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.</p>

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Ev Sahibi-Kiracı Oyunu

Bu oyuna “Sincap Yuvası” veya “Kuş Kafesi” oyunu da denir. Gruptan üçerli olmaları istenir ya da grup üçerli olarak küçük gruplara bölünür. Bir ebe seçilir. Üçerli olan gruplardan iki kişinin karşılıklı geçerek ellerini avuç içleri açık olarak birbirine dayayarak bir çatı oluşturmaları istenir. Bunlara ev sahibi denir. Üçüncü kişi ise yapılan bu çatının içine iki kişinin arasına girer, böylece kiracı olur. Ebe ortadadır. Ebeye “Göktürk” adı verilir. Öğretmenin işareti ile oyun başlar ve sürer. Öğretmen kiracılar dediğinde ev sahipleri sabit dururken kiracılar ev değişikliği yapar, tüm kiracıların ev değiştirmesi zorunludur. Bu arada ebe kendine ev bulup

yerleşmeye çalışır, dışarıda kalan kimse yeni ebe o olur. Öğretmen, “ev sahipleri” derse bu defa “kiracılar” sabit durur ev sahipleri yer değiştirerek farklı kimselerle kiracıların üzerine ev olmaya çalışır. Yine kendine eş bulamayıp, ev olamayan dışarıda kaldığı için ebe olur. Ev sahipleri için eş değiştirmek zorunludur. Öğretmenin işaretine göre oyun devam eder. Bu etkinlik için ortalama 10 dakika süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Göktürk Alfabeti İle Adımızı Yazıyoruz Etkinliği

Öğrencilere Göktürk Kitabelerinin fotoğrafları gösterilir. Göktürklerin yıllar önce ilk Türk alfabesini oluşturduklarından ve ilk yazılı Türkçe eserleri verdiklerinden bahsedilir. Daha sonra öğrencilere birer Göktürk alfabesi yönergesi dağıtılır. Öğrenciler de bir önceki ders öğretmenlerinin getirmelerini söylediği plakaları (alçı, ahşap, karton, fon kağıdı, folyo, mermer vs. serbest malzeme) çıkarırlar. Öğretmen Göktürkçe bir yazının günümüz Türkçesi gibi soldan sağa değil de sağdan sola doğru yazıldığını belirtir. Öğrenciler ellerindeki yönergeden günümüzde kullandığımız harflerin Göktürkçe karşılığına bakarak isimlerini yazarlar. İsimlikler hazırlanırken öğrencilere Eski Türk müzikleri dinletilebilir. Bu etkinlik öğrenciler için farklı ve eğlenceli bir etkinlik olacaktır.

Öğrenciler isim plakalarını hazırladıktan sonra öğretmen gönüllü birkaç öğrencinin tahtaya gelmesini ve bu plakaları kullanarak mini bir drama yapmalarını ister. Öğrenciler kendi aralarında kısa bir görüşme yaparak doğaçlama bir şekilde Göktürklerin yaşam tarzını yansıtarak, isim plakalarını kullanarak mini bir drama yaparlar.

C. Rahatlama

Palet Oyunu

Öğrenciler öğretmen tarafından ikişerli gruba ayrılır. Öğretmen herkesin yanındaki kişinin yüzüne Göktürk alfabesini kullanarak bir şeyler çizmesini ister. Çizimi yapan kişi yüzüne resim çizdiği kişiye ipuçları verir. Yüzüne çizim yapılan kişi de ipuçlarını kullanarak üzerine çizilen resmi tahmin etmeye çalışır. Oyun 2 tur

yapılır. 2. turda resmi çizen ve yüzüne resim çizilen kişi rol değiştirir. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

D. Değerlendirme

Ne Düşünüyoruz? Etkinliği

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Küçük gruplar kendi aralarında bugün yaptıkları Göktürk kitabesi ile isim yazma etkinliğini tartışırlar. Öğretmen, gruplardan tartışma esnasında etkinlik ile ilgili neler düşündüklerini, bu etkinlik esnasında neler hissettiklerini, Göktürk alfabesi ile günümüzde kullandığımız alfabeyi karşılaştırmalarını ister. Etkinlik sonunda her gruptan bir sözcü grubun ortak kararını sözlü şekilde açıklar. Bu etkinlik için öğrencilere ortalama 15 dakikalık bir süre verilir.

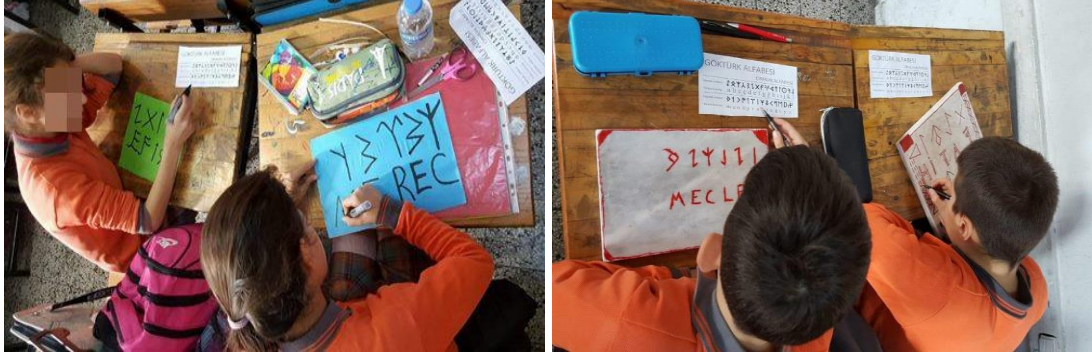
Fotoğraf 21. “Ne Düşünüyoruz?” Etkinliği

Fotoğraf 22. “Göktürk Alfabesi ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliği

Fotoğraf 23 ve 24. “Göktürk Alfabesi ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliğinden Görüntüler

Fotoğraf 25 ve 26. “Göktürk Alfabeti ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliğinden Görüntüler

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 15. “Göktürk Alfabeti ile Adımızı Yazıyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö7,Ö8,Ö10,Ö14	Ö5, Ö6, Ö9,Ö13	Ö11, Ö12, Ö15		15
8	4	3	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 30,06 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 3’ünün “ortalama”, 4’ünün “nitelikli” 8’inin de “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrenci ürünleri de değerlendirilmiştir. Özellikle Ö7, Ö9 ve Ö14’ün Göktürk alfabesiyle isim plakası oluşturma konusunda oldukça becerikli oldukları görülmüştür. Bu öğrenci ürünleri ayrıca sosyal bilgiler sergisinde de sergilenmiştir. Etkinliğin değerlendirme kısmında yapılan “Ne Düşünüyoruz” etkinliğinde öğrencilerin genel olarak tartışmaya katılma konusunda oldukça istekli olduğu görülmektedir. Öğrenciler değerlendirme aşamasında da anlamlı ürünler ortaya koymuşlardır.

Aşağıda “Göktürk Alfabeti İle Adımızı Yazıyoruz Etkinliği” ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

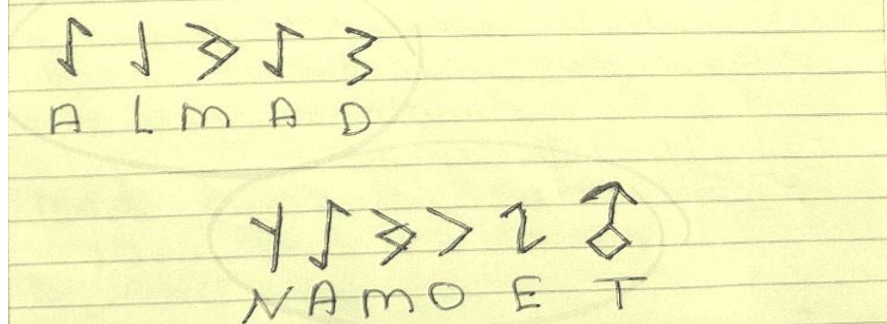
"GÖKTÜRK ALFABESİ İLE ADIMIZI YAZIYORUZ" CİK.

Bu etkinlik dramanın yanında proje yöntemi de uygulanacaktır. Bu yüzden öğrenci ürünleri de değerlendirmeye dahil tutulacaktır. Değerlendirme aşamasında en iyi performansı öla sergilerden. En iyi ürün öla ve öla ortaya kaymıştır. Değerlendirme aşamasında küçük gruplar tartışma havasında etkinliği değerlendirmiştir. Öğrencilerin Göktürk Alfabesini sevdikleri buldukları ve bu alfabeyle çok sevdikleri söylemişlerdir.

Öğretmen günlüğünde bu etkinlik için drama yöntemi ile birlikte proje yönteminin de kullanıldığını bu nedenle öğrenci el ürünlerinin de değerlendirmeye katılacağını belirtmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

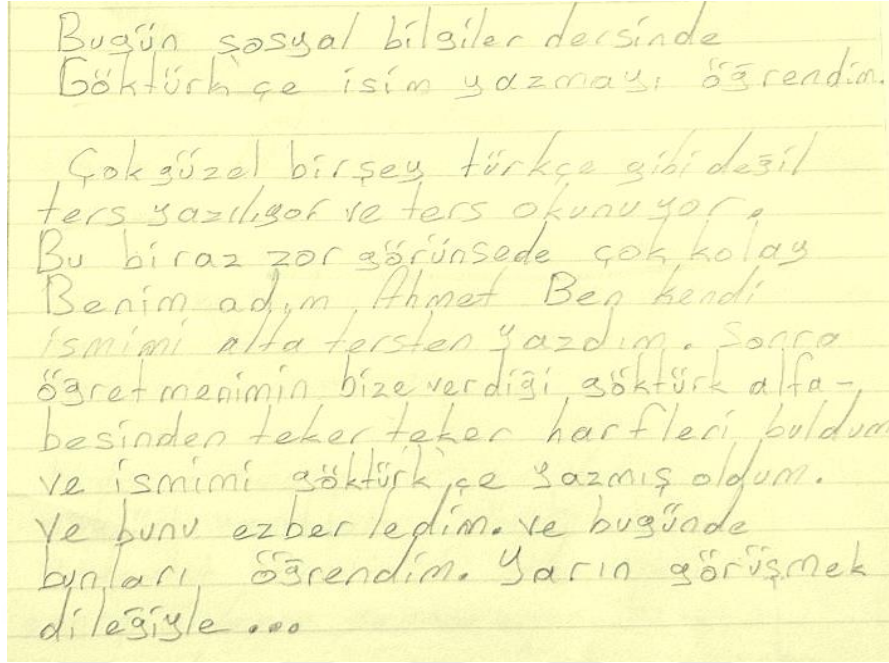
Çok seviyorum. İstersen hem en başlayım. Bugün okulda yeni drama dersinde Göktürkçe kendi ismimizi yazdık. İstersen hem kendi hem de senin ismini aşağıya yazayım:

ALMAD

NAMOE T

Ö4'ün günlüğü incelendiğinde öğrencilerin Göktürk alfabesini sevdikleri ve benimsedikleri görülmektedir. Ö4 birçok öğrenci gibi hem kendisinin hem de günlüğünün adını Göktürk alfabesi ile yazmıştır.

Ö9'a göre Göktürk alfabesi tersten yazıldığı için zor gibi görünmekle birlikte aslında çok kolaydır.

5.2.9. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın sekizinci etkinliği “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” etkinliğidir. Etkinliğin konusu Göktürk alfabesidir. Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Göktürk alfabesi Türk kültürünü yakından tanımak amacıyla önemlidir. Bu etkinlikte öğrencilerin Göktürk alfabesi ile isimlerini yazmaları daha sonra isimliklerini kullanıp bir drama etkinliği yapmaları istenmiştir. Etkinlik konusu itibariyle “Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile doğrudan ilişkilidir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Mırıl Mırıl Mırıldan” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Bu etkinlikte rahatlama oyununa ihtiyaç duyulmamıştır. Değerlendirme aşamasında “Neler Öğrendik?” isimli etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte drama lideri (öğretmen) öğrencileri küçük gruplara ayırarak yapılan etkinliği tartışmaları istenir. Verilen süre dolduğunda her gruptan bir sözcü grubun etkinlik ile ilgili görüşlerini iletir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“GÖKTÜRK KİTABESİ YAZIYORUZ” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Göktürk Kitabeleri (Orhun Abideleri, Köktürk Yazıtları)

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri), Proje (ürün oluşturma)

Araç-Gereç: Kalem (veya çivi), Göktürk Kitabeleri yönergesi, boş kitabe (alçı, ahşap, karton, fon kağıdı, mermer vs. serbest malzeme) ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanım: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

İşleniş

A. Hazırlık (Isınma)

Mırıl Mırıl Mırıldan Oyunu

Öğrenciler sınıfın fiziki durumuna göre küçük gruplara bölünür. Gruplara Göktürk kültürünü yansıtan Tonyukuk, Ergenekon, Bozkurt, Kitabe, Ötüken gibi isimler verilir. Zaman kaybetmemek amacıyla ders başlamadan önce oturma düzeninin ayarlanması faydalı olacaktır. Hangi grupta kimin yer alacağı belli değildir. Ancak kaç kişiye kâğıt verileceği ve aynı şarkı sözünden kaç tane yazılması gerektiği öğretmen tarafından önceden düşünülür. Daha önceden grup sayısı düşünülerek hazırlanmış olan küçük kâğıtlara herkesin bilebileceği şarkı adları yazılır. Sepet ya da torbaya konan kâğıtlar herkese çektirilir. Herkes çektiği şarkının müziğini sözlerini söylemeden mırıldanmaya başlar. Bu şekilde mırıldanarak küçük grup üyelerinin birbirini bulması ve gruplarını oluşturması beklenir. İlk oluşan grup sırasına göre, tüm gruplar şarkılarını söyleyerek etkinlik sona erdirilir. Bu etkinlik için ortalama 10 dakika süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Göktürk Kitabesi Yazıyoruz Etkinliği

Öğrencilere Göktürk Kitabelerinin fotoğrafları gösterilir. Göktürklerin yıllar önce ilk Türk alfabesini oluşturduklarından ve ilk yazılı Türkçe eserleri verdiklerinden bahsedilir. Daha sonra Göktürk Kitabelerinin önemini anlatan kısa bir

yazı okunur. Daha sonra öğrencilere Bilge Kağan yazıtının yazılı olduğu birer yönerge dağıtılır. Öğrenciler de bir önceki ders öğretmenlerinin getirmelerini söylediği boş kitabeleri (alçı, ahşap, karton, fon kağıdı, mermer vs. serbest malzeme) çıkarırlar. Öğrencilerin getireceği boş kitabeler Göktürk kitabelerinin aslına benzer şekilde olmalıdır.

Öğrenciler ellerindeki yönergelerle bakarak Bilge Kağan yazıtının 3 yüzünde yer alan yazıları ellerindeki boş kitabeye yazarlar. Kitabeler hazırlanırken öğrencilere Eski Türk müzikleri dinletilebilir. Bu etkinlik öğrenciler için farklı ve eğlenceli bir etkinlik olacaktır. Buradaki amaç Göktürk devlet yönetimi ve kültürü ile ilgili öğrencilerde farkındalık oluşturmaktır.

Kitabeler hazır olduktan sonra öğretmen gönüllü birkaç öğrencinin tahtaya gelmesini ve bu kitabeleri de kullanarak “Kitabeler Hazır Hakanım” konulu mini bir drama yapmalarını ister. Öğrenciler kendi aralarında kısa bir görüşme yaparak doğaçlama bir şekilde Göktürklerin devlet yönetimi ve yaşam tarzını yansıtarak, hazırladıkları kitabeleri de kullanarak mini bir drama yaparlar.

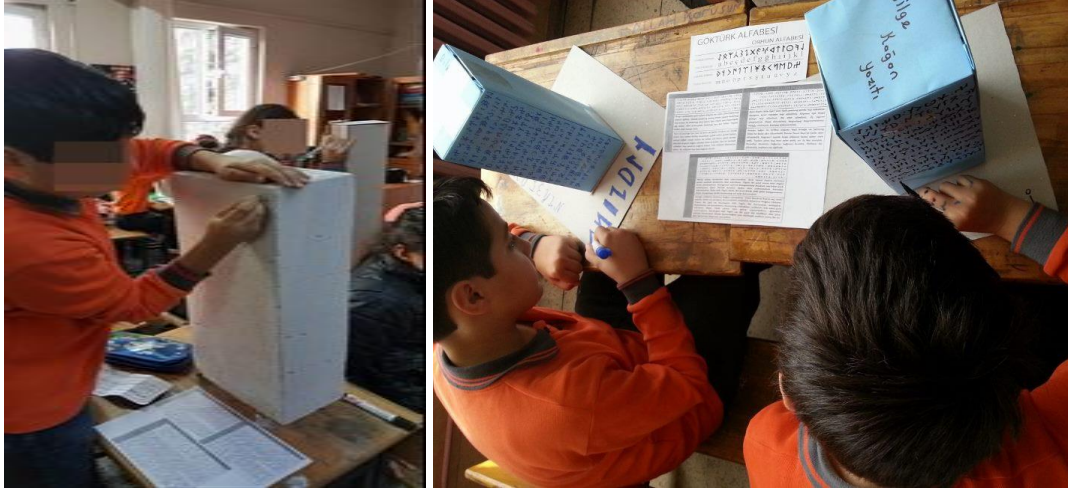
C. Değerlendirme

Neler Öğrendik? Etkinliği

Lider (öğretmen), öncelikle öğrencilere bugün işlenen konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini sorar daha sonra onlara yine bugün işlenen konu ile ilgili çalışma kağıtları dağıtır. Çalışma kağıtlarında boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış ve yoruma dayalı sorular yer almaktadır. Sorular öğrencilerin seviyesine uygun olmalı ve onları çok fazla zorlamamalıdır. Öğrenciler bu sorulara cevap vererek bugün öğrendikleri yeni bilgileri gözden geçirmiş olacaktır. Çalışma Kağıtları öğrenilen bilgilerin anında özümsemesini sağlamak için de oldukça etkilidir. Çalışma Kağıtları etkinliği için öğrencilere 20 dakikalık bir süre verilmelidir.

Fotoğraf 27. ve Fotoğraf 28. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” etkinliğinden görüntüler

Fotoğraf 29. ve Fotoğraf 30. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” etkinliğinden görüntüler

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 16. “Göktürk Kitabesi Yazıyoruz” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5,Ö7,Ö10,Ö14	Ö6, Ö8,Ö9, Ö11,Ö12,Ö15	Ö13		15
8	6	1	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 31,26 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 1’inin “ortalama”, 6’sının “nitelikli” 8’inin de “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrenci ürünleri değerlendirilmiştir. Ö7, Ö9, Ö11 ve Ö13’ün yaptıkları Göktürk Kitabeleri büyük beğeni topladı. Bu öğrenci ürünleri ayrıca sosyal bilgiler sergisinde de sergilenmiştir. Değerlendirme bölümünde yapılan “Neler Öğrendik” etkinliğinde öğrencilerin genel olarak başarılı oldukları, sorulara genellikle doğru cevap verdikleri görülmüştür.

Aşağıda “Neler Öğrendik?” etkinliğinde kullanılan çalışma kağıtları örnekleri verilmiştir.

Orhun Yazıtlarının Türk Tarihindeki önemi nedir?

Türkler tarafından yazılan ilk yazılı belge.

Orhun Yazıtlarının bulunduğu yer ile şu an yaşadığınız yeri karşılaştırınız.
Türkler bulunduğunuz yere niçin göç etmek zorunda kalmış olabilir?

Kışta Sattal Mevsiminde.
Kışın, HAYVAN HAYATLIKLARININ NÜFUSUNUN.

Orhun Yazıtları kimler adını dikilmiştir, bu yazıtlar neden bu kişilerin adına dikilmiştir?

Bilge Kağan, Kül Tigin, Çoğuk, Çoğuk'un yanısırdır.

Bilge Kağan halkına neden öğüt vermiş olabilir?

Halkından kötü yola sapmamalarını istiyordular.

Fotoğraf 31. Ö2'ye ait çalışma kağıdı

Orhun Yazıtlarının Türk Tarihindeki önemi nedir?

Orhun yazıtlarının Türk tarihindeki önemi, çünkü çok büyük çapta o kağanın saygınlığıyla gelmesi halkın iyi yaşamaları için ne yaptığını anlatıyor.

Orhun Yazıtlarının bulunduğu yer ile şu an yaşadığınız yeri karşılaştırınız.
Türkler bulunduğunuz yere niçin göç etmek zorunda kalmış olabilir?

Kışın ve yağışlı nedenlerle olabilir.

Orhun Yazıtları kimler adını dikilmiştir, bu yazıtlar neden bu kişilerin adına dikilmiştir?

Çünkü bu insanlar ahlak ve yöneticilerdir.

Bilge Kağan halkına neden öğüt vermiş olabilir?

Halkından iyi olmaları için.

Fotoğraf 32. Ö14'e ait çalışma kağıdı

GÖKTÜRKLER - YORUMLAMA

Metinleri okuyunuz ve metine ilgili soruları cevaplayınız. Metinde altı çizili sözcüklerin Anlamlarını bularak yanaki

Yukarıda metin okuyunuz ve metine ilgili soruları cevaplayınız. Metinde altı çizili sözcüklerin Anlamlarını bularak yanaki

Töre... yaşadıkları kurallardır.

Orhun Yazıtlarından seçilen yanaki bilgilere göre Köktürk Devleti'nin yöneticileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Bilgili ve çalışkanlardır.

Yas... güven veren kurallardır.

Yandaki bilgilere göre Kül Tigin öldükten sonra Neler yapılmıştır?

Amcası Kağan olmuştur.

Kül Tigin kayın yemin on yedinci gününde öldü. Dokuzuncu gün yemin yapıldığı yerde yas töreni düzenlendi. Ardından hükümler yazılarak meşihatın yeni yasları aynı yerde düzenlendi.

Kök Türk kelimesinin size çağrıştırdığı 5 kelimeyi bulutlara yazınız

Kurucusu	Bilgin Kağan
Devlet yöneticilerine verilen ünvan	KAĞAN, HAN, HAYKAN
Yöneticilerin görevleri	Devlet yönetimi
Başkenti	Ötügen
Kullandıkları takvim	12 hayvanlı Türk takvimi

Kök Türk Devleti

Ötügen, Yas, İstemi, Bilgin Kağan, Yas

Fotoğraf 33. Ö2'ye ait çalışma kağıdı

GÖKTÜRKLER - YORUMLAMA

Metinleri okuyunuz ve metine ilgili soruları cevaplayınız. Metinde altı çizili sözcüklerin Anlamlarını bularak yanaki

Yukarıda metin okuyunuz ve metine ilgili soruları cevaplayınız. Metinde altı çizili sözcüklerin Anlamlarını bularak yanaki

Töre... insanların din, inanış ve kurallarıdır.

Orhun Yazıtlarından seçilen yanaki bilgilere göre Köktürk Devleti'nin yöneticileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Bilgili ve çalışkanlardır.

Yas... insanlar öldükten sonra olan kuralları, ahlakları, yasalarıdır.

Yandaki bilgilere göre Kül Tigin öldükten sonra Neler yapılmıştır?

Amir, Hükümet, Kitap

Kül Tigin kayın yemin on yedinci gününde öldü. Dokuzuncu gün yemin yapıldığı yerde yas töreni düzenlendi. Ardından hükümler yazılarak meşihatın yeni yasları aynı yerde düzenlendi.

Kök Türk kelimesinin size çağrıştırdığı 5 kelimeyi bulutlara yazınız

Kurucusu	Kutluk Kağan
Devlet yöneticilerine verilen ünvan	Kağan
Yöneticilerin görevleri	Halkın idare etme ve barışın sağlanması
Başkenti	Ötügen
Kullandıkları takvim	12 hayvanlı Türk takvimi

Kök Türk Devleti

Eske, Hükümet, Devlet, Yas, Döner

Fotoğraf 34. Ö14'e ait çalışma kağıdı

Aşağıda “Göktürk Alfabeti İle Adımızı Yazıyoruz Etkinliği” ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"GÖKTÜRK KİTABESİ YAZIYORUZ" ETKİNLİĞİ
 Öğrenciler Bekkik Alfabe ile tanıştıktan sonra bu alfa-
 beyi çok sevmişlerdir. Bu yüzden bu etkinliğe karar
 vermişlerdir. Öğrencilere verilen metinlere yazı dan
 bilgi kaynağı olarak öğrenciler tarafından kitabe-
 yazılmıştır. Çalışma aşamasında öğrenciler bu
 kitabelerini kullanarak ortaya güzel bir ayın kaynağı
 olarak değerlendirecek şekilde öğrencilerin fikir-
 olarak başarılı oldukları ve çalışma kitaplarındaki
 sorulara doğru cevap verdikleri görülmüştür. Çalışma
 kitaplarında en başarılı öğrenciler 2 ve 3 olmuştur.
 Öğün yaptığı kitabe sınıf tarafından en beğenilen kitabe
 olmuştur.

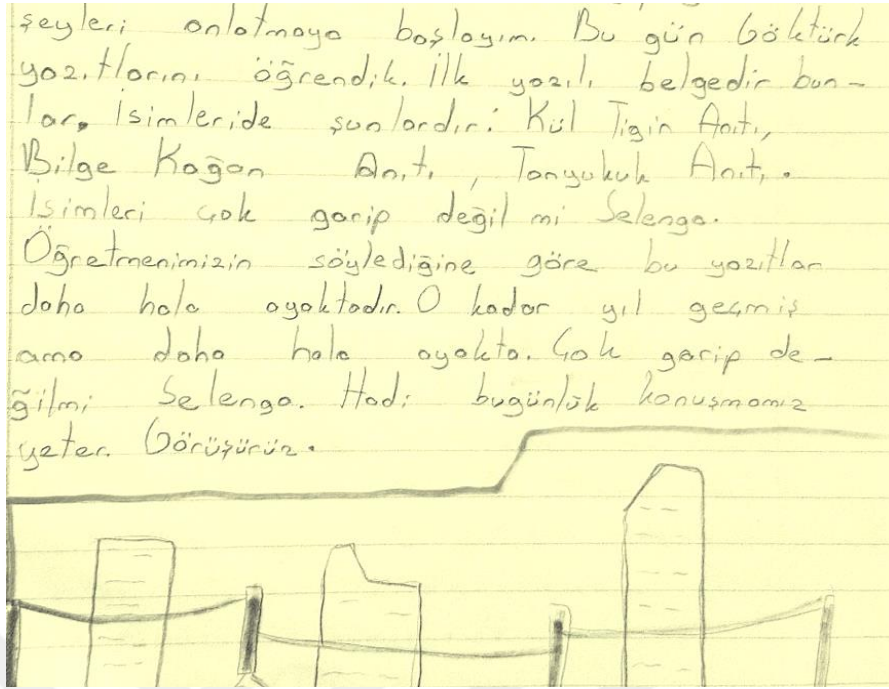
Öğretmen günlüğünde öğrencilerin bu etkinliği çok sevdiklerini ve etkinlik sonunda ortaya iyi ürünler koyduklarını belirtmiştir. Öğretmen ayrıca öğrencilerin hem drama etkinliğinde hem de değerlendirme aşamasında yapılan "Neler Öğrendik?" etkinliğinde genel olarak başarılı olduklarını dile getirmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö1)

Göktürk Kitabeleri. Şimdi biraz anlatayım. Göktürk Kitabeleri Türk tarihinin ilk yazılı belgeleridir. Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Orhun alfabesi ile Göktürkler tarafından yazılmış yapıtlardır. Türklerin devlet anlayışı ile yönetimi, kültürel öğeleri, komşuları ile soydaşlarıyla olan ilişkileri ve sosyal yapılarıyla ilgili önemli bilgiler yer almaktadır. Bizim hocamız bu eserleri dağıttı bizde bina gibi olan kartonlarımızı yazdık. Biraz zordu. Ama yine de yapabildik. Sevgili günlük, bunları yazarken kendimi eski dönemlerde hissettim. Bu çok güzel bir duygu. Hocama teşekkürler. Bay bay... ☺

Ö1, günlüğünde Göktürk Kitabeleri ile ilgili bilgiler verip bu kitabeleri yaparken neler hissettiğinden de bahsetmiştir.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

Ö4 de Ö1 gibi Göktürk Kitabeleri ile ilgili bilgiler verdikten sonra temsili olarak 3 kitabeyi günlüğüne çizmiştir.

5.2.10. “Bu Takvim Bir Başka” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın dokuzuncu etkinliği “Bu Takvim Bir Başka” etkinliğidir. Etkinliğin konusu geçmişte ve günümüzde birçok devlet tarafından kullanılan “12 Hayvanlı Türk Takvimi”dir. Bu etkinlikte öğrencilere 12 Hayvanlı Türk Takvimi üzerinden Eski Türk devletlerinin yaşam tarzı yaşatılmaya çalışılacaktır. Etkinlik “-Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile doğrudan ilişkilidir. Kazanımda söz edilen Orta Asya İlk Türk devletlerine ait diğer belgelerden biri de 12 Hayvanlı Türk Takvimi’dir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Düğüm” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Bu etkinlikte rahatlama oyununa ihtiyaç duyulmamıştır. Değerlendirme aşamasında “Ne Düşünüyoruz?” etkinliği yapılmıştır. Öğrenciler değerlendirme aşamasında bugün yapılan etkinlik ile ilgili duygu ve düşüncelerini kağıtlara yazmışlardır. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili duygu ve düşünceleri okunduktan sonra ilgili veriler toplandı ve böylece etkinlik sona erdi.

“BU TAKVİM BİR BAŞKA” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: 12 Hayvanlı Türk Takvimi

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri), Proje (ürün oluşturma)

Araç-Gereç: Kalem, fon kağıdı (veya karton/mukavva) ve doğaçlama olarak kullanılabilen sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Düğüm Oyunu

Öğrenciler 12 Hayvanlı Türk Takvimini temsilen 12 kişilik gruplara ayrılır. Oyunun sonunda neden grupların 12 kişilik olduğu öğrencilere açıklanarak konu ile bağlantı kurulur. Gruplar kendi aralarında çember oluşturarak omuz omuza halka şekilde dururlar. Halkanın içindeki herkes gözlerini kapatır. Öğrenciler ellerini halkanın merkezine doğru uzatıp yürür ve iki el yakalarlar (oyunu yöneten kişi aynı kişinin iki elini ya da yanında duran kişinin elini yakalamamasına dikkat etmesi gerekir). Herkes iki el yakaladıktan sonra gözlerini açar ve elleri bırakmadan tekrardan düzgün bir halka olabilmek için harekete geçerler. Bu etkinlikte grup içi iletişim ve birlikte çalışma duygusunun geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Bu Takvim Bir Başka Etkinliği

Öğretmen bugünün tarihi ne, bugün günlerden neydi? gibi sorular sorarak öğrencilerin dikkatini çeker. Günümüzde kullandığımız miladi takvimi kullanarak önemli bir tarihi işaretler. Daha sonra: “Sizce Eski Türkler nasıl bir takvim kullanıyordu?” gibi bir soru sorar. Daha sonra Eski Türklerin kullandığı 12 Hayvanlı

Türk Takvimi ile ilgili bilgi kartı okunur. Öğretmen bu arada akıllı tahtadan 12 Hayvanlı Türk Takvimi görseli açar. Öğrencilerle birlikte takvimin kullanımı ile ilgili kısa bir tartışma yapılır ve doğdukları yılın 12 Hayvanlı Türk Takviminde hangi yıla denk geldiğini bulmaları istenir. Öğrenciler de bir önceki ders öğretmenlerinin getirmelerini söylediği fon kağıtlarını ve el işi kağıtlarını çıkarırlar. Öğretmen öğrencilerden tahtadaki görselden yararlanarak birer 12 Hayvanlı Türk Takvimi yapmalarını ister. Öğrenciler malzemelerini kullanarak takvimlerini oluştururlar. Takvimde yer alan hayvanları da çizmeye çalışırlar. Zamandan kazanmak amacıyla hazır görseller de tercih edilebilir. Bu esnada öğrencilere Eski Orta Asya Türk Müzikleri dinletilebilir.

Takvimler hazır olduktan sonra öğretmen gönüllü birkaç öğrencinin tahtaya gelmesini ve hazırladıkları takvimleri de kullanarak “Eski Türklerde Zaman Yönetimi” konulu mini bir drama yapmalarını ister. Öğrenciler kendi aralarında kısa bir görüşme yaparak doğaçlama bir şekilde Türklerin yaşam tarzını ve zaman yönetimi konusunu yansıtarak, hazırladıkları takvimleri de kullanarak mini bir drama yaparlar.

C. Değerlendirme

Ne Düşünüyoruz? Etkinliği

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Küçük gruplar kendi aralarında bugün yaptıkları 12 Hayvanlı Türk Takvimi hazırlama etkinliğini tartışırlar. Öğretmen, gruplardan tartışma esnasında etkinlik ile ilgili neler düşündüklerini, bu etkinlik esnasında neler hissettiklerini, 12 Hayvanlı Türk Takvimi ile bugün kullandığımız Miladi Takvimi karşılaştırmalarını ister. Etkinlik sonunda her gruptan bir sözcü grubun ortak kararını sözlü şekilde açıklar. Bu etkinlik için öğrencilere ortalama 15 dakikalık bir süre verilir.

Fotoğraf 35,36,37,38,39. “Bu Takvim Bir Başka” etkinliğinden görüntüler

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 17. “Bu Takvim Bir Başka” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3, Ö7,Ö10,Ö14	Ö4, Ö5,Ö6, Ö8, Ö11, Ö13	Ö9, Ö12, Ö15		15
6	6	3	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 31 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 3’ünün “ortalama”, 6’sının “nitelikli” 6’sının da “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrenci ürünleri de değerlendirilmiştir. Ö2, Ö10 ve Ö14’ün yaptıkları takvimler büyük beğeni topladı.

Bu öğrenci ürünleri ayrıca sosyal bilgiler sergisinde de sergilenmiştir. Değerlendirme bölümünde yapılan “Ne Düşünüyoruz?” etkinliğinde öğrencilerin dersin bu bölümünde de aktif oldukları gözlemlenmiştir. Ne yazacağı konusunda kararsız olduklarını söyleyen öğrencilere öğretmen tarafından yardımcı olunmuştur.

Fotoğraf 40. Ne Düşünüyoruz etkinliği

Aşağıda “Bu Takvim Bir Başka” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"BU TAKVİM BİR BAŞKA" ETKİNLİĞİ
 12 Hayatlık Tarih Takvimi konulu bu etkinlikte de drama ve proje yöntemi iş işe kullanılmıştır. Bu yüzden öğrenci ürünleri de purlanaya katılmıştır. 2017'ye firmeye sayılı posterleri Takvim yapma etkinliği öğrencilerin çok işlerini çekmiştir. Bu yüzden tüm öğrenciler hevesle takvimlerini yaptılar. Çarlarıma ajansında ise depolama olarak bu takvimlerini kullanarak iyi bir performans sergilediler. Takvimi en çok beğenen öğrenciler Ö2, Ö7, Ö10 ve Ö14'dir. Drama performansı en çok beğenen öğrenciler ise Ö2 ve Ö14'dir.

Öğretmen günlüğünde öğrenci el ürünleri arasında Ö2, Ö7 ve Ö14'ün; drama performansları arasında ise yine Ö2 ve Ö14'ün ön plana çıktığını belirtmiştir. Görüldüğü gibi bazı öğrenciler etkinliğin her aşamasında ön plana çıkarken bazı

öğrenciler etkinliğin bazı aşamalarında ön plana çıkmışlardır. Bu tür etkinlikler farklı özellikteki öğrencilerin fark edilmesi için önemlidir.

Öğrenci Günlüğü (Ö7)

okulda 12 hayvanlı takvim yaptık çok eğlendik internetten fotoğrafları çiktirdim. Kartona yapıştırdım ve de çok güzel oldu yaparken Bilal hoca yardım etti ve de mükemmel!!! oldu yaparken zevk aldım. Hem 2017'ye girdik 12 hayvanlı türk takvimini yaptıktan sonra ilk istediğim 2017 yılının hangi yıl olduğunu öğrendim. Teoman merak ediyormuş un bakalım neymiş???

Ö7, günlüğüne 12 Hayvanlı Türk Takvimi yaptığı için mutlu olduğunu yazmıştır. Ö7 ayrıca bu yılın Tavuk yılı olduğunu da belirtmiştir. Bu da etkinliğin öğrencilerin ilgisini çektiğini göstermektedir.

Öğrenci Günlüğü (Ö8)

Merhaba sevgili günlüğe Metehan bugünde sosyal bilgiler dersinde 12 hayvanlı türk takvimi yaptık. herbicimiz 12 hayvan seçtik. Yılları düzenlerken bilal hocamızdan yardım istedik 12 hayvanlı türk takvimi bitince çok güzel olmuştu. Bu ders sayesinde daha çok şey öğreniyorum. Görüşürüz Metehan

Ö8 de Ö7 gibi Metehan adını verdiği günlüğünde bugün yaptığı 12 Hayvanlı Türk Takvimini anlatmıştır. Ö8 ayrıca sosyal bilgiler dersinde çok şey öğrendiğini de dile getirmiştir.

5.2.11. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın onuncu etkinliği “Türklerde Sosyal Yaşam” etkinliğidir. Etkinliğin konusu adından da anlaşılacağı gibi Orta Asya’da kurulan İlk Türk devletlerinin yaşam tarzıdır. Sosyal yaşam denildiğinde akla toplumun yaşam tarzı,

aile yapısı, dini inanış, törenler, gelenek ve görenekler, örf ve adetler, eğlence ve oyun anlayışları gibi kavramlar gelir. Etkinlik İlk Türk devletleri konusunu kapsayan 4 kazanımın tümüyle ilişkilidir. Bu etkinlikte öğrenciler drama etkinliğiyle Eski Türklerin sosyal yaşamını yansıtmaya çalışacaklardır. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Kaç Kağıdım Var?” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Rahatlama amaçlı oynatılan “Minik Kanarya” oyunundan sonra değerlendirme aşamasında “Tabu Oyunu” oynanmıştır. Bu aşamada öğretmenin hazırladığı tabu kartları kullanılmıştır. Öğretmen tabu oyununu İlk Türk devletleri konusuna uyarlamıştır. Öğretmen bu oyunu hazırlarken öğrenci seviyesine de dikkat etmiştir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“TÜRKLERDE SOSYAL YAŞAM” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Türklerde Sosyal Yaşam

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama (Rol Oynama, Öykünme, Olay Canlandırma ve Zihinde Canlandırma Teknikleri)

Araç-Gereç: Kalem, Kağıt, önceden hazırlanan tabu kartları ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

-İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Kaç Kağıdım Var? Oyunu

Oyunu yöneten kişi yerlerinde oturan öğrencilere bir rulo tuvalet kâğıdını verir ve rulodan istedikleri sayıda parçayı koparıp almalarını ister. Herkes kâğıtları aldıktan sonra, oyunu yöneten kişi sırayla her öğrenciden koparttığı kâğıt

parçalarının sayısı kadar Eski Türk devletlerinin yaşam tarzı ile ilgili bildiği (tahmini de olabilir) bir şeyler söylemesini ister. Her öğrencinin Eski Türk devletlerinin yaşam tarzı ile ilgili en az bir şeyi diğer öğrencilere paylaşmasıyla öğrencilerin Eski Türk devletleri ile ilgili farklı bilgilere sahip olmaları sağlanabilir. Ancak (varsa) yanlış bilgilerin daha sonra öğretmen tarafından uygun bir şekilde düzeltilmesi gerekir. Etkinliğin amacı öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlamanın yanında birbirleriyle paylaşım yapmalarına da ortam hazırlamaktır. Etkinlik ile birlikte öğrencilerin Eski Türk devletleri hakkında farklı bilgiler öğrenmelerini sağlanmış olacaktır. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Türklerde Sosyal Yaşam Etkinliği

Sosyal yaşam denildiğinde akla toplumun yaşam tarzı, aile yapısı, dini inanış, törenler, gelenek ve görenekler, örf ve adetler, eğlence ve oyun anlayışları gibi kavramlar gelir. Bu ritüelleri tek bir dramada buluşturmak mümkündür.

Bir öğrenci Oğuz Kağan Destanının özetini okur. Daha sonra öğretmen Eski Türk devletlerindeki yaşayış tarzıyla ilgili örnekler verir. Öğretmen Eski Türklerin yaşayış tarzını anlatırken öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla sırayla öğrencilere dokunur ve dokunduğu öğrenci o zamanda yaşayan biriymiş gibi anlatır. Örneğin: “Fatma Hatun kilimhaneye gider, Büyük Kağan Ahmet kurultayı toplar, Baksı Hasan yağ töreni için çağrılır gibi...”

Öğretmen öğrencileri sürecin içine iyice çektikten sonra gönüllü öğrencilerin sınıfın ortasına geçmelerini ve Eski Türk devletlerinin yaşam tarzını canlandırmalarını ister. Canlandırma süresi oyunun gidişatına göre belirlenir; ancak yine de oyun süresi 5-10 dakika aralığında tutulmaya çalışılmalıdır. Öğrenciler canlandırma yaparken sınıfta bulunan araç-gereç ve kişisel eşyalardan faydalanabilirler. Oyun aşaması sona erdikten sonra öğrenciler yerine geçer ve rahatlama çalışması yapılır.

C. Rahatlama

Minik Kanarya Oyunu

Bu etkinlik 2 aşamada uygulanır. Bütün öğrenciler sıralarında rahat bir şekilde otururlar ve başlarını sıranın üstüne koyup gözlerini kapatırlar. Öğretmen,

öğrencilerin gözlerini kapatıp şu yönergeye uymalarını ister: “Şu an minik bir kanarya kuşu saçınıza kondu. Kanarya daha sonra alnınıza kondu, şimdi burnunuzda ve şimdi de çenenizde. Durun, sakın kıpırdamayın yoksa kanarya kaçır. Kanarya sizi çok sevdi siz de ona sevgini hissettirin. Onun yumuşaklığını hissedin. Kuş vücudunuzun üstünde gezmeye devam ediyor. Şimdi sağ omuzunuzun üstünde duruyor. Oradan da sol omuzunuza ve oradan da ayaklarınıza geçiyor sonra tekrar saçlarınıza konuyor.” Öğretmen son olarak: “Birden ona kadar sayacağım. 10 dediğimde gözlerinizi açabilirsiniz.” der. Bu etkinlik 2. kez uygulandığında ise öğretmen konu ile bağlantı kurarak: “Gözlerinizi kapatın, şu an 8. yüzyılda Orta Asya’da yaşayan bir Türk’sünüz...” der. Öğretmen dönemin yaşam koşulları ile ilgili bilgileri hatırlatarak öğrencilerin o günleri zihinlerinde canlandırmalarını ister. ”Bu etkinlik için 5-6 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

D. Değerlendirme

Tabu Oyunu

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Öğretmen, daha önce bu konu için hazırladığı tabu oyunu kartlarını çıkarır. Kartların üzerinde Eski Türk devletleri ve bu konularla ilgili olan Eski Türk Kültürü, Eski Türklerde Sosyal Yaşam, İpek Yolu, Kavimler Göçü gibi konuları içeren bilgiler mevcuttur. Öğrenciler tabu oyun kurallarına uyarak Eski Türk devletleri ve bu devletlerin yaşam tarzı ile ilgili öğrendiklerini gözden geçirmiş olurlar.

Tabu oyun kuralları:

1. Anlatıcının elleriyle şekil çizmesi, bir nesneyi tarif etmesi veya bir şeyi göstermesi yasaktır.
2. Rakip gruptaki kişilerin, anlatıcıya olmadık durumlarda müdahale etmesi yasaktır.
3. Anlatıcının grubundan olan kişiler, yasaklı sözcüklerden birini söylese; bu sözcüğün yasağı kalkar ve anlatıcı bu sözcüğü kullanabilir.
4. Anlatıcının zarı, oyun kartonunda eğer “çift süre, çift hata, *ek* sözcük” gibi haklar elde ettiyse, oyun içinde bu kurallara uygun davranılır. Çift hata aynı sözcükte kullanılabilir.
5. Anlatıcı isterse beş kartı bir anda alır, isterse sırayla çeker. Bu oyuncunun isteğine bırakılmıştır. Fakat oyunu zorlaştırmak için bunu zorunlu tutarak bir kararın uygulanması sağlanabilir. İkinci usulde “*pas geçmek*” mümkün olduğundan, bu tarz oyun daha zordur.

6. Anlatıcının “Bizim evin yanındaki optikçinin adı ne?” gibi kendi grubundaki arkadaşlarıyla özel muhabbetlerinden hareketle sözcüğü buldurmaya çalışması, doğal hakkıdır ve bu yasak değildir.
7. Sözcüğün İngilizcesini veya başka bir dildeki karşılığını söyleyerek Türkçesini buldurmak yasaktır.
8. Hedef sözcüğün içinde geçen sözcüklerden birini veya tamamını söylemek, yasaktır. Ayrıca sözcüğün başına veya sonuna ek getirilmesini belirtmek de yasaktır.
9. Sözcüğü parçalayarak, aralarında alaka olmasa dahi iki parça hâlinde anlatılıp birleştirmek anlatıcının tercihine bırakılmıştır.

Fotoğraf 41. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliği

Fotoğraf 42. ve Fotoğraf 43. Değerlendirme aşamasında kullanılan Tabu Oyunu

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 18. “Türklerde Sosyal Yaşam” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3, Ö7,Ö10,Ö14	Ö4, Ö5,Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12,Ö13,Ö15			15
9	6	-	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 32,13 olduğu görülmüştür. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 9’unun “nitelikli” 6’sının da “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu etkinlikte öğrenci ürünleri de değerlendirilmiştir. Etkinliğin tamamında tüm öğrenciler aktif rol almışlardır. Türklerde Sosyal Yaşam etkinliğinde değerlendirme rubriğinde yer alan “İletişim kurma becerisi gelişmiştir”, “Beden dili ifadeleri gelişim göstermiştir”, “Rolünün gerektirdiği şekilde davranmıştır”, “Empati yapma becerisi gelişmiştir”, “Arkadaşlarıyla işbirliği yapma becerisi gelişmiştir” ölçütlerinde öğrencilerin oldukça iyi oldukları gözlenmiştir. Özellikle Ö1, Ö10 ve Ö14 drama performanslarıyla ön plana çıktılar. Değerlendirme bölümünde oynanan Tabu oyununda öğrenciler oldukça eğlenmişlerdir. Bir yandan da öğrendiklerini eğlenerek tekrar ettiler.

Aşağıda “Türklerde Sosyal Yaşam” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"TÜRKLERDE SOSYAL YAŞAM" ETKİNLİĞİ

Eski Tarih derslerinin sosyal yaşamı yansıtan bu etkinliğimizde hazırlık aşamasında öğrencilerimiz "Kas Kıpırın Var" etkinliğinde öğrencilerin çok eğlenmelerini gözlemledik. Çalıştıkları ortamda birçok öğrencinin drama alanında yeterliklerinin arttığı gözlemlenmiştir. Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 drama etkinliklerinde en başarılı öğrenciler olmuştur. Ö11 ve Ö12 gibi çekingen yapıdaki öğrencilerin sosyalleştikleri ve daha aktif oldukları gözlemlenmiştir. Değerlendirmesi aşamasında önceden hakkındaki Tabu ayırtamaz olduk. Bu konuda öğrencilerin birçok kavramı iyi öğrenip öğrendiklerini gözlemledik.

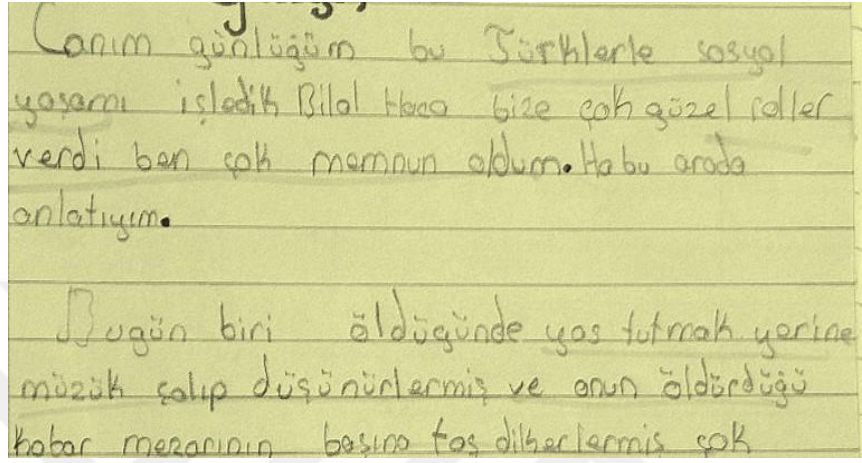
Öğretmen günlüğünde Ö11, Ö12 gibi çekingen yapıdaki öğrencilerin drama etkinliklerinde daha aktif roller aldıklarını belirtmiştir. Görüldüğü gibi drama etkinlikleri çekingen öğrencilerin kendini daha iyi ifade etmelerini ve sosyalleşmelerini sağlamak adına oldukça önemlidir.

Öğrenci Günlüğü (Ö1)

Merhaba Ötügen,
Bugün eski Türkleri inceledik. Sen merak ettindin mi hıa. Ben evet. Ve bu konu hakkında fazla bilgiye sahibim. Sana anlatmak istiyorum, sırdaşım. Eski Türkler Gök Tanrıya inanıyorlardı. Bu inanca göre yeri, göğü bütün kainatı tek bir olan Gök Tanrı yaratmıştı. Ve Türkler ölümleri için "Yüç" cenaze törenleri düzenlemişlerdir. Türklerde öldükten sonra hayatın devam edeceğine (ahiret inancı) inanıldığı için mezarlara ölümlerinin eşyaları da konulmuştur. Mezarların başına da ölen kişinin öldürdüğü düşman sayısınca balbal adı verilen heykeller dikilir. Bizde bunla alakalı bir drama yaptık. Dramamız çok eğlenceli oldu. Kendimi eski çağlarda hissettim. Sanki o günlerde yaşıyordum. Çok mutluyum. Güne bir süre bilgi öğrendim. Teşekkürler hocam. Güle güle Ötügen. ☺

Ö1 günlüğünde “Türklerde Sosyal Yaşam” etkinliği ile ilgili oldukça ayrıntılı bilgilere yer vermiştir. Ö1 etkinlik esnasında kullanılan yuğ, gök tanrı inancı, balbal, ahiret inancı gibi kavramlardan söz etmiştir. Bu da drama etkinliğinde birçok yeni kavram öğrendiğini kanıtlamaktadır.

Öğrenci Günlüğü (Ö15)

Ö15 de Ö1 gibi Yabgu adını verdiği günlüğünde “Türklerde Sosyal Yaşam” etkinliği ile ilgili bilgilere yer vermiştir. Ancak Ö15, Ö1 kadar ayrıntıya girmemiş yalnızca yuğ ve balbal kavramlarına değinmiştir.

5.2.12. “Toy Toplanıyor” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın on birinci etkinliği “Toy Toplanıyor” etkinliğidir. Etkinliğin konusu Orta Asya’da kurulan İlk Türk devletlerinin devlet yönetimidir. Devlet yönetimini en iyi şekilde yansıtmak amacıyla Toy etkinliği planlanmıştır. Etkinlik, “Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” ve “Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir” kazanımları ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenciler bu etkinlikte Eski Türk devletlerinin devlet yöntemini en iyi şekilde yansıtmaya çalışacaklardır. Bu etkinlikte diğer etkinliklerden farklı olarak doğaçlama tekniği yerine dramatizasyon tekniği tercih edilmiştir. Öğrenciler drama etkinliğine başlamadan önce küçük gruplar halinde küçük bir metin oluşturup canlandırmayı bu metin üzerinden yapacaklardır. Yine bu etkinlikte öğrenciler dönemi yansıtan kıyafet ve eşyalar da kullanacaklardır. Etkinlik bu açıdan tarihsel canlandırmaya da benzemektedir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla

hazırlık aşamasında “Arkamda Biri Var” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Değerlendirme aşamasında “Kulaktan Kulağa Oyunu” oynanmıştır. Bu aşamada öğrencilerin oldukça eğlendikleri ve eğlenirken bir yandan da öğrendiklerini pekiştirdikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“TOY TOPLANIYOR” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: Türklerde Devlet Yönetimi

Süre: 40 dakika (1 ders saati)

Yöntem-Teknik: Dramatizasyon

Araç-Gereç: Poşet, isimlik veya yaka kartı, doğaçlama olarak kullanılabilen sınıftaki nesnelere ve öğrencilerin yine doğaçlama olarak kullanabilecekleri kostümleri.

Kazanımlar: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Arkamda Biri Var Oyunu

Sınıfta Eski Türk devletlerinin kullandığı isimlerin yazılı olduğu bir liste dolaştırılır. Öğrencilerden onlara önceden dağıtılan isimliklere (veya yaka kartlarına) bu listeden birer isim seçip yazmaları istenir. Daha sonra öğrenciler isimlikler sınıfta dolaştırılacak siyah bir naylon poşete atarlar. Herkes torbadan bir isimlik/yaka kartı alır ve aynı anda başlayarak kartın üzerinde ismi yazılı kişiyi bulmaya çalışır. Her öğrenci ismi yazılı olan kişiyi bulduktan sonra onun yanında durur. Oyun son kişi bulunana kadar devam eder. Burada öğrencilerin Eski Türk devletlerinin kullandığı isimler hakkında bilgi sahibi olmaları ve birbirleriyle olan sosyal ilişkilerinin gelişmesi amaçlanmıştır. Bu etkinlik için ortalama 7-8 dakikalık bir süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

Toy Toplanıyor Etkinliği

Gönüllü öğrencilerden oluşan öğrenci grubu bir araya gelerek küçük bir grup oluştururlar. Grup üyeleri 5 dakika boyunca Türklerde devlet yönetimi konusunu tartışırlar. Herkes konu ile ilgili önemli gördüğü birkaç sözcüğü not alır. Daha sonra tüm grup üyeleri birleşerek bu sözcükler kullanılarak bir metin hazırlarlar. Metinde dramatisasyon etkinliğinde yer alacak diyaloglar yer alır. Öğrenciler hazır olduklarında drama etkinliğinin yapılacağı alana gelirler ve oyunlarını canlandırırlar. Öğrenciler bu esnada oldukça rahat olmalıdır. Etkinlikte yer alan öğrenciler oyun sırasında doğaçlama olarak da davranabilmelidirler.

C. Değerlendirme

Kulaktan Kulağa Oyunu

Öğretmen, sınıfın sağında, solunda ve ortasında oturan 3 ayrı gruba kendi aralarında kulaktan kulağa oyunu oynayacaklarını söyler ve bunun için gruplarda en önde oturan öğrencilere ortalama 10-12 kelimelik bir cümle verir (Örneğin, “Mete Han milattan önce 209 yılında tüm dünyaya örnek olan onlu sistemi kurmuştur.”) 3 ayrı öğrenciye bu cümleyi 2-3 kez okumaları için süre verir. Daha sonra bu 3 öğrenci yerlerine geçer. Öğrenciler önden arkaya doğru kulaktan kulağa bu cümleyi söylerler. Grupların en arkasında oturan son öğrenciler ne anladıklarını söylerler. Böylece cümlenin kulaktan kulağa serüveninde ne kadar değiştiğine bakılır. Bu etkinlik öğrenciler için oldukça eğlenceli olacaktır. Bu etkinlik için 10 dakikalık bir süre yeterli olacaktır.

Fotoğraf 44. ve Fotoğraf 45. “Toy Toplanıyor” Etkinliğinden Görüntüler

Fotoğraf 46. ve Fotoğraf 47. “Kulaktan Kulağa Oyunu”

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 19. “Toy Toplanıyor” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3, Ö4, Ö5,Ö7,Ö10,Ö14	Ö6,Ö8,Ö9,Ö11, Ö12,Ö13,Ö15			15
8	7	-	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 33,06 olduğu görülmektedir. Öğrenciler şimdiye kadar yapılan etkinlikler arasında en yüksek puanlarını bu etkinlikte almışlardır. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 7’sinin “nitelikli” 8’inin de “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Etkinliğin tamamında tüm öğrenciler aktif rol almışlardır. Toy toplanıyor etkinliğinin değerlendirme rubriğinde yer alan “Beden dili ifadeleri gelişim göstermiştir”, “İletişim kurma becerisi gelişmiştir”, “Rolünün gerektirdiği şekilde davranmıştır”, “Empati yapma becerisi gelişmiştir”, “Arkadaşlarıyla işbirliği yapma becerisi gelişmiştir” ölçütlerinde öğrencilerin oldukça iyi oldukları gözlenmiştir. Özellikle Ö1, Ö2, Ö10 ve Ö14 drama

performanslarıyla ön plana çıktılar. Ö11, Ö12 ve Ö13'ün de sosyalleşme ve etkinliklerde aktif görev alma konularında kendilerini oldukça geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Değerlendirme bölümünde oynanan "Kulaktan Kulağa" oyununda oldukça eğlenen öğrenciler bir yandan da öğrendiklerini eğlenerek tekrar etmişlerdir.

Aşağıda "Toy Toplanıyor" etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"TOY TOPLANIYOR" ETKİNLİĞİ

Toy (Kurultay) konulu drama etkinliğimizde diğer etkinliklerden önce olarak Dramatizasyon tekniği kullanılarak. Bu etkinlik öğrenciler drama ile ilgili kısa konuşmalar içeren bir metin yazarak abilerini ya da yakın akrabalarını da içeriyor. Ö1, Ö2 ve Ö3 yazıyor ve pratik tavsiyeleri dikkat alıyor. Ö3 performansı ile alkış aldı. Değerlendirme alanında öğrenciler oynanan Kulaktan Kulağa oyunu da eğlenerek geçti.

Öğretmen günlüğü incelendiğinde bu etkinlikte dramanın alt tekniklerinden olan dramatizasyon tekniğinin tercih edildiği görülmektedir. Günlükte ayrıca öğrencilerin bu etkinlikte de başarılı oldukları belirtilmiştir.

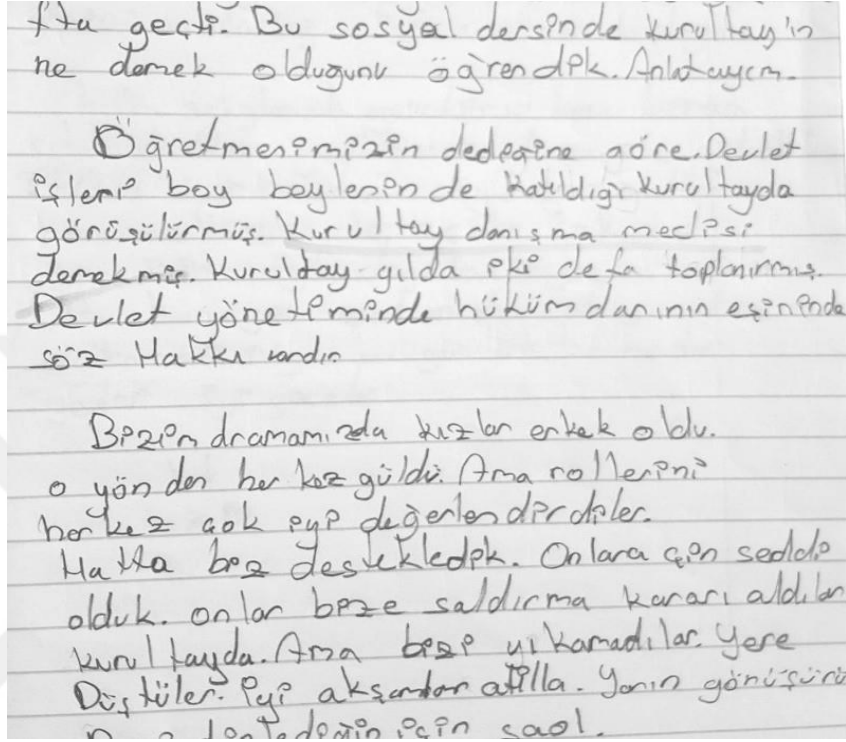
Öğrenci Günlüğü (Ö5)

Sevgili günlüğüm Babbar,

Bugün Sosyal dersinde kurultay draması yaptık. Çok eğlendim biri biri kağarın karısı birkaç kişide bey oldu sonrada bir şeyi tartışıp oyladık ve hatunada fikrini sorduk. Arkadaşı ben hatuna bu kadar önem verildiğini bilmezdim. Burada sevindim.

Ö5, Balbal adını verdiği günlüğüne “Toy Toplanıyor” etkinliğinde öğrendiklerini yazmıştır. Ö5 Eski Türk devletlerinde hatunun toyda (kurultayda) olmasına şaşırdığını yazmıştır. Öğrencilerin sorgulama yapması drama etkinliklerinin eleştirel düşünceyi destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Öğrenci Günlüğü (Ö15)

Ö15 de Ö5 gibi günlüğüne Kurultay (Toy) hakkında öğrendiklerini ve “Toy Toplanıyor” etkinliği ile ilgili izlenimlerini yazmıştır.

5.2.13. “Türkler Tarih Sahnesinde” Etkinliği ve Etkinliğin Değerlendirilmesi

Araştırmanın on ikinci ve son drama etkinliği “Türkler Tarih Sahnesinde” etkinliğidir. Etkinliğin konusu Orta Asya’da kurulan İlk Türk devletleridir. Etkinlik İlk Türk devletleri konusunu kapsayan 4 kazanımın tümüyle ilişkilidir. Bu etkinlikte her Türk devleti siyasi, ekonomik ve kültürel olarak kendi içinde bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla sınıfta 5 küçük grup oluşturulmuş ve her gruba bir devlet verilmiştir. Her grup kendilerine verilen devleti kendi hazırladıkları bir drama etkinliği ile tanıttacaktır. Öğrenciler bu etkinlikte Orta Asya’da kurulan İlk Türk devletlerini en iyi şekilde tanıtmaya çalışacaklardır. Bu etkinlikte diğer etkinliklerden farklı olarak doğaçlama tekniği yerine dramatizasyon tekniği tercih edilmiştir. Öğrenciler drama etkinliğine başlamadan önce küçük gruplar halinde küçük bir metin oluşturup canlandırmayı bu metin üzerinden yapacaklardır. Yine bu etkinlikte

öğrenciler dönemi yansıtan kıyafet ve eşyalar da kullanacaklardır. Etkinlik bu açıdan tarihsel canlandırmaya da benzemektedir. Canlandırma öncesinde öğrencilerin ısınmasını sağlamak amacıyla hazırlık aşamasında “Müzikli Balonlar” oyunu tercih edilmiştir. Canlandırma aşamasında ağırlıklı olarak dramanın alt tekniklerinden rol oynama ve doğaçlama kullanılmıştır. Değerlendirme aşamasında “Turistlere Tanıtım Yapıyoruz” etkinliği uygulanmıştır. Bu etkinlikte öğrencilerin Orta Asya’yı en iyi şekilde tanıtmaya çalıştıkları görülmüştür. Öğrencilerin etkinlik ile ilgili yorumları alındıktan sonra ilgili veriler toplanıp etkinlik sona erdirilir.

“İLK TÜRK DEVLETLERİ” ETKİNLİĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6.sınıf

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Konu: İlk Türk Devletleri

Süre: 80 dakika (2 ders saati)

Yöntem-Teknik: Yaratıcı Drama, Dramatizasyon

Araç-Gereç: Kalem, kağıt, renkli kalemler, renkli kağıtlar, balon, asetat kalem ve doğaçlama olarak kullanılacak sınıftaki nesnelere.

Kazanım: -Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

-Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

-Günümüz Türk Silahlı Kuvvetlerini ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.

-İpek Yolu’nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.

İŞLENİŞ

A. Hazırlık (Isınma)

Müzikli Balonlar Oyunu

Sınıftaki öğrenci sayısı kadar balon ve birkaç tane de asetat kalem temin edilir. Tüm öğrencilere birer tane balon dağıtılır. Bu etkinlik 2 aşamadan oluşmaktadır. Etkinliğin ilk aşamasında öğrencilerin balonları şişirmeleri ve balonun üzerine isimlerini, doğdukları ilin adını yazmalarını istenir. Daha sonra müzik çalmaya başlar. Öğrenciler balonları havaya atarak karışmasını sağlarlar. Müzik durana kadar amaç, balonların tamamını olabildiği kadar havada tutmak ve yere düşmelerini önlemeye çalışmaktır. Müzik durduğu zaman öğrenciler en yakınındaki balonu

yakalayarak, ellerindeki balonun üzerinde ismi yazan kişiyi bulmaya çalışırlar. Her öğrenci elindeki balonda ismi ve doğum yeri yazan öğrencinin yanına gider. Oyunun ikinci aşamasındaysa balonun diğer yüzüne bir Türk Devleti ve o devletle ilgili bir kavram yazılır. Müzik çalmaya başladığında ise aynı şekilde balonlar havaya fırlatılır. Müzik durduğunda ise öğrenciler en yakınındaki balonu yakalayarak, ellerindeki balonun üzerinde yazan devletlere göre grup olurlar. Örneğin Göktürkler, Uygular, Hunlar gibi... Daha sonra grup sözcüsü o devlet ile ilgili yazılan kavramları okur. Bu oyun ile birlikte öğrencilerin (bilmiyorlarsa) birbirlerinin isimlerini öğrenmesi ve birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Oyunun ikinci aşaması ise Türk Devletlerinin ve bu devletlerle ilgili kavramların öğrenilmesinde etkili olacaktır. Bu etkinlik için ortalama 10 dakika süre ayrılmalıdır.

B. Canlandırma (Oyun)

İlk Türk Devletleri Etkinliği

Öğrenciler önceki etkinliklerde Eski Türk devletleri ile ilgili birçok bilgiye sahip oldular. Drama etkinlikleri konusunda da oldukça tecrübe kazandılar. Artık bir metine dayalı oynanabilen dramatizasyon etkinliği yapabilecek yeterliliğe ulaştılar. Öğrenciler bu etkinlikte kullanılacak diyalogları kendileri belirlemiştir.

Bu etkinlik bir grup çalışmasıdır. Öğretmen belirli kriterleri baz alarak 5 öğrenci belirler ve bu 5 öğrencinin birer grup başkanı olduğunu söyler. Grup başkanları sınıftaki tüm öğrencilerin seçileceği şekilde gruplarına üye seçerler. Her grubun üye sayısının eşit olmasına özen gösterir. Bunun yanında gerektiği takdirde diğer gruplardan konuk oyuncu alabileceği de söylenir. Öğretmen her gruba bir konu dağıtır:

- 1.Grup: Asya Hun Devleti (Çinsavarlar)
- 2.Grup: Avrupa Hun Devleti (Yağız Beyler)
- 3.Grup: Göktürkler (Kudretli Alpler)
- 4.Grup: Uygular (Yerleşik Türkler)
- 5.Grup: Kırgızlar (Yenilmez Okçular)

Öğrenci grupları küme oturma düzeninde toplanırlar. Gruplar öncelikle kendilerine birer isim bulurlar (Çinsavarlar, Yağız Beyler, Kudretli Alpler, Yerleşik Türkler, Yenilmez Okçular). Bundan sonra her grup kendine bir yazman belirler ve grup başkanının yönetiminde gruplar drama metni yazma çalışmalarına başlarlar.

Metin yazma çalışmaları sırasında rol dağılımı yapılır, oyunda kullanılacak kostüm ve araç gereçlerin planlaması yapılır. Bunun için 25-30 dakika süre verilir. Öğretmen, metin yazma çalışmaları başlamadan önce yazılacak metinlerin her grubun konusu olan devletin özelliklerini ve o devletin yaşam tarzını yansıtan özellikte olması gerektiğini söyler.

Metinler hazır olduktan sonra gruplar sırayla oyunlarını oynarlar. Oyunlar ortalama 5 dakika sürer. Burada drama tekniklerinden ağırlıklı olarak rol oynama tekniği kullanılır. Oyun aşaması sona erdikten sonra rahatlama ve değerlendirme aşamalarına geçilir. Böylece öğrencilerin bu yoğun çalışmadan sonra rahatlama, daha sonra da birbirlerini değerlendirmeleri sağlanır.

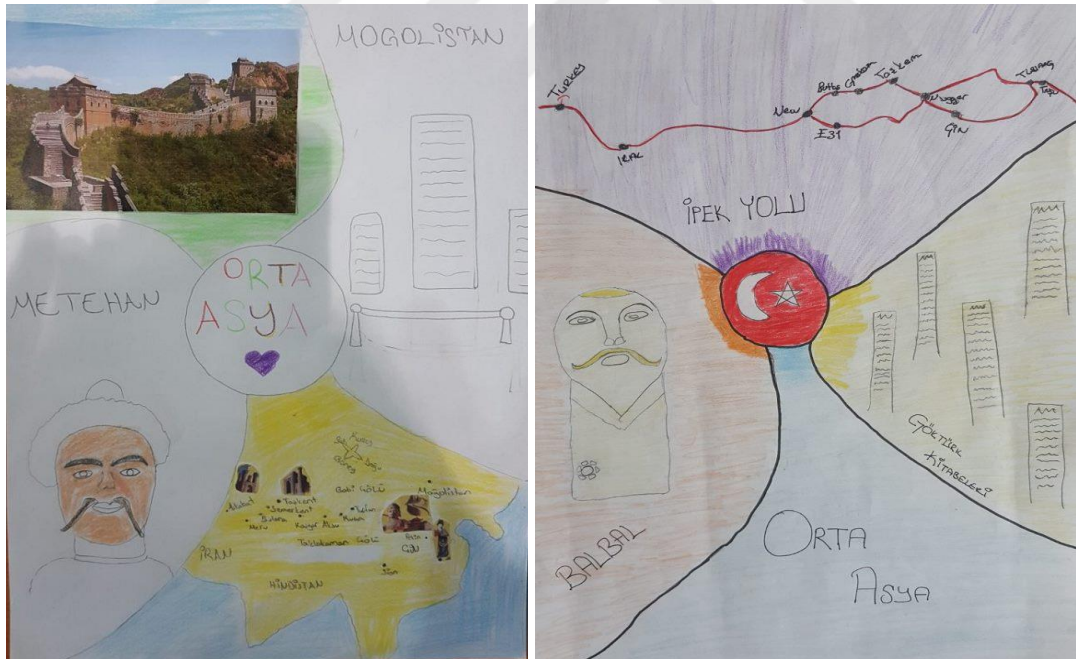
C. Değerlendirme

Turistlere Tanıtım Yapıyoruz Etkinliği

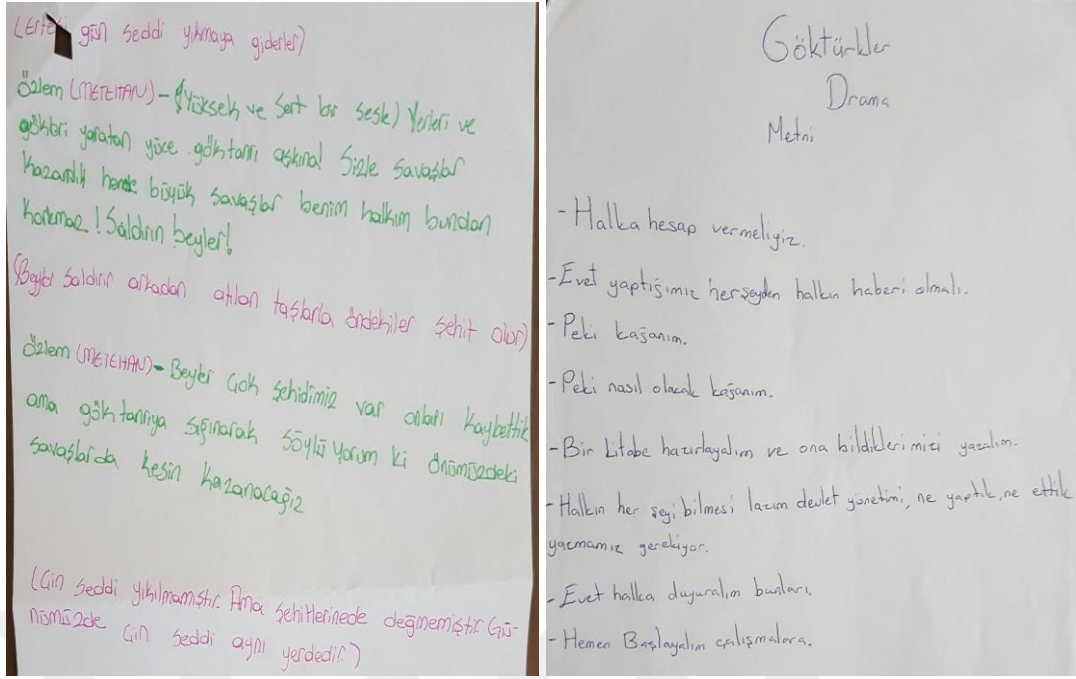
Öğretmen, öncelikle öğrencilere bugün işlenen konu ve yapılan drama etkinliği ile ilgili duygu ve düşüncelerini sorar ve tüm öğrencilere birer kağıt dağıtır. Öğretmen daha sonra öğrencilere: “Şu an hepiniz Orta Asya’da faaliyet gösteren bir turizm acentasının çalışanısınız. Buraya gelecek turist grubu için bu topraklarda yüzyıllar önce hüküm sürmüş Türk devletlerinin buradaki yaşam tarzını en iyi şekilde anlatan bir ürün ortaya koymanız isteniyor. Hazırlayacağınız ürün afiş, broşür, kitapçık, resim, şiir veya tanıtım yazısı olabilir.” der ve öğrencilerin ürünlerini oluştururken diledikleri gibi çalışabileceklerini söyler. Bu etkinlik için öğrencilere 15-20 dakikalık bir süre verilir.

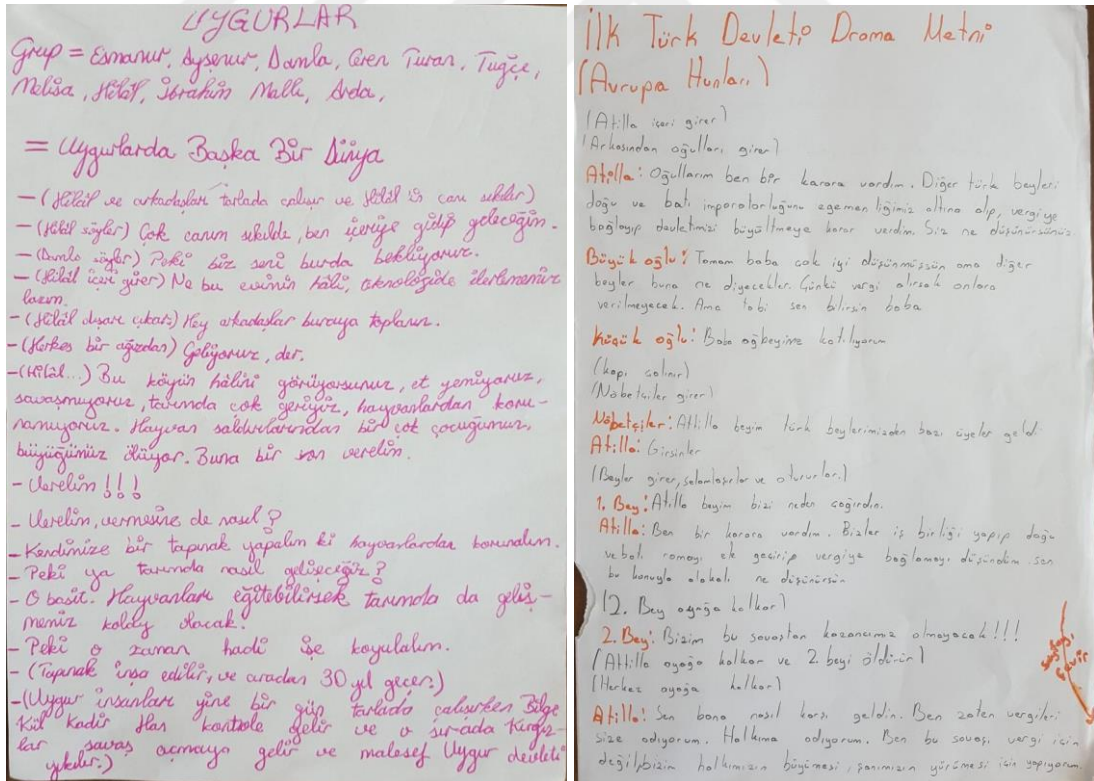
Fotoğraf 48. ve Fotoğraf 49. Öğrencilerin “Turistlere Tanıtım Yapıyoruz” Etkinliğinde Hazırladıkları Afişler

Fotoğraf 50. ve Fotoğraf 51. Öğrencilerin “Turistlere Tanıtım Yapıyoruz” Etkinliğinde Hazırladıkları Afişler

Fotoğraf 52. ve Fotoğraf 53. Öğrenci gruplarının canlandırma için yazdıkları metinler

Fotoğraf 54. ve Fotoğraf 55. Öğrenci gruplarının canlandırma için yazdıkları metinler

Fotoğraf 56. “Asya Hun Devleti” C.

Fotoğraf 57. “Avrupa Hun Devleti” C.

Fotoğraf 58. “Göktürkler” C.

Fotoğraf 59. “Uygurlar” C.

Fotoğraf 60. “Kırgızlar” Canlandırması

Aşağıda etkinlik değerlendirme rubriğinin analizi sonucunda elde edilen etkinlik puanları tablosu verilmiştir.

Tablo 20. “Türkler Tarih Sahnesinde” Etkinliğinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli (30-40 puan)	Nitelikli (20-30 puan)	Ortalama (10-20 puan)	Geliştirilmeli (0-10 puan)	Toplam
Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5,Ö7,Ö8,Ö10, Ö11, Ö14	Ö6, Ö9,Ö12, Ö13,Ö15			15
10	5	-	-	

Etkinlik değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme rubriği verileri tabloya döküldüğünde bu etkinlikten alınan puanların ortalamasına bakıldığında ortalamanın 40 üzerinden 34,6 olduğu görülmüştür. Öğrenciler 12 etkinlik arasında en yüksek puanlarını bu etkinlikte almışlardır. Değerlendirme rubriği incelendiğinde bu etkinlikte 15 öğrenciden 5’inin “nitelikli” 10’unun da “çok nitelikli” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Çekingen tavırlarıyla bilinen Ö11, ön iki drama etkinliği sonunda büyük bir mesafe katedip etkinliklerde aktif ve sosyal davranışlarıyla dikkat çekmiştir. Öyle ki bu etkinlikte “çok nitelikli” olarak değerlendirilmeye hak kazanmıştır. Ö11’in velisi de drama etkinliklerinin öğrenciye iyi geldiği ve öğrencinin olumlu anlamda değiştiği konusunda fikir belirtmiştir. Etkinliğin tamamında tüm öğrenciler aktif rol almışlardır. Bu etkinlik aynı zamanda bir grup çalışması olduğu için de önem taşımaktadır. Değerlendirme rubriği incelendiğinde öğrencilerin birlikte hareket ettikleri, görev dağılımı yaptıkları ve birbirleriyle dayanışma içinde oldukları görülmüştür. Özellikle grup liderlerinin grup içindeki dinamiği iyi ayarladıkları söylenebilir. Grupların birbirlerine destek olmaları, rekabet yerine dayanışmaya önem vermeleri de bu etkinliğin kazanımlarından biri oldu. Değerlendirme bölümünde yapılan “Turistlere Tanıtım Yapıyoruz” etkinliğinde öğrenciler Orta Asya’yı en iyi şekilde hazırlayan ürünler ortaya koymuşlardır. Ö1, Ö7 ve Ö14’ün ürünleri öğretmen tarafından en beğenilen ürünler olmuştur. Sınıfta yapılan oylama sonucunda öğrenciler Ö1’in hazırladığı tanıtım afişini en iyi afiş seçmişlerdir.

Aşağıda “Türkler Tarih Sahnesinde” etkinliği ile ilgili öğretmen ve öğrenci günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüğü

"İLK TÜRK DEVLETLERİ" ETKİNLİĞİ

Ön etkinliğimizi grup çalışması şeklinde yaptık. Öğrenciler 5 gruba ayrıldı. Her grup 1 Türk Devleti seçti. Gruplar etnografya çalışmasını dayanamaya içerisinde birbirleri ile yarıştılar. Öğrenciler yer yer rekabet hissiyle kapıldılar da genel olarak birbirlerine yardımcı oldular. Bu etkinlikte öğrenciler kendilerini ve diğer grupları tanıdılar. Puanlamalar sonunda en yüksek puanı "Atıya Hun Devleti" grubu aldı. Bu grubun içerisinde 01, 03, 05 ve 04 vardı. Değerlendime alanında öğrenciler Orta Asya'yı tanıtarak broşürler hazırladılar. 03, 07 ve 05'in broşürleri böyle beğeni topladı.

Öğretmen günlüğünde grup çalışması şeklinde yapılan bu etkinlikte öğrencilerin birbirleriyle dayanışma içerisinde olduklarını ve birbirlerine yardımcı olduklarını dile getirmiştir. Görüldüğü gibi drama etkinlikleri öğrenciler arası dayanışma, yardımlaşma ve paylaşımın sağlanması konusunda da etkiye sahiptir.

Öğrenci Günlüğü (Ö4)

Merhaba. Bizler bu gün okulda eski türk devletleri hakkında drama yaptık. Çok eğlenmiştik. Nasrol yapmadan evdeki eski eşyalardan kıyafet yapmıştık. Arastırma yapıp drama hazırlamıştık. Ve ben başkandım. Grupumla oy birliğiyle ben seçilmiştim. Biz Avrupa hunları, Öybü'ler Asya hunları, Ahmetler Kirgiz, Hilal'ler Uygur, Egemen'ler Göktürk. Mesela benim dramadan ve topladığım bilgilere göre Avrupa Hunlarının en güçlü yöneticisi Atilla'mış. Atilla Doğu Bizansı vergiye bağlamış. Atilla öldükten sonra da oğulları arasında taht kavgası çıkmış ve devlet yıkılmış. Uygurlar ilk yerleşik hayata geçen kişilermiş. Asya hun devleti onlu sistemi bulmuş. Ve bu dramalardan daha birçok öğrendiğim bilgi. Bilal hocama sonsuz teşekkür ederim. Onun sayesinde bizler böyle güzel işler başardık. Ve canım günlüğüm sana gelirse. Bu gün son günümüz. Seni çok seviyorum. Bir dahaki günlüğüm de görüşürüz.

Ö4, son drama etkinliğini güzel bir şekilde özetlemiştir. Drama ile ilgili tüm süreçlerle ilgili bilgi veren Ö4 drama etkinliklerinden çok şey öğrendiğini belirterek günlüğüne veda etmiştir.

5.2.14.Etkinliklerin Genel Olarak Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında İlk Türk devletleri konusu kapsamında toplam 12 drama etkinliği uygulanmıştır. Bu etkinlikler ile iç içe olarak proje (ürün oluşturma) yöntemi de kullanılmıştır. Etkinliklerin hazırlık ve rahatlama aşamalarında çeşitli oyunlara yer verilmiştir. Değerlendirme aşamalarında ise mektup yazma, broşür ve afiş hazırlama, kulaktan kulağa oyunu, küçük grup tartışması, zıt panel, konmuşma halkası, tabu oyunu gibi yenilikçi öğrenme anlayışına uygun etkinlikler yapılmıştır. Tüm etkinliklerin değerlendirilmesinde değerlendirme rubriği, öz değerlendirme formu, grup değerlendirme gibi alternatif ölçme araçları kullanılmıştır.

Öğrenciler önceki derslerde drama ile tanışmışlardır. Bu yüzden öğrenciler dramanın ne olduğunu ve nasıl bir yapıya sahip olduğunu bilmektedirler. Bununla birlikte öğrenciler dramayı çok sevmektedirler. Sıradaki konunun drama etkinliğiyle işleneceği söylendiğinde öğrenciler sevinç çığlıkları atmaktadırlar. Bu yüzden öğrenciler tüm drama etkinliklerine katılma konusunda hevesli ve heyecanlı davranmışlardır. Öğrencilerin öğrenme konusunda istekli olması etkinliklerde gönüllü olarak aktif rol almak istemelerini sağlamıştır. Bu durum dersin etkililiği açısından oldukça önemlidir. Zira öğrencinin pasif ve öğrenmeye karşı isteksiz olduğu bir sınıfta tarih konularının işlenmesi çok verimli olmayacaktır.

Etkinliklerin farklı bölümlerinde farklı öğrenciler ön plana çıkmıştır. Her öğrencinin aktif olduğu, başarılı bir çalışma ortaya koyduğu bir bölüm mevcuttur. Çekingen yapıya sahip öğrenciler drama etkinliği ile birlikte daha aktif ve girişken olmuşlardır. Ayrıca çekingen öğrencilerin drama esnasında sözel olarak kendilerini daha iyi ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Bu da dramanın iletişim üzerindeki olumlu etkisini yansıtmaktadır. Rekabet hissiyle hareket eden bazı hırslı öğrenciler ise bu etkinlikler ile birlikte dayanışma ve yardımlaşma ve dayanışma içerisinde hareket etmişlerdir. Drama etkinliklerinin önemli kazanımları arasında empati ve saygı da vardır. Dramalar esnasında öğrencilerin birbirlerine saygı duyma ve kendilerini başkasının yerine koyup buna göre davranma özellikleri gelişim göstermiştir.

Etkinlikler esnasında ve etkinliklerden sonra öğrencilere uygulanan çalışma kağıtları etkinlikleri ve sınavlar incelendiğinde öğrencilerin İlk Türk devletleri

konusunu genel olarak iyi öğrendikleri ve akademik başarılarının arttığı da gözlenmiştir. Bu da drama etkinliklerinin akademik başarı üzerinde de etkili olduğu göstermektedir.

Öz değerlendirme formları incelendiğinde öğrencilerin genel olarak kendilerini objektif olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Öz değerlendirme formlarında öğrenciler drama etkinliklerinde eğlendiklerini, arkadaşlarıyla birlikte mutlu olduklarını, dersi daha iyi anladıklarını ve bu etkinliklerini çok sevdiğini belirtmişlerdir. Grup etkinliği sonunda uygulanan grup değerlendirme formları incelendiğinde bu formların öz değerlendirme formlarıyla örtüştüğü görülmüştür.

Öğrenci ve öğretmen günlükleri ile birlikte görüşme formları ve veli anketleri incelendiğinde drama etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine ve okula karşı aidiyet hissini arttırdığı da görülmektedir. Tüm bu açılardan drama yönteminin doğru bir seçim olduğu söylenebilir.

Öğrenci günlükleri, görüşme formları, öz değerlendirme ve grup değerlendirme formları incelendiğinde öğrencilerin bazı drama etkinlikleri esnasında sınıfın kalabalık (45 kişi) olması nedeniyle zaman zaman gürültü olmasından ve bazı arkadaşlarının etkinlik esnasında ciddiyetsiz davranmalarından rahatsız olduklarını dile getirdikleri görülmüştür. Bu da drama etkinliklerinde olumsuz sayılabilecek durumlardır.

5.2.14.1.Çoktan Seçmeli Testlerin ve Çalışma Yaprakları Etkinliklerinin Değerlendirilmesi

Drama etkinliklerinin öğrenme üzerindeki etkililiğini ölçmek amacıyla çoktan seçmeli test ve çalışma yaprakları uygulamaları yapılmıştır. Bu soruların güvenilirlik, geçerlik çalışmaları yapılmıştır.

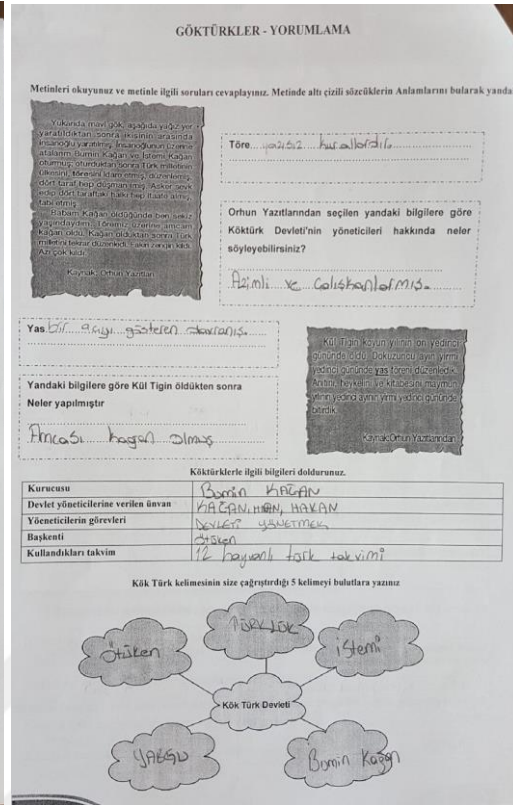
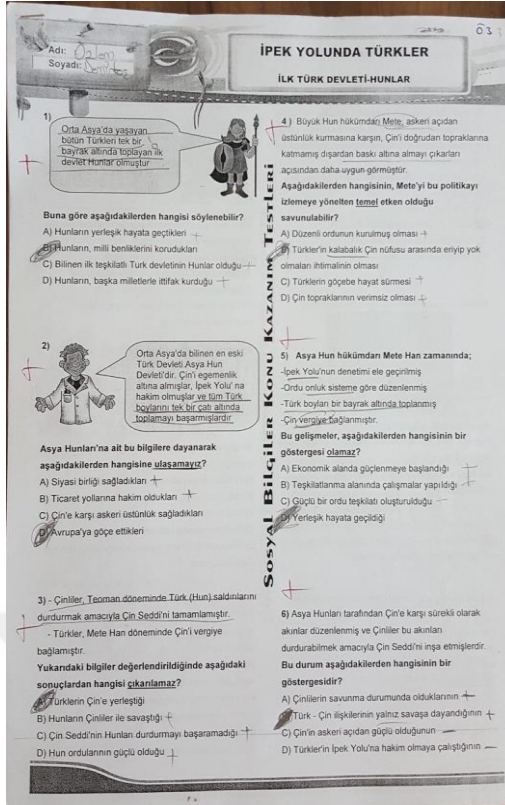
Aşağıda öğrencilerin drama etkinliklerinden sonra yapılan çoktan seçmeli sınavlardan aldıkları puanlar verilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin 100 Soruluk Çoktan Seçmeli Test Sınavından Aldıkları Puanlar

Ö1	95	Ö9	72
Ö2	92	Ö10	68
Ö3	95	Ö11	66
Ö4	87	Ö12	58
Ö5	81	Ö13	65
Ö6	85	Ö14	70
Ö7	76	Ö15	52
Ö8	81	Ort.	76,2

Öğrencilerin sıralaması akademik başarı seviyesine göre yapılmıştır. Yani 15 öğrenci arasında akademik başarısı en yüksek olan öğrenci Ö1, akademik başarısı en düşük öğrenci Ö15'tir. Çoktan seçmeli test sorularından oluşan sınav sonuçları incelendiğinde öğrencilerin akademik başarı seviyeleri ile sınavdan aldıkları puanlar arasında genel olarak paralellik olduğu görülmektedir. Ancak her sınavda olduğu gibi bu sınavda da bazı istisnalar mevcuttur. Ö1, Ö2,Ö3,Ö4 ve Ö5 sınıfın en başarılı 5 öğrencisidir. Bu öğrenciler drama etkinlikleri sonucunda yapılan sınavda yüksek puanlar almışlardır. Ancak başarı seviyesi orta ve düşük olan öğrencilerin de başarılarında artış olduğu görülmektedir. Örneğin başarı seviyesi orta olan Ö8, Ö5 ile aynı puanı almıştır. Yine başarı seviyesi orta olan Ö6, Ö5'ten daha yüksek puan almıştır. Başarı seviyesi ortanın altında olan Ö14 70puan alarak başarı grafiğini yükseltmiştir. Sınıfta alınan en düşük puanın 52 olması (Ö15) öğrenmenin genel anlamda iyi seviyede gerçekleştiğini göstermektedir.

Çoktan seçmeli test sorularından oluşan bu sınav haricinde 20 sayfadan oluşan çalışma yaprakları da kullanılmıştır. Açık uçlu soruların, kavramsal karikatürlerin, eşleştirme testlerinin ve konularla ilgili görsellerin yer aldığı çalışma yapraklarından bazıları etkinliklerin değerlendirme kısımlarında bazıları da etkinlikler sonra erdikten sonra öğrencilere etkinlik olarak uygulanmıştır Öğrenciler çalışma yapraklarında yer yer zorlansalar da genel anlamda başarılı oldular. Bu kağıtlar incelendiğinde drama etkinliklerinde işlenen konuların birçoğunun hatırlanma oranının yüksek olduğu görülmüştür. Çalışma yaprakları etkinliklerinde en başarılı öğrenciler Ö1,Ö2, Ö4,Ö6 ve Ö8 olmuşlardır. Aşağıda çalışma kağıdı örnekleri verilmiştir.

Fotoğraf 60. Ö3'e ait sınav kağıdının ilk sayfası Fotoğraf 61. Ö2'ye ait çalışma kağıdı

5.2.14.2.Öz Değerlendirme Formlarının Değerlendirilmesi

Etkinliklerin değerlendirilmesinde Öz Değerlendirme Formları da kullanılmıştır. Aşağıda Öz Değerlendirme Formlarında öğrencilerin kendilerine verdikleri puanları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Öz Değerlendirme Formunda (20 puan üzerinden) Kendilerine Verdikleri Puanlar

Ö1	19	Ö9	18
Ö2	17	Ö10	19
Ö3	17	Ö11	13
Ö4	18	Ö12	17
Ö5	17	Ö13	18
Ö6	16	Ö14	19
Ö7	18	Ö15	19
Ö8	17	Ort.	17,46

Her etkinliğin sonunda öğrencilere öz değerlendirme formu dağıtılmıştır. Öğrenciler tüm değerlendirme formlarında kendilerine birbirine yakın puanlar vermişlerdir. Bu formların ortalaması yukarıdaki tabloda verilmiştir. Öz değerlendirme formları incelendiğinde kendisine en yüksek puan veren öğrencilerin

Ö1, Ö10, Ö14 ve 15 olduğu görülür. Bu öğrenciler rubrik değerlendirme formunda ortalama olarak sırasıyla 38, 38.58, 35.5 ve 23.33 puanlarını almışlardır. Ö1, Ö10, Ö14'ün öz değerlendirme formu puanları rubrik değerlendirme formu ile örtüşmektedir. Ö15'in değerlendirmeleri ise birbirleriyle uyuşmamaktadır. Öz değerlendirme formu puanları rubrik değerlendirme formu puanlamaları uyuşmayan diğer öğrenciler Ö9, Ö12 ve Ö13'tür. Diğer öğrencilerin puanlamaları rubrik değerlendirmesi ile uyuşmaktadır. Öğrenciler öz değerlendirme formularının alt kısımlarına drama etkinlikleri ile ilgili düşüncelerini de yazmışlardır. Aşağıda Öz Değerlendirme Formu örnekleri verilmiştir.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: *Hüseyin Sevil Şimşek*
Sınıf: *5/E*
No: *1455*
Tarih: *22/12/2016*

ACIKLAMA: Aşağıdaki tabloda yaptığımız etkinlik boyunca çalışmalarımızı en iyi şekilde ifade eden seçeceğin altına (X) işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANISLAR	DEĞERLER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
1. Planlı çalışmaya özen gösterdim.	X		
2. Etkinlik sırasında plana uygun hareket ettim.	X		
3. Arkadaşlarımla etkili iletişim kurdum.	X		
4. Öğretmenimin önerilerini dinledim.	X		
5. Etkinlikte rol alırken yaratıcılığım ve hayal gücüm gelişti.	X		
6. Etkinlikte ile birlikte empati yapma becerim gelişti.		X	
7. Etkinliğe aktif olarak katıldım.		X	
8. Etkinlik sırasında arkadaşlarıma saygılı davrandım.		X	
9. Sorumluluklarımı tam anlamıyla yerine getirdim.	X		
10. Çalışmalarım sırasında zamanı verimli biçimde kullandım.	X		

Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler
Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler 3-4-9 ve 10 a örnektir.

Diğer yorumlarım:
Benim dramamın gelişmesini sağlayan teşekkür ederim.
Bilal Hocama binlerce kez teşekkür ederim.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: *Ali ÇAYIR*
Sınıf: *5/E*
No: *1442*
Tarih: *22-12-2016*

ACIKLAMA: Aşağıdaki tabloda yaptığımız etkinlik boyunca çalışmalarımızı en iyi şekilde ifade eden seçeceğin altına (X) işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANISLAR	DEĞERLER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
1. Planlı çalışmaya özen gösterdim.		X	
2. Etkinlik sırasında plana uygun hareket ettim.		X	
3. Arkadaşlarımla etkili iletişim kurdum.		X	
4. Öğretmenimin önerilerini dinledim.		X	
5. Etkinlikte rol alırken yaratıcılığım ve hayal gücüm gelişti.		X	
6. Etkinlikte ile birlikte empati yapma becerim gelişti.		X	
7. Etkinliğe aktif olarak katıldım.		X	
8. Etkinlik sırasında arkadaşlarıma saygılı davrandım.		X	
9. Sorumluluklarımı tam anlamıyla yerine getirdim.		X	
10. Çalışmalarım sırasında zamanı verimli biçimde kullandım.		X	

Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler
Ben etkinliğe çok çalışıp grup başkanların sağduyularına yerine getirip çok çalışacağım ve grup başkanları rezili emeyeceğiz bu yüzden bana verilenleri yerine getireceğim

Diğer yorumlarım:
Ben drama derslerini çok mu çok seviyorum bir a kadında Bilal hocamızı seviyoruz. Derslerde bize müslümanla davranıp hiç kimseyi kendine kestürmüyor

Fotoğraf 62 ve Fotoğraf 63. Ö6'ya ve Ö1'e ait Öz Değerlendirme Formları

5.2.14.3. Grup Değerlendirme Formlarının Değerlendirilmesi

Etkinliklerin değerlendirilmesinde Grup Değerlendirme Formları da kullanılmıştır. Aşağıda Grup Değerlendirme Formlarında öğrencilerin kendilerine verdikleri puanları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Grup Değerlendirme Formunda (24 puan üzerinden) Kendilerine Verdikleri Puanlar

Çinsavarlar (Ö1,Ö3,Ö10,Ö14)	21
Yağız Beyler (Ö2,Ö4,Ö14)	20
Kudretli Alpler (Ö5,Ö8,Ö15)	17
Yerleşik Türkler (Ö6,Ö7)	20
Yenilmez Okçular (Ö9,Ö11,Ö13)	18

Grup çalışması şeklinde yürütülen 12. Etkinlikten sonra uygulanan grup değerlendirme formunda gruplar kendilerini değerlendirmişlerdir. Form incelendiğinde 24 puan üzerinden en yüksek puanın 21 olduğu görülmüştür. Bu puan Asya Hun Devleti konusunu canlandıran “Çinsavarlar” grubuna aittir. Çinsavarlar sınıfta yapılan oylamada da 1. olmuşlardır. Öğretmenin en beğendiği grup da “Çinsavarlar” grubu olmuştur. Ayrıca grup değerlendirme formunda kendilerine aynı puanı veren Yağız Beyler ve Yerleşik Türkler grupları sınıfta yapılan oylamada eşit puan almışlardır. Bu da grupların kendilerini objektif olarak değerlendirdiklerini gösterir. Gruplar ayrıca grup değerlendirme formalarının alt kısımlarına drama etkinlikleri ile ilgili izlenimlerini de yazmışlardır. Aşağıda Grup Değerlendirme Formu örneği verilmiştir.

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grupun adı: *Asya Hun Devleti*
 Gruptaki öğrencilerin adları: *S. Yağız, Fatma, B. Zilem, A. N. Pe, F. Özlem, A. Kısmet, Tuğçe*
 Tarih: *22.11.2016*

ACIKLAMA: Aşağıdaki tabloda yaptığımız etkinlik boyunca çalışmalarımızı en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANISLAR	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
Görev dağılımı yaptık.		X	
Araştırma ve inceleme planı yaptık.	X		
Araştırmada çeşitli verilerden yararlandık.	X		
Etkinlikleri birlikte hazırladık.	X		
Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.	X		
Grupta uyum içinde çalıştık.	X		
Birbirimizin görüş ve önerilerini dinledik.	X		
Grupa birbirimize güvenerek çalıştık.	X		
Grupta birbirimizi takdir ettik.		X	
Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.		X	
Sorumluluklarımızı yerine getirdik.	X		
Çalışmalarımızı etkin bir biçimde sunduk.	X		

1. Çalışmalar sırasında karşılaştığınız en büyük sorun:
Böl. ve konuşma sorunu

2. Sorun nereden kaynaklanıyordu?
2 kişiydik, nehesse konuşma yetemiyorduk

3. Grubumuzun en iyi olduğu alan:
El ve mimikler, senaryo yazıtma

4. Grup olarak daha iyi olabilirdik fakat:
Bazı arkadaşlar yeterli ilgi göstermedi

Fotoğraf 64. Çinsavarlar (Asya Hun Devleti) grubuna ait Grup Değerlendirme Formu

5.2.14.4. Değerlendirme Rubriklerinde Öğrencilerin Aldıkları Puanlara Genel Bakış

Araştırma kapsamında uygulanan 12 etkinliğe genel olarak bakıldığında etkinlik değerlendirme rubriklerinde en yüksek puan ortalamasının 12. etkinlikte olduğu görülmektedir. Yine değerlendirme rubriklerine bakıldığında etkinlikler ilerledikçe genel olarak puan ortalamalarının da arttığı görülmektedir. Etkinlikler

ilerledikçe rubrik puanlarının artması öğrencilerin drama etkinliklerinde yeterliklerinin arttığını gösterir. Değerlendirme rubriklerini öğrenci bazında incelediğimizde ise en yüksek puanları Ö10, Ö1 ve Ö2'nin aldığı görülmektedir. Ö1 ve Ö2 akademik başarı seviyeleri yüksek olan öğrencilerdir. Ayrıca sınıftaki tüm faaliyetlerde aktif görev almak isteyen aktif öğrencilerdir. Bu durum drama etkinliklerindeki performanslarına da yansımıştır. Ö10 ise akademik başarısı orta seviye olan ancak drama yeteneği yüksek olan öğrencidir. Bu öğrenci drama etkinliklerinde en yüksek puan ortalamasına sahiptir. Öğrencinin drama etkinliklerindeki başarısı öğrencinin kendisini keşfetmesine yardımcı olmuştur. Bu da sınıfta ve okulda çeşitli faaliyetlerde daha aktif olmasını sağlamıştır. Akademik başarı seviyesi düşük olan Ö14 de tıpkı Ö10 gibi drama etkinliklerinde ön plana çıkmıştır. Çekingen bir yapıya sahip olan Ö11 ve Ö12 ise drama etkinlikleri ile birlikte girişkenlik, sosyalleşme ve iletişim konusunda büyük gelişme göstermişlerdir. Aşağıda öğrencilerin etkinlik rubriklerinden aldıkları puanları gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Etkinlik Değerlendirme Rubriklerinden Aldıkları Puanlar ve Puan Ortalamaları

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	Ort.
Ö1	38	37	38	38	36	39	37	36	39	40	39	39	38
Ö2	38	36	36	37	40	35	35	40	40	39	35	38	37,41
Ö3	37	36	37	34	34	35	33	36	38	36	37	39	36
Ö4	34	33	32	32	35	34	36	30	30	35	34	37	36,33
Ö5	35	34	34	32	30	29	30	32	33	29	35	35	32,33
Ö6	28	30	33	34	32	34	30	32	30	28	28	30	30,75
Ö7	29	28	35	28	30	34	36	32	38	35	36	37	33,16
Ö8	29	29	30	30	33	32	33	28	32	30	29	35	30,83
Ö9	29	29	29	25	24	28	29	35	20	28	29	30	25,5
Ö10	39	37	40	39	37	38	39	37	40	38	39	40	38,58
Ö11	19	22	24	25	28	27	18	27	29	28	30	32	25,75
Ö12	24	25	18	19	24	27	16	26	20	28	30	29	23,83
Ö13	20	18	17	26	25	28	26	18	27	30	30	30	24,55
Ö14	35	36	33	32	35	35	34	38	39	36	35	38	35,5
Ö15	24	18	18	24	26	27	19	22	20	22	30	30	23,33
Ort.	30,53	29,86	30,26	30,33	31,26	32,13	30,06	31,26	31	32,13	33,06	34,6	

5.3.Sınıfta Uygulanan Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri Nasıldır?

5.3.1. Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen (Araştırmacı) Görüşleri Nasıldır?

Araştırma ile ilgili öğretmen görüşü öğretmen günlüğü yoluyla alınmıştır. Öğretmen etkinlik süresince her etkinlikten önce ve sonra günlük tutarak drama etkinlikleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini yazmıştır. Öğretmen günlüğünde etkinliklerin planlama aşaması ile ilgili bilgiler de vermiştir. Öğretmen günlüğü incelendiğinde öğretmenin drama etkinlikleri ile ilgili genel olarak olumlu görüş bildirdiği görülmüştür. Araştırmanın 2.sorusunda öğretmen günlüklerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bu bölümde birkaç örnek üzerinden öğretmenlerin drama etkinlikleri ile ilgili görüşleri özetlenmeye çalışılacaktır.

Aşağıda drama etkinlikleri ile ilgili öğretmen görüşlerini yansıtan öğretmen günlüklerinden örnekler verilmiştir.

Öğretmen Günlüklerinden örnekler:

İlgili kazanımın en iyi şekilde sağlanması amacıyla öğrencileri aktif kılarak ve öğrenmeye karşı istekli hale getirecek planlama yapılmalıdır.
İlk saat İpek Yolu incelenecektir. Bu amaçla öğrencilerin bir ders önceden "İpek Yolu"nu araştırmaları istenecektir.
Konu 16 ilgili ön bilgilerin olması dersin akışı için oldukça faydalı olacaktır.

Öğretmen etkinlik öncesinde planlama aşamasında da günlüğüne drama etkinlikleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini yazmıştır. Öğretmen, "İpek Yolundayız" etkinliği için yazdığı sayfada drama etkinliklerinin öğrenciyi aktif kıldığından, öğrenciyi öğrenmeye karşı istekli hale getirdiğinden bahsetmiştir.

Öğrenciler ilk ders saatinde eğlendiklerini söylerler. Zaten 2 yıldır konularımızla birlikte bir bölümü drama ile ilişkilendiriyoruz. Öğrenciler drama konusunda oldukça yetekli seviyeye gelmiştir. Drama yazmalarının etkisine inananların yanında öğrencilerin dramayı çok sevmesi ve drama ile daha iyi anladıklarını, söylediklerini dersleri bu şekilde devam ettirmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin sınav sonuçları ve başarıları hatırlanarak başarıya ulaşmaları için desteklenmektedir.

Öğretmen günlüğünde “Bu Set Nasıl Yıkılır?” etkinliğinden bahsederken öğrencilerin drama etkinliklerini çok sevdiğini, dersleri drama ile daha iyi anladıklarını söylediklerini ve sınav sonuçlarının da bu durumu desteklediğini belirtmiştir. Öğretmen derslerini drama etkinlikleri ile devam ettirmesinde bu durumun etkili olduğunu da eklemiştir.

Etkinlikte çok zorlanmayacaktır. Bu etkinlikte daha önce drama ile rol oynayan öğrencilerin drama çalışmalarına katılmaları amaçlanmıştır. Drama sanatsal bir esastır ve isteyen her öğrenci çalışmada rol alabilir. Öğrencilere bu konuda baskı yapılmaması için zaman beklenerek tüm öğrencilerin drama çalışmalarında rol almaları sağlanmalıdır. Her ders saatinin sonunda öğrenciler birlikte çalışmalar değerlendirilmelidir. Böylece etkinlikler ile ilgili sonuçlar toplanmış olacaktır.

Öğretmen günlüğünde “Türkler Avrupa’ya Yerleşiyor” etkinliği ile ilgili yorumlarını yazarken dramanın gönüllülük esasına dayandığını bu nedenle baskı yapılmadan tüm öğrencilerin drama etkinliklerine katılımının sağlanması gerektiğini söylemiştir.

"BU SET NASIL YIKILIR?" ETKİNLİĞİ

Gün İddi konulu etkinlikte hazırlık aşamasında "A'dan Z'ye" etkinliği yapıldı. Öğrenciler bu etkinlikte çok eğlendiler. Canlandırma bölümünde Akın-Gün ilişkisini anlatan bir drama yaptık. Bu drama çalışmasında öğrencilerin konuya hakim oldukları, sözcük üretmekte zorlanmadıkları görüldü. Ö12, Ö13, Ö15 akademik başarıları düşük olmasına karşın drama çalışmasında ellerinden geleni yaptılar. Oyunculuk yeteneği ve medeni cesareti yüksek olan Ö12 tam 40 puan almıştı. Konuşma Halkası etkinliğinde de Ö1, Ö3, Ö4 ve Ö8 konuları ile ilgili konulara hakim olduklarını gösterdiler.

Öğretmen günlüğü incelendiğinde etkinlik ile ayrıntılar göze çarpmaktadır. "Bu Set Nasıl Yıkılır?" etkinliğinden sonra yazdığı bölümde öğrencilerin drama etkinliğinde çok eğlendiklerini, canlandırma esnasında konuya hakim olduklarını belirtmiştir. Öğretmen, günlüğünde etkinliğin değişik aşamalarında ön plana çıkan öğrencileri de belirtmiştir.

"BU TAKVİM BİR BAŞKA" ETKİNLİĞİ

12 Hayatlı Tarih Takvimi konulu bu etkinlikte de drama ve proje yöntemi iş işe kullanılmıştır. Bu yüzden öğrenci ünitesi de projeye katkı sağladı. 2017'ye firmeye sayılı günler kala Takvim yapma etkinliği öğrencilerin çok ilgisini çekmiştir. Bu yüzden tüm öğrenciler hevesle takvimlerini yaptılar. Canlandırma aşamasında ise Sepaslına olarak bu takvimlerini kullanarak iyi bir performans sergilediler. Takvimi en çok beğenen öğrenciler Ö2, Ö7, Ö10 ve Ö14'dir. Drama performansı en çok beğenen öğrenciler ise Ö2 ve Ö14'dir.

Öğretmen, "Bu Takvim Bir Başka" etkinliğinden sonra yazdığı bölümde bu etkinliğin öğrencilerin çok ilgisini çektiğini belirtmiştir. Günlük incelendiğinde "Bu Takvim Bir Başka" etkinliğinde dramanın yanında proje yönteminin de kullanıldığı

görülmektedir. Öğretmen günlüğünde öğrenci el ürünleri arasında Ö2,Ö7 ve Ö14'ün; drama performansları arasında ise yine Ö2 ve Ö14'ün ön plana çıktığını belirtmiştir. Görüldüğü gibi bazı öğrenciler etkinliğin her aşamasında ön plana çıkarken bazı öğrenciler etkinliğin bazı aşamalarında ön plana çıkmışlardır. Bu tür etkinlikler farklı özellikteki öğrencilerin fark edilmesi için önemlidir.

Öğretmenin etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası tuttuğu günlükler incelendiğinde drama etkinlikleri ile ilgili birçok yorumda bulunduğu görülmüştür. Bu yorumlar birkaç maddede özetlenebilir.

Öğretmene göre;

- Öğrenciler drama etkinliklerinde rol almaya isteklidirler.
- Öğrenciler drama ile işlenecek derslerde heyecanlı ve hevesli davranmaktadırlar.
- Drama etkinlikleri ile birlikte geri plandaki çekingen öğrenciler daha aktif ve girişken hale gelmişlerdir.
- Drama etkinlikleri ile birlikte öğrencilerin empati yapma, saygılı davranma gibi özellikleri gelişme göstermiştir
- Drama etkinliklerinde öğrencilerin rekabet duygusundan ziyade dayanışma ve yardımlaşma duygularıyla hareket ettikleri gözlemlenmiştir.
- Drama etkinliklerinde öğrencilerin beden dillerini iyi kullandıkları görülmüştür.
- Öğrenciler drama etkinlikleri sırasında ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmışlardır.
- İşlenen konu ile ilgili kavramların öğretiminde drama etkinliklerinin etkili olduğu görülmüştür.
- Drama etkinlikleri ile birlikte öğrenciler farklı deneyimler yaşama fırsatı bulmuşlardır.
- Öğrenci velileri ve okul idaresi derslerin drama ile işlenmesi konusunda olumlu görüş belirtip bu tip etkinlikleri desteklemişlerdir.
- Sınıfın kalabalık (45 kişi) olmasından dolayı drama etkinliklerinde zaman zaman gürültü olmuştur. Bazı öğrenciler bu durumu kullanıp sınıfta disiplin sorunu çıkarmışlardır. Ancak bu durum drama etkinliklerinin geneline yansımamıştır.

5.3.2. Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğrenci Görüşleri Nasıldır?

Drama etkinlikleri ile ilgili öğrenci görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme, video ve ses kayıtları ile birlikte öğrenci (çalışmacı) günlüğü yoluyla alınmıştır. Öğrenci günlüklerindeki öğrenci görüşlerine öğrencilerin etkinlikleri gerçekleştirme düzeyi ne ilişkin araştırmanın 2. sorusunda fazlaca yer verildiğinden bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme ile birlikte video ve ses kayıtları veri olarak kullanılacaktır.

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 1.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 25. “Genel Olarak Düşündüğünde Sence Sosyal Bilgiler Dersi (Konuları İtibariyle) İlgi Çekici ve Eğlenceli Bir Ders Midir?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
Eğlenceli	1
İlgi çekici	5
Drama	4
Etkinlik	5
Güzel	2
Gezi	2
Sıkıcı	3
Toplam	22

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Genel olarak düşündüğünde sence sosyal bilgiler dersi (konuları itibariyle) ilgi çekici ve eğlenceli bir ders midir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 5 öğrenciden 3’ünün “önceden sosyal bilgiler dersiniz pek sevmezdim, bana sıkıcı gelirdi ancak drama etkinlikleri ile birlikte dersi daha çok sevmeye başladım” cevabını verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin cevaplarında kullandıkları “sıkıcı” ifadesi 4. sınıfta gördükleri sosyal bilgiler dersi ile ilgilidir. Öğrenciler şu anki sosyal bilgiler dersi için “eğlenceli”, “ilgi çekici”, “güzel”, “drama”, “etkinlik”, “gezi” ifadelerini kullanmışlardır. Öğrencilere sosyal bilgiler dersi ile ilgili yorumları sorulduğunda 5 öğrenciden 4’ünün bu dersi drama kavramı ile özdeşleştirdiğini görülmektedir.

Öğrencilerin “Genel olarak düşündüğünde sence sosyal bilgiler dersi (konuları itibariyle) ilgi çekici ve eğlenceli bir ders midir?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Ö1'in soruya verdiği cevap:

“Açıkça söylemek gerekirse sosyal bilgiler dersi pek ilgili çekmiyor. Tarihi kavramlar nedeniyle ilgimi çekmiyor. Ancak siz dersimize girdiğinizden beri yaptığımız etkinliklerle dersi daha çok sevmeye ve derste eğlenmeye başladım. Bu konuda herkesin benim gibi düşündüğünü biliyorum.”

Ö10'un soruya verdiği cevap:

“Ben sosyal bilgiler dersini çok seviyorum ve bu ders ilgimi çekiyor. Sosyal Bilgiler güzel bir derstir.”

Ö14'ün soruya verdiği cevap:

“Sosyal Bilgiler dersini hep seviyordum. Ama geziler yaparken, tarihi yerleri dolaşırken bir de tarih defilesi yaptığımızda, oyunlar oynadığımızda sosyal dersini daha çok sevdim.”

Ö1, sosyal bilgiler dersinin tarih konuları nedeniyle ilgisini pek çekmediğini ancak yapılan drama etkinlikleri ile birlikte dersi çok sevdiğini belirtirken Ö14, bu dersi her zaman çok sevdiğini ancak yine yapılan drama etkinlikleri ile birlikte bu dersi daha çok sevdiğini belirtmiştir. Ö10 ise bu dersin önceden de ilgisini çektiğini ve bu dersi çok sevdiğini dile getirmiştir.

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 2.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 26. “Dersimizde Yaptığımız Drama Etkinlikleri İle İlgili Neler Söylemek İstersin?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
Dersi sevdirme	4
Dersi kolay hale getirme	5
Konuyu daha iyi anlama	4
Ders performansı artışı	1
Derse katılım	4
Eğlenme	5
Jest mimik	1
Sınıfın kalabalık olması	1
Gürültü	2
Toplam	27

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Dersimizde yaptığımız drama etkinlikleri ile ilgili neler söylemek istersin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin soruları cevaplandırırken toplam 27 ifade kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin tamamı “dersi kolay hale getirme” ve “eğlenme” ifadelerini kullanmışlardır. Öğrencilerin kullandıkları diğer ifadeler ise şunlardır: “dersi sevdirme”, “konuyu daha iyi anlama”, “ders performansı artışı”, “derse katılım”, “jest mimik”, “sınıfın kalabalık olması”, “gürültü”. Bu ifadeler arasında “sınıfın kalabalık olması”, “gürültü” ifadeleri drama için olumsuz durumlardır. Drama etkinliklerinin kalabalık sınıflarda uygulanması zordur. Ayrıca drama uygulamaları düz anlatım gibi klasik öğretim tekniklerine göre daha gürültülüdür. Bu 2 ifade dışında diğer tüm ifadeler birlikte incelendiğinde öğrencilerin drama etkinlikleri ile ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları, drama etkinliklerini çok sevdiğileri ve bu etkinlikleri faydalı buldukları sonucu çıkarılabilir. Sınıfta 45 öğrenci arasında yapılan oylamada sınıfın tamamının drama etkinliklerini sevdiği bilgisine ulaşılmıştır.

Öğrencilerin “Dersimizde yaptığımız drama etkinlikleri ile ilgili neler söylemek istersin?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Ö1’in soruya verdiği cevap:

“Drama etkinlikleri dersi seçmemize etki etmiştir. Bu etkinlikler konuyu daha iyi anlamamızı sağlamaktadır. Drama ile birlikte konular daha akılda kalıcı oluyor.”

Ö2'nin soruya verdiği cevap:

“Bu etkinliklerin hepsinde rol aldım. Dramayı çok seviyorum. El ve mimik hareketleri bence drama için çok önemlidir. Drama yapmasaydık kesinlikle bu ders benim için daha zor olurdu.”

Ö14'ün soruya verdiği cevap:

“Dramalarımız çok eğlencelidir. Konular da böylece aklımıza daha iyi giriyor. Ama sınıfın kalabalık olması (45kişi) bazen sorun olabiliyor, gürültü olabiliyor.”

Ö1, drama etkinlikleri ile ilgili olarak akılda kalıcılığı sağlama yönüne dikkat çekerken Ö2, etkinliklerin dersleri kolaylaştırma özelliğine dikkat çekmiştir. Ö14 ise drama etkinliklerinin eğlenceli olduğunu ancak sınıf mevcudunun kalabalık olması nedeniyle gürültüye yol açabileceğini belirtmiştir.

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 3.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 27. “Drama Yöntemi İle Yaptığımız Etkinlikler Konuyu Daha İyi Anlamana Yardımcı Oldu mu?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
Sınav başarısı	3
Dersi kolaylaştırma	3
Konunun daha iyi anlaşılması	4
Konunun akılda daha iyi kalması	3
Dersi sevmeyi sağlama	5
Derste sıkılmayı engelleme	3
Toplam	21

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Drama yöntemi ile yaptığımız etkinlikler konuyu daha iyi anlamana yardımcı oldu mu?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin soruları cevaplandırırken toplam 21 ifade kullandıkları görülmektedir. Öğrenciler drama etkinlikleri ile ilgili “sınav başarısı” “dersi kolaylaştırma”, “konunun daha iyi anlaşılması”, “konunun akılda daha iyi kalması”, “dersi sevmeyi sağlama”, “derste sıkılmayı engelleme” gibi ifadelerini kullanmışlardır. Öğrencilerin kullandıkları bu ifadeler birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin drama etkinliklerini işlenen konunun iyi anlaşılmasına yardımcı olması anlamında faydalı buldukları söylenebilir.

Öğrencilerin “Drama yöntemi ile yaptığımız etkinlikler konuyu daha iyi anlamana yardımcı oldu mu?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Ö1’in soruya verdiği cevap:

“6.sınıf konuları oldukça ağırdır. Drama ile birlikte bu konular daha kolay hale geldi. Sınav başarımız da arttı. Drama hayal gücümün ve insan ilişkilerimin gelişmesini de sağladı.”

Ö2’nin soruya verdiği cevap:

“Drama ilgi çekicidir. Beynimizde yer eder. Asya Hun Devletini, Kavimler Göçünü bu sayede anladım mesela.”

Ö14'ün soruya verdiği cevap:

“Evet. Mesela Matematik dersinde çok sıkılıyorum. Ama sosyal dersinde hiç sıkılmıyorum. Matematikten daha iyi anlıyorum sosyal.”

Ö1, 6.sınıf sosyal bilgiler dersi konularının ağır olduğunu, dramanın bu konuları basitleştirdiğini söylemiştir. Ö2, bazı konuları drama etkinlikleri ile birlikte öğrendiğini belirtirken Ö14, drama etkinlikleri sayesinde derste hiç sıkılmadığını dile getirmiştir.

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 4.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 28. “Derslerimizde Yaptığımız Drama Etkinlikleri Esnasında Zorluklar Yaşadın Mı, Yaşadıysan Bu Zorluklar Nelerdi?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
Bazı arkadaşlar ciddiyetsiz davrandılar	2
Ufak tefek önemsiz sorunlar	1
Başkaları sorun yaşadı	1
Sınıfta gürültü olması	2
Sorun yaşamadım	3
Toplam	7

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Derslerimizde yaptığımız drama etkinlikleri esnasında zorluklar yaşadın mı, yaşadıysan bu zorluklar nelerdi?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin soruları cevaplandırırken yalnızca 6 ifade kullandıkları görülmektedir. Bu ifade sayısı diğer sorulara göre oldukça düşüktür. Bu da öğrenci gözüyle drama etkinlikleri ile ilgili sorunların oldukça az olduğunu göstermektedir. Öğrenciler bu soruyu cevaplarken “bazı arkadaşlar ciddiyetsiz davrandılar”, “ufak tefek önemsiz sorunlar”, “sınıfta gürültü olması”, “başkaları sorun yaşadı” ifadelerini kullandılar. 3 öğrenci de “sorun yaşamadım” ifadesini kullanmıştır.

Öğrencilerin “Derslerimizde yaptığımız drama etkinlikleri esnasında zorluklar yaşadın mı, yaşadıysan bu zorluklar nelerdi?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Ö2'nin soruya verdiği cevap:

“Tabi ki zorluklar yaşadım. Bazı arkadaşlarım grup çalışmalarında doktora gideceğim, gelmeyeceğim falan dediler. Bu beni çok zorladı ama hazırlık gerektirmeyen doğaçlama çalışmalarımızda hiçbir zorluk yaşamadım. Dramalar çok güzeldi.”

Ö10'un soruya verdiği cevap:

“Ufak tefek sorunlar oluyordur tabi ama ben zorluklar yaşadım diyemem.”

Ö14'ün soruya verdiği cevap:

“Zorluk yaşamadım. Yaptığımız tüm dramalar bizim için hem konu tekrarı hem de sınava hazırlık oluyor.”

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 5.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 29. “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaptığımız Drama Uygulamaları Sana Neler Katmıştır?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
İletişim becerisi	3
Arkadaş ilişkileri	2
Sorumluluk	2
Hayal gücü	3
Dikkat dağınıklığı engelleyici	1
Empati	2
Toplam	13

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinde yaptığımız drama uygulamaları sana neler katmıştır?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin soruları cevaplandırırken cevaplarında 13 ifadeye yer verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin kullandıkları ifadeler “iletişim becerisi”, “arkadaş ilişkileri”, “sorumluluk”, “hayal gücü”, “dikkat dağınıklığı engelleyici”, “empati” şeklindedir. İfadeler arasından iletişim becerisi, arkadaşlık ilişkilerini güçlendirme, sorumluluk bilincini artırma, hayal gücünü geliştirme ve empati

yeteneğini kazandırma dramının temel hedefleri arasındadır. Öğrencilerin bu ifadelerine bakarak en azından görüşme yapılan öğrenciler üzerinde dramının hedeflerinin gerçekleştiği söylenebilir. Ö14'ün kullandığı “dikkat dağınıklığı engellemenisi” ifadesi üzerinde okulun rehber öğretmeni ve öğrenci velisiyle ayrıca görüşmeler yapılmıştır.

Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinde yaptığımız drama uygulamaları sana neler katmıştır?” sorusuna verdikleri cevaplar:

Ö1'in soruya verdiği cevap:

“Arkadaşlık bağımız gelişti, empati kurma yeteneğim gelişti. Hayal gücüm de arttı bence.”

Ö10'un soruya verdiği cevap:

“Konuşma becerim arttı. Arkadaşlarımla ilişkilerim gelişti. Sorumluluklarım arttı (sorumluluk duygum gelişti).”

Ö14'ün soruya verdiği cevap:

“Benim dikkat dağınıklığım vardı. Bunu herkes söylüyordu özellikle de annem ve öğretmenlerim söylüyordu. Dikkat dağınıklığın var diyorlardı. Ama dramalar sayesinde bu sorunu aştım. Arkadaşlarımla aldığım görevlerde de empatim gelişti.”

Aşağıda 6 soruluk görüşme formunda yer alan 6.soru ile ilgili öğrenci cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 30. “Bundan Sonraki Derslerimizde Drama Etkinlikleri Yapmamızı İster Misiniz? Bununla İlgili Görüş Ve Önerileriniz Var mı?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Öğrenci ifadeleri (N=5)	(f)
Devam etmeli	4
Kesinlikle devam etmeli	1
Diğer konularda zorlanmamamız için devam etmeli	1
Geleceğimiz için devam etmeli	2
Bence herkes devam etmesini ister	2
Bizden sonraki sınıflar için de devam etsin	1
Toplam	11

Yapılan görüşmede öğrencilerin “Bundan sonraki derslerimizde drama etkinlikleri yapmamızı ister misiniz? Bununla ilgili görüş ve önerileriniz var mı?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin soruları cevaplandırırken 11 ifade kullandıkları görülmüştür. Görüşme yapılan 5 öğrenciden 4’ü “devam etmeli”, 1’i de “kesinlikle devam etmeli” ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerin kullandıkları diğer ifadeler ise şunlardır: “diğer konularda zorlanmamamız için devam etmeli”, “geleceğimiz için devam etmeli”, “bence herkes devam etmesini ister”, “bizden sonraki sınıflar için de devam etsin”. Öğrencilerin tüm bu ifadeleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin drama etkinliklerini faydalı buldukları ve bu etkinliklerin devam etmesini istedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilerin “Bundan sonraki derslerimizde drama etkinlikleri yapmamızı ister misiniz? Bununla ilgili görüş ve önerileriniz var mı?” sorusuna verdikleri cevaplar

Ö2’nin soruya verdiği cevap:

“Tabi ki. Çünkü çok bilgim olmasa da sonraki konuların zor olduğunu biliyorum. Bizden büyük sınıftaki arkadaşlarımdan öğrendiğim kadarıyla drama bundan sonraki hayatımızda daha çok işimize yarayacakmış zaten.”

Ö10’un soruya verdiği cevap:

“Kesinlikle devam etmeli. Zaten bütün arkadaşlarımız da öyle diyor. Ben dramayı sevmeyen bir öğrenci görmedim hiç.”

Ö13’ün soruya verdiği cevap:

“Bence devam etsin. Bizden sonra gelen arkadaşların da aklında daha iyi kalsın konular.”

5.3.3. Drama Etkinlikleri İle İlgili Veli Görüşleri Nasıldır?

Öğrenci velilerinin öğrenme sürecine katılması önemlidir. Bu amaçla öğrenci velilerine yönelik 8 soruluk bir veli görüşme formu hazırlanmıştır. Veliler bütün sorulara cevaplar vererek araştırmaya katkı sağlamışlardır. Velilerin sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde araştırma için faydalı sonuçlar çıkmıştır. Araştırmaya katılan 45 öğrenci velisi arasından maksimum çeşitliliğe göre örneklem olarak belirlenen 15 öğrencinin velisinin verileri analiz edilmiştir.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 1.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 31. “Velisi Olduğunuz Öğrenci Derse Hazırlık Yaparken Neler Yapmaktadır? Gözlemlerinizi Yazınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Heyecanlanıyor (hevesleniyor)	8
Çok çalışıyor	5
Enerjik oluyor	2
Sessiz ortam istiyor	2
Planlı çalışıyor	2
Severek çalışıyor	7
Denemeler yapar	1
En iyisini yapmaya çalışır	2
Araştırmalar yapar	3
Ödevlerini yapar	4
Panik oluyor	3
Stres yapıyor	2
Toplam	41

Velilerin “Velisi olduğunuz öğrenci derse hazırlık yaparken neler yapmaktadır? Gözlemlerinizi yazınız.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 41 ifadeye yer verdikleri görülmektedir. Veliler derse hazırlık süreci ile ilgili: “heyecanlanıyor (hevesleniyor)”, “çok çalışıyor”, “enerjik oluyor”, “sessiz ortam istiyor”, “planlı çalışıyor”, “severek çalışıyor”, “denemeler yapar”, “en iyisini yapmaya çalışır”, “araştırmalar yapar”, “ödevlerini yapar”, “panik oluyor”, “stres yapıyor” gibi kavramlar kullandıkları görülmektedir. Velilerin soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda ders planlarında gerekli düzenlemeler yapılmış, öğrencilerle ve rehber öğretmenle görüşmeler yapılmış, bu konuda öğrenciye yardımcı olunmaya çalışılmıştır.

Velilerin verdikleri cevaplara bakıldığında 8 velinin ilgili “heyecanlanıyor (hevesleniyor)”, 7 velinin “severek çalışıyor”, 2 velinin de “enerjik oluyor” cevaplarını verdiklerini görülmektedir. Bu cevaplar öğrencilerin sosyal bilgiler

dersine çalışırken, derse hazırlık yaparken severek çalıştıklarını ve derse karşı istekli, hevesli olduklarını göstermektedir. Velilerin kullandıkları “en iyisini yapmaya çalışır”, “araştırmalar yapar”, “ödevlerini yapar” kavramları da derse karşı olumlu algıyı yansıtmaktadır. “panik oluyor”, “stres yapıyor” gibi kullanımlar öğrencilerin kaygı düzeyi ve başarı algısı ile ilgili sorunlar olabileceğini gösterdiği için bu konuda okulun rehber öğretmenine başvurulmuştur. Rehber öğretmenin de önerisiyle bu sorunlar yine drama etkinlikleriyle çözülmeye çalışılmıştır.

Bazı velilerin “Velisi olduğunuz öğrenci derse hazırlık yaparken neler yapmaktadır? Gözlemlerinizi yazınız.” Sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1’in velisinin soruya verdiği cevap:

Öğrenci derse hazırlık yaparken heyecanlanıyor.
Ve çalışıyor.

Ö2’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Heyecanlı ve enerjik hissediyorlar.
Evin künde ot gibi kosturuyorlar.
Çünkü onlar için sosyal dersleri bir eğlence

Ö7’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Derse hazırlılığını severek yapıyor.

Ö10’un velisinin soruya verdiği cevap:

Eve geldiğinde sizin verdiğiniz ödevleri yapar.
Ondan sonra dinlenir akşam test çözer.
Sınav olduğunda sessiz bir ortam ister. Sınav
olduğu heyecanlıdır çok odaklanır.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 2.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 32. “Öğrenci Ders ve Konularla İlgili Görüş ve Düşüncelerini Sizinle Paylaşıyor mu? Paylaşıyorsa Neler Söylüyor?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Paylaşıyor	14
Paylaşmıyor	1
Sadece yardımım gerektiğinde paylaşıyor	1
Her şeyi ayrıntılı anlatıyor	3
Takıldığı yerleri soruyor	3
Heyecanla anlatıyor	8
Dersi çok sevdiğini söylüyor	7
Dramalardan bahsediyor	9
Dersi sabırsızlıkla beklediğini söylüyor	7
Fikrimi soruyor	4
Yapacakları ile ilgili bana danışıyor	7
Dersin zor olduğunu söylüyor	1
Toplam	50

Velilerin “Öğrenci ders ve konularla ilgili görüş ve düşüncelerini sizinle paylaşıyor mu? Paylaşıyorsa neler söylüyor?” sorusuna verdikleri cevaplar genelde birbirleriyle benzerlik göstermektedir. 14 veli bu soruya “paylaşıyor” cevabını verirken yalnızca 1 veli “paylaşmıyor” cevabını vermiştir. Velilerin verdikleri cevaplarda toplam 50 ifade yer almaktadır. Bu ifadeler arasında en çok “yapacakları ile ilgili bana danışıyor”, “heyecanla anlatıyor”, “dersi çok sevdiğini söylüyor”, “dramalardan bahsediyor”, “dersi sabırsızlıkla beklediğini söylüyor” ifadeleri yer almaktadır. Velilerin bu ifadelerinden yola çıkarak öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdiği ve drama etkinliklerinin öğrenciler üzerinde etki bıraktığı sonuçları çıkarılabilir. Bu soruya verilen cevaplar arasında “sadece yardımım gerektiğinde paylaşıyor”, “her şeyi ayrıntılı anlatıyor”, “takıldığı yerleri soruyor”, “fikrimi soruyor” ifadeleri de yer almaktadır. bir veli de “dersin zor olduğunu söylüyor” ifadesini kullanmıştır.

Öğrencilerin velileriyle iletişim halinde olmaları, okul ve derslerle ilgili onlarla bilgi paylaşmaları, fikir alışverişi yapmaları eğitim öğretim açısından oldukça önemlidir.

Bazı velilerin “Öğrenci ders ve konularla ilgili görüş ve düşüncelerini sizinle paylaşıyor mu? Paylaşıyorsa neler söylüyor?” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1’in velisinin soruya verdiği cevap:

Ders ve konularla görüşü biraz zor olduğunu söylüyor. Ama yapılan dramalarla dersi anlamak daha kolay.

Ö3’ün velisinin soruya verdiği cevap:

Paylaşıyor. Paylaşırken çok heyecanlı anlatıyor. Sabırsızlıkla dramayı sergileyecekleri emni bekliyorlar.

Ö7’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Evet. Paylaşıyor gün içinde yaptıklarını, özellikle Sosyal dersini drama ile yaparken severek anlatıyor.

Ö9’un velisinin soruya verdiği cevap:

Paylaşıyor. Daha iyi yapması için fikirler sunar. Benzer tartışarak daha iyi nasıl yapılabiliriz? sorular. Daha iyisini yapmak ister.

Ö13’ün velisinin soruya verdiği cevap:

evet dramaları ayrıntılı anlatıyor ve anlatırken mutlu bir şekilde anlatıyor

Ö1, Ö3, Ö7 ve Ö13’ün velileri “Öğrenci ders ve konularla ilgili görüş ve düşüncelerini sizinle paylaşıyor mu? Paylaşıyorsa neler söylüyor?” sorusuna verdikleri cevapta drama etkinlikleri ile ilgili ifadeler kullanmışlardır.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 3.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 33. “Sizce, Velisi Olduğunuz Öğrencinin Bu Yıl Sosyal Bilgiler Dersine Karşı İlgisi Artmış mıdır? Arttıysa Bu Farklılığın Nedeni Neler Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
İlgisi arttı	14
İlgisi artmadı, aynı düzeyde	1
İlgisinin nedeni öğretmen	7
İlgisinin nedeni dramalar	10
İlgisinin nedeni derste çok eğlenmesi	11
İlgisinin nedeni dersin teog sınavını etkilemesi	1
İlgisi arttı çünkü derste artık zorlanmıyor	2
İlgisi arttı çünkü derste aktif olmak istiyor	1
İlgisi arttı çünkü geziler yapılıyor	1
İlgisi arttı çünkü öğretmen ödüller veriyor	3
Toplam	36

Velilerin “Sizce, velisi olduğunuz öğrencinin bu yıl sosyal bilgiler dersine karşı ilgisi artmış mıdır? Arttıysa bu farklılığın nedeni neler olabilir?” sorusuna verdikleri cevap incelendiğinde 14 velinin “ilgisi arttı”, 1 velinin ise ilgisi artmadı, aynı düzeyde” cevabını verdiği görülmektedir. Öğrencinin sosyal bilgiler dersine karşı ilgisinin arttığını düşünen veliler ağırlıklı olarak şu ifadeleri kullanmışlardır: “ilgisinin nedeni öğretmen”, “ilgisinin nedeni dramalar”, “ilgisinin nedeni derste çok eğlenmesi”, “ilgisi arttı çünkü öğretmen ödüller veriyor”. Velilerin bu ifadeleri incelendiğinde drama etkinliklerinin öğrenci üzerinde etki bıraktığı ve bu etkinliklerin öğrenci açısından dersi daha cazip hale getirdiği sonuçlarına varılabilir.

Veliler ayrıca “ilgisinin nedeni dersin teog sınavını etkilemesi”, “ilgisi arttı çünkü derste artık zorlanmıyor”, “ilgisi arttı çünkü derste aktif olmak istiyor”, “ilgisi arttı çünkü geziler yapılıyor” gibi ifadeler de kullanmışlardır. Öğrencinin sosyal bilgiler dersine karşı ilgisinin arttığını gösteren veli ifadelerinin toplam 36 olduğu görülmektedir.

Bazı velilerin “Sizce, velisi olduğunuz öğrencinin bu yıl sosyal bilgiler dersine karşı ilgisi artmış mıdır? Arttıysa bu farklılığın nedeni neler olabilir?” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1’in velisinin soruya verdiği cevap:

Sosyal Bilgiler dersine karşı ilgisi artmış.
Bence nedeni yapılan dramalar konuyu daha iyi anlaşılıyor.

Ö7’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Tabii ki de arttı çünkü diğerleri okulda sosyal dersini sevmiyordu şimdi çok seviyor ödevlerini seyerek ve mutlu bir şekilde yapıyor.

Ö8’in velisinin soruya verdiği cevap:

Arttı. Çünkü sosyal bilgiler dersinde siz eğlenceli öğrettiğiniz için.

Ö9’un velisinin soruya verdiği cevap:

Dersin karşı ilgisi artmıştır. Zevkle ve istekle dersi alıyor. Hafızada daha iyi kalmasını sağlıyor. Olayları gözünde canlandırıyor ve onu yazıyormuş gibi hafızada daha kalıcı oluyor.

Ö12’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttı ve geçen yıl her şeyde zorlanıyordu.

Ö13’ün velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttı çünkü eğlenerek ders işliyorsunuz bu yüzden bu çocuk dersleri eğlenerek ve komik şekilde yapıyor.

Ö15’in velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttı. Drama ile çalışmaya başladı.

Ö1,Ö2,Ö3,Ö8,Ö13,Ö14 ve Ö15'in velileri sosyal bilgiler dersine karşı olan ilgiyi direk olarak drama etkinliklerine bağlamışlardır.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 4.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 34. “Sizce Sosyal Bilgiler Dersinin Drama ile İşlenmesi Öğrencinin Okula Karşı Aidiyet Hissini Arttırıyor mu? Aidiyet Hissi Arttıysa Bu Durumun Nedenleri Neler Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Evet, arttırır	15
Arttı çünkü daha sorumlu davranıyor	2
Arttı çünkü okulda renkli faaliyetler yapılıyor	6
Arttı çünkü geziler yapılıyor	2
Arttı çünkü drama etkinlikleri var	9
Arttı çünkü okulda çok eğlendiğini söylüyor	11
Arttı çünkü artık okulda çok mutlu	4
Arttı çünkü çocuğumun özgüveni arttı	2
Arttı çünkü öğretmenlerini çok seviyor	9
İlgisi artmadı, derse karşı ilgisi aynı	1
Toplam	46

Velilerin “Sizce sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmesi öğrencinin okula karşı aidiyet hissini arttırıyor mu? Aidiyet hissi arttıysa bu durumun nedenleri neler olabilir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde tüm velilerin “evet, arttırır” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu yanıtlardaki ifade sayısı 46’dır. Veliler en çok “arttı çünkü drama etkinlikleri var”, “arttı çünkü okulda çok eğlendiğini söylüyor”, “arttı çünkü öğretmenlerini çok seviyor”, “arttı çünkü okulda renkli faaliyetler yapılıyor” ifadelerini kullanmışlardır. Velilerin bu ifadelerine bakıldığında drama etkinliklerinin okula karşı aidiyet hissi oluşturma konusunda bir hayli etkili olduğu görülmektedir. Veliler ayrıca “Arttı çünkü daha sorumlu davranıyor”, “Arttı çünkü geziler yapılıyor”, “Arttı çünkü artık okulda çok mutlu”, “Arttı çünkü çocuğumun özgüveni arttı” ifadelerine de yer vermişlerdir. Ö5’in velisi ise “İlgisi artmadı, derse karşı ilgisi aynı” ifadesini kullanmıştır.

Bazı velilerin “Sizce sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmesi öğrencinin okula karşı aidiyet hissini arttırıyor mu? Aidiyet hissi arttıysa bu durumun nedenleri neler olabilir?” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö2'nin velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttırıyor. Derste sıkılmıyorlarmış onun için hem mutkulor hemde sorumluluklarını biliyorlar.

Ö4'ün velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttırıyor mesela o gün okulda drama işlen-
celse okula hemen varmak istiyord.

Ö26'nın velisinin soruya verdiği cevap:

Evet olabilir aslında. Eyleyerek birşeyler öğreniyorlar.

Ö7'nin velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttırıyor sadece sosyal dersi değil
diğerleri derslerede etkisi olmuştur.
Dramanın dersleri sevdirmesi neden olabilir.

Ö10'un velisinin soruya verdiği cevap:

Öğrencinin kendine olan has güvenini arttırıyor drama.
Aidiyet hissini arttırıyor. Sosyal Bilgiler dersinin
drama ile işlenmesi iyi oluyor. Bu durum birçok
öğrenciyi mutlu ediyor.

Ö11'in velisinin soruya verdiği cevap:

hissi arttıysa bu durumun nedenleri neler olabilir:
Aynen drama ile işlenen ders öğrencinin okula karşı hissini
arttırır. Çünkü Drama yaparak - yaşayarak öğrenme bakı-
minden en etkili yöntemlerden biridir.
Dramayla birşey düşünür, plan yapar, organize eder ve
düşüncesini eyleme dönüştürebil uygular.

Ö15'in velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttı. Drama pek olabılır.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 5.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 35. “Sizce Drama Yöntemi Sosyal Bilgiler Dersinin Verimliliğini ve Etkililiğini Arttırıyor mu? Bir Artış Gözlemlediyseniz Bu Artışı Gereçekleri İle Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Evet, arttırır.	14
Arttırdığını gözlemleyemedim	1
Arttırır çünkü çok eğleniyorlar	4
Arttırır çünkü derste ne yaptıysa evde aynısını yapıyor	1
Arttı çünkü derse karşı daha istekli	6
Arttı, bunu hissedebiliyorum	1
Arttı, arkadaşlık ilişkileri de çok gelişti	2
Arttı çünkü ders notları arttı	4
Arttı çünkü sınav notları yükseldi	2
Toplam	20

Velilerin “Sizce drama yöntemi sosyal bilgiler dersinin verimliliğini ve etkililiğini arttırıyor mu? Bir artış gözlemlediyseniz bu artışı gerekçeleri ile açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 15 veli arasından 14’ünün “evet, arttırır” ifadesini kullandığı görülmektedir. Ö5’in velisi bu soruyu cevaplandırırken “arttırdığını gözlemleyemedim” ifadesini kullanmıştır. Drama etkinliklerinin sosyal bilgiler dersinin verimliliğini arttırdığını düşünen veliler cevaplarında 20 ifadeye yer vermişlerdir. Veliler yoğun olarak şu ifadeleri kullanmışlardır: “arttırır çünkü çok eğleniyorlar”, “arttı çünkü derse karşı daha istekli”, “arttı çünkü ders notları arttı”. Velilerin bu ifadeleri incelendiğinde bu saptamayı öğrencinin ders notlarına, derse karşı istekli olma durumuna göre yaptıkları görülmektedir. Veliler ayrıca “arttırır çünkü derste ne yaptıysa evde

aynısını yapıyor”, “arttı, bunu hissedebiliyorum”, “arttı, arkadaşlık ilişkileri de çok gelişti”, “arttı çünkü sınav notları yükseldi” ifadelerini de kullanmışlardır.

Bazı velilerin “Sizce drama yöntemi sosyal bilgiler dersinin verimliliğini ve etkililiğini arttırıyor mu? Bir artış gözlelediyseniz bu artışı gerekçeleri ile açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1’in velisinin soruya verdiği cevap:

Bence arttırıyor. Çünkü ders notları arttı,

Ö2’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Arttırıyor. Çünkü dramada olan şeyleri hatırladıkları için sınavları daha iyi geçiriyor.

Ö4’ün velisinin soruya verdiği cevap:

Evet arttırıyor. Çünkü bunları gerçekleştirerek okulda daha çok kalıyor ve sosyal dersine yardım etmiş oluyor.

Ö7’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Arttırıyor severek çalıştığını görüyorum.

Ö9’un velisinin soruya verdiği cevap:

Aynı arttırıldığını farkındayım. Çocuk farklı olaylarda bağları kuruyor. Anında fikir üretiyor çok hazına giriyor.

Ö10’un velisinin soruya verdiği cevap:

Bence arttırıyor çünkü; Sosyal Bilgiler dersinde işledikle konuyu kendilerini canlandırarak daha iyi anlıyorlar. Kızım drama hazırlarken daha mutlu, heyecanlı, heyecanlı olduğunu söylüyor. Ben bunu gözlemliyorum.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşmei formunda yer alan 6.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 36. “Drama Öğrencinizde Hangi Beceri ve Bakış Açılarını Kazandırmış Olabilir?” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Özgüven	6
Arkadaşlık bağları	7
Empati	3
Saygı	1
Sosyalleşme	4
Girişkenlik	3
Deneyim	1
Cesaret	2
Akıcı konuşma	2
Paylaşım	7
İletişim gücü	8
Kendini ifade etme	3
Tarihi bilinç	2
Rol yeteneği	3
Taklit yeteneği	2
Hayal gücü	3
Toplam	57

Velilerin “Drama öğrencinizde hangi beceri ve bakış açılarını kazandırmış olabilir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 57 ifadeye yer verdikleri görülmektedir. Velilerin bu soruyu cevaplandırırken “özgüven”, “arkadaşlık bağları”, “empati“, “saygı”, “sosyalleşme”, “girişkenlik”, “deneyim”, “cesaret”, “akıcı konuşma”, “paylaşım”, “iletişim gücü”, “kendini ifade etme”, “tarihi bilinç”, “rol yeteneği”, “taklit yeteneği”, “hayal gücü” ifadelerine yer verdikleri görülür. Veliler çoğunlukla “özgüven”, “arkadaşlık bağları”, “sosyalleşme”, “iletişim gücü”, “paylaşım” ifadelerini kullanmışlardır. Bu ifadeler dramanın hedefleri arasında başta gelmektedir. Velilerin bu ifadeleri dikkate alındığında drama etkinliklerinin birçok hedefine ulaştığı söylenebilir.

Bazı velilerin “Drama öğrencinizde hangi beceri ve bakış açılarını kazandırmış olabilir?” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1'in velisinin soruya verdiği cevap:

Drama zeka, hayal gücü bakış açılarını kazandırmış olabilir.

Ö3'ün velisinin soruya verdiği cevap:

Empati duygusunu geliştirdi.
Tiyatro yeteneklerini ortaya çıkardı.

Ö4'ün velisinin soruya verdiği cevap:

Rol yeteneğini geliştirmiştir.

Ö6'nın velisinin soruya verdiği cevap:

Hayal dünyasını genişletti, Artık rahat iletişim kurabiliyor.

Ö8'in velisinin soruya verdiği cevap:

Benim kızımın oyun yeteneğini ve kendisinin
daha utancının gitmesi kazandırıyor.

Ö9'un velisinin soruya verdiği cevap:

- Akıcı konuşma
- Hazır bilgilerden, üretmek bilgiye geçti.
- Daha sosyal oldu.
- Paylaşmayı öğrendi.

Ö10'un velisinin soruya verdiği cevap:

Şu becerilerini arttırmış olabilir. Kendine olan
güvenini, cesaretini, kararlılığını...vb. ve bir çok becerisini
arttırmıştır. Bakış açısı da daha becerisine göre
daha çok artıyo.

Ö13'ün velisinin soruya verdiği cevap:

Başkalarına saygı başkalarıyla dalga geçmemeyi
duyguları ve oyun oynama yetenekleri

Ö15'in velisinin soruya verdiği cevap:

Özgüvenini kazandırması olabilir.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 7.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 37. “Sizce Sosyal Bilgiler Dersinin Drama ile İşlenmesi Öğrencinin Sınav Başarısını Ne Yönde Etkiler? Gerekçeleri İle Birlikte Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Drama etkinlikleri sınav başarısını olumlu etkiler	15
Konuların akılda kalmasına yardımcı olur	5
Dersini sever, sevince başarısı da artar	2
Drama etkinliklerinde yaptıklarını sınavda da yapar	1
Dramalar sayesinde daha girişken olur	2
Drama sınavda hatırlanma oranını artırır	2
Drama ile öğrendiklerini unutmaz	3
Drama öğrencinin kendinden emin olmasını sağlar	1
Drama konuları kolaylaştırıyor	2
Dramalarla ayrıntılar öğreniliyor	1
Dramanın ders başarısını arttırdığını gözlemleyemedim	1
Toplam	20

Velilerin “Sizce sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmesi öğrencinin sınav başarısını ne yönde etkiler? Gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde velilerin toplam 20 ifade kullandıkları görülür. Tüm veliler drama etkinliklerinin sınav başarısına olumlu katkı yapacağı yönünde fikir belirtmişlerdir. Velilerin en çok kullandığı ifade “konuların akılda kalmasına yardımcı olur” ifadesi olmuştur. Bu ifadeyi 5 veli kullanmıştır. Velilerin kullandıkları tüm ifadelere bakıldığında, velilerin drama etkinliklerini sınav başarısını artırma konusunda etkili buldukları sonucuna varabiliriz.

Bazı velilerin “Sizce Sosyal Bilgiler dersinin drama ile işlenmesi öğrencinin sınav başarısını ne yönde etkiler? Gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö1’in velisinin soruya verdiği cevap:

Öğrencinin sınav başarısını olumlu yönde etkiliyor.
Sınavda daha kolay yapıyor

Ö2’nin velisinin soruya verdiği cevap:

Aklında daha çok kalmasını sağlara Ayrintı-
larıyla birlikte.

Ö4’ün velisinin soruya verdiği cevap:

İyi etkiliyor çünkü Drama ile yaptıklarında okolda
kaldığı için sınavda o konuya çalışmadıysa bile
hatırlayıp soruları yapabiliyor

Ö9’un velisinin soruya verdiği cevap:

çok iyi etkiler. acağım yazarken öğrenci
si için kendini daha etkili ve unutulmaz
bilgi akterini yaparak sınavda bilmediği
konularda bile acağım yaparak etkili
öğretmeye de daha başarılı olacaktır.
Sizde bu konuda çok teşekkür ederim.

Ö15’in velisinin soruya verdiği cevap:

Aklında kalmasına yardımcı oluyor.

Aşağıda 8 soruluk veli görüşme formunda yer alan 8.soru ile ilgili veli cevaplarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 38. “Sizin Öğrenciliğiniz Döneminde Sosyal Bilgiler Dersinin Drama ile İşlenmesini İster Miydiniz? Gerekçeleri ile Birlikte Açıklayınız.” Sorusunun Frekans ve Analizi

Veli ifadeleri (N=15)	(f)
Evet, isterdim	15
İsterdim çünkü çocuklar çok eğleniyor	7
İsterdim çünkü notlarım daha yüksek olurdu	2
İsterdim, zaten öğrencilere özeniyorum	3
İsterdim ama utanırdım	1
İsterdim ama bizim zamanımızdaki şartlarla drama yapılamazdı	2
Toplam	15

Velilerin “Sizin öğrenciliğiniz döneminde sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmesini ister miydiniz? Gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde tüm velilerin “evet, isterdim” cevabını verdikleri görülmektedir. Velilerin en çok kullandığı ifade “İsterdim çünkü çocuklar çok eğleniyor” ifadesi olmuştur. Bu ifadeyi 7 veli kullanmıştır.

Bazı velilerin “Sizin öğrenciliğiniz döneminde sosyal bilgiler dersinin drama ile işlenmesini ister miydiniz? Gerekçeleri ile birlikte açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevapları gösteren görseller:

Ö2'nin velisinin soruya verdiği cevap:

Evet isterdim
Drama daha ilginç, etkili bir yöntem olduğu için daha kolay aklımıza gelebilirdi sanırım.

Ö8'in velisinin soruya verdiği cevap:

İsterdim. Çünkü çocuğum çok eğleniyor.
Biz ise hep ders işliyorduk.

Ö9'un velisinin soruya verdiği cevap:

İsterdim çünkü; bizim dönemlerimizde böyle yoktu.
Şimdi çocuğum böyle dramalarını görünce bende olmasını isterdim.

Ö10'un velisinin soruya verdiği cevap:

İsterdim. Bize hazır bilgi sunuldu. Kitaptan al oku, al oku. Sonrada tabiki unutmaya, daha kolay oldu.

Ö11'in velisinin soruya verdiği cevap:

İstet isterdim. Bizim dönemimizde eğitim yöntemi öğretmenin anlatıp öğrencinin dinlediği klasik yöntemli

6.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu bölümde araştırmanın 3 temel sorusu üzerinde durulmuştur. Bulgular ve yorumlar kısmında derinlemesine incelenen, cevap aranan araştırma soruları bu bölümde elde edilen bulgular ışığında tekrar yorumlanarak sonuca ulaşılmıştır.

6.1.1.Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler” ve “Drama” Kavramlarına, “İlk Türk Devletleri” Konusuna İlişkin Alguları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi, drama etkinlikleri ve İlk Türk devletleri ile ilgili öğrencilerin algı ve düşüncelerini öğrenebilmek amacıyla öğrencilere uygulanan ön algı anketi – son algı anketi etkinliğine bakıldığında öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ile ilgili birçok farklı ifadeler kullandıkları görülmüştür. Birçok öğrenci sosyal bilgiler dersinin drama ile işlendiği takdirde ilgi çekici, eğlenceli ve öğrenilmesinin daha kolay olacağı yönünde fikir belirtmiştir.

Ön algı anketi ve son algı anketi bir bütün olarak düşünüldüğünde öğrencilerin drama kavramına ilişkin yoğun olarak “drama konuların anlaşılmasını kolaylaştırır”, “drama sıkıcı konuları eğlenceli hale getirir”, “drama etkinlikleri beni mutlu ediyor”, “dramalarla birlikte hayal gücüm arttı”, “drama etkinlikleri ilgi çekicidir”, “dramalar sayesinde rol yapma ve taklit yeteneğim gelişti”, “dramalar sayesinde iletişim ve arkadaş ilişkilerim gelişti”, “dramalar sayesinde sorumluluk, yardımlaşma ve dayanışmayı öğrendim”, “dramalarla özgüvenim ve başarıya olan inancım arttı” ifadelerini kullandıkları görülmektedir. Bu da öğrencilerin dramayı çok sevdiğini, drama etkinliklerini birçok yönden faydalı bulduklarını göstermektedir.

Araştırmanın yapıldığı sınıfta öğrencilerin yaratıcı dramaya büyük ilgi duydukları ve drama kulübünde yer almak istedikleri görülmüştür. Ayrıca drama çalışmalarlarıyla birlikte birçok öğrenci “empati”, “yaratıcılık”, “hayal gücü”, “iletişim”, “jest-mimik”, “beden dili” gibi kavramlarla tanıştı. Öğrencilerin drama etkinliklerinden sonra derslerde ve günlük hayatta bu kavramları sıkça kullandıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin ön algı anketinde İlk Türk devletleri ile ilgili kullandıkları ifadeler incelendiğinde bu konu henüz işlenmediği için ifadelerinin de genel ve yüzeysel olduğu görülmüştür. Öğrenciler İlk Türk devletleri ile ilgili ön algı anketinde

“Göçebe yaşam”, “Avcılık”, “Tek kişi yönetimi”, “Savaşçı”, “Vatansever”, “Beylerine çok saygılı”, “Zor şartlarda yaşayan”, “Bizden daha uzun yaşayan”, “Güçlü”, “Akıllı”, gibi kavramlar kullanmışlardır. Öğrencilerin etkinliklerden sonra ise son algı anketinde İlk Türk devletleri ile ilgili “Asya Hun Devleti”, “Avrupa Hun Devleti”, “Göktürkler”, “Uygurlar”, “Kırgızlar”, “Göktürk Kitabeleri”, “Bilge Kağan”, “Atilla”, “Metehan”, “Oğuz Kağan”, “Ergenekon Destanı”, “Kurultay”, “Kavimler Göçü”, “Maniheizm”, “Budizm”, “Yerleşik hayat”, “Töre”. gibi kavramlar kullandıkları görülmektedir. Birçok öğrenci algı testlerinde ve günlüğünde kavramları ve tarihi olayları drama sayesinde öğrendiğini belirtmiştir. Öğrenciler ayrıca drama etkinlikleri ile öğrenmelerin daha kalıcı ve etkili olduğuna inandıklarını dile getirmişlerdir. Öğrenci görüşleri bulgular kısmında ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır.

6.1.2.Öğrencilerin Sınıfta Uygulanan Drama Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri Nasıldır?

Öğrencilerin etkinlikleri gerçekleştirme düzeyleri için etkinlik değerlendirme rubriği, öz değerlendirme formu, grup değerlendirme formu, çalışma kağıtları, sınavlar, öğrenci yapımı el ürünleri ve öğrenci projeleri veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Bu veriler analiz edildiğinde önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan 12 etkinlik uygulanmıştır. Bu etkinlikler değerlendirme rubrikleri ile puanlanmıştır. Değerlendirme rubriklerine bakıldığında etkinlikler ilerledikçe genel olarak puan ortalamalarının da arttığı görülmektedir. Etkinlikler ilerledikçe rubrik puanlarının artması öğrencilerin drama etkinliklerinde yeterliklerinin arttığını göstermektedir. Etkinliklerin farklı bölümlerinde farklı öğrenciler ön plana çıkmıştır. Her öğrencinin aktif olduğu, başarılı bir çalışma ortaya koyduğu bir bölüm mevcuttur. Akademik başarı seviyeleri yüksek olan öğrencilerin yanında akademik başarı orta ve düşük seviyede olan öğrencilerin de değerlendirme rubriklerinde yüksek puan almaları drama etkinliklerinin farklı öğrenme stiline sahip farklı öğrencilere de hitap ettiğini göstermektedir. Drama etkinlikleri ile birlikte öğrencilerin derste daha aktif oldukları, kendilerini daha iyi ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca çekingen yapıdaki öğrenciler de drama

etkinlikleri ile birlikte girişkenlik, sosyalleşme ve iletişim konusunda büyük gelişme göstermişlerdir.

Etkinlikler esnasında ve etkinliklerden sonra öğrencilere uygulanan çalışma kağıtları etkinlikleri ve sınavlar incelendiğinde öğrencilerin İlk Türk devletleri konusunu genel olarak iyi öğrendikleri ve akademik başarılarının arttığı da gözlenmiştir. Bu da drama etkinliklerinin öğrencinin akademik başarısını olumlu etkilediğini göstermektedir.

Öz değerlendirme formları ve Grup değerlendirme formları incelendiğinde öğrencilerin drama etkinliklerinde eğlendikleri, arkadaşlarıyla birlikte mutlu oldukları, dersi daha iyi anladıkları ve bu etkinliklerini çok sevdiği sonucuna ulaşılabilir. Buradan yola çıkarak drama etkinliklerinin olumlu sınıf iklimi ve etkili öğrenmeyi sağlama anlamında oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Öğrenci ve öğretmen günlükleri ile birlikte görüşme formları ve veli görüşme formları incelendiğinde öğrencilerin drama etkinliklerini çok sevdiği ve bu etkinlikleri çok faydalı buldukları görülmektedir. Ayrıca bu veriler ışığında drama etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine ve okula karşı aidiyet hissini arttırdığı da söylenebilir. Tüm bu açılardan drama yönteminin doğru bir seçim olduğu söylenebilir.

6.1.3.Sınıfta Uygulanan Drama Etkinlikleri İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri Nasıldır?

Öğretmen günlüğü ve öğretmenin etkinlik notları incelendiğinde öğretmenin drama etkinliklerinin öğrenciyi aktif kıldığından, öğrenciyi öğrenmeye karşı istekli hale getirdiğinden, sınıfta olumlu bir iklim oluşturduğundan, öğrenmeyi daha kolay hale getirdiğinden bahsettiği görülmüştür. Öğretmen ayrıca öğrencilerin drama etkinliklerini çok sevdiğini, dersleri drama ile daha iyi anladıklarını söylediklerini ve sınav sonuçlarının da bu durumu desteklediğini belirtmiştir.

Öğretmen drama etkinliklerinin faydasına inandığı için dersinde yer alan birçok konuyu drama ile işlediğini belirtmektedir. Öğretmen, sınıfın kalabalık olması, bazı öğrencilerin ciddiyetsiz davranması, sınıfta zaman zaman disiplin sorunu oluşması gibi olumsuz durumlara rağmen yaratıcı dramının sosyal bilgiler dersinde en çok tercih edilen yöntemlerden biri olması gerektiğini dile getirmektedir.

Öğretmen, günlüğünde drama etkinliklerinin geri plandaki çekingen öğrencileri kazanma konusunda oldukça etkili olduğunu dile getirmiştir. Öğretmene göre akademik başarı seviyesi orta ve düşük olan öğrencilerin girişkenlik özelliği kazanmaları, sosyalleşmeleri, kendilerini daha iyi ifade etmeleri ve başarı hissini tatmaları drama etkinlikleri ile mümkün olabilir.

Öğrencilerle yapılan görüşme kayıtları incelendiğinde öğrencilerin drama etkinlikleri ve drama yöntemi ile işlenen sosyal bilgiler dersi ile ilgili “eğlenceli”, “ilgi çekici”, “güzel”, “sınav başarısını arttırma” “dersi kolaylaştırma”, “konunun daha iyi anlaşılmasını sağlama”, “konunun akılda daha iyi kalmasını sağlama”, “dersi sevmeyi sağlama”, “derste sıkılmayı engelleme” gibi ifadeler kullandıkları görülmektedir. Benzer ifadeler öğrenci günlüklerinde, öz değerlendirme ve grup değerlendirme formlarında da yer almaktadır.

Yine görüşme kayıtları ve öğrenci günlükleri incelendiğinde öğrencilerin drama etkinliklerinin katkılarıyla ilgili “iletişim becerisi”, “arkadaş ilişkilerini güçlendirme”, “sorumluluk”, “hayal gücü”, “dikkat dağınıklığını engellemesi”, “empati”, “aktif olma”, “başarılı olmayı sağlama” gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu da öğrencilerin drama etkinliklerini faydalı bulduklarını ve bu etkinliklerin kendilerine birçok açıdan katkı yaptığını düşündüklerini göstermektedir. Öğrenciler drama etkinliklerini çok sevdiklerini ve bundan sonraki tüm derslerin drama ile işlenmesini istediklerini de belirtmişlerdir.

Öğrenci velilerinin öğrenme sürecine katılması amacıyla onlara yöneltilen 8 soruluk veli görüşme formu analiz edildiğinde genel olarak drama etkinliklerini faydalı gördükleri ve bu etkinlikleri destekledikleri söylenebilir. Veliler sosyal bilgiler dersine hazırlık süreci ile ilgili “heyecanlanıyor (hevesleniyor)”, “çok çalışıyor”, “enerjik oluyor”, “sessiz ortam istiyor”, “planlı çalışıyor”, “severek çalışıyor”, “denemeler yapar”, “en iyisini yapmaya çalışır” gibi kavramlar kullanmışlardır. Bu ifadelere bakıldığında velilerin öğrencinin derse karşı istekli olduğunu ve öğrencinin bu dersi çok sevdiğini gözlemledikleri görülmektedir. Veliler öğrencilerin yaptıkları drama etkinliklerini kendileriyle paylaştıklarını söylemektedirler. Veliler, “yapacakları ile ilgili bana danışıyor”, “heyecanla anlatıyor”, “dersi çok sevdiğini söylüyor”, “dramalardan bahsediyor”, “dersi sabırsızlıkla beklediğini söylüyor” gibi ifadeler kullanmışlardır. Bazı veliler bu yıl drama etkinliklerinin ve sosyal bilgiler öğretmeninin drama dışındaki diğer girişimleri ile birlikte öğrencinin bu yıl okulu ve özellikle sosyal bilgiler dersini aha

çok sevdiği konusunda fikir belirtmişlerdir. Bu da okula ve derse karşı aidiyet hissini arttırma konusunda drama etkinliklerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Veliler drama etkinliklerinin öğrenciye kazandırdıkları sorusu ile ilgili tam 57 ifade kullanmışlardır. Bu ifadeler arasında “özgüven”, “arkadaşlık bağları”, “empati”, “saygı”, “sosyalleşme”, “girişkenlik”, “deneyim”, “cesaret”, “akıcı konuşma”, “paylaşım”, “iletişim gücü”, “kendini ifade etme”, “tarihi bilinç”, “rol yeteneği”, “taklit yeteneği”, “hayal gücü” gibi ifadeler göze çarpmaktadır. Veliler drama etkinliklerinin sınav başarısını arttıracacağı konusunda da hemfikirdirler. Bir veliye göre öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi öğrenmenin kalıcılığını artırır ve böylece konular sınavda daha iyi hatırlanır. Veliler son olarak kendi öğrenciliklerinde de sosyal bilgiler dersinin drama etkinlikleri ile işlenmesini istediklerini dile getirmişlerdir.

6.2.Tartışma

Drama yöntemi sosyal bilgiler dersi ile ilişkili yöntemlerden biridir. Sosyal Bilgiler dersinin drama yöntemi ile işlenmesi konusunda yapılan birçok araştırma vardır. Altıkulaç ve Akhan (2010) yaptıkları çalışmada 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda Drama yönteminin derse karşı ilgiyi arttırdığı ve öğretim sürecini oldukça etkili hale getirdiği yargısına varılmıştır. Aykaç (2008) ise “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da ilgili çalışmalara paralel olarak benzer sonuçlar bulunmuştur. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde drama yönteminin öğrenci başarısını ve öğrencinin derse karşı ilgisini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Aykaç ve Adıgüzel (2011), Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi isimli çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu da yaratıcı drama yönteminin etkililiğini bir kez daha göstermektedir. Çelikkaya (2014) ise Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri isimli çalışmasında farklı drama uygulamalarına yer vererek birçok bulgu sonucunda dramanın bazı konuların öğretiminde değil de tamamıyla ayrı bir yöntem olarak kullanılmasının ve tüm derslerin drama ile işlenmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir. Bu çalışma drama yöntemi ile ilgili çalışmaların gelişimine büyük katkı yapmıştır. Bu çalışmada kullanılan öğrenci görüşme formları, öğrenci çalışma kağıtları, grup değerlendirme formları ve öz değerlendirme formları incelendiğinde öğrencilerin tüm derslerde drama yönteminin kullanılmasını istedikleri görülmektedir.

Debre (2008), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, dramatizasyonun tüm duyu organlarını harekete geçirerek etkin katılımı ve akademik başarıyı arttırdığı, klasik anlatım ile işlenen derslere oranla öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini sağladığı ve öğrenmenin daha eğlenceli bir hale gelmesini sağladığı sonuçlarına varmıştır. Tüm bu sonuçlara bakıldığında drama yönteminin birçok alanda olumlu etkiler yaptığı görülmektedir. Bu çalışmada kullanılan çalışma yapıtları, öğrenci el ürünleri, projeler, kamera ve ses kayıtları incelendiğinde öğrencilerin tüm duyu organlarını kullandıkları görülmektedir. İki çalışmanın bir diğer ortak özelliği çalışmaların drama yönteminin etki alanının oldukça geniş olduğunu göstermeleridir. Güven (2015) Dramanın tarih konularında kullanımı ile ilgili yaptığı çalışmada; drama etkinliklerinin, sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında kullanımı, öğrencilerin geçmişte yaşamış olan bireylerin durumlarını, yaşam özelliklerine, yönetimde bulunanların almış oldukları kararları hangi koşullar altında aldıklarını anlamalarını sağlaması bakımından önemli olduğu kanısına varmıştır. Güven bu çalışmasında ayrıca drama uygulayıcıların da drama konusunda yeterlilik sahibi olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Güven’e göre drama yöntemini kullanacak kişiler drama konusunda eğitilmiş olmalıdırlar.

Karadağ’ın (2005) yaptığı çalışmada “Eğitim Yönetimi Ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi ” başlığı

altında drama yöntemi ile geleneksel yöntemin bilişsel alan basamağına göre öğrenci başarılarına ve drama yönteminin öğrencilerin derslere karşı tutumlarına yönelik etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada drama yönteminin öğrencilerin derse yönelik tutumlarında olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Koç (2013) Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi konusunda yaptığı araştırmasında öğretmenlerin öğrenme açısından faydalı bir yöntem olan drama yöntemini pek kullanmadığını ve bu konuda kendilerini yetersiz olarak algıladıkları sonucuna varmıştır. Koç ayrıca hizmet içi eğitim ve bilgilendirme toplantılarının da drama eğitiminde oldukça faydalı olacağına dikkat çekmiştir.

Rüzgar (2014) 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi isimli yüksek lisans tezinde deneysel yöntem kullanmıştır. Rüzgar bu çalışmada deney grubuna uygulanan drama yönteminin öğrenci başarısını artırma anlamında oldukça etkili olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışma bir eylem araştırması olduğu için daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Veri toplama araçlarının çok olması drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanımı ile ilgili birçok sonuca ulaşılmasını sağlamıştır. Taşkiran (2005), “Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi” isimli çalışmada drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramı gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu saptamıştır. Bu çalışma drama yönteminin etkililiğini bir kez daha göstermektedir.

Ülkemizde Drama ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı son yıllarda oldukça artmıştır. Drama ile ilgili yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde (Atar:2003, Demircioğlu:2005, Can: 2005, Altıkulaç: 2008, Bilek: 2009, Göncüoğlu: 2010, Sever, Yalçınkaya ve Mazman:2009, Karadağ ve Çalışkan: 2014, Şimşek:2001, Üstündağ:2008) drama yönteminin ve bu yöntemin alt tekniklerinin kullanılmasının etkili ve kalıcı öğrenmeye faydası yönünde birçok bulguya ulaşıldığı görülmüştür. İlgili araştırmaların drama yönteminin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerine ilişkin bulguları bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

6.3.Öneriler

Araştırma sonuçları esas alınarak yapılacak öneriler; Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumuna yönelik öneriler, Öğretmen ve okul idarelerine yönelik öneriler, alanda araştırma yapacak araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere 3 başlık altında toplanmıştır.

6.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kuruluna Yönelik Öneriler

- Milli Eğitim Bakanlığı drama eğitimi ile ilgili zaman zaman hizmet içi eğitimler düzenlemektedir. Bu uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır. Bu durum öğretmenlerin yaratıcı drama ile ilgili yeterlilik seviyesini arttıracaktır. Ancak söz konusu hizmet içi eğitim programlarının alanında uzman kişiler tarafından uygulamalı olarak verilmesine dikkat edilmelidir.
- Öğretmenlerin drama ile ilgili eğitimlere katılmaları özendirilmelidir.
- Drama çalışmaları ile ilgili yapılan çalışmalara destek verilmelidir.
- Sınıf mevcutları mümkün olduğunca düşürülmelidir. Mevcudu çok kalabalık olmayan sınıflarda drama uygulamaları şüphesiz daha etkili ve verimli olacaktır.
- Öğretmen kılavuz kitaplarında tarih konuları ile ilgili örnek drama uygulamaları yer almalıdır.
- Sosyal bilgiler dersi müfredatı daraltılmalı ya da bu dersin haftalık ders saati arttırılmalıdır. Bu sayede drama etkinliklerine daha çok zaman ayrılabilir.
- Eğitim Fakültelerinde drama uygulamalarına sıkça yer verilmelidir.
- 5.ve 6. sınıflarda seçmeli ders olarak okutulan Drama dersi yaygınlaştırılmalıdır.

6.3.2. Öğretmen ve Okul İdarelerine Yönelik Öneriler

- Okul İdareleri öğretmen (uygulayıcılar) ve öğrencilere drama etkinlikleri konusunda destek olmalıdır.
- İmkanlar dahilinde drama çalışmalarının yapılacağı alanlar belirlenmelidir.

- Drama etkinliklerinde öğrenci etkileşimi önemlidir. Bu yüzden sınıf oturma düzeni drama yöntemi uygulamalarına uygun biçimde düzenlenmelidir.
- Okul saatleri dışında drama ile ilgili destekleme kursu veya egzersiz çalışmaları yapılabilir.
- Öğretmenler drama uygulamaları ile ilgili bilgiye sahip olmalı ve konu ile ilgili hizmet içi uygulamaları takip etmelidirler.
- Öğretmenler derslerin etkililiği ve verimliliği için drama yöntemini öğrencilere iyi anlatmalıdır.
- Öğretmen öğrencileri drama etkinliklerinde aktif rol alma konusunda cesaretlendirmelidir. Ayrıca drama etkinliklerinde gönüllülük esas olduğu için hiçbir öğrenci etkinliklere katılma konusunda zorlanmamalıdır.
- Öğretmen yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olarak etkinliklerde rehber konumunda olmalıdır. Drama etkinliklerinde en önemli öge katılımcılar yani öğrenciler olmalıdır.
- Öğretmen drama etkinlikleri esnasında öğrencilerin empati ve saygı kavramlarına dikkat etmelerini sağlamalıdır.
- Öğretmen işlenecek konunun dramaya uygun olup olmadığını kontrol etmelidir.
- Öğretmen drama etkinliklerini planlarken öğrenci seviyesini ve öğrenci isteklerini dikkate almalıdır.
- Bazı sınıflarda bazı drama uygulamalarında disiplin sorunu ortaya çıkabileceğinden öğretmen sınıf yönetimi açısından kendini geliştirmelidir.
- Öğrencinin içinde bulunduğu yaş aralığı dikkate alınarak İlköğretimde konuların somutlaştırılması açısından özellikle yaparak yaşayarak öğrenmeyi destekleyen drama yöntemi ve bu yöntemin alt tekniklerine derslerde daha fazla yer verilmelidir.

6.3.3. Alanda Araştırma Yapacak Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Sosyal bilgiler eğitimi alanında yaratıcı drama uygulamalarına yönelik olarak yapılan çalışmalar nitelik ve nicelik itibarıyla artırılmalıdır.

- Yaratıcı drama etkinlikleri planlanırken literatürde genel olarak kabul gören drama aşamaları esas alınmalı ve uygulamalar bu esasla planlanmalıdır.
- Konuyla ilgili olarak yurt dışı ve yurt içinde yapılan çalışmalar dikkatle takip edilmeli ve bu alanda yapılan araştırmalar iyi incelenmelidir.
- Konuyla ilgili yenilikler, farklı uygulamalar, projeler, akademik yayınlar, çalıştaylar ve bunun gibi alanla ilgili çalışmalar takip edilmelidir.
- Araştırmada drama etkinliklerinin planlanan konular haricinde başka hangi konulara uygun olduğu ve esas alınan ders konusu haricinde hangi konularda drama etkinlikleri planlaması yapılabileceği saptanmalıdır

KAYNAKÇA

- Açıköz, K. Ü. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretim*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı. Ankara.
- Adıgüzel, H. Ö. (1994). Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Adana, 2, 522-532*.
- Adıgüzel, H. Ö. (2002). *Yaratıcı Drama - 1985-1995 Yazılar*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*.1(1),17-30.
- Adıgüzel, H. Ö. (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. (9.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Adıgüzel, Ö. ve Aykaç, M. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 19(1),297-314.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Yapılandırmacılık İlişkisinin 2005 MEB İlköğretim Programlarında Değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3 (6),25-44.
- Altıkulaç, A. (2008). 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Dersinde Bir Öğretim Tekniği Olarak “Drama”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı*.
- Altıkulaç, A. ve Akhan, N. E. (2010). 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Kırşehir*, 11(3), 225-247.
- Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (1977). Defining the social studies. National Council for the Social Studies, Washington, 34 (8), 743-51.
- Bilek E. (2009). İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına Ve Akademik Başarılarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Celal Bayar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İlköğretim Ana Bilim Dalı. Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı*.
- Bozdoğan, Z. (2003). *Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Can H. A. (2005). Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin 6 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı*.
- Ceylan, Y. (2006). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Dramanın Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Cohen, L. ve Manion, L. (1994). *Research methods in education*. London: Routledge Publishing.
- Çelikkaya (2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri*. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Ankara, 9(2),447-470.
- Debre İ. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilimi Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2002). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim İhtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Ankara, 9 (1), 62-81.
- Dirim, A. (1998). *Yaratıcı Drama*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2002). *İletişim Çatışma ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Göncüoğlu Ö. G. (2010). 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikçi Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İlköğretim Ana Bilim Dalı. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı*.

- Gönen, M. ve Dalkılıç, N. U. (2000). *Çocuk Eğitiminde Drama*. Ankara: Epsilon Yayıncılık.
- Güney, S. (2009). *Drama Tekniklerinin İlköğretim 4 ve 5. Sınıflarda Kullanımı (Dede Korkut Hikâyeleri Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güven, A. (2005). İlköğretim Okulları Sosyal Bilgiler Dersindeki Tarih Konularında Yaratıcı Drama Kullanımı. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Yıl: 2005 Sayı: 11.
- Johnson, A. P. (2015). *A short guide to action research* (2.baskı). (Çev. Uzuner, Y. ve Anay, M.) Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi 2002)
- Kabapınar, Y. (2009). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Kaf, Ö. (1999). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Karadağ, E. (2005). *Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2005). *Kuramdan Uygulamaya İlköğretimde Drama "Oyun ve İşleniş Örnekleriyle"*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karadağ, E. ve Çalışkan, N. (2014). *Eğitimde Drama – Teorik Temelleri ve Uygulama Örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakaya, N. (2007). İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama, *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 27 (1), 103-139*.

- Kavcar, C. (1985). Örgün Eğitimde Dramatizasyon. *Eğitim ve Bilim Dergisi, Ankara*, 10, 32-41.
- Kayhan, H. (2004). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim 3. Sınıf Matematik Dersinde Öğrenmeye, Bilgilerin Kalıcılığına ve Matematiğe Yönelik Tutumlara Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kember, D. (2000). *Action learning and action research improving the quality of teaching and learning*. London: Kogan Page.
- Koç, F. (1999). *Sosyal Bilimler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kırşehir.
- Köklü, N. (1993). Eylem Araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (2).
- Levent, T. (1999). Drama Kültürü Oluşturmak. Eğitimde Tiyatroda Yaratıcı Drama, *Çağdaş Drama Derneği Bülteni*, 2: 7-9.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4.-5. Sınıflar)*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6.-7. Sınıflar)*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

- MEB (2012). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Drama Dersi (5.ve 6.Sınıflar) Öğretim Programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2014). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Pasifik Yayıncılık, Ankara.
- MEB (2014a). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Gizem Yayıncılık, Ankara.
- MEB (2014b). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- Mills, G. E. (2007). *Action research: A guide for the teacher researcher (3rd Ed)*. New Jersey: Pearson Education.
- Morgül, M. (2004). *Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Okvuran, A. (1993). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Okvuran, A. (1999). *Drama Etiği. Türkiye 1. Drama Liderler Buluşması. Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi. s. 86-88. Ankara*.
- Önder, A. (1999). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. İstanbul: Yeni Çizgi Yayın Dağıtım.
- Önder, A. (2000). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Önder, A. (2004). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Önder, A. (2006). *İlköğretimde Eğitici Drama, Temel İlkeler, Uygulama Modelleri ve Örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Ömeroğlu, E. (1990). *Ana Okuluna Giden Beş Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişmesine Dramanın Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Tezel, Kandır, A. ve Turla, A. (2003). *Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Pektezel, B. ve Uygun K. (2016). Göktürklerle Tarihe Yolculuk. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 1 (1), 1-28

Rüzgar, M.A. (2014). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Bölümü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Giresun.

Sağlam, T. (1997). *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sağlamer, E. (1997). *Sosyal Bilgiler*. Çağdaş Eğitim. (232), 5-7, Ankara.

San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2): 573-574.

San, İ. (1992). *Eğitsel Drama*. Ankara: Assitej Yayınları.

San, İ. (1999). Türkiye’de Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dünü ve Bugünü. Cumhuriyet ve Çocuk, 2. Ulusal Çocuk Kültürleri Kongresi. Yayına

Hazırlayan: Bekir Onur. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. s. 267-273.

San, İ. (2002). *Yaratıcı Drama –Eğitsel Boyutları - Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar*. (Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.

Seyidoğlu, H. (1995). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Yayınları.

Sönmez, V. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi (Genişletilmiş 2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

Sönmez, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2.Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretiminde, İlke Strateji, Yöntem ve Teknikler. *Açıköğretim Fakültesi Yayınları*, 581, 8-10.

Sözer, N. (2006). *İlköğretim 4. Sınıf Matematik Dersinde Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarılarına, Tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Taşkıran S. (2005). *Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, Yazılı Ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Tezel, Şahin, F. (2003). *Rol Oynama - Okul Öncesi Eğitimde Drama*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Tonga, P. (2014). *Yaratıcı Drama İle Tarihe Yolculuk*. İstanbul: Cinius Yayınları.

Ulutaş, A. (2011). Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (6) ,233-242.

Üstündağ, T. (1998). *Yaratıcı Drama Eğitim Programının Öğeleri*. Eğitim ve Bilim, 22(107): 28-35.

Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcı Dramada Öğretmenin Günlüğü*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Üstündağ, T. (2004). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yalçın, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.